UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00674331 4

PURCHASED FOR THE

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

FROM THE

CANADA COUNCIL SPECIAL GRANT

FOR

MEDIEVAL STUDIES

Obres de Ramon Lull

Edició original

feta en vista

dels millors i més antics manuscrits

378 C

Volum XX

OBRES DE RAMON LULL

EDICIÓ ORIGINAL AMB VARIANTS I FACSÍMILS DELS MÉS ANTCIS MSS.

Volums en 8.u major, a l'entorn de 400 pàgines, publicats per la Comissió Editora Lulliana (1906-1917) i per Moss. Salvador Galmés (des de 1922):

—Doctrina Pueril. Libre del Orde de Cavallería. Libre de Clerecía. Art de Confessió: amb pròleg general, variants i notes d'en M. Obrador: vol. I . . . . . 60 pts.

—Libre de Contemplació: vols. II-VIII . . . . . 185 pts.

—L. de Blanquerna, contenint el d'Amic e Amat: vol. IX. 50 pts.

—Libre de Sancta María. Hores de Sancta María. Libre de Benedicta tu: vol. X . . . . . 25 pts.

—Arbre de Sciencia: vols XI-XIII . . . . . 75 pts.

—Proverbis de Ramon. Mil proverbis. Proverbis d'ensenyament: vol. XIV . . . . . 25 pts.

—Libre de Demostracions: vol XV . . . . . 27'50 pts.

—Art demostrativa. Regles Introductories. Taula general; amb vint figures polícromes: vol. XVI . . . . . 27'50 pts.

—Art amativa. Arbre de Filosofia, desiderat, amb sis figures polícromes: vol. XVII . . . . . 26'75 pts.

—L. d'Intenció. Arbre de Filosofia d'amor. Oracions e Contemplacions. Flors d'amors e Flors d'entelligencia. Oracions de Ramon. Contemplatio Raymundi. Compendiosa contemplatio: vol. XVIII. 27'50 pts.

—Rims: Logica del Gatzel. Lo peccat d'Adam. Cent noms de Deu. Hores de N. Dona Plant de la Verge. Desconort. Cant de Ramon. Dictat de Ramon i Coment; amb pròleg, notícies preliminars i variants: vol. XIX. . . . . 25 pts.

—Rims: Medicina de peccat. Aplicació de l'art general. Del Consili. Cantilena: vol. XX . . . . . 26 pts.

Per a l'extranger: 33 p°/₀ de sobrepreu.

Els volums I i IX *només es venen en col·lecció completa. Els V, VI, VII, no es venen sense el altres de* Contemplació.

LIBRARY
DEC 21 1966
UNIVERSITY OF TORONTO
1154710

B
765
L8
1906
v.20

OBRES ORIGINALS

DEL

ILLUMINAT DOCTOR MESTRE RAMON LULL

RIMS : MEDICINA DE PECCAT ✱ APLICACIÓ DE L'ART GENERAL ✱ DEL CONSILI ✱ CANTILENA ✱ ✱ ✱ ✱ ✱ ✱ ✱

TRANSCRIPCIÓ DIRECTA

AMB NOTÍCIES PRELIMINARS I VARIANTS DELS MILLORS MSS.

PER

Moss. Salvador Galmés

Tom II

PALMA DE MALLORCA

PATRONS: DIPUTACIÓ PROVINCIAL DE BALEARS,

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS DE BARCELONA

1938

En l'Estampa d'Amengual i Muntaner.—Campana, 4
PALMA DE MALLORCA

Nihil obstat

Dr. Antonius Sancho, Censor

Palmae, die 30 aprilis 1935

Imprimatur

† Josephus

Archiepiscopus-Episcopus Maioricensis

De mandato S. E. Rdmae.

Dr Andreas Caimari, Srius.

Noticies preliminars

Les tres obres d'aquest volum ofereixen lleugers problemes pel que fa a llur nom, però cap ni un quant a la data i lloc de composició, si bé en la darrera no apareixen de manera ben concreta. Tampoc no són de gran interés bibliogràfic: la matèria i la finalitat purament didàctiques de les dues primeres, les col·loquen en un pla supra històric, deseixides de l'element personal, i amb prou feines s'hi endevina l'estament psicològic de l'autor. No així la tercera. Escrita sots l'obsessió de tota la seva vida:

«... Deus servir
e lo Sepulcre conquerir»,

vibra tota de zel de croada; però la tònica es habitual, sense notes ni trets peculiars del moment anímic.

Així, doncs, la nostra tasca roman limitada, gairebé, a la part bibliogràfica i a l'exposició del criteri guia de la present edició, en la major part de la qual hem hagut d'emprar manuscrits prou deficients per manca absoluta de millors. Amb tot creim, sense atribuir-ho a mèrit personal, haver millorat una mica la primera i sola edició completa d'aquestes obres publicada fa 78 anys per Jeroni Rosselló amb ull crític i acuïtat remarcable si es té en compte que era gairebé la primera edició literal lulliana, per no dir catalana, de textos antics. Posats en el seu lloc i en el seu ambient reconeixem que no seriem estats capaços de reeixir-ne tan lluïdament.

MEDICINA DE PECCAT

Poema teologico-moral de 5872 versos, dividit en cinc parts: les tres primeres en *noves rimades* de nou síl·labes formant cobles o capítols de 20 versos i terzines irregulars (de 5, 7, 9 síl·labes) en cobles de 18; i les altres dues també en *noves rimades* distribuïdes en capítols de nombre de versos variable des de 44 a 362.[1]

El nom de «medecina de peccat» només apareix en la *invocació* (v. 2), i més aviat com a materia a tractar que com a títol. En el pròlec i a l'explicit l'autor l'anomena genèricament «tractat», i també «escrit» a l'explicit i en el vers 4267. Això ens fa creure que de fet no li posà nom propi. En el catàlec de 1311, tanmateix, hi figura, sots el núm. 28, el «Liber de medecina peccati». Proaza ni Salzinger no l'esmenten; però aquell cataloga un «Liber de Trinitate» i un «L. de orationibus per decem regulas», i aquest, un «Dictatum Raymundi de Trinitate» en el núm. 76 i un «Liber de oratione» en el 149. L'incipit i l'explicit que consigna en Salzinger ens ha permès d'identificar el seu «Dictatum» amb el cap. III *De Trinitat,*[2] de la part *De Temptació,* i el «Liber de oratione» amb la part *De Oració,*[3] IV i V respectivament de MEDICINA DE PECCAT; i això ens endú a creure que les obres catalogades per Proaza són aquell capítol i aquesta part. El P. Pascual cita l'obra amb el nom de «Medecina peccati», però esmenta també, com obra auctóctona, un «Dictatum de Trinitate» que suposa escrit a Montpeller l'any 1288. Creim que equivocà, i que aquest «Dictatum» no es sinó l'esmentat cap. *De Trinitat.*

De totes maneres el nom de MEDICINA DE PECCAT si no es propi i de naixença, es un apellatiu ben llegítim, al-

1. En total fan 134 capítols, les rúbriques dels quals posam en taula especial al final del volum — 2. L'autor mateix qualifica aquest capítol de «dictat» en el vers 1980 i de «tractat» en el 2314 — 3. A més confirma aquesta identitat la divisió i la data que li assigna en Salzinger

menys com a títol qui concreta la matèria, i no trobam cap motiu per rebujar-lo.

Quant a la data i lloc de composició no hi ha dubtes: fou escrit a Mallorca al juliol de 1300, com resa l'explicit, o sia en aquella temporada d'escomesa renovella contra les errors del jueus i sarraïns, que inicià l'any anterior a Barcelona i continuà a Mallorca amb «disputes e sermons», segons la *Vida coetània*. Però, pel que es veu, no perdia de vista el be dels cristians, a l'aprofitament dels quals escriví, robant hores al repòs potser, aquesta obra i la següent en rims, amèn d'altres en prosa. En aquesta l'autor rubrica la seva personalitat amb les cites del seus *Cent noms de Deu,* de l'*Arbre de Sciencia* i de l'*Art general.*

Literàriament MEDICINA DE PECCAT conté fragments de gran bellesa i delicadíssims de sentiment, i les cobles en terzines són lleugeres i gracioses com un vol de cardina; però la llarga extensió del poema fatiga i a voltes ensopeix, més per la matéria que per la forma, sempre agradosa, tanmateix. Si l'autor hagués aplegats tots els passatges bells literariament, en un recull de pocs centenars de versos, potser hauria resultat la seva obra poètica capdal no pas desdient de l'autor del *L. damic e amat.*

Per dissort, d'aquesta obra completa no en tenim més que el ms. 37 (p) de la Causa Pia Lulliana de Mallorca, del s. XVIIIè, que hem hagut de prendre per base de l'edició en les quatre parts primeres, i no cal dir que té prou tares: unes de inintelligència del copista; altres, no massa i potser involuntàries, de modernització del lèxic i l'ortografia; d'altres, encara, derivades ens sembla del ms. progenitor; però així i tot, es prou acceptable, car el copista transcriví els passatges difícils talment com els trobava en l'original. Això ens ha permés sovint de restablir el text: el lèxic alterat i l'ortografia modernitzada són de poc volum i fàcilment esmenables, i quant

al ms. progenitor, era descendent directe, més o menys propinc, d'un de bona família, qui sembla el mateix o germà del ms. prínceps (M) de la part *De Oració* i bàsic de l'edició d'aquesta, a la lliçó del qual hem adaptat, regularitzant-la, l'ortografia incorrecta del primer (p) en els pocs casos que ha calgut.

APLICACIÓ DE LART GENERAL

Poema didàctic en 1131 versos octosil·làbics apariats,[1] distribuïts en set parts i aquestes en sis distinccions, cada una de nombre variable de versos.

Creim que l'autor no posà nom a aquesta composició, eixuta com un areny. La darrera rúbrica[2] li atribueix la categoria de *libre,* però dubtam de la seva autenticitat justament per això; en canvi es ben exprés el nom genèric d'«escrit» que li dóna tres vegades seguides en l'explicit. En el cos de l'obra la denomina, també genericament, «esta art» o «art general» sense cognom específic. No apareix en el catàlec de 1311, ni en el seu complement coetani, ni en el testament de l'autor; Proaza tampoc no l'esmenta. Custurer, seguint potser Nicolás Antonio,[3] la senyala amb el nom de «Ars generalis rhytmica», i Salzinger i el P. Pasqual, qui no en veié cap exemplar, amb el de «Applicatio Artis generalis ad varias scientias»; el ms. Monac. lat. 10.593 (b) del s. XVIIè, únic conegut avui, la titula «Applicatio Artis Lullianae ad varias Scientias»; finalment en J. Rosselló la publicà amb el d'«Aplicació de l'Art general». Hem conservat aquest nom, tot i que no el trobam ben ajustat. També li escauria, seguint el P. Custurer, el d'«Art

1. Els versos 39, 40, 41; 126, 127, 128; 277, 278, 279; 600, 601, 602; 701, 702, 703; 854, 855, 856; 879, 880, 881, són de rima ternal, i això explica l'anomalia d'esser senar el nombre total de versos, i que rimin ara senar i par, suara par i senar — 2. «De la fi d'est libre» — 3. Bibl. Vet., lib. 9, cap. 3, núm. 61 (apud Pasqual, *Vind. Lull.,* tom I, p. 235)

general rimada», encara que una mica ample; però nom per nom, creim que no val la pena d'alterar el d'en Rosselló, qui potser el prengué dels mss. que emprà. Cal reconèixer, tanmateix, que el més comprensiu es el del ms. b si no pecàs de llarc i no estàs en llatí com si fos manllevat.

L'estil no manca de facilitat i fluència, però de literari, aquest poema no en té res. La dèria de divulgar la «seva» *Art* i d'aplicar-la a les ciències especials, portà l'autor a confeccionar aquesta mnemotècnia, prosaica a tot esser, amb l'agravant de resultar obscuríssima tant per la compressió de les idees com per la ignorància o menysconexença de l'*Art,* que ell presuposa, ben gratuïtament tanmateix, prou coneguda en el seu temps. Pensau què serà ara quan gairebé es pot afirmar que no hi ha nigú que l'estudïi ni la conega, arreconada en els porxes de la Història de la Filosofia.

No es d'estranyar, doncs, si la tradició manuscrita n'es pobre, ja que la matèria en sí era poc interessant i molt abstrusa. Avui no en coneixem més que el ms. b, que hem hagut d'emprar per manca d'altres, com a base de l'edició. Sort que en J. Rosselló en pogué aprofitar dos de millors: un del s. xvè i altre del xvIè , avui desaparescuts, i la seva edició de 1859 ens ha permès de completar-ne i àdhuc millorar-ne el text; car el ms. de Munic, a malgrat d'esser gairebé modern, es còpia directa o tranversal d'un de bona lliçó, i el copista, si el modernitzava ortograficament adesiara, no l'alterà mai a dret seny, i si no l'entenia, copiava a consciència lletra per lletra i tret per tret, no posant obstacles al restabliment del text.

Aquesta obra no cita més que l'*Art general,* i encara més com a concepció antològica de l'autor, el nom del qual consta en l'explicit, que com obra concreta i real, ens sembla.

Quant a la data i lloc geogràfic romanen ben determinats: Mallorca i març de l'any 1300 de l'Encarnació. Ara que essent Cap-d'any el dia 25 de març, sura el dubte de si fou escrita a primeria d'any (de 25 a 31 de març de 1300) o a darreria (de 1 a 24 de març de 1301 del compte actual), es a dir, abans o després de MEDICINA DE PECCAT. Ens inclinam a la segona hipòtesi, però sense més fonament que el càlcul de probabilitats, ja que aquesta en té 24 a favor contra 7 solament d'aquella.

DEL CONSILI

Poema de croada en 809 versos de 8 i 5 síl·labes, formant setenes distribuïdes en X capítols de 10 cada un generalment,[1] més un de final en 15 cobles de 4 versos[2] i tornada en terzina.

Ja deim en el lloc avinent[3] que tots els manuscrits i edicions encapçalen aquesta composició amb l'epígraf: «Del consili que feu maestre Ramon Lull malorquí», i que només en creim genuïns, si d'acàs, els dos mots primers: «Del consili». De fet, dubtam que l'autor li posàs nom, car no n'apareix en tot el curs de l'obra. Proaza, després d'una *Ars consilii* posa «Alius liber de consilio», que creim es el nostre;[4] Custurer li dóna nom «Consilium Raymundi»; Salzinger, «Liber consilii», i el P. Pasqual «De concilio». Aquestes discrepàncies corroboren el nostre dubte.

---

1. El cap. II, «Del Papa», només té 9 setenes. N'hi ha alguna de perduda? o omesa a posta per massa punyent? El cap. X, «De oració», en posa 11, però una (vv. 673-679) ens sembla interpol·lada. Sembla que a les hores l'autor tenia predilecció per la *desena:* la *Petitio Raymundi* presentada al Consili de Viena conté 10 ordinacions, i altres 10, si no les mateixes, la Dist. VI del *L. de ente quod simpliciter per se et propter se est existens et agens,* escrit suara (setembre de 1311) a París amb vistes al Consili — 2. Excepcionalment la segona en té 5 — 3. Pàg. 255, nota * — 4. Quan Ramon publicà aquests rims, tenia escrit un *L. de consilio* a Montpeller i març de 1303. Posteriorment escriví una *Ars consilii* a Tuniç i juliol de 1315 (lloc i data a notar), publicada pel Dr. Josep Rius a *Estudis Franciscans,* de Barcelona, vol. 46, fasc. III-IV (1934)

Es evident que aquest poema fou escrit amb motiu del xvè consili ecumènic celebrat a Viena de França de 16 d'octubre de 1311 a 6 de maig de 1312. Consta històricament que Ramon hi era;[1] però, l'escriví abans o durant el consili? a París, on sojornava des de l'estiu de 1309, o ja de Viena estant? Concretament ho ignoram; però del text se desprèn que fou sots la inminència de la celebració del consili: «Sènyer en Papa...» «fayts quel consili sia[2] breument» (v. 73); «sil consilii nos fa adès» (v. 206); «que si lo consilii nos fa» (v. 310); «car vey alcún ensenyament | quel consili no si' nient» (vv. 317-318); «Si al consili va ergull» «noy cal anar Ramon Lull» (vv. 782, 785). A mès, sempre s'adreça a les persones a qui dedica els capítols (Papa, Cardenals, Prínceps, etc.) com si fossen presents i els parlàs cara a cara. Tot això ens endu a creure que l'escriví pocs dies abans de l'apertura del consili, quan ja era arribada a Viena la cort pontíficia i el sèquit secular. Creim, per tant que es pot concretar la data a la primera desena avançada d'octubre de 1311, i el lloc, no cal dir-ho, a Viena mateix.

Aquesta obra no en cita cap ni cap la cita, i tanmateix, es l'única on l'autor, amb el nom, consigna autenticament el cognom, com hem vist.

DEL CONSILI no es una composició poètica en el sentit hodiern, sino un excitatiu a la croada, fàcilment recollible per l'eco popular, com si volgués reforçar la seva *vox clamantis in deserto* i fer-ne poderosa *vox aquarum multarum*. Sempre il·lusionat i tantes vegades decebut, Ramon no tenia gran confiança en el consili, com insinua sovint; però l'abrandament del seu zel per l'Amat i el dever subjectiu d'escusar-se davant Deu, el fan insistir

1. Hi escriví el *L. de ente reali et rationis* (decembre de 1311) i el *L. de ente simpliciter absoluto* (març de 1312), segons llur respectiu explicit — 2. Cal reconèixer que aquest «sia» tant pot significar *que es celebri* com *que s'expedeixi* aviat

en un esforç novell. Ara ja no cerca elements lírics i emotius, als que era propícia la materia, ni elements didàctics i racionals, dels que en tenia bon arsenal—la *manera de saber* i la *manera d'amor* li havien fallit massa sovint—, i acudeix a la *manera de temor* emprant tots els elements d'amenaça, de dignitat, de vergonya, que li venen a mà; i no cal dir que els maneja amb energia fibladora, sobretot quan parla al Papa i als Prelats. Així aquesta obreta, la darrera en rims de l'autor, resulta única dins la producció lulliana: fàcil i lleugera d'estil, greu de matèria i responsabilitat, d'invenció original i personalíssima.

La tradició manuscrita no es pobre: en sabem nou codis, alguns prou bons, si bé no tots a mà, i això ens ha permès una revisió més acurada del text.*

Lector exigent: si notes vacil·lacions en l'estil d'edició o t'hi ofén alguna anomalia considera les circumstancies en que s'estampà aquest volum, i sies indulgent.

* A manera d'apèndix afegim la *Cantilena*, composicioneta en 30 versos de nou síl·labes, de rima alterna, distribuïts en 10 cobles (la darrera de rima apariada), qui tot i esser apòcrifa, fou atribuïda a Ramon Lull des de el mateix s. XIVè . Vegi's la nota 1 de la pàg. 291

Medicina de peccat

SIGLA

7 *M* = Ms. *Lat 10.504* de la Bayerische Staatsbibliothek, de Munic, s. XIV^{2}

1 O = Ms. *Ott. lat. 542,* de la Biblioteca Vaticana (Roma), s. XIV^{2}

3 B = Ms. dit *Breviari de dona Blanca,* de la Biblioteca Aguiló (Palma), s. XIV^{2}

24 J = Ms. *1/71* de la Bihlioteca del Convent de St. Isídor (Roma), s. XV^{2}

39 *b* = Ms. *Hisp. 69* de l'esmentada Bayerische Staatsbibliothek, s. XVII^{2}

41 p = Ms. *38* de la Causa Pia Lulliana (Palma) s. XVIII^{2}

e = Edició Rosselló (Palma, 1859) única completa

v = Variants que dóna la mateixa edició

[ ] = Afegits als mss. del mateix copista

^{1} *(volat)* = Correccions posteriors

⟨ ⟩ = Addicions de l'editor

Els mss. 7, 1, 3, 24, només contenen la V part, *Doració.* N'hem pres per base el 7, i hem emprats els altres tres per a confronta. El ms. 39 només conté el cap. III, de Trinitat, de la IV part, *De temptació,* qui ens ha servit de base pel capítol. El ms. 41 es l'únic qui porta l'obra completa, i per tant el que hem hagut d'emprar per base de tota la resta, valent-nos de l'*Edició Rosselló* per a confrontes i per a esmena del text.

A més contenen la V part, *Doració,* els mss. 29 i 33.

DEUS, ab vostra gran pietat fas MEDICINA DE PECCAT

CONTRICCIÓ, confessió,
encara satisfacció
e la hona temptació
e oració exament,
són medicina e ongüent[1]
contra peccat e faliment:
e destes .v. fas est tractat,
lo qual vul que sia rimat,
car mils pot esser decorat.[2]
E est tractat es[3] departit
segons que damunt avem dit;
e sia pel Sant Esperit[4]
donat, e per mant hom[5] sabut,
car carrera es de salut,
e leva tot hom caüt[6]
en peccat, de la mala mort,
si lo tractat ama molt fort
e aporta[7] gaug e confort.

1. e, ongent — 2. Après de cor — 3. pe, est — 4. p, per el Sant Sperit — 5. p, mal home — 6. p, caygut — 7. p, aparta

I

DE CONTRICCIÓ

1. *Damor*[1]

A, bon'amor! E per qual tort
queus aja fayt,[2] a mala mort
ma acusat la mala amor,[3]
quim fa estar axí peccador,
quen pauc no son desesperat?
car home qui es en peccat
e qui mal'amor[4] lo té pres,
sens contricció no fa res.
A, bon'amor![5] poretz me dar
contricció de mon mal far,
per so que fuj'a mal'amors
qui procura[6] plors e dolors,
en infern mal totz temps aver,
per so car fan a son voler?
A, bon'amors: tan mal[7] me sent,
car vas vos ay fayt faliment!
Mort só si de mi no us sové,
e que veng'a[8] vostra mercè.

II. *De temor*

Temor damor fina, leyal,
Contricció, en vostre ostal
es medicina de dolor

1. pe, De la primera part dest libre qui es de contriccio, e primerament de Amor (e, D'Amor, *omés* e primerament) — 2. p, haje fet — 3. pe, estar xi — 4. p, mala mort — 5. p, bona mort — 6. p, mala mors | qui precura — 7. p, bona mors tamal — 8. e, venga a

qui fa plorar li pecador
per la paor[1] qui res no val,
e totz los seus gita a mal;
e car vas vos fa tant dengan,
nom[2] tenc per seu daquí avan,
e maldic lo jorn qu'él' ham pres;[3]
car li Senyor de tot quant es
no ay tant temut, com lo mon
qui de nul be no ha aon.
A, temor dom enamorat[4]
qui tem e plora son peccat!
a vos deman contricció
ab qui pusca trobar perdó,
e quim fassa sovén plorar
los meus peccatz e Deus amar;
e qui vos no ha, res no val,
ni fa damor son cor ostal.

III. *De dolor*

A, com es[5] dousa la dolor
que sostenon li peccador,
can servexen contricció
e de peccatz queren perdó!
A, dolor de bon'amistat!
aydatzme a vensre[6] lo peccat
qui mi ha vensut tan espès;[7]
car al rey qui per mi mort près
es fo per mi home carnal,[8]
son estat fals e desleyal;
car no avia greu dolor,

1. p, pauor — 2. p, dengany | hom — 3. p, quelam pres : e, que l'ampres — 4. p, A temors home namorat — 5. p, eus — 6. p, aydatsme venser — 7. p, tant spes — 8. p, es fou ... carnal : v, es fe ... mortal

quant veia la desonor
que li faien li malvat
qui són per él tant fort onrat.
A, dolor don venon li plor
qui plaen a nostre Senyor!
venitz ab tal contricció
per qui pusca trobar perdó;
e faytzme doler[1] tant sovén
que tots jorns estia[2] temén.

IV. *De valor*

A! Què val sovén Deu pregar
que peccatz vula perdonar,
si hom no ha contricció?
Què val a procurar[3] perdó?
Contricció: pus tant valetz
contra peccat,[4] tot me prenetz,
lo cor els uyls e li sospir;
car li plor me faran ausir
sus en lo cel al creador,
quim trametrà, per vostr'amor,
sajús pietat e perdó
e una tal devoció
que no pot, qui la ha, falir
e pot hom tot peccat delir.
Contricció: vostra valor
fa valer home[5] peccador,
qui sens vos en res no val,
ans està digne de tot mal:
e qui vos ha està complit
de virtut e Sant Esperit.[6]

1. p, feyts me dolor — 2. p, esta — 3. p, aprecurar — 4. p, volets | con tan peccat — 5. p, hom — 6. p, Sperit

V. *De elegiment*

CONTRICCIÓ; qui us ha eleta,[1]
be pot estar a cara dreta
devant la crotz querre perdó;
car ja Deus no dirà de no
a nul home si's vostr'amic.
Contricció, a vos ublic
lo cor a sovén suspirar,
els uyls[2] a làgremes gitar;
e eleyg vos contra peccat
e dona de ma volentat;
e vul vos esser tant sotzmès,
que sens vos no prec Deus de res.
E pus[3] vos son sí obligat,
procuratz me tal pietat
que sia elet ab los salvatz,
e de los libres[4] dels dampnatz
sia dampnat,[5] on son escrit
aytantes vetz com ay falit.
A, com es fol e pauc[6] de sèn
qui lexa l be e lo mal pren!

VI. *De penediment*

CONTRICCIÓ: penediment
sotz quant hom fa errament[7]
contra Deu, e ha gran dolor
e penet se fort per sa amor.
Si sovén vos, Contricció,
me donavetz compulsió

1. p, quis ha electa (e, *també* electa) — 2. p, vulls : e, uylls — 3. p, peus — 4. p, llibres — 5. *De* damnare *llatí* = esborrar, delir — 6. p, apauc — 7. p, erament

al cor, tement foc infernal,
ja no faria tant de mal
e penedirmia sovén
quant faria lo falimén.
Penediment: sel qui us aurà,
aprés lo mal que fayt aurà,
vos estaretz lo sanament[1]
contral peccat, e mantinent
seran en él suspir[2] e plor
e sacusarà peccador.[3]
Penediment, Contricció:
aportatzme de Deu perdó,
car tot lo meu cor vos sotzmet:
velvos adès, e ques[4] penet!

VII. *De faliment*

CONTRICCIÓ: mercè vos rent,[5]
car me faytz estar tan dolent
del greu faliment que ay fet,
car per vos, dona, men penet;
car on mays vos ⟨vos⟩ voletz dar
a mon cor, mays me faytz plorar
e sanar de mon faliment,
per quim faytz trist e penedent,
lo qual penedir e tristor
me fan gitar suspir damor;
per quen mi[6] faytz acordament
de tristor e dalegrament,
lo qual atorc am e desir;
car faliment nom pot[7] venir
quant só enaxí meytadat;

1. pe, losanament — 2. *Serà* suspirs? — 3. pv, lo peccador — 4. p, queus — 5. p, Contriccio nostre vos tent — 6 p, quem mi : e, que mi — 7. p, no pot

car si m vol alegrar peccat,
tristor majuda encontinent,
e sís fa bo alegrament,
car tristor me vol enganar
e vol que no pusca amar.

VIII. *De obligament*

Sí com home enamorat
qui obliga a son amat
la libertat de son voler
en servirlo a son plaser,
ay obligada a peccat
la mia franca volentat,
tant que nestà en servitut
e per Deu ne son mal volgut;
car él me donà libertat,
per so que no lamàs forsat,
car forsa damor no val res.
E car eu matex me son pres,
no pusc exir de mon peccat
si Deus nom rent la libertat
quem donà, ab contricció
de cor, ab tal compulsió
que tot me tenga[1] per falit,
clamant: «Mercè, Sant Esperit!»[2]
ab cor contrit, enamorat,
qu'él me renda ma libertat.

IX. *De*[3] *desobediencia*

Desobeir a son senyor
quis[4] vol servír a bon'amor,

1. C, m'ho tenga — 2. p, Sperit — 3. p, *omet* De — 4. p, quius

es desobeir descortès,
e fa hom vil en tota res.
Vil suy eu, doncs, c'ay[1] obeyt
a senyor de mal esperit,
quis[2] vol servir a mal'amor
quin infern met son servidor;
per qu'eu me tenc molt per falit,
car a mal senyor ay servit;
e si nom val contricció
qui de Deu maport gran perdó,
estaray de tot be faydit
e de tota pena vestit.
Contricció nom pot[3] valer
sin mon cor no ay gran doler,[4]
e tan gran, quen git mant suspir
e quem ublic a Deu servir
tant, quen nula[5] occasió
no fassa vas él falió.

X. *De vergonya*

Qui ha vergonya de far be,
ha virgonya[6] que no val re;
e aquel es desvergonyat,[7]
qui ha plaer en far[8] peccat.
Per qu'eu[9] son trist e vergonyós
com ay estat tant viciós
contra vergonya, qui's donada
per so quen sia[10] refrenada
la volentat quant vol far mal;
e per so vergonya moral
es a home bona virtut.

1. p, quay — 2. p, sperit | quius — 3. p, no pot — 4. p, dolor — 5. p^1, quen nula : pe, que mala — 6. e, vergonya — 7. p, desvergonyant — 8. pe, fer — 9. p, quiu — 10. p, quem sia

Per qu'eu[1] me tenc per dessebut,
car ab vergonya no m[2] tinc pres
tant fort, que no falís en res;
e vir me a contricció,
penedent de la falió,
ab tal compulsió de cor,
que am mays virgonya que or;
car virgonya fa consirar
lo mal ans c'om[3] lo vula far.

XI. *De mentir*

Sí com la fula qui pel vent
a totes parts està movent,
està movent hom mentider,
car falsia l té en poder
contra veritat, leyaltat.
E car[4] mentider son estat,
ayn⟨e⟩ al cor molt gran dolor;
per quel[5] prec qu'als uyls me do plor
que sia dous, grans e amar,[6]
e que no ces de suspirar:
dous sia per querre perdó,
e amar[7] per contricció.
E vos, boca, serratz les dents,
tant que mays no siatz mintents.
E vos, dona Contricció,
senyorejats tant ma raó
quen totes mes parts sia pres
e a veritat[8] tot sotzmès;
e faytz me veritat servir,
e enemic de tot mentir.

1. p, quiu — 2. p, non — 3. pe, que hom — 4. p, contra virtut leyaltat | car — 5. p, quil — 6. e, grans; amar = amarg — 7. p, amor — 8. p, quan totes mes prets sia pres | e veritat

XII. *De engan*

A, engan,[1] que vos enganatz!
per leyaltat seretz jutjatz
a un tant greu[2] costrenyiment,
que tot nestaretz en turment;
e es gran dret que ho fassatz,[3]
car vos matex vos infernatz.
A, làs! a mi matex menàs,
car eu estag[4] en aquel cas,
e son aquel enganador
qui ay enganada valor
en tot so per quen[5] mi no val,
car de mon cor fayt ay ostal
a engan e a trayment;
per que a leyaltat me rent
ab contricció e ab[6] plor
com a home gran peccador.
E vos, leyaltat, no perdetz
si de mi pietat avetz,
e faytzm' estar home leyal
e enemic de tot fayt mal.

XIII. *De crueltat*

A, crueltat!
Tant fort ay errat
per la vostra mala amistat!
E quant consir
com[7] vos fa mal servir
e hom sen fa per vil tenir,

1. p, Dengany — 2. p, per leyaltat vitgats | a tant greu — 3. p, prouo fasats (-ro- *talxat*) — 4. p, menats | car en estar : e, menaç | car eu estar (*escrivim* estag) — 5. p, quiu — 6. p, cap — 7. e, qu'hom

molt me penet,
car per vos ay nelet,
e cové men estar[1] a dret
de jutjament,
e ja acorriment
de vos auray,[2] mas noyment.
Contricció:
estatz men a raó
a una[3] tal compulsió
de cor amar[4]
ab suspirs e plorar,
que crueltat pusca sobrar.

XIV. *De desesperar*

JENS[5] nos cové
que⟨n⟩ so qui de no re
es vengut, hom aja gran fe,
e en lo be
qui es estant *a se*,[6]
hom aja desesper de re.
A, desesper,
qui faytz infern aver!
Ja nous pogués en mi saber.
A, penedir,
qui faytz sospirs exir
del cor, el cors fortment languir!
Faytz me doler
a tot vostre[7] poder;
car anc ay aüt desesper
per mon peccat
de la gran pietat
daquel Senyor qui ma creat.

1. p, conue menester — 2. *Serà* no 'uray? — 3. p, a in — 4. amar =amarg — 5. pv, Sens — 4. pe, estat ja se — 5. p, vostro : e, -tron

XV. *De jurar*

A, de jurar,
e com fa mant mal far!
e majorment quant perjurar
fa a scient
lo mon[1] mintent
per un pauc[2] de cobejament
qui petit val,
e fa esser gran mal
quant hom jura: «si Deus me sal»,
o! «cap de Deu».
A, faliment tan greu!
Tant home[3] faytz esser romeu
a mala mort,
e estar en tal port
on ha totz temps mal sens conort!
Contricció:
faytz me querre perdó
dels juraments on perjur só.

XVI. *De infamia*

A! Tant[4] mal fa
qui a tort afamà
la persona qui virtut ha!
car satisfer
no li pot per aver.
Per qu'eu[5] deyg gran ira aver,
car blastomament
per la gola mintent
contra manta femma valent

1. p, asrient | yo mon (yo *corregit* lo) — 2. p, per pauc — 3. p, hom — 4. p, tan — 5. p, per quiu

e hom leyal,
ay donat; per que mal
greu[1] e pesant eviternal
ne dey portar,
pus no pot recobrar[2]
fama bona sel qu'afamar[3]
fas contra ver.
Si nom[4] donàs doler,
contricció, no agr'esper.[5]

XVII. *De escusació*

JENS escusar
no pot home[6] sanar,
ans fal peccat multiplicar[7]
si contra ver
hom vol escus'aver.
Per qu'eu nay[8] en mon cor doler;
car falsament
ay fayt escusament
de mon mortal greu faliment;
per que mes[9] greu
que de ma colpa, leu
nuyl temps la gran ira de Deu.
Doncs quir perdó
e ajutte contricció
qui delex[10] escusació
quant es en plor,
e donal cor dolor
e humilia lo senyor.

1. p, breu — 2. p, recubrar — 3. p, que famar — 4. p, non — 5. p, hagresper — 6. p, hom — 7. e, montiplicar — 8. p, quiu may — 9. e, mes — 10. p, deleix

XVIII. *De impaciencia*

IMPACIENT
no ha remembrament
del piadós recorriment
que passió
fa ab contricció
a hom qui demana perdó:
doncs,[1] pacient
ateny perdonament
quant ama aver languiment
per son nalet;[2]
e car de sí fa dret,
paciencia l té tan[3] dret,
que tot tort vens
e nula re vivens
no l pot forsar a ponimens.
Per qu'eu men do,
per dret, a passió,
e ajutme contricció.

XIX. *De desleyaltat*

DESLEYALTAT:
qui ha vostra amistat,
ja no serà[4] per Deu amat;
e qui vos vol,
durarà tant co l sol
en él marriment, pena, dol.[5]
E car eu[6] só
lo vostre companyó,
temne que Deus ja mays[7] mi perdó;

1. p, dons — 2. p, malet — 4. p, paciencia altre tant — 4. p, seria — 5. e, e dol — 6. p, eus — 7. e, tement; p, ja may

per quem partray
de vos, e per ja may
en vostra amistat no seray;
mas jens no só,
sens contricció,
poderós de querre perdó
ni vos lexar;
per quem vul tot donar
a contricció e plorar.

XX. *De sejornar*[1]

BE es malvat
hom pres en peccat,
car ama estar sejornat;
car sel qui va
en infern, on aurà
pena que ja mays no morrà,
no deu dormir
ni cessar de querir,[2]
ab contricció penedir,
a Deu perdó,
plorant sa falió
ab una[3] tal compulsió,
que mant suspir
de son cor fass' exir,[4]
tant que quant venrà al fenir,
la pietat
que auràl tant[5] trebaylat,
lo tinga de lay reposat.

1. p, senyorejar (p^1, seiornar) — 2. p, de quernir *o* querrir : e, que querir — 3. e, una : p, *manca* — 4. p, fas exir : e, faça exir — 5. *Escrivim* tant : pe, tenga

XXI. *De occiositat*

HOM occiós:
per que est pererós,
pus que a la mort fas ton cós?
Quant mort seràs,
de que mèrit auràs
si de sà negun[1] be no fas?
A, làs! Eu só
occiós de raó,
car nom vir a contricció
e a suspir
e a mercè querir;[2]
car eu no só say per vivir
en per jasé[3]
ni que no fassa re,
ans só creat a fayre be
e cessar mal;
e si dasò nom cal,
estaray en foc infernal.

XXII. *De sentir*

O, tu qui sents
viandes estruments
odors paraules tocaments!
Quant mort seràs
de lay, e què sintràs[4]
dels plaers que say[5] sentitz as?
Sintràs dolor
si fenex[6] peccador,

1. p, ningun — 2. p, quir — 3. *Serà* ne per jase = jàser? : e, emper ja se — 4. p, sentiras — 5. p, says — 6. e, feneix. *Serà* fenix = fineixes?

la qual dolor serà major
que tot plaer
quis pusca say[1] aver,
si not vires a greu doler
de say sentir
e a mersè querir,
per so que pusques far delir
lo faliment,
que as fayt en sintent,
ab contricció penedent.

XXIII. *De cogitar*

A, cogitar
e per nient pensar!
Per quel[2] vols en ton cor posar?
Car per nient
ha hom cogitament,
si cogita a no scient,
ans[3] sen sec mal;
car so que re no val
a pa ne a vi ne a sal,
tol bon pensar,
don se pot gran be far.
Per qu'eu[4] deuria fort plorar,
car longament
sens nul profitament
ay cogitat a no scient,
e certament
fi mant cogitament
mal; per quen[5] só molt penedent.

1. *v*, puscha say : pe, pusca desay — 2. p, quil — 3. *Serà* on *o* don? — 4. p, quiu — 4. p, quin

XXIV. *De parlar*

PER erguylós e mal parlar
tantes vetz mavetz fayt[1] peccar,
afermant so qui 's falsetat
e negant so qui 's[2] veritat.
A, mal parlar tant neleytós:[3]
e tant home faytz viciós!
A, contricció[4] e plorar!
Poray ja perdó trobar
de tant malvat greu parlament
ab que ay fayt tant faliment,
estant vilà e descortès
en mon parlar, en tota res
nomnant[5] noms de gran sutzetat
qui són gran orribilitat?
A, boca sutza e pudent!
A, lenga mala e mintent!
Recorretz a contricció
e demanatz a Deu perdó,
e ajutvos mercè clamar
ab greus suspirs e ⟨ab⟩ plorar.

XXV. *De obrar*

A, mal viciós obrar!
Ja nous pogués mays atrobar
en mes mans, on tant faliment
ay fayt, a tort, a manta gent!
A, mal obrar que res no val!
per vos me venrà tant de mal,
si contricció nom secor

1. p, feyt — 2. p, lo qui es — 3. p, meleytos — 4. e, ab contriccio — 5. p, nomenant

ab mant suspir e ab mant plor.
A, mans males plenes[1] de mal!
si anatz en foc infernal,
què̀us valrà[2] quant avetz obrat
en esta vida ab peccat?
car della no auretz poder
en neguna[3] bona obra fer,
ans estaretz col pex nadant
en flama de foc, trop cremant.[4]
Faytz, doncs, de say quant be poretz,
car siu[5] faytz mercè trobaretz,
e lo be que no poretz far,
faytz lo al cor molt desirar.

XXVI. *De carreres*

A, peus! e tant avetz errat
en tot quant avetz pasejat!
En anys setmanes e dies
anavetz per males vies;
per ques[6] tany que siatz crematz,
car ab vos ay faytz mants peccatz.
E si per .j. peccát d Adam
tuyt en males vies estam,
quant mays va cascú a gran mal
quant fa mant peccat actual!
Per qu'eu[7] vul virar lo camí,
per so que ving'a[8] bona fi;
mas cové que lo virador
aja contricció major
que los peccatz, si l vol virar
al port on se pusca salvar,

1. p, plens — 2. p, quius valrra : e, qu'eus valra — 3. p, ninguna — 4. p, en flamas de foc sempre cremant — 5. e, si ho — 6. p, queus — 7. p, quiu — 8. e, vinga a

e quey ajut suspir e plor
e mercè de nostre Senyor.

XXVII. *Del cor*

A, cor malvat e mal ostal
en qui alberg' om[1] tant de mal,
e qui de vos avetz gitat
Deus, quen vos no sia amat!
A! En tan mal ostal anatz,[2]
si doncs molts suspirs no gitatz
e que molta ayga 'ls uyls donetz,
per so que ploren mantes vetz!
Encara us cové penedir
de tot vostre malvat consir,
e quels umplatz de bon' amor
amant Deu vostre creador;
e si tot asò no us[3] val,
trametetz .j. sospir coral
a la Reyna[4] de valor
qui munda cor de peccador,
si a elas rent per ostal
e de suspirs li fa sensal,
e molt' ayga als uyls vula dar,
per so que molt pusquen[5] plorar.

XXVIII. *De ymaginació*

A, mal' ymaginació!
si no avetz contricció
de tant peccat ymaginat
per vos cregut e procurat,[6]
ymaginaretz vostre mal

1. pv, albergon : e, alberga hom — 2. p, amats — 3. e, no vos — 4. e, regina — 5. p, puscam : e, puschan — 6. p, percurat

totz temps en lo foc infernal,
on auretz mant malvat turment[1]
si no ymaginatz fortment
say pietat, contricció,
misericordia e perdó.
Ymaginació: què us val
ymaginar so que us fa mal,
e no so[2] que us es garisó,
e qui mou la contricció
a moure en lo cor sospirs
e en la volentat desirs,
e mou los uyls a molt plorar
e les mans mou a molt be far,
com Deus sia servit, honrat,
e tot lo peccat perdonat?

XXIX. *De perdre*

A, làs mesquí! tant as perdut
de granea[3] e de virtut,
c'as has gitat a noxaler[4]
so per que pogres[5] be aver,
e ja mays so que perdut as
en aquel nombre cobraràs!
Mas si as gran contricció
e quet[6] vinga de Deu perdó,
be poràs cobrar son semblant
per so qui ve daquí avant;
mas lo be que pogres aver
no venrà mays en ton poder,
e esnel[7] teu peccat cregut
en quant tu las a tu perdut.
Veges, doncs, com és hom malvat,

1. p, temps — 2. p, en so — 3. p, es perdut | de gran — 4. pe, a no caler — 5. p, pograns — 6. p, quant — 7. p, e es en el

car as[1] de tu tant be privat,
e privaràs si not sotzmetz
a contricció e a dretz
de tot quant Deus en volrà fer,
e que de tot nages plaer.[2]

XXX. *De mal exempli*

A, exempli de gran peccat
per gran senyor o per prelat
o per tot altre home vivent!
Tant gran serà lo poniment
qui venrà[3] per la vostra sort
en aquels qui a mala mort
venran per vos, si no secor
la pietat de lo Senyor,
ab contricció e suspir
e ab plorar e penedir!
A, mal exempli, qui segnal
sotz per que hom fa tant de mal!
E car vos tant home[4] movetz
a far lo mal, per so es dretz
que lom en qui sotz sustentat
sia per vos tant tormentat
col dan don sotz occasió,
si doncs noy val contricció,
e c'om[5] vuyla molt desirar
com bo exempli pogués dar.

XXXI. *De indiscreció*

A, làs! De indiscreció,
poram[6] aydar contricció,

1. p, es — 2. p, pler — 3. p, vendra — 4. p, hom — 5. p, chom : e, qu'hom — 6. p, poran

com sia tant gran faliment
qui fal contra enteniment,
per ira o per gran desir
ni per la paor de morir,
e per molts daltres mals asatz?
Mants jorns indiscret suy estatz;
e si nom[1] val contricció
a recobrar discreció,
moray en greu peccat mortal,
carrera[2] de foc infernal;
car a la mort discreció
nom valrà, pus contr' ela só;
car a hom quis rent bestial,
discreció en res no val.
Per qu'eu[3] precvos, contricció,
quem rendatz ma discreció,
e ab ella venga l servir,
em fassa molt fort[4] penedir.

XXXII. *De ublidar*

OBLIDAR son leyal[5] amic
e remembrar son enemic
no es membrar bo ne cortès,
e son oblidar de mal es;
e oblidar contricció
com hom ha fayta falió,
es ublidament desleyal
don se pot seguir tant de mal,
que al jorn[6] de lo jutjament
membrarà Deus lo faliment

1. p, sui estats | e si non — 2. pe, car terra. *Escrivim* carrera, *car no ens sembla admisible* carcera, *ni* cartera = quartera, *ni cap forma de* cartenir — 3. p, quiu — 4. p, for — 5. p, leal, *i més avall* (v. 621) desleal — 6. e, qu'el jorn

sens membransa de perdonar
e ab membransa del jutjar.
Per qu'eu[1] qui tant ay ublidat
Deu, e la sua gran bontat
el be que per él mes vengut,
me tenc tot per desconegut,
e vuyl membrar contricció
e de Deu graci' e[2] perdó,
e vuyl membrar son gran jutjar,
per so que fort tema peccar.

1. p, quiu — 2. p, gratie : e, gracia e

II

DE CONFESSIÓ

1. *De Deu*[1]

CAN[2] menamor
e comensa lamor,
me confés al major Senyor,
  quins ha creatz,
de totz mos[3] greus peccatz;
e sia a sa[4] volentatz
  o quem perdó
om jutje per raó,
car tot so quen[5] farà es bo.
  E est tractat,
segons que's rubricat,[6]
poratz saber co's ordenat
  e tot cumplit
per lo Sant Esperit,
digne que molt sia servit.[7]
  E ab dolor,
com home peccador,
me confés per la sua amor.

II. *De la unitat de Deu*

A la divina unitat
me confés de tot li[8] peccat
que ay fayt per manera du

1. pe, De la segona part de aquest libre qui es de confessio, e primerament de Deu — 2. e, quant — 3. p, mes — 4. p, a la — 5. p, quiu *o* quin — 6. p, quis rubicat — 7. p, Sperit | dignes (e, digne es) que moltes ha servit — 8. *Escrivim* li : pe, lo

en amant[1] mays que Deus alcú;
car aquel fa .j. altre deu
si ama sí matex ol seu[2]
aytant o mays quel creador;
per qu'eu[3] acús mi e mamor
a vos, unitat de mon Deu,
car vas vos ay peccat molt greu;
per qu'eu[3] quant .j. a vos me acús,
car mantes causes ay sajús
mays amades que[4] lo Senyor
com home[5] fals e traydor;
e ab totes mes unitatz
ay faytz mants[6] greus mortals peccatz;
e es bo quen[7] sia punit
a honor del Sant Esperit,
on sial[8] peccat perdonat
a honor de sa pietat.

III. *De trinitat*

En trinitat
ma lo Senyor creat,
car dànim' e cors ma'justat,
encara só
de lur conjuncció,
e ab tots tres fi falió
vas lo Senyor;
per que nay gran dolor,
tant, quen[9] suspir, en planc, en plor
e men confés
ab voler, que ya més
no fassa per neguna[10] res

1. p, e amant — 2. p, al seu — 3. p, quiu — 4. p, per — 5. e, hom — 6. p, mantes — 7. p, quem — 8. p, Sant Sperit | on (*sembla millor* o m) — 8. p, quant — 9. p, fasa per ninguna

negú peccat
contra la trinitat
de lo senyor, qui ma creat
a son semblant;
en tot quant son trinant
macús penedent en plorant.

IV. *De bontat*[1]

CAR Deus es bo, ha be creat
e ha[2] naturalment pausat
en tots los homens qui són natz;
e car eu, contra les[3] bontatz
qui en mi estan naturals,
ay faytz molts de peccatz trop mals,[4]
suy esdevengut home[5] mal,
e estay fals e desleyal
contra la divina bontat,
el be quen mi ha naturat,
contra mant altre gran be
ay fayt molt de mal ben[6] sové;
e de tot est mal me[7] penet,
encara, que pogra[8] aver fet
molt be, e cessat molt de mal;
per que nay[9] gran ira mortal,
don me confés a la bontat
de Deu, en tot quant ay errat,[10]
e de mon cor faray ostal
a Deu, e fineray a mal.

1. p, bondat *usual* — 2. p, Car Deus as bo a be creat | e al (e, *també* al) — 3. p, los — 4. p, topmals, *corregit* tots mals *d'altra mà* — 5. p, hom — 6. *Serà* mal : bem? — 7. p, [me] *d'altra mà* : *v*, *manca* — 8. p, puga — 9. p, quinay — 10. p, arrat

V. *De granea*

LA granea
no posa poquea,
en neguna 'vinentea,[1]
contra vertut,
si es emperò de salut;
mas granea don són perdut
li peccador
qui[2] no han confessor
ni del gran Senyor an paor,
so[3] té a mal
quant granea moral,
qui contra peccatz mortals val,
hom vol amar,
ni si al confessar
se vol de grans torts[4] acusar.
Per qu' eu macús
de mos peccatz sajús,
a la granea mays desús.

VI. *De eternitat*

ETERNITAT:
contra vos ay errat
mant temps en mant mortal peccat,
don me penet
e mi a dret sotzmet,
per so que naya meylor dret.
Confessió
pietat e perdó:
si eu[5] ay fayta falió

1. p, La grandesa *usual* no poquea | en ninguna vinentesa — 2. p, que — 3. e, ço : v, s'ho — 4. p, grans tort — 5. p, si en

en mays[1] amar
so que no pot durar
tant com lo vostre eternar,
gran dolor nay,
e ja mays nou faray.
E vos, eternitat, si us play,
duy mays[2] mandatz
so que us venga en gratz,
quen[3] vos honrar ay volentatz.

VII. *De poder*

PODER de Deu: confessió
a vos fas de ma falió
c'ay fayta contra lo poder
que vos mavetz dat a be fer,
e seu ayne fayt mant greu mal
com home[4] fals e desleyal;
e sin vos no fos pietat,
fóran contra mi tant irat,
que non[5] fera confessió
ni esperara de vos perdó,
lo qual esper a mon poder
per so que us[6] en fassa plaer.
E vos, poder, pus tant vos datz
a mercè e a pietatz,[7]
tenitz muy[8] mays tant fort al fre
que nom lexets[9] far nula re
que sia contra vostra 'nor,[10]
car en tot vos am eus aor,
e lo poder que mavetz dat
sia de vostra potestat.[11]

1. p, e mays — 2. e, may — 3. p, quin — 4. e, hom — 5. e, forau ... | que no'm — 6. p, quius — 7. pv, e pietats — 8. e, duy — 9. p, no lexats — 10. p[1], honor : e, amor — 11. p, pietat

VIII. *De saviea*[1]

SAVIEA
pus gran en bonea:
vas vos ay fayta pegea,
com hom sens sen
qui fal a son scién;
per qu'eu son trist e son temén;[2]
car quant hom fa,
vos ho sabetz, e ja
per tot asò nom romanrà,
que no macús
a vos de mon mal ús,
que ay tant[3] com hom⟨e⟩ gamús,
e no far[4] be
falent en manta re;
e sim volets pendre mercè,[5]
noy faray[6] mal,
e si no, atretal,
me seretz per totz[7] temps coral.

IX. *De volentat*[8]

Vos, volentat contra peccat:
de vos vuyl esser confessat;
e car estatz dona damor,
amant ojatz est peccador,
de sos faliments e peccatz
que ha fets ab sa volentatz,
si emperòs vol[9] confessar,

1. p, sauiesa *usual* — 2. p, a son saen | per quiu son tist e temen (e, *també* e temen : v, e son temen) — 3. e, qu'aytant — 4. *Serà* e no fay? o en no far? — 5. p, mice — 6. e, no faray — 7. p, tot — 8. p, voluntat *usual* — 9. p, sin pero svol

ses[1] que no vuyla enganar
lo vostre leyal confessor;
car quis confessa ab fals' amor
moltiplica lo seu peccat,
e deune 'sser a mort jutjat;
mas pus quem confés ab dolor
de cor e suspirant en plor,
vejatz de mi quen[2] deuetz far,
pus qu'eu me vuyl[3] a dret pausar
e us clam mercè, com peccador
qui desira vostra honor.
Sim voletz mal, quin dret aurà
la raó qui jutjar[4] me fa?

X. *De vertut*[5]

A vos, vertut
de Deu rey de salut,
me confés. Car tant ay viscut
hom viciós,
en be far pererós
en far lo mal volenterós,
ay greu falit
e deune esser punit;
emperò lo Sant Esperit
qui es pietat,
vol que hom sia 'judat,[6]
si ab vertut diu son peccat
E vos, vertut,
don tot be es vengut,
ajatz mercè dome caüt,
ab gran dolor
suspirant en plor

1. *Serà* sens? ; *e*, si es — 2. p, veats de mi quem — 3. p, quiu me nuyl — 4. p, que jutjart — 5. p, virtud *passim* — 6. *e*, ajudat

prometent per la vostra amor,
contra peccat,
a vostra volentat
far satisfacció de grat.

XI. *De veritat*

A vos, divina veritat,
me confés de tot mon[1] peccat,
e mi us present
quem fassats puniment,
car molt ay viscut falsament
en cogitar e en parlar;
e pus[2] que men vuyl confessar
e penedir,
no me vulats punir;
e si o faytz, què poran dir
de vos aquels qui verament
dien de vos gran lausament?
Car pus qu'eu fas
so que pusc, e dic: «Làs,
per nuyla res no mentiràs»,
a,[3] veritat!
no ajats cor irat
contra home be confessat.[4]

XII. *De gloria*

A vos, gloria eternal,
macús com hom qui res no val;
car peccatz man tant abatut
que trop son vil esdevengut;
per que nous tayn qu'eu sia ab vos[5]

1. p, tots mon — 2. p, puys : e, puis — 3. e. ah (*interjecció*) — 4. p, confessar — 5. p, sja vos

que sotz loc dome virtuós.
Emperò en vos es mercè,
pietat caritat, e sé
que si be macús confessant[1]
e que a vos perdó deman,
que vos ja nom diretz[2] de no,
pus que en vos està perdó.
Per qu'eu[3] fas ma confessió
enfre jutjament e perdó,
e per justicia promet[4]
que faré so queus tany per dret;
e per perdó mercè deman,
e vos faytz ne ⟨a⟩ vostre coman;
car mi sotsmet a vos graïr
en tot so quem volretz[5] punir.

XIII. *De justicia*

A, justicia
de Deu! Com puria
que nom fossets enemia[6]
per mon peccat
tant gran, malvat?[7]
Poriaus vensre[8] ab pietat
mercè clamant
penident, confessant,[9]
pus que pietat es tan gran
per lo perdó,
com es vostra raó
que avetz contra ma falió?
Què vos en par?
car eu nou say jutjar.

1. e, confessan — 2. p, diret — 3. p, quiu — 4. p, permet — 5. e, qui'm; p, volets — 6. p, no fosets enemiga — 7. e, tan gran? Malvat — 8. p, venser — 9. e, claman | ... confessan

Car cascú damdós se pot far,
ques[1] quen sia,
lo perdó volria
sis pot far sens injuria.

XIV. *De misericordia*

A vos, misericòrdia
de Deu, al qual[2] injuria
ay fayta mantes vetz peccan,
me vuyl confessar en ploran.
Mantes vetz fuy desesperat
e estava serv obtinat[3]
que nom[4] podia penedir
nius volia mercè querir;
per quen son ara[5] penedent,
e clamvos mercè humilment.
E sis pot far quem perdonetz,
en mi gran exempli daretz
de perdó e de pietat,
car home só[6] de gran peccat;
e tal auràn vos esperansa,
sim donatz vostra perdonansa,
que si nom voletz exoyr
nous volrà mays mercè querir.
E vos, dona, no esquivetz
nuyl hom, pus perdonar voletz.

XV. *De la humanitat[7] de Jhesu Crist*

HUMANITAT
de Christ honrat,

1. p, queus — 2. p, quil — 3. e, e (p, *elideix* e) estava a ser ho obstinat : *v*, e estava a seru obtinat — 4. p, que no — 5. p, per quin son eras — 6. p, e pietat | car hom so — 7. p, humilitat

qui sotz de molt gran santetat:
darmetz perdó
sius fas confessió,
ab dolor e[1] contricció,
de mon peccat
orrible e malvat,[2]
ab lo qual vos ay fals estat.
Sim perdonatz
e gloriam donatz,
de mercè gran fama aviatz[3]
e de donar,
c'on que sia la far,[4]
a vos, dona, 'm vuyl acusar
e penedir,
e volriaus servir
tan fort, quen volria morir,

XVI. *De la passió de Jhesu Crist*

A langoxosa passió
qui sobre totes major fo
en lo rey del cel e del tro,
dic mos peccatz,
qui són molts e malvatz;
e si tot só desvirgonyatz
com los nomèn,
pus los dic penedent,[5]
la passió no men reprèn,
car molt ama[6] confessió,
per so que pusca dar perdó
e de Jhesu Crist .j. tal do
eviternal,

1. p, *omet* e — 2. p, orrible maluat — 3. p, famaviats : e, fama hauriats — 4. p, com : e, con : v, qu'on; la far = far la? — 5. e, pus qu'els dich peneden — 6. p, molama

que[1] sobre tot do val
en gloria celestial.
Per que fas ma confessió
a la pena quin[2] la creu fo
per la nostra redempció.

XVII. *De senyoria*

A vos, de tot lo mon senyor,
se penet vostre servidor,
e confessas[3] per vostra amor
mays que per sí,
e si vas vos falí
quant de sos[4] torts nos penedí,
ara sen penet tant fortment,[5]
que per ja mays a son scient
vas vos no farà faliment;
e perdonatz,
pus quens amatz
en la crotz per vos fom compratz;
e en tres vetz
serem vostres per dretz,
sins perdonatz nostres naletz;[6]
les quals tres vetz, segons quem par,
són per crear e recrear
e car nos voletz perdonar.

XVIII. *De santa Maria, e primerament, De santetat*[7]

A vos, Dona de santetat,
me confés, temén, de bon grat;
car quis confessa per paor

1. e, qui — 2. p, que en — 3. p, (*sense* e) confesses : e, e confesses — 4. p, sots — 5. pe, forment — 6. p, malets — 7. p, santedat *usual*

e no per la vostra amor,
no fa santa[1] confessió;
e nos tayn que venga a perdó
per temor, quin[2] re tant no val
com fa amor ver' e leyal.
Confésme, doncs, per vostra amor,
com home sutze peccador,
que de peccatz ha ensutzat
lo cors el cor; mas ay plorat
ab contricció penedent,
per so que sia lavament
la vostra pura santetat,
ab perdó e ab pietat,
la qual munda hom peccador
quant se confessa ab dolor
de cor, gitant suspirs e plors,
e espera vostre secors.[3]

XIX. *De altetat*

Com hom qui dalt es bax caût.
e remembra lalta virtut
de vos, Dona de peccadors,
qui estatz alta en valors
en pietat e en amor,
en membransa de peccador,
ab suspirs e caût sajús
en peccat, del qual nom[4] escús,
leu les mans e los uyls al cel
ab cor amar[5] pus que feel,
consiran que vos sotz aon
a tot home qui de preyon[6]

1. p, scan (*abreviatura de l'original que no entengué el copista*) : p^1, bona — 2. p, quen — 3. p, socors — 4. p, mon — 5. amar = amarg — 6. p, peyon : c, pregon : v, preyon

suspira e plany son peccat,
si be estatz en altetat
don vos devala peccador
quan a vos puja sa amor,
en[1] confessan e en ploran,
dient sovent: «Mercè demán,
a la reyna de perdó
qui de mercè no diu de no».

XX. *De nobilitat*

NEGÚ rey nemperador,[2]
enfora Crist nostre Senyor,
no hac tanta nobilitat
com la dona de pietat;
car tant es noble en amor,
que valer fa tot peccador,
pus c'a ela[3] ses confessat
conexent sa nobilitat;
lo qual peccador no valc[4] res
ans ques confessàs, e ja més
no pogra valer sens perdó
de la cosina Salamó;
e verament parenta es
de Deu, quin ela hom se fes.
Per que a sa nobilitat
macús, com hom de gran viltat,
home vil, de nient vengut
qui no es digne de salut;
emperò .j. pauc es sotzpes,
pus de la reyna es confes.

1. p, *manca* en — 2. p, nin Perador (*serà* ni emperador?) — 3. pv, que ella : e, que a ella — 4. pe, volc

XXI. *De virginitat*

VIRGINITAT,
dona de castetat:
ha en vos tant gran pietat
qu'est peccador,
qui us vol per confessor
eus tramet,[1] suspirant en plor,
devoció
ab contricció,
deynetz ausir e dar perdó?
Que vay[2] errat
contra[3] virginitat
de mi o daltre, castigat
sabiatz quen só,
pus[4] quen deman perdó
a les virginitatz qui só
per vos estan,
e precvos en ploran
que neguna[5] sia en mon dan.

XXII. *De constansa*

A constansa
que està fermansa
de tota bon' esperansa
en la meylor
verge, dona damor,
de confessar e confessor[6]
e a confessar,
macús de mon peccar,

1. pe, trament : v, tramet — 2. *Serà* nay — 3. p, e contra — 4. *Serà* per? — 5. p, ninguna : e, neguna'm — 6. p, de confessar e confessar : e, de confessat e confessor

e lacusament vuyl fermar
en son poder,
quen fassa son voler
e qu'ela nom pusca[1] retrer
al punt de mort,
on hom cau en la sort
qui es de bo o de mal port;
e car suy ferm,
en quant elam ferm,
prec sa confessiom conferm.[2]

XXIII. *De humilitat*

HUMILITAT
dona, e caritat:
prengaus de mi gran pietat;
car humilment
membrel responiment
que feés[3] al saludament
de Gabriel;
e car no avetz fel
per quem deyatż esser cruel,[4]
car tota sotz humilitat
paciencia caritat,
ayatz dest home pietat,
a vostra onor
suspirant ⟨e⟩ en plor,
e quis penet per vostra amor,
e qui no ama erguylós,
e vas vos es tant temerós
con si tot fos suspirs e plors.

1. p, non puscha — 2. p, elemferm | prec sa confessiom conferm: e, el emferm | prech sa confessió o'm conferm — 3. p, feeus — 4. p, fell | ... cruell

XXIV. *De esperansa*

CAN[1] par lestela en lalbor,
e sapareylon[2] tuyt li flor,
quel sol multiplic lur color,
desperansa
mi vest alegransa
duna dousor confiansa,
que ay en la dona damor;
e adoncs deman confessor,
a tuyt[3] macús per peccador,
e qu'él me man
que reta tot lo dan
que ay donat gran, en peccan,
a cels qui estan servidors
de la reyna de valors,
per so quen esper tal secors,
c'a nul[4] peccat
no sia obligat[5]
pus quem sia be confessat.

XXV. *De maternitat*

SI com linfant qui ha talent
e a sa[6] mayre plorantmet
significa son faliment,
suspir e plor
a la mayre damor,
qui de sos[7] infants ha dolor
adoncs com estan[8] en peccar,
que ella me vula aydar

1. *e*, quant — 2. p, e sa parey lom — 3. p, a tuy (*serà* a cuy?) — 4. p, qua mill : *e*, que a nuyll — 5. p, sio obligat — 6. p, (*sense* e) en sa — 7. p, de sots — 8. p, estam

al confessar,
cridant: «Mercè, mercè, mercè
ajatz, mayre on tot[1] be ve,
de vostre fil quius ama e us cre,[2]
e qui es vensut
per peccat, e caüt,
e no pot aver qui lajut
mas vos, qui sotz son compliment,
son gaug e son restaurament,
e quius quer mercè penedent».

XXVI. *De pietat*

Sí con sel que vens son peccat
quant de son proixm' ha[3] pietat,
me vuyl vensre quant ay errat,
e confessant
penedent e plorant,[4]
e a la reyna deman
c'adès majut,
ans que sia vensut,
ab pietat, qui es salut,
e majorment quant dela ve;
car sa pietat home té,
en sos afars, tant fort al fre,
si l vol amar,
que no l lexa peccar,
e fal tant piadós estar,
que no ha ges[5] de crueltat,
ans es tant franc e enseynat
que de tot hom ha pietat.

1. p, en tot — 2. p, ameus cre — 3. p, proixma : e, prohisme ha (*creim que l'original diria* pruxm'a) — 4. e, confessan | ... ploran — 5. e, gens

XXVII. *De àngels*

UNA confessió fescel[1]
fas a tots los àngels del cel,
e majorment a Gabriel
qui les salutz
don tuyt som reemutz,[2]
dix a la dona de virtutz.
E vosaltres, àngels damor,
dejatz ausir est peccador,
pus que so[3] tenrà a honor
la reyna[4]
qui es medicina
de tuyt acel qui senclina
per sa amor a confessió,
demanant a ella perdó,
E sius ay[5] fayta falió,
car del consel
quem donavets tan bel,
nous ay[6] creyut, mi vos napel.

XXVIII. *De*[7] *prophetes*

O vos, Adam
e Jacob e Abram
e Ysach! mercè vos clam
quem confessetz,
e tant fort majudetz
a delir los meus greus naletz
e confessant,
que daquí en avant[8]

1. p, fel sell, *corregit* fes cell : e, fes cell : p^1, feel — 2. pe, son remuts — 3. pν, que fo — 4. e, regina — 5. p, siu say — 6. p, no say : ν, no's ay : $ν^2$, nosay — 7. pe, dels — 8. e, confessan | ... avan

Jhesu Crist mos torts no deman;
el confessar,
si no lo say formar
ab suspirar e en plorar[1]
e penedir
ab tristor e languir
e totz mos peccatz descobrir,[2]
vulatz forsar
e tant be ordenar,
que peccat noy pusca estar.

XXIX. *De apòstols*

A vos, sant Pere, sant Andreu,
sant Johan e sant Barthomeu
e a tuyt vostre companyó,
fas en plorant confessió
de totz quants peccatz ay obratz;
e prengaus de mi pietatz
qui estay en port perilós.
E si vosaltres sotz joyós
en paradís, e nom menbratz,
pus que per mi nestatz pregatz,
tendrà so[3] nostra Dona a mal,
qui sens pregar totz jorns nos[4] val
e majorment quant la pregam;
car ela es nostre reclam.
E li senyor qui glori' an,[5]
sils servidors van oblidan,
no són conexent ni cortès
e de membrar no saben res;
e car sotz, say, per nos membratz,
siem per vosaltres aydatz.

1. p, ab suspir e en plor — 2. p, elonguir | e tots mos peccats per descobrir — 3. p, a so : e, ço — 4. p, nous — 5. e, gloria han

XXX. *De màrtirs*

A sant Laurens,
Esteven e Vicens,[1]
e a tots[2] màrtirs examens,
me confés say;
e éls, qui són de lay,
de mos peccats maugen, si ls play;
e si éls forts
estegren a la morts
on venseron colpes e torts,
eu suy say nat[3]
e tant fort carregat
de peccatz envolopat,
que si no ay
secors, ja no veuray
nostre[4] Senyor per nuyl temps may.
Per que prec vosaltres, senyors,
pus fos tant bons combatedors,
que aja say vostre secors.

XXXI. *De confessors*

A vós,[5] senyor sant Agustí,
sant Gregori e Jeroni[6]
e als altres, confés me cli,[7]
e dic en plor:
«Aujatz est peccador,
e diatz a nostre Senyor
que li perdó,

1. p, A sant Llaurens | Steven e Visens — 2. e, e tot — 3. p, estigueren a la morts | (*manca el vers següent*, 1188) e suy say nat — 4. p, a nostre — 5. p. O vos : e, Oh vos — 6. p, Geroni (*serà* Hieroni?) — 7. pv, confes macli

pus que ha gran[1] raó
per la vostra confessió,
que él vos fa molt penedent;
e car vos fa confessament,
metvos en tal obligament,
c'a far cové[2]
que procuretz son be
tant, que no fal' en[3] nuyla re;
car confessor
està procurador
del confessat, per sa valor».

1. p, agran — 2. e, que far; p, conve — 3. p, fallen : e, fall en

III

DE SATISFACCIÓ[1]

1. *De un Deu*

AL manament del rey major,
qui vol esser tot sol[2] Senyor,
ay a far satisfacció
si dél vuyl atrobar perdó,
en tant que no aja[3] altre deu
e que vula tot esser seu,
e tot so que ma comanat
li reta, com sia honrat,
e de tot[4] so que lay fayt tort,
quen aja contricció fort
ab suspirs làgremes e plors,
clamant mercè com peccadors
qui de mants deus ses fayt servent
amant mays qu' él aur[5] e parent;
car aquel hom fa altre deu
qui ama mays que Deus lo seu.
Encar'es mester[6] que majut
al satisfer, sa gran virtut,
car qui fal contra infinit
no li satisfà ab finit.

II. *De colre festa*

EN la setmana es .j. jorn
en lo qual vol Deus que sejorn[7]

1. pe, De la 3.ª part de aquest libre qui es de satisfaccio e primerament (e, *omet* e primerament) — 2. p, tot del — 3. p, haja, *corregit* naja — 4. p, e tot — 5. p, que [el] laur — 6. p, menester — 7. p, senyor

lo cors del home, qui 's ujatz[1]
en los dies que són passatz,
e lànima que fort consir
en son peccat e penedir,
e que estian[2] sejornar
de suspirs, làgremes gitar,
en membrar de Deu sa bondat[3]
e pensar col tenga honrat.
E car eu ay en tot falit,
clam mercè al Sant Esperit
quem do tant gran contricció
quem mov' a[4] satisfacció,
segons que eu[5] nauray poder,
e aquel dia tant coler,
que no fal' en lo mandament,
e quem aport perdonament,
e que fassa tot mon poder
com lo fassa amar e temer.

III. *No penràs lo nom de Deu en va*

A[6] làs! Tant dia ay jurat
falsament a tort e peccat:
«Sí majut Deus», e «no majut»,
jurant sa sanc, fetge, vertut;
per que son desobedient
estat a son gran mandament.
Per que prec ma contricció
quem[7] fassa satisfacció,
firent ma boca ab ma mà,
dient que mays no jurarà
so que hi met qui jura Deu,[8]

1. pe, viats — 2. p, estien — 3. e, salvetat — 4. e, que'n mova — 5. pe, qu'eu — 6. pe, Ay — 7. *Serà* quen? — 8. p, lo quel himet que jura Deu : ev, lo qual hi met que jura a (v, *sense* a) Deu

ni metrà en va lo nom seu.
Cridaray doncs: «Mercè, Senyor,
ajatz dest home peccador,
e siaus mi restituit
per lo vostre Sant Esperit
qui complex satisfacció,
com hom[1] vos demana perdó».
De Jhesu Crist, ni mà ni peu,
ne jurant mays dirà:[2] «Per Deu!»

IV. *No faràs fals testimoni*

AQUEL[3] fa fals testimoni
qui ab conseyl del demoni
infama son amic leyal,
e son enemic atretal;
e car fa contral[4] manament
de Deu, qui es adretament,
serà punit infernalment,
si no fa restituïment.[5]
E car eu só aquel malvat
qui fals testimoni ay dat,
vuylne far satisfacció
en tant, que tot a 'quels me do,
contra los quals ay molt errat,
e quen[6] fassen lur volentat.
Encara, quels deman perdó
e quem desmenta[7] pel mentó,
pregan Deu que a éls[8] ajut
del dan qui per mils es vengut;
e si en res los vol punir
c'a mi[9] fassa aquel mal sofrir.

1. p, home — 2. *Depèn de* boca? o *serà* diray? — 3. p, Aquel qui : *v*, Cell qui — 4. pe, contra lo — 5. p, testament — 6. p, quin — 7. *Serà* desmenten? — 8. p, per gran deu que al[l]s — 9. p, e ami : *e*, qu'a mi

V. *Honraràs ton payre e ta mayre*

DEUS es payre celestial,
e sa Mayre a tuyt mortal
es mayre de gran pietatz;[1]
e car nols ay tengutz honratz
en mon cor, amant mays monor,
mon caval, mon aver e austor,[2]
ay contral manament falit;
per ques tany quen[3] sia punit
on fassa satifacció
en tant, que a éls tots me do.
E vas[4] mon payre natural
e la mia mayre, atretal,[5]
ay falit, car nols ay honratz
tant com dey, pus man engenratz;
per quen fas satisfacció
en quant[6] prec Deus que mo perdó,
e vuyl los mays que mi honrar
e a éls servir me vuyl donar,
e fassen de mi com senyor,
e sa eu vas éls[7] com servidor.

VI. *No faràs ladronici*[8]

A vos, mon Deu, ay mi emblat,
e sonme donat a peccat.
A vos ay emblat honrament,
e aylo dat a mon parent.
E daltres[9] res ay emblades

1. p, pietat — 2. e, mon òr (p, monor) | mon caval mon aur e austor — 3. p, per quis tany quem — 4. pv, E vos : A vos — 5. p, mayre tretal — 6 p, e quant — 7. pe, e sa eu vas a els (*llegiu* e sa 'u vas els) : v, e vas a els — 8. e, ladronia — 6. p, e daltre

a homens mantes vegades.
Encara, que mi ay emblat
quant al demoni me so dat.[1]
E en tot aquest emblament
ay trencat vostre manament;
per que no ay altre conort
mas que men peneda molt fort,
e que reta so c'ay[2] emblat
de mon poder, e pietat
me reta vos[3] ab tal perdó.
que venga a salvació;
e reta us de mon cor suspirs,
e de ma volentat desirs,
e de mos uyls làgremes, plors,
e penedir de mes errors.

VII. *No faràs homicidi*

AQUEL qui sí matex tén mort[4]
en peccat, fa a Deu gran tort;
car de Deu es per creament,
per so que li fass' onrament,[5]
lo qual nos pot far ab morir
en peccat, mas ab be[6] vivir
en virtutz e en santetat,[7]
contra tot vici e peccat;
e si altre home ha mort,
fa a Deu daquel home tort,
e aquel tort es doblament,
per que lin tayn doble turment;
e non fa satisfacció

1. *v*, quant al demoni me so dat : p, en quant al demoni me so dat : e, en quant al demoni so dat — 2. pe, quay — 3. e, a vos — 4. *v*, cell qui (p, que) si matex te en (e, té'n) mort — 5. p, fas honrrament : e, faça honrament — 6. pe, a be — 7. p, en scentat

si non requer doble perdó,
e que vensa la mala mort
ab contricció e conort
en la mercè del Creador,
mayre[1] de just e peccador,
la qual vivifica[2] home mort
quant de peccatz se penet fort.

VIII. *No luxuriaràs*

CAR Deus volc fos matrimoni,
es contra él lo[3] demoni,
qui contra Deu fa son poder;
e car Deus contra él vol[4] fer
e mostrar que él es senyor
de tuyt li just el peccador,
està contra luxuria,
quil matrimoni desvia
de la fi per qu' es honestat.
Per que Deus ha manament dat
contra luxuria, e vol
que qui la[5] fa quen aja dol
e que lo prec que li perdó,
faentli satisfacció
de contricció e plorar
que sia angoxós e amar,[6]
e que sia molt pascient
sin fa dél negun[7] venjament.
Per qu'eu satisfàs a mercè
ma castetat, penedentme.

1. mayre (*la* mercè) — 2. p, lo qual vivific — 3. p, *manca* lo — 4. p, el no vol — 5. e, e vol | qui aquela — 6. amar = amarg — 7. p, siu fa del ningun

IX. *No cobejaràs la muller de ton vesí*

CARITAT es venjansa[1]
bona, de be comensansa,
e muler es per so dada
que sia d'Adam lyvada,
posada en ordenament.
E per so fa Deus manament
que hom no sia cobeytós
contra orde, car no es bos[2]
nula res que contra ordes fa;
e qui lo manament desfà,
es contra Deu trop ergulós,
e son cas es tan perilós,
que si no demana perdó
e no fa satisfacció
ab caritat e honestat,
en infern serà soterrat,
infern on mays dolor[3] no mor.
ni consciencia de cor,
la qual remort ab tal torment,
que espina no es tant punyent.

X. *No cobejaràs los bens de ton vesí*

DEUS ha volgut far mandament
que possessions ni argent
no cobeeg[4] de son vey
per so qu'él sia amic fí
e quen Deu aja esperansa
en homens sia amistansa.[5]

1. *Serà* veniansa? — 2. p, es Vos — 3. p, (*versos* 1391-1392) en infern (*salta a l'altre mot* infern) on es mays dolor — 4. *Sobrentenem* hom — 5. p, sia mistansa

Mays eu nay Deus desobeit;
per que men tenc fort per faydit,
e fasne satisfacció
ab caritat e ab perdó:
ab caritat, car vul amar
mon proisme, servir e honrar,[1]
qui es mon vesí en quant hom es
e en .j.ª especia ab mi mès;[2]
ab perdó, demanant perdó
a Deu, ab tal contricció,
quen aja en mon cor dolor
qui do suspirs, e als uuls[3] plor;
e tot a caritat me rent
que fassa de mi son[4] talent.

XI. *De veer*

AQUEST veer que Deus ma dat
ay mantes vetz tolt e emblat
a Deu, a mi e mon[5] parent,
en quant nay fayt mant faliment;
car li uyl say qui són forat
don entra en lo cors peccat:
obrat ay ab éls, en veent,
peccatz, per lo concebiment
del cor, desirant vanitat
per so que los uyls[6] an guardat.
E car ab los uyls ay mal fet,
cové qu'éls nestien[7] a dret,
a tal[8] qu'éls ne ploren sovén,
el cor ne sia penedent[9]

1. p, vul amor | mon proisme (*serà* prexme o provme?) servir e honrrat — 2. e, m'es — 3. p, vulls — 4. *Serà* a (*elidida*) son? — 5. p, e mi e mon : e, a mi e mon (*potser* a mi, a mon?) — 6. p, quels vyls — 7. p, nestan — 8. *Serà* a dret | aytal,? — 9. e, penedén

e que no vengon vanitat
del món; e quant auràn plorat
ab dolor e contricció,
serà la satisfacció
ab qui ha fet mala[1] volentat:
e ab éls nuyl temps fassa peccat.

XII. *De oyr*

OYR es per oyr parlar
de Deu, els seus noms[2] presentar
al cor, que los vuyla amar
e la memoria membrar
e entendre lenteniment,
e que Deus aja onrament.
Mas eu ay mon oyr girat
a malvestat e a peccat,
e fas dél satisfacció
a judici e a perdó,
e prengalo qui mays y ha,[3]
car so quen[4] faran me playrà:
e si es jutjat a turment,
vuylne estar humil, pascient;
e si lo vol pendre perdó,
vuyl fer com sia ab él bo
en tot so que per él auray;
e a perdó[5] lo grayray
lausant Deu que lo ha creat,
e penedir may de peccat.

1. pv, mala : e, mal a — 2. *Sembla una allusió als* Cent noms de Deu *escrits anteriorment (publicats en el tom I de* RIMS) — 3. pv, ya : e, hi ha — 4. p, quin — 5. p, e perdo

XIII. *De odorar*

ESTÁ odor per odorar,
e odors per lo cor alegrar,
e que lo vidal esperit
ab odorar sia nodrit;
car la odor que de fors ve,
refresca lo cor e revé
vivificant dins l esperit,
si no es de subjet pudrit.
Mas[1] eu ay ab odorament
fayt mant peccat e faliment;
car quant odorava la flor
e degra lausar lo senyor
qui ha donat plasent sentir
en odorar, per él grayr,
desirava fornicament,
qui es peccat vil e pudent;
per que fas satisfacció
odorant sotzmetent la raó,
e quel fassa venjament[2]
e que ús dél honestament.

XIV. *De gustar*

GUSTAR està per bo menjar
ab quel[3] cors pusca sostentar;
e Deus hay[4] posada sabor

1. pe, mays — 2. *Deixam aquests dos versos, talment com estam en* pe. *Ens semblen corromputs i potser caldria corregir-los així*: odorar *substantiu* sotsmetent a raó (e, raysó) | e quel fassa venî a ment, *frase convertida en* venjament *per confusió de la* i *en* j. *Cal reconèixer, però, que* venir a ment *no es modisme usual en el lèxic lullià. Hem pensat si seria* veniament, *però no li veim el sentit. Tampoc no ens sembla probable la pèrdua d'una* d *enmig de* quel (e que dél fassa venjament) — 3. p, qual — 4. pe, ay

per so quel home senamor
a menjar causes de bo grat,
e que Deus ne sia lausat.
Mas eu lausava la sabor
e lamava mays quel Senyor;
per que nay fayt mortal peccat:
e[1] per dejuni, sadollat,
e ab viandes de sabor,
no lo perdona lo Senyor.
Per qu'eu[2] vuyl dejunar tant fort
que lo cors gran pena en port;
car aytal satisfacció
aporta de Deu lo perdó,
lo qual tramet Deus de bo grat
a hom⟨e⟩ qui ha dejunat,
no a aquel que umplel carner
tant, que no y pot mays[3] caber.

XV. *De tocar*

En tocar ha Deus dat[4] plaer
per so que hom lo vuyla aver
ordonadament per sa amor.[5]
Mas eu ne só fayt peccador,
car ab plaer desordonat
ay fayt mant jorn mortal peccat,
car mays ay amat lo tocar,
quel Senyor que la volgut dar;
e no[6] trobaray ja perdó
si non fas satisfacció
ab tocar don aja torment
lo cors, qui ac delicament,

1. *Sobrentenem* hom (e hom qui per dejunar, o qui en lloc de dejunar, se sadolla) — 2. p, quiu — 3. pe, mes (*restituim* mays) — 4. pe, a deus dar — 5. e, s'amor — 6. e, e no 'n

tant, quen[1] senta calt e fredor,
el cor suspir, e li uyl plor;
e si fas aytal tocament,
al cors, venran[2] de mantinent
de la gracia del Senyor,
pietat perdó e amor,
qui faran satisfacció
de mon tocar, clamant perdó.

XVI. *De affar*

AFFAR es sèn per que parlar
significa so c'om[3] vol far;
e es sèn de nou conegut,[4]
e mays que altre ha virtut
en far conèxer lo Senyor
e en procurar sa onor;
car él mostral concebiment
que hom[5] ha, el cogitament,
e mou la boca Deu lausant
e els[6] seus .C. *noms* nomenant,
los quals escrivim en rimar,
e al Papa els vólguem[7] donar;
e molt altre be ve daffar[8]
a hom que be en[9] sab usar.
Mas eu, làs, ay ira mortal,
car de Deu ay dit molt de mal,
e fasne satisfacció
lausant Deu, parlant,[10] quem perdó,
e lausant sa gran pietat,
e acusant mí de peccat.

1. p, tant quant — 2. p, veuran — 3. p, soc hom : p[1]e, ço que hom — 4. *L'autor n'havia escrit un tractadet titolat* : Lo .vj.[en] sen, lo qual apelam affatus (*es a publicar*) — 5. e, qu'hom — 6. p, e als : e, e'ls — 7. p, le volguen (*serà* volgrem?) — 8. p, de far — 9. p, en? : e, ve (*serà* ne?) — 10. p[1], preganle

XVII. *De ymaginació*

ESTÁ ymaginació
per pendre so qui en lo sèn fó
sentit per los .vj.[1] sentiments,
per so que sia membraments
de so qui es en temps passat;
car si no fos ymaginat,
no fóra fayt remembrament,
ni hom aguera moviment
a certa obra ni a cert loc,
e fóra perdut tot lo joc,
el delit que sen pot aver.
Mas eu, làs, me dey fort doler,[2]
car ma ymaginació
ay virada en falió
contra Deu; per quen son irat
e ja nom serà perdonat
si non[3] fas satisfacció,
pregan lo Senyor quem perdó:
e que majuden a pregar
contricció e suspirar.

XVIII. *De memoria*

MEMORIA es per Deus membrar,
e es so qui fa retornar
a la volentat so[4] amat,
lo qual amà en temps passat,
e la memoria lo té
en temps present com lo sové.
Creà Deus la memoria,

1. pv, lo 6 : e, los sis — 2. p, dolor — 3. p, nom — 4. e, son

per so que él membrat sia,
e que hom se guart de falir
en temps present e a venir.
Mas eu ay ab membrar errat,
en temps present e en passat,
en mays membrar falsa amor
que bon' amor de mon Senyor;
per que men tenc fort per faydit
e son fayt de mi enemic,
de mon proïsm' e del[1] Senyor;
per quen[2] suspir, en planc, en plor
e fasne satisfacció
aytant com pusc, clamant perdó.

XIX. *De enteniment*

ENTENIMENT es lum qui pren
aquela causa c'om[3] entén,
e està lum espiritual[4]
que val molt mays quel[5] corporal.
Aquest lum hal Senyor creatz
a totz, quen sia enluminatz[6]
tot lo be quens ha volgut dar,
e lo mal vulam[7] esquivar;
e vol que ab él sia entès
lo be que fa e so que es.
Mas eu mo tenc tot per peccat,
car tantes vetz lay ignorat.
E qui es peccat, què farà?
ni lo Senyor còm entendrà?[8]
Es nuyl hom qui consel me dó

1. e, prohisme e del — 2. p, quin — 3. p, chom : e, qu'hom — 4. p, espiritual — 5. *Serà* que? — 6. p, quem siam luminats : e, qu'en siam luminats (*escrivim* enluminatz) — 7. p, vullan — 8. p, chom entendra : e, com m'entendrá

còm pogués atrobar perdó?
No say àls, mas en quant pusc dar
a Deu mon entendre amar.[1]
e pusc a él clamar perdó,
e aver gran contricció.

XX. *De volentat*

VOLENTAT es flama qu'encén[2]
en cor dom enamorament,[3]
e es flama spiritual[4]
qui val mays que tot corporal.
Ha Deus creada volentat,
per so que ab ela sia amat,
e hala posada al cor,
e vol[5] que sia l seu tresor.
Mas eu nay lo tresor partit,
e aylo de peccatz complit;
per qu'eu[6] men tenc tant per errat,
que si no men es ajudat
de lo Senyor, seray faydit
e seray de mal esperit.
Recorreray, doncs, a perdó
e faray satisfacció
al Senyor, de ma volentat,
que la[7] do a sa pietat
o a son judici leyal,
e portla mon suspir coral.

XXI. *De justicia*

JUSTICIA es so qui fa
far be a hom qui be amà,

1. e, e amar — 2. p, quen sen — 3. e, enamoramen — 4. e. espiritual — 5. p, el cor | e si vol — 6. p, quiu — 7. p, que lo : e, qui lo

e mal a home qui ha tort;
e està .j.ª vertut fort
tant gran, que nos lexa forsàr
mas ab penedir e esperar
de Deu pietat e perdó,
ab suspirar, contricció.
Contra justicia ay errat
mantes vetz ab mortal peccat,
e vuyl cobrar sa amistat
ab esperansa pietat,
faentli satisfacció
dumilitat, contricció,
de paciencia, obeir,
de caritat e penedir;
e si no mo vol pendre a[1] grat,
farà vas mi tort e peccat,
car pus quem[2] son volgut jutjar,
nom pot, segons dret, nuyl mal far.

XXII. *De prudencia*

La virtut qu' es prudencia
es so qui fa que hom sia
savi[3] en pendrel major be,
e lo mal esquivar de se.
Contr' aytal vertut ay errat,
lo qual errament es peccat.
Cové, doncs, ab ela gitar
de mil peccat, si ho pusc far:
far nou[4] pusc si nom ve perdó
de Deu ab satifacció:
satisfacció no faray
si no prepós que[5] nuyl temps may

1. p, *elideix* a — 2. p, quen — 3. p, saus — 4. p, non? : e, no ho — 5. p, per pos; e, *manca* que

no fassa vas Deus faliment,
ni vas mi ni vas mon parent:
lo propòsit no pusc aver
si en mon cor non ay doler
tant, quen[1] suspir, en planc, en plor
em tenga fort per peccador:
nil doler jamays nom venrà,
si Deus de mi mercè no ha.

XXIII. *De fortitudo*

FORTITUDO es la vertut
que té home[2] fort combatut
ab temptació de mal far,
e per res no lexa errar,
ans lo fa esser vensedor
e esser fort combatedor.
Aytal virtut ay perduda
mantz ayns, e sí no majuda:[3]
en perdrela estay perdut
e com a home recreüt.
E hom vensut, què[4] porà far
si no sajuda ab plorar,
ab suspirar, ab penedir,
e que vuyla molt Deus servir?
E tot assò no li val re
si de Deu no li ve mercè;
e si vé, e on[5] estarà
en home on tant peccat ha?
No y say consel, mas que esper
quen[6] fassa Deus a son plaer.

1. p, tant quant — 2. e, hom — 3. e, e si (=així?) no m'ajuda: p, enomajuda: *v*, e no hauda (*serà* e no men ajuda?) — 4. p, qui — 5. e, ahon — 6. p, quem

XXIV. *De tempransa*

TEMPRANSA es vertut de bo grat
per la qual està sanitat;
e dona mèrits molt sovén,
e parla[1] hom saviament
cant ha menjat e no es ples,
e pren aquel qui trop ha mès
de viandes en son mentó,
reprenentlo de son sermó.
Per que tempransa[2] mays c'aur val
a fer be e esquivar mal;
e car vas ela faydit só,
vuylli far satisfacció
ab dejunis e penedir,
car vas ela ay[3] volgut falir;
e vuyl estar en sa presó,
e molt pregar Deus quem perdó,
e que tempransam vuyla dar
contra gola, que fa menjar
tant, c'om nes vil e descortès,[4]
e nes mal sà en tota res.

XXV. *De fe*

FE es vertut ab que entenén
sobre sí nostr' entendiment,
crent[5] de Deu sa unitat,
encarnació, trinitat,
creador, recreació,[6]
passió, gloriació,
devalà e resuscità,

1. p, per la — 2. p, trempansa — 3. p, elay — 4. p, tant conesui le descortes — 5. e, creent (crent = creu?) — 6. p, recreador

pujà, e jutjarnos vendrà.
Aquesta fe està tresor
de ver esperit, en lo cor
qui ella pren ab caritat,
ab entendre mortificat[1]
sobre sa natur' e saber;
e qui no la fa mantener
per tot lo mon, pus poder na,
en gran judici nestarà.
Contra tal fe suy peccador,
car no ay tractada sonor,
e fasne satisfacció
en quant a onrar elam dó.[2]

XXVI. *Desperansa*

ESPERANSA es la vertut
qui alegra home caüt
en peccat, e membral perdó
de Deu ab gran contricció.
Aquesta vertut va e ve[3]
ab pietat e ab mercè,
e vasen ab contricció
e torna ab mercè e perdó;
e potne tot home aver
quantan volrà[4] a son plaer,
ab que li vuyla satisfar
de suspirar e de plorar,
de penedir, mercé querir,
e que no prepòs mays falir.
Contr' aytal vertut ay falit
mant jorn; per que nestay marrit,
car faent mal la vule aver;

1. p, mortificar — 2. *v*, en quant ela honrar hem do — 3. p, va ave — 4. e, tot hom haver | quan en volrà

per que men cové satisfer
a Deu: que lin deman[1] perdó,
e quem sotzmeta a raó.

XXVII. *De caritat*

VERTUT que fa comunitat
de propris[2] bens, es caritat,
e està font de bo amar
e senuja contra avar[3]
vestit de avaricia
qui mays aur que Deu volria;
per que avar nos pot satlar[4]
en nuyla res, ans ha estar[5]
en foc en la ira de Deu,
en que negú be està seu,
enans es sotzmès[6] a tot mal,
lo qual aurà eviternal.
Què faràs, doncs, tu, home[7] avar?
poràste, doncs, ab Deu posar?
Satisfé contra ton peccat
pregant Deus quet do caritat
que es contra avaricia,
e es corda ab que hom[8] lia
sa volentat a bon' amor,
e a mercè del Salvador.

XXVIII. *De castetat*[9]

CASTETAT es aquel abit
de que matrimoni es vestit[10]

---

1. e, li deman — 2. pe, propis — 3. p, bo amor | e sens nuja e (e, e sens mija e : v, e sens mija) contra auer — 4. satlar, *contracció de* sadolar? *o* salvar? — 5. p, aestar — 6. p, sotmes — 7. e, hom — 8. p, ab com — 9. p, castedat *usual* — 10. p, suestat ('svestat)

e per ela es ordenat,
contra la qual ay fort errat
ab luxuria malament;
per que nestay trist e tement
de lo gran judici de Deu,
car traït ay lo castèl seu,
lo qual donà a castetat;
el qual a ela ay emblat
e a luxuria lay dat,
qui mants jorns n'ha presa postat.[1]
Cors: què faray pus qu'eu no te,
car luxuria tot te té?
Porà t ajudar castetat
si do a Deu ma volentat,
e ela fa tos[2] uyls plorar
e al teu cor suspirs[3] gitar,
e que deman per tu perdó
et fass' estar a talió.

XXIX. *De humilitat*

HUMILITAT és la vertut
qui fa hom ergulós vensut,
e quant dexén[4] puja ensús
en caritat e en bo ús;
e lo contrari fa ergul.
Per que deuen plorar mei uyl
e mon cor deu aver dolor,
car eu, com malvat peccador,
ay desamat humilitat,
e ab erguyl fi[5] amistat;
per quen son dalt tant bayx caüt
que no ay forsa ni vertut;

1. postat = potestat? — 2. p, tots — 3. p, suspir — 4. dexén, *de* dexendre = descendir : e, dexe'n — 5. fi = fiu

car qui cau de lalta amor
de Deu, no es crebant major.
A, làs! e com hi pujaray
pus quen erguyl caüt[1] son say?
car ab ergul hom enjús va,
e sel quel Senyor no amà,
totora cau, si lo perdó
no ha ab satisfacció.

XXX. *De diligencia*

A, Deus de diligencia:
e com es contra accidia!
car ela la lessa, la pren,[2]
quant home està diligent[3]
en honrar lo molt alt Senyor,
e està tant bo vensedor
c'a son proïsme ha caritat[4]
e de son mal es despagat,
e ja mays home accidiós
no serà mays son companyós;
car accidiós ha plaer
quant veu altre hom dexaser,
e es irat sil veu honrat.
Per qu' eu[5] me tenc per enganat,
car no son[6] estat diligent
com Deus aja gran onrament,
e son[7] estat accidiós
contra mon proisme savaylós;
mas donm' a[8] satisfacció
desperansa e de perdó.

1. p, scaut — 2. *Serà* lesa = lesiona; la (e, e la) pren = la fa presonera? — 3. e, diligen — 4. pν, qua son proisme (ν, prohisme) caritat (*serà* c'a a son pruxme caritat?) — 5. p, quiu : e, que eu — 6. p, som — 7. e, som — 8 pe, don ma : ν, don me a

XXXI. *De leyaltat*

A, leyaltat! e com sotz vos,
contr' enveja,[1] fayt virtuós!
car aquel queus ha en poder,
nuyla enveja vol aver,
ni nuyl home laja de vos,
car quius vol no es envejós.
A leyaltat! tan mal[2] mi va
car tant pauc vos ay[3] amada,
e denveja son tant amic,
que de vos son paubre mendic.
Per que, leyaltat, vos requir
que men jutjets a tal punir
quen aja gran afflicció,
on[4] fassa satifacció
del tort queus ay e del peccat,
car denvej' ay estat privat.
A, leyaltat! poray trobar
ab molts suspirs, ab molt plorar
e ab vera contricció,
en Deu pietat e perdó?

XXXII. *De paciencia*

A, Deus de paciencia!
e còm apodera ira?[5]
car ira no ha nuyl poder
en home qui la[6] vol aver,
e cel qui ira volrà sobrar
ab vos lo covenrà parlar.

1. p, contran veja : e, contra enveja — 2. pv, ta mal — 3. p, poc vos he : e, pauch vos he (*restituim* ay) — 4. e, o 'n — 5. v, apodera ira : p, apoderia ira : e, ha poder a ira — 6. *Entengui's* la paciencia

A, paciencia d'amor
de home just e peccador!
de mi, que us ay[1] pauc amada,
volrietz esser privada
si us fas gran satisfacció
en esperar de Deu perdó
per vostra amor, e que turment
mon cor en mant suspirament,
e mos uyls en sovén plorar,
e ma boca en mercè clamar,
e mes oreyles en oyr
quant de vos ausiran mal dir,
e mes mans contraliar,[2]
e mos peus vos per tot sercar?

1. p, queus e : e, qu'eus he (*serà* que vos he? *restituim* ay) — 2. pe, contraliz:r (*restituim* contraliar, *però dubtam de la genuitat del mot, car el vers resulta curt*)

IV

DE TEMPTACIÓ[1]

1. *De mal àngel e bo*

TEMPTACIÓ
de mal àngel e bo
vuyl encercar en est sermó;
car vuyl mostrar
com se pusc' om[2] guardar
al comensament, com vol far
alcuna re.
E si li ve de be,
sabga[3] que de bon àngel ve
lo pensament
que en lo far consent,
e sís fa de elexament,[4]
tant c'amduy só[5]
en lo fayt companyó.
E si l consel[6] no es del bo
àngel, ans es
de maligne, per res
no fassa el fayt, e de manès[7]
lo dessemblant
de so que cogitant
pensa, fass' a lo seu talant
molt desirós.
Per que es preciós
est tractat quels faytz amadós[8]

1. pe, De la quarta part dest libre qui es de temptacio e primerament (e, *omet* e primerament) — 2. e, puscha hom — 3. v, sapia — 4. pe, de el exament (*serà* de elegiment, *o* de el lexament?) — 5. e, qu'am d'uy ço — 6. p, concel *o* conceyl *sovint* — 7. e, demà n'es — 8. e, aquest (p, *també* aquest : *escrivim* est) tractat ... amdós

vol ensenyar
e per molts mous sercar,
per so qu'enseyn a contrastar
a conseyl mal
desperit desleyal,
e quel bon consel e cabal
sia autreyats,[1]
e que comens viatz
so que li serà autreyatz.

11. *De esser Deus*[2]

DEUS es, e hom noy duptan[3] res
si so que es, sentit no es;
car Deus no es ens corporal,
enans es causa sperital[4]
e que nos pot veer, tocar;
el mal Esperit[5] fa duptar
que Deus sia neguna res
al home qui savi no es;
e si ho fay altreyar,
leugerament lo fa peccar;
car qui no tem foc infernal
leugerament senclina a mal.
Mas lo conseyl del àngel bo
significa Deus per raó:
e vuylvos ho[6] adès mostrar,
si be ho sabetz consirar.
¶ Si no es Deus, es major mal
lo seu no esser, e no val,
tot so qui es en negun be,
tant com defal en tota re;
car mays està hom trist que gay,

1. p, si au treytats — 2. p, de Deu — 3. p, duptem — 4. p, speritual — 5. p, sperit — 6. p, uoso

el bo no són tant col savay,
el viu no són tant com li mort,
ni negú no es en est port
qui viva tant, com serà morts.
E si no es Deus es la sorts
mala en infinidament[1]
e bona termenadament,
e valgra mays que tot quant es,
que no fos estat nuyla res.
E assò non consent raó,
quel mon, on ha tant esser bo,
sia mays per mal que per be,
car mal ab esser[2] nós cové,
e que fos be esser no res
so qui serà e passat es,
qui es mays que so en que som,
e que lo mal sia al[3] sóm
el be enjús; per ques cové
que Deus sia alcuna re
per qui sia altra vida
qui de be sia complida,
e que per ela sia est mon,
e que tuyt li home qui són
e seran e són ja passat,
sien de la eviternat,
e qui es bo que aja bé,
el mal que aja mal jassé.[4]
¶ Enaxí es ordonat
tot so qui es, pus qu'es vertat[5]
que Deus es; el angel qui's[6] bo
conseyla a hom, per raó,
que lax lo mal e fassal be,
e de Deu no dupte en re,

1. p, eninfundament — 2. p, *salta a l'altre mot* esser — 3. pe, el — 4. *Serà* jasser = jas? — 5. p, veritat — 6. p, qui es

jatsia no sia sentit;
car so qu' él es, es esperit,
lo qual nos pot pendre ab sèn,
mas ab nostre enteniment[1]
e ab membrar e ab amar,
no gens a⟨b⟩ veer ne tocar.

III. *De Trinitat*[2]

CONTRA la summa[3] Trinitat
ha lo demoni consel dat,
e tots jorns lo dóna sovén
a home qui molt no entén,
quant en ela vol[4] consirar
e per necessitat provar,
conseylant li que Deus no es res,[5]
car si ho fos vira palès
so que no pot be declarar;
e per est mou[6] fa lo duptar
per so que sia descreent
e que l aport en[7] foc ardent.
Mas àngel bo[8] fa cogitar
que hom no vula desclarar[9]
la causa qu' entendre no pren
per forsa de nuyl argumén,[10]
mas que la crea[11] verament
captivant son enteniment.
Emperò si es hom subtil
e ha enteniment humil,

1. e, entenimen — 2. *Comença el ms.* b. *Es tan defectuós que desistim de pendre'l per base del capítol, com ens proposàvem* (pàg. 2), *ni recullim, sinó excepcionalment, les variants arítmiques o buides de significat* — 3. v, sancta : b, sanct — 4. vb, volch — 5. vb, e (v, *sense* e) consella li que Deus no es res (pe, *ometén* res, *mot que demana el* ho *següent*) — 6. vb, e per ayço (b, so) — 7. pe, e que lo port en : vb, e quel port en lo — 8. v, l angel lo : b, lo angel lo — 9. b, ne uuylla declarar (e, declarar) — 10. pb, argument — 11. e, cresa : b, creesa

conseylali c' a[1] lo Senyor
que[2] sobre totz està major,
deman quel do certenitat[3]
de sa gran sancta Trinitat,
de la qual vos vuyl .j. pauc dir;
e temera al dir falir[4]
si duptàs que Deus nom aydàs,
e sin res[5] hi fal, no dic pas
quen so quey fal sia creütz,
ans só daytant apercebutz,
que sotzmet a corregiment
est dictat al Papa valent
e a tots los seus companyós,[6]
e del falir deman perdós,[7]
si y es, car nol dic a scient:
e prenc aytal comensament.

¶ Deus es, segons que provat es,
e es complit, e nol fal[8] res,
e en sí ha moltes raós
per que està complit e bos,[9]
so es, bontat infinitat
poder saber eternitat
voler vertut e veritat,
e de gloria es bastat;
e daltres[10] mantes dignitatz
està Deus complit e bastatz,[11]
les quals no poria nomnar;[12]
e car lo fayt vuyl abreujar,
passem a asò[13] que direm.

¶ E primerament comensem
a provar per lenteniment[14]

1. peb, que — 2. b, qui — 3. b, don sertenetat — 4. b, e si al (pe, el) dir teman fallir — 5. b, si res — 6. pb, companyons — 7. b, perdon — 8. b, e ses cumplit e nol fals — 9. b, raons | ... bons (p, elus) — 10. b, e de las — 11. p, e abastats — 12. b, nomenar — 13. b, passam ad asso — 14. e, l'entenimen : b, lo entendiment

de Deu, qui[1] sí matex entén
entenent tot so quen sí ha,[2]
e de ses raons natur'a
qui li[3] fan axí consirar
en bo obrar e en be far,
com ha per sí[4] matex poder;
lo qual poder vol son voler
quen produir sia aytant[5] gran,
com es son esser en estan;
car sin estant era major
que en obrar, sí ja[6] valor
de son obrar seria gran,
car no seria egualan[7]
lo seu obrar al[8] seu estar,
en lobrar seria mirvar[9]
de bonea, qui tant no fa
de be com en son esser ha.[10]
Asò matex dinfinitat,
si infinit[11] no era obrat;
e sin eternitat no fos,
fóra Deus en sí ociós,
eternalment, de eternitat,
a la qual fera gran peccat,[12]
pus que dela pogués be far
per manera de eternar.[13]
Asò matex es de poder,
de saviesa e voler,[14]
vertut, gloria, veritat,

1. p, que — 2. p, quem. sia : b, quant y ha — 3. eb, natura ha | que li — 4. vb, ben obrar ... ben far | com ha en sí — 5. p, perduit siay tant : e, produir sia hi tant (b, sia ten) — 6. b, si estan era maior | que obrar en si ya (v, que en obrar si ja : p, quen obrar si ja : e, qu'en obrar sia, ja). *Noti's que ja es negatiu, equivalent a* ja no — 7. p, egualant — 8. b, el — 9. b, e lo obrar seria mal amat (p, seria minvar) — 10. b, *manca el vers* — 11. b, A so meseyn den infinitat | si enfinit (pe, sinfinit) — 12. b, fora *o* fera (v, fora) sancta pecant — 13. vb, de termenar — 14. pv, e voler : eb, de voler

contra les quals fera peccat[1]
sin lurs obres fos ociós;
e car[2] Deus no es injuriós,
a sí matex ni a altra re,
fa en sí matex tant de be[3]
con abasta[4] a son poder,
e son voler en vol aver,
en pot atènyer son saber,[5]
e cascun hi fa[6] son dever.
¶ El produir[7] en aysòs pren
del Fil el Sant Espirament,[8]
entenén Deus que ha poder,
e Deus té en far son dever,
segons que ja ho ha jutjat,
cascuna[9] de sa dignitat;
car la bonea vol be far,
e eternitat eternar,
e infinitat infinir,[10]
e lo poder ho vol complir;
e tal complir nol pot donar
a nuyla causa per crear,
e nuyla causa creada
pot esser infinitada
ni pot[11] esser eternal.
Cové a Deu, doncs, complir tal
com requeren[12] ses dignitatz:
cové, doncs, que sian donatz[13]
deles[14] matexes lo complir,
lo qual apelam produir[15]

1. b, hunitat | los quals foren pecans (*v*, las quals fore'n peccat) — 2. *v*b, (*sense* e) car — 3. b, ni altre (p, *també* ni altra) res | fassa mateixs tants de bens — 4. p, basta — 5. b, atinyer; e, sauber — 6. b, (*sense* e) cascuns y fa — 7. p, perduir (p^1, produir) : b, produi — 8. e, espiramen : b, esperiment — 9. p*v*, e acascuna — 10. b, e (p, *sense* e) ffe ternitat terminar | e sen fenitat enfenir — 11. eb, si no pot — 12. b, requiran — 13. p, que sien donats (*singular*=quen sia donat) — 14. e, de les — 15. p, perduyr

un daltre infinidament,
on sia bonificament,
eternar, possificament,
e entendre e[1] amament,
vertuificar, verificar,
e complir e gloriejar.[2]
Enaxí es lo bastament
de la essencia el agent,[3]
del natural el naturant[4]
qui es eternal eternant,
del unible el unitat,[5]
del agible el naturat.[6]
¶ E aquel qui es produent
es lo Payre omnipotent,
qui produi[7] de sí so qu'entén
quen pot produir francament,[8]
segons queu volen ses[9] raons,
per mou de generacions,
engenrantsi el fil[10] seu,
e 'ngenral[11] axí, en Deu,
e molt mils, com es engenrat
un hom[12] daltren humanitat;
e car es de infinitat
lengenrant, es infinitat;[13]
e car Deus es en unitat,
estàn ab él ens unitat;[14]
e car es de eternitat,
està lengenrat eternat;[15]
e es bo car es de bontat,

1. b, es entendre es — 2. b, viuificar | complir e uiuificar — 3. b, lo be estament | ... el agement — 4. pb, de lo (b, del) natural naturant — 5. *Participi de* unitar — 6. b, es un naturat — 7. b, produir (produi = produu) — 8. p*v*, quem (*v*, qu'en) produir; e, francamen — 9. b, ques volan sas (p*v*, sens) — 10. p, sil fill : e, se hi el fil : b, sey fill — 11. e, e engenràl : *v*b, el sengenral — 12. pb, home — 13. *Participi de* infinitar — 14. *v*b, estan = està : pe, estant; unitat, *participi de* unitar — 15. p, eternitat : b, etermenat

e axí de cada raó.
E aquel Fil està tan bo,
tant infinit, tant eternal
com lo Payre, e aytant[1] val,
pus que de tot él està nat,
e tot quant ha li ha donat,
enfora sa paternitat,
per so quel tenga eternat
en esser fil eternalment
sens negú altre mudament,
lo qual agra[2] sis pogués far
d altre, payre e eternar,
e fóran[3] contradicció
en esser payre, payre no,
e pogra sufrir eternar
que en él fil se pogués camiar[4]
en esser payre de alcú;
e enaxí, de u en u,[5]
tro quel primer, payre no fos
del segon fil; e sa raós
no consent: que payre infinit
cové[6] esser en Deu complit.
Amem, doncs, .j. Payre, no dos,
e .j. Fil qui es cabalós
e no requer[7] que sia payre,
per so que no sia mutayre
ni contra son payre en res,
pus que per él es so què es.
¶ E vuyl provar tot exament

1. e, e aytant : p, caytant : b, y aital *omès el* val *següent* — 2. pb, aguera — 3. b, en eternar | e fora — 4. *v*, que'n ell (e, que'n el) fill se pogues canyar (b, canbiar) — 5. b, de algu (pe, dalcu) | essen axi; p, de .1. en .2. — 6. pe, e ses raos (e, raysos) | ne consent que payre infinit | cové : b, e sens rasos | ni com sanct Payre que infenit | conuingue. *Escrivim* sa, *fent* raós *singular, i* no (*potser hauria de dir* nou) *que demana el significat de la frase* — 7. b, requir

so per que's[1] payrel produent,
el product es fil apellat.
E si avetz humilitat
en so queus en volray provar,
entendre ho poretz[2] tot clar;
car tot so que altre tramet
de tot sí matex, es per dret
fil, sin sespecia[3] es mès:
axí com lo leó, qui es
en la leonitat tramès,
la qual[4] sa especia es,
per lo leó qui la engenrat[5]
e en sa especia posat;
per quel product per fil està
el produent payre sen fa.[6]
Es, doncs, Deus Payre e Fil Deu,
segons lexempli;[7] e say eu
que sil leó tan solament
fesés[8] lo fil eternalment,
que molt mils agra nom payre,
que quant daltre, fil vol[9] fayre;
encara, que sol un leó
no es payre de tots quants só
ni es payre en[10] eternitat,
mas en lo temps qui es passat.[11]
Per que en causa creada
no es tant apropriada
filiació, paternitat,
com en la suma Trinitat;
car lo Payre tan solament
prodüu[12] de sí eternalment

1. p, queus — 2. p, oporats — 3. p, sin despecia : b, sens spicia — 4. b, en lelentar tremes | lo qual — 5. p, langenrat — 6. b, *manca el vers* — 7. p, lexemple : e, leximpli — 8. p, fesses : b, ffeesses — 9. *v*b, si vol — 10. p*v*, ni el payre en (b, *omet* en) — 11. b, que es posat — 12. b, perdun : b, produi

lo Fil, e noy vol companyó.
¶ E assí viram lo sermó
a provar lo Sant Esperit,[1]
lo qual tenga mon dir[2] complit,
per so car ho dic a sonor
e c'om lentena el aor.
Deus Payre e Deus Fil estan
en una natura aman
la .j. laltre[3] eternalment;
e cové esser lamament
aytant gran com estan amdós,[4]
car si tant gran com éls no fos
fóra menor, éls foren gran,
e pogren esser rancuran[5]
cascuna de ses dignitatz,
que no sostenen[6] que mermatz
en qui[7] sia menoritat,
sia de la lur entitat,
qui es tota infinitat,
tota bonea, eternitat.
Cové, doncs, que aquel amar
queus ay dit, sian eternar,
en bonificar, infinir,
per so ques puscan[8] tant complir
de essencia e natura,
que[9] sia gran sens mesura,
e c'ab aceyls don es[10] ixent
en amant, aja egalament[11]
ab éls en granea, bontat,[12]
en tota altra dignitat

1. pbe, sperit — 2. pb, dit — 3. eb, a laltre — 4. p, en dos — 5. *Serà* pogran? : b, pogueren; p, rancurant — 6. b, sostenon — 7. e, mermats (p, meramats, *singular*) | qu'en qui — 8. p, per lo ques pusquen (b, pusca) — 9. p, qui — 10. p, e cab aquals do es — 11. peb, egalment. *Escrivim* egalament, *però potser la lliçó primitiva fos* vaja egalment, *i després* (*v.* 1177) e si va — 12. b, a beills granea e bontat

e en essencia e natura,
e si na[1] no sen rancura
negú actu de dignitat.
Cové, doncs, de necessitat
quel amar sia Deus complit
e que sia Sant Esperit:[2]
Sant es, per so car innocent
són lo Payre el[3] Fil exament
en produir[4] aquel amar
en tot quant poden[5] abastar
de lurs raons al produir:[6]
per quel amar cové exir
simplement tot en santetat,
com amar qui ix[7] enamorat,
pus que nó es de faliment,[8]
e es ixent en compliment
del Payre el Fil[9] qui són complit;
e està per so Esperit,
car està espirat damar,[10]
e no per via dengenrar,
qui es per mou de cogitar
de Deu en[11] lo be que pot far
en sí, segons racionar,
qui es obra de ses raós
per so que no sia ociós.
¶ Es, doncs, Sant Esperit provat
e provada es trinitat;
e està el Sant Esperit
nombre dé .iij. tant fort complit,
que él en[12] sí matex no sosté
que sia n[13] quart nombre per re;

1. *ev*, n'ha : b, na : p, va — 2. p, sperit : *e*, spirit (*usuals respectivament*) — 3. p, payrel — 4. *e*, en produir : p, en perdur : *v*, e per produr : b, e per produir — 5. p, podem — 6 p, perduir — 7. p, que yx — 8. *e*, defaliment — 9. p, payre fil — 10. p, damor — 11. *e*, e'n — 12. *e*, qu'él — 13. p, sien : *e*, sia en

car segons que avetz ausit,
axí abasta un[1] esperit
en la divina trinitat,
con fa .j.ª paternitat
e .j.ª filiació,
pus aytant com ela es bo.[2]
Es, doncs, en .iij. nombre complit:
e per so està establit,
en tot so que Deus ha creat,
que lo nombre de trinitat
ha molt major perfecció
e es en tota res pus bó,[3]
segons so qui es natural
e per que natura mays val,
com de materia forma
e conjuncció, demostra
tot so qui es substanciat:
axí com en[4] humanitat,
en qui cors e ànima ha,[5]
e so per quel .j. en laltre està
de tots tres, es homę unit.
Asò matex del esperit
del home, qui està de tres,
segons qu' entendre pots adès
en saviea, on són tres:
entenent, entendre, entès,
e no cal que ni aja més,
e sil un dels tres no y fos
ja no fóra ens[6] cabalós
saviea; e volentat
ha en sí amant e amat

1. pν, abast un : b, ab ascun — 2. b, e una filiasion | ... es bon — 3. b, perfection | ... res (e, re) pus bon (*passim finals en* -on) — 4. νb, com es — 5. p, en qui cors eina : e, en qui ha cors e anima ha : ν, en qui ha cors et anima : ν^1, en qui ha cors e sanima : b. en ques ha cos anima — 6. b, sen

e amar; e en tot so qui es
està complit nombre en[1] tres;
lo qual nombre ha Deus creat
significant sa trinitat,
per so que sia coneguda
per lo nombre, e volguda.
¶ Són, doncs, en Deu tres persones
qui de dignitat son plenes,[2]
qui són, en .j.ª natura,
distinctes senes[3] mesura;
e per so deïm Payre Deus,
e deïm que lo Fil es Deus,[4]
e Deus està Esperit Sant;
e no són .iij. deus tant ni quant,[5]
ans estan .j. Deus solament
no compost, enans[6] simplament;
car una es la deïtat
e són duna simplicitat:
enaxí com en vera[7] amor,
en qui està .j. lamador
e altre sel[8] qui es amat
e lamar altre, e tocat[9]
no són de compulsió,[10]
car tots tres dun' amor[11] só.
E so per quen nombre estan
es car la .j. està aman,
e laltre qui està amat,
el amar damdós es donat.
E car tots .iij. en nombre só,
estan, segons relació,

1. *v*b, de — 2. *v*b, dignitats son bones (b, *trasposa aquests dos versos*) — 3. pe, sense : b, sens (*escrivim* senes) — 4. p, e deim (e, disem : b, diem, *en els dos casos*) per lo fil es de deu — 5. p, tant 3. quant — 6. p, enanu — 7. pb, vostra — 8. *v*, acell : b, es el — 9 *v*[1]b, altre e tocat : p, daltre e tocar : e, d'altre e tocat — 10. p, no so; b, colpolsio — 11. p, duna mort : e, d'un amor : b, dona mor

cascun sí matex, laltre no,
per nombre e distincció:
nombre de .iij. noy seria,
si distincció noy avia.
E car la .j. es daltre nat
e laltre es damdós[1] donat
per .j.ª amor sens mesura,
són tots .iij. en[2] .j.ª natura,
una essencia, .j. poder,
una bontat e .j. dever,
un saber, .j.ª volentat,
una granea, eternitat.
E car en[3] una unió
de natura e de raó
estan tots .iij., són apelat
un Deus, no molts, per lunitat
que damunt avem recomptat;
car luna raó laltra es,
en quant .j. Deus solament es.
E car cascun actu<'s> complit,
an per so ensemps[4] establit
que sia la distincció
solament per relació:
lo Payre, el Fil el Esperit
no està lu daltre partit,
pus que an .j.ª natura;
car la natura .j.ª dura
eternalment e infinida,
per que no pot esser complida:
car axí com en simple amor
està lamat en lamador
e lamador en son amat

1. b, e laltre de amdos (p, dondos) — 2. pv, en : eb, *manca* — 3. vb, *sense* en — 4. *Serà* actu complit | an, per so 's ensemps?, *o* ha'ctu (=ha actu) complit, | an (b, e) per so ensemps? (p, en tems)

e lamar[1] on estan liat,
enaxí en la deïtat
lu de laltre no es gitat,[2]
ni lu de laltre[3] es derrer;
car eternitat no soffer
quey sien[4] primer ni derrer,
car ab éls no poria[5] esser:
axí com en la simple amor,
on lamat amar amador
estan en .j. temps egualment,
sens primer e derrerament.
¶ Asatz avem mostrat[6] tot clar
de Trinitat so quens en par;
e si nul home es temptat
per mal esperit, est tractat
lisca, e porà tost veer,[7]
si es home qui aja saber,
de la Trinitat veritat,
tant, que nestarà consolat.[8]

IV. *De creació*

FAL demoni temptació
que no sia creació
e quel mon sia eternal,
e asò fa per nostre mal;
car si lo mon no fos creat,
no fóra primer hom format,
ni fóra res ⟨la⟩ nostra fe
qui de encarnació[9] nos ve,
car no fóra Deus encarnat

1. p, lamor : b, lamat — 2. b, no separat — 3. eb, al altre — 4. b, sia — 5. b, quar en (*v, també* en) ells noy poria — 6. p, mostrar — 7. *v*, lija ... veser : b, liga ... a esser — 8. b, tan? quen estan ben consolat. *Fineix la lliçó afegint* Deo Gracias. amen. — 9. e, d'encarnacio

per so quel mon fos recreat,
ne fóra peccat general
ni altra vida, atretal.
Car si lo mon eternal fos,
ja no fóra cascú de nos
resucitat, car abastar
no pogra la terra a[1] donar
sí matexa a cascú[2] cors;
car infinit nombre a[3] tot fors
fóra de corses renovatz,
qui en lonc, pregon, ni en latz
no pogren negun loc aver
en que tots poguessen caber,
e aydàsy lo cel e la mar,[4]
ans covengren ultra passar
lo cel infinidament;[5]
e so nula raó no pren
que loc sestenan[6] infinit,
qui sia de corses complit.
Veus, doncs, per qual[7] entenció
fal demoni temptació,
per so quens git de nostra fe.
Encara diu que de no re
Deus nula causa ⟨no⟩ pot far,
e que eternal cové estar
lo mon, pus nol pusca crear.
Encara diu, que ociós
fóra Deus, si lo mon no fos
eternal, car si comensat
fos ans que él lagués creat,
no agra Deus en que obràs;

1. p, *elideix* a — 2. p, as cascu — 3. p, *elideix* a — *Serà* e aydàs yl cel e la mar? *o* e aydàs y lo cel, la mar? (p, lo cel clamar). *També potser sia sobrera la* e *inicial del vers* — 5. e, infinidamen — 6. pe, sostenen : *v*, sostena'n (*escrivim* sestenan) — 7. p, per quel

e per so que mays no cessàs,
vol quel mon sia eternal.
¶ Vejatz[1] com sa raó no val;
car en Deu, segons son dever,
poder saber e son voler
an .j. metex actu complit,
el .j. en laltre 's infinit;
car aytant pot lo seu poder,
com son saber ho pot saber,[2]
e aytant ama son voler,
com poden[3] poder e saber,
car en[4] quant són estan egal.
Vejatz com ment lo desleyal:
car sil voler vol de no re
crear lo mon, pot ho de se,
pus que 's aytant gran son poder
com està gran lo seu voler.
Vol, doncs, e si vol, ha pogut:
sabe que volc, sabe[5] pugut.
E què us iria àls dién
del Rey del cel omnipotén?
Car si en mi era unitat
de poder, saber, volentat,
no sol porial mon crear,
que de mi puria deus far
si volia que eu fos deu,
car poria hol poder meu,
pus ho volgués lo meu voler
e ho sabés lo meu saber.
E tot aysòs poria far,
pus que fossen en egualar,
e que de totz .iij.[6] fos .j. fayt.
Vejatz, doncs, e a qual[7] agayt

1. p, veats — 2. p, sauer — 3. *v*, pot en — 4. pe, en tot (*ometem* tot) — 5. *Serà* saber ... saber? — 6. p, que tots 3. — 7. p, e a quel

vos vol aportar lo savay!
Encara, que vos mostraray
que Deus no fóra ociós,
can diu que si eternal no fos
lo mon, no agran[1] què obrar;
car, segons queus pot remenbrar,
provada[2] avem Trinitat,
la qual està en eternitat
produent lo Payre Fil[3] Deu,
al qual dóna tot so del seu,
e damdós ix l'Esperit Sant,
lo qual se dóna en amant;
per quen la obra quen sí ha
Deus, gens ociós no està,
car obra es de trinitat
e de cascuna dignitat.
No cal, doncs, sia eternat[4]
lo mon, per so que aja obrat
qui a él[5] sia eternal;
car dintre sí la, qui mays val
e qui es de sa entitat,
so es lo Fil el Espirat,
en qui estan bonificant
bonificar e car amant,
bonificar amar amat,[6]
e asò en eternitat.
¶ E pus avem tot clar mostrat
quel temptar no es veritat,
manifestament vuyl mostrar
quel mon no pot per res estar

1. p, agren — 2. p, probada — 3. p, fil de : e, e fil de — 4. p, eternitat — 5. e, qu' haja obrat (Deus) | qui ha él — 6. *Sembla que hauria de dir* : en qui estan bonificant | bonificar bonificat | e car amant amar amat (*o* amant amar e car amat), *però la rima demanava* amant *apariat amb* bonificant. *Amb tot, ens sembla que un dels dos infinitius* bonificar, *potser el primer, ha d'esser* bonificat (bonificat e car amant, *vers* 2415)

eternal, e veus la raó:
Es Deus: e él està tant bo
e es[1] tant alt en summitat,
que res no ha ab él[2] egaltat;
e sil mon era eternal,
seria en durar egual
a Deu, per la duració;
per que no seria raó
que Deus estés en summitat
a sel qui ha ab él[3] egaltat.
E asòs seguex[4] del poder
de Deu, qui pot egal aver;
car sil mon ha eternitat,
son poder pot esser durat
aytant com lo poder de Deu.
E aysò matex del be seu,
car lo poder e lo durar
covenen en bontat estar;
per qu' està del mon sa bontat[5]
ab la de Deu, en egaltat.
Veus, doncs, sil mon es eternals,
quen tres causes està egals
a Deu, qui són: durar, poder,
bontat; per que no ha dever
Deus que sia del mon senyor
si per tot no està major
que lo mon; e cascú es deu,
e de Deu no està l mon seu,
car Deu nol es en tot desus;
el mon està en part dejus
a Deu, car no està infinit[6]
estensament, ans es finit

1. p, ques — 2. p, habel — 3. p, qui ab el — 4. p, segex — 5. p, per questa bontat del mon sa bontat — 6. pe, es tant finit (*originàriament* estanfinit? *Escrivim* està infinit)

en quant està lo cel redon,
e tot so quin redon contorn,
covése que sia finit;
encara, que no es complit
en totes ses parts, sí com sal[1]
qui no entén[2] membrant ni val,
ni la pera qui 's part del mon,
ni larbre, ni laygua, nil jorn;
per que el mon no està egal
en tot a Deu; per que no val
tant com Deu. Mas en altra[3] res
tant com él val, pus egal es,
en alcú be, poder, durar.
Per que no cové altreyar
quel mon pusca eternal[4] estar,
per lo gran inconvenient
qui està manifestament,
segons que ja vos avem dit.
¶ E purial mal Esperit
per altre mou home temptar,
dient que Deus ha pogut dar
a lo mon que pusca durar
eternalment e ben[5] complit,
en quant està ple dinfinit
durar; e aysò del poder.
Mas Deus daysò no ha leer,
car nou pot voler son voler,
pus vol quen tot Deus sia sus,
el mon sia en tot dejus;
o si no, covéns altreyar
quel voler de Deu vol amar
aytant lo mon con sí matex;
e sil voler aysò seguex,

1. p, pretes si tot sal : e, pertes si tot sal : v, parts sitot sal (*escrivim* com) — 2. p, entent — 3. p, alta — 4. p, pusc ternal — 5. p, bem

cové que sabga lo saber
e que ho pusca son poder,
segons queu vol la volentat,
e[1] tots .iij. seran tort e peccat,
sin res se fan ab lo causat
eguals; car en res nos cové
que so qui no està *per se*,
ab son senyor aja egal
en nula re, sin tot no val
aytant com él; e nos pot far
que Deus se vula enjuriar,[2]
com sia savi e complit.
E ja mays lo mal Esperit
creyatz, sin res vos vol temptar
quel mon pusca eternal[3] estar;
e siu fa, anatz consiurar
so que vos en aurem[4] mostrat.
¶ Cové, doncs, sial mon creat
e esdevengut[5] de no re,
car si fos dàls, fóra j' *a se*[6]
aquel altre ens eternal,
e fóra temptar atretal,
segons que damont ha estat.
Es, doncs, lo mon de nou creat,
e Deus està son creador,
son senyor, son governador;
e ha lo mon per so creat,
que per home sia amat,
entès,[7] membrat, e car tengut,
e que Deus laport a salut
en paradís, on gaug no mor.

1. *v*, *omet* e, *potser perque el vers resulta llarg* — 2. p, vulen injuriar : e, vuylan injuriar — 3. p, pusca ternal — 4. p, conjurar | so que nos enaur en — 5. *v*, e esdevengut : p, e es devenguda : e, e esdevengut ha — 6. pe, jassé — 7. p, en res

E gens lo mon, per negun for,
no pogra sí matex crear;
car nuyl ens pot sí matex far,
car si matex far se pogués,
fóra[1] lagent ans que fos res;
mas asò no soffer raó,
e fóra contradicció,
en quant fór' e no fóra res.
¶ Passem[2] avant car be 's entès
quel mon de nou está creat
per lo Senyor ple de bontat.

V. *De encarnació*

A provar[3] encarnació
cové c'om ús fort de raó
e que sia hom fort subtil,
e[4] enteniment aja humil
aquel qui entendre volrà
la provació qual serà,
e ques guart al[5] comensament
del malvat amonestament
que fa lo malvat Esperit,
quil ver vol posar en ublit
daquel qui escolta lo sermó,
e dónali temptació.
Anem avant e comensem,
e de Deu gracies petem
quens endrès la provació[6]
que fem de sa encarnació.
¶ Sí com la divina bontat
fo raó a lo be creat
e la granea a gran[7] be,

1. p, for — 2. p, passen — 3. p, probar — 4. p, *elideix* e — 5. pe, el — 6 p, probacio — 7. p, ha gran

la saviea, qui tot vé,[1]
diu qual[2] be pot esser major
creat, e la[3] sua amor
volc amar aquel major be,
el poder lo poc, car es ple
de saviea e damor;
e si no creàs lo major
be que pot saber e amar,
nos pogren[4] en Deu egualar
la granea ni la bontat
vertut gloria e veritat,[5]
ab son saber poder voler;
car no volgra tan gran be fer,
com lo ateny lo seu saber
e com lo poder lo pot far.
Fóra, doncs, Deus de be avar
per poder saber volentat,
e contra granea e bontat
vertut gloria veritat,
ab qui agra fet gran peccat;
e fóra estat ociós
⟨e⟩ contra les sues raós;[6]
e car en res no pot errar,
volcse per asò encarnar,
per so que creàs lo major
que pot atènyer sa amor
e qui està en son poder
e ateyne[7] per son saber;
e es aquel major nomnat
home, qui està deïtat,
e es pujat en tal ausor,[8]

1. vé = veu = sab? — 2. p, quel — 3. p, a la — 4. p, sauer e amar | nos pogueren — 5. p, glie (glorie) veritat — 6. e, raysos *usual. Potser ací* ray- *són dues sillabes, o be s'es perduda una* e *inicial del vers davant* contra, *la qual suplim* — 7 *Serà* ateyn ne? — 8. *Serà* autor = altor (altesa)?

que no la pot Deus far major,
nin pot amar major amar,
ni major granea[1] formar,
ni lo saber major en sab;
car aquel hom cové esser cap[2]
de tot so qui està creat,
pus que Deus la en sa[3] deitat
tant, que està home e deu,
e tot so qui 's creat es seu,
el poder saber volentat
an satisfet a la bontat
granea vertut veritat
gloria e eternitat,
quen[4] sí fa durar home e deu
sens que no y pert[5] res del seu,
enans nes mostrada major,
en quant fa estar creador
so qui de nou està creat
en .j. suppòsit unitat,[6]
e durar dues natures
un suppòsit sens mesures
distinctes, en .j. unides,
estan[7] en .j. establides
qui es Jhesu Crist apelat,
un suppòsit, .j. personat,
e no en ters[8] nombre passat,
car es les dues natures;
e aysò car sens mesures
es fayta la conjuncció;
per ques conserva la unió
en propri[9] nom de cascuna;
car de la natura, neguna

1. e, granea major — 2. p, home ... cab — 3. *Serà* en se = si? — 4. p, que en — 5. p, peit — 6. pe, suposit *usual*; unitat, *participi* de unitar? — 7. estan = estant, *o* e stan? — 8. p, terc — 9. pe, propi

està camiat son estament;
per qu' està deu hom verament,
e verament hom està deu.
E so entendre fóra greu
qui no consiràs lo poder
la volentat e lo saber
de Deu, e com vol[1] egualar
ses dignitats en son crear,
pus qu' ensems són comensament
del mon e de son creament.
Avem, doncs, demostrat tot clar
so per ques[2] volc Deus encarnar,
e per manta[3] altra raó
provarem l'encarnació.
¶ Mas, car dàls avem a parlar,
volem lo sermó abreujar;
emperò aujatz .j. petit
còm tempta lo mal Esperit
los homens contra veritat
en so que avem recomptat;
car diu que so que's infinit
e finit, són tant depertit,
que no[4] pot esser ajustat.
Ara aujatz[5] com diu falsetat
contra lo divinal poder
e saviea e voler:
car eu[6] qui só home creat
de no res, ay lunir amat,
e aquel uniment entén,
e dél pusc aver menbramen:
doncs, quant mays lo pot Deus amar
e lo seu saber consirar!
e sil pot saber e amar,

1. p, *manca* vol — 2. p, queus — 3. pe, molta (*restituim* manta) — 4. e, no'n — 5. pe, vejats (*escrivim* aujats) — 6. pe, jo (*restituim* eu)

bes sec quel pot possificar
per que ha poder infinit,
lo qual no agra, si finit
poder li pogués contrastar
a la unió dencarnar.
¶ Per altre mou pot hom temptar
lo demoni, can consirar
fa que Deus de mantes natures
qui estan en las creatures,
pogr' aver[1] mants encarnaments;
mas tun pots far responiments,[2]
qu'enaxí com en deïtat
abasta una[3] paternitat,
un fil e un sant esperit,
per so car cascú es complit,
abasta una[3] encarnació
a quant es per creació;
car si .j.ª noy abastàs,
un encarnat no fóra pas
complit en lencarnació,
e fóra aquel' unió
de complit e de no complit,
e agra en lunitat[4] falit
contra granea de bontat
poder saber ⟨e⟩ volentat
veritat gloria vertut,
e no agral mal conegut,
e fóran son obrar[5] mermar,
lo qual mirmament nos pot far.
Vet, doncs, con tay mostrat tot clar
que lo demoni falsament
ta donat lo cogitament,

1. p, pogan ver — 2. e, encarnamens | ... responimens : p, *manca aquest vers* 2654) — 3. p, abast una — 4. p, lunitat, *participi*? : e, lunit — 5. *v*, son obrar : pe, son sobre (*serà* sa obra?)

per so quet pusca far duptar
e de la tua fe privar.
¶ Encarat puyn molt subtilment
temptar: que lo encarnament
no val tant com fóra estat
si Deus se fos angelicat,
com sia home mays compost
que àngel, e cors corrump tost,
e àngel sens corrumpiment
estarà perpetualment.[1]
Veges, doncs, e com ta mentit;
car per home es establit
que tota causa corporal,
cel, terra, mar, planta ⟨e⟩[2] sal,
ausels, besties, e quant es
corporal, a hom es sotzmès
per lo Senyor quiu[3] ha creat
e a home ho ha donat.
Encara, que li ha donada
ànima racional nomnada,
qui en natura spirital[4]
aytant com negú àngel val.
Encara, quen angelicar
no pogra Deus participar
ab totes les creatures,
car àngel no ha conjunctures[5]
a nuyla causa corporal,
car en tot està spirital;
mas, car Deus près humanitat,
participa ab tot creat
en proprietat e natura,
car en home an conjunctura
les natures de tot quant es,

1. p, perpetuament — 2. p, plante — 3. p, quin — 4. p, spiritual — 5. p, no conjuntees

en[1] les quals hom està sotzmès;
car hom en quant es corporal,
participa ab celestial,
ab elements e vejetat,
ab sentiment, ymaginat,
e en quant està de raó
ab lesperital. E veus co
vol demoni home temptar.
¶ E encara us vul ensenyar
com dóna altre temptació,
en quant diu que Crist nat no fo
de fembra verge; car no par
que cors per cors pusca passar,
sin aquel no ha res trencat
e ques[2] perda virginitat
daquela fembra de que nax.
Ara vejatz com ment pel quax:
car a poder que's infinit
no pot esser res contradit,
car si res li pot contrastar
contra so qu' él en volrà far,
no porà esser infinit.
E daysò asatz najam[3] dit;
car per so que dit vos en ay,[4]
pot hom conèxer lo savay
consel de lo mal Esperit
que dóna de dia e de nit,
e lo consel del àngel bo
si vos virats a la raó
per la qual vos avem provat[5]
quel creador es encarnat.
¶ Encara altre exempli us en dó:
que Deus sab que seria bo

1. *Serà* a? — 2. p, quis — 3. p, majan — 4. e, per açò ... vos n'ay (p, no senay : *v*, vose n'ay) — 5. p, privat

si fayia rey den Berenguer,
lo qual rey él no volrà fer
si tot son poder lo pot far.
E en aysò vulvos temptar
contra prima provació[1]
que fem de la encarnació,
allegant que gens nos seguex
que Deus fassa de home pex,
si be ho sab lo seu saber
que ho pot far lo seu poder.
E respon al seu argument
dient, que Deus fa faliment
si no fa tot so que deu far
de be, e lo mal esquivar
segons judici ordenat,
e sia proporcionat
a Jhesu Crist quant ha creat:
no pas que fassan Guilemó[2]
rey, contral be den Ferreró,
si per dret li[3] hal regne dat,
car faria tort e peccat,
lo qual no vol sa volentat,
contra la qual no pot poder,
e aysò matex del saber.
E si Deus està encarnat
sens que no fa[4] tort e peccat,
e fal major be que pot far,
cové quel be vuyla amar,
per so que aja amar major
en esser major creador:
lo qual major no pogr' estar
si incarnar[5] no volgués amar.

1. p, probacio — 2. p, falen Cuilemo — 3. p, *manca* li — 4. p, fassa — 5. p, sincarnar

VI. *De la passió de Jhesu Crist*

Si tu as negú temptament
que Jhesu Crist no près turment,
pus que's[1] de deu e de hom unit,
non crees lo mal Esperit;[2]
car no fóral mon recreat
si no fos mort e turmentat
per satisfer a nostra mort,
qui estava en mala sort
per lo peccat original,
provat en l'*Arbre* general,
Arbre de Sciencia dit,
quen Roma avem fayt e escrit.
E si ⟨la⟩ divina natura
honrà lumana sens mesura,
en quant ab ela se ajustà,[3]
bes seguex[4] que la humana
natura, la divina honràs
aytant com poc,[5] e li donàs,
ab sa mort,[6] lo mon qui perdut
era de via de salut.
Com mays pena volc sofferir,[7]
lo Payre lo dec mays grair,
e de tot so no lagra[8] grat
si per sa amor no fos nafrat
e mort. Encara és temptat,
per lo mal Esperit[9] malvat,
que Crist no poc per res morir,
car Deus no pot pena sofrir;
per que Crist, qui ver Deus està,

1. p, queus — 2. pe, sperit — 3. e, s'ajusta — 4. p, Ves seg[u]ex — 5. *v*, poch : pe, pot — 6. p, morte (*la* e *tatxada*) : e, mort e — 7. pe, sofrir (*escrivim* sofferir) — 8. p, laygra — 9. pe, sperit

no fo anc mort nin crotz[1] penjà.
Mas tu deus axí consirar,
si lo demonit vol temptar,
que Crist dues natures ha,
so es, divina, humana:
en quant divina no morí,
axí com si mor[2] en Martí,
mor lo cors, e lànima no,
car gens no ha corrupció,
per qu' éla està inmortal:
moríl cors de Crist atretal,
lo qual volc lànima morís
per so c'ab él Deus en[3] servís
per tot lo mon a recrear
e per Deu servir e honrar.

VII. *De resurrecció*

CANT[4] hom ha gran temptació
que sia resurrecció!
car per natura nos conex,[5]
depus que lo cors dom podrex
e en pols lo vent escampà
a cascuna part sà e là,
que mays se pusca ajustar
e en aquel nombre tornar
el qual era ans de la mort.
E tu, qui dupte,[6] falex fort,
car no sovens lo gran poder,
lo gran saber,[7] lo gran voler
que Deus ha infinidament,
ni membres lo seu jutjament
qui es tal, que res nol fa tort,

1. pv, ni crots — 2. v, sis mor — 3. p, deu [en]: e, Deus sen — 4. e, Quant — 5. p, corex — 6. *Serà* duptes? — 7. p, sauer

lo qual penria[1] sin la sort
e en lo nombre c'om[2] se mor,
no retornava a tot for,
per so que lo pusca jucjar
del be o del mal que volc far;
el seu judici es pugut,
pus que per él està volgut;
el seu saber sab qual serà
e sab lome en qui caurà,
si be està son cors pudrit,
car son saber es infinit,
car sab totes les partides
qui del cors li són exides;
enaxí com les pot saber,
les pot retornar son[3] poder;
el retornar sa volentat
vol, per so que sia jucjat
aquel home qui aurà[4] fet
be o mal; car no fóra dret
sil ome qui fal mal ol be
no fos jucjat, pus ques cové
que aquel qui fal be ol mal
aja judici. E no val
si dius que Deus jug[5] anima
del mal o be que fet aurà,
car ànima part dome es;
e car home està sotzmès
al mal sil fa, o sil fal be,[6]
lo judici sobre hom ve.[7]
Encara, que hom ha servit
ab son cors Deus, o desaunit,[8]
per quen deu aver jucjament.

1. p, pencia *o* penceria — 2. p, chom : e, com — 3. p, so — 4. e, harà — 5. *Serà* jutj'? — 6. *Entengui's* : o (p, e), sil fa, al be — 7. p, be — 7. *Serà* aünit? : *v*, desunit

Veus, doncs, com declaradament[1]
per argument avem provat
que hom serà resucitat,
per so que veng'al jucjament.
¶ Encara fa altre temptament
lo demoni, sus a la mort,
lo qual temptar està molt fort
si hom nos sab be aydar;[2]
car quant hom ve al espirar
e mor, hom no veu dél exir
lànima, car nos pot sentir,
car no està cors ni figura
qui aja ample,[3] lonc, mesura,
color, car esperital es;
per que nos pot veer per res.
E si tu vols saber què es
ànima, poràs ho saber
si bo entendre pots aver:
consira en tu ton membrar,
ton entendre, ton amar,
e tot so per qu' entens raó
e so per qu' as perfecció
en ton cogitar e parlar,
e en virtutz a gasaynar
o a perdre, e[4] com pots peccar;
e si per natura pixar
requer ton cors, nou porà far
per so car nou vol ton voler,
quis acorda ab ton saber,
en quant faries mal estar
si vols denant home pixar.
E enaxí per mantes res
pots saber ànima què es;

1. pe, declarament (*escrivim* declaradament) — 2. *Serà* ajudar? — 3. p, qui ajam ple — 4. p, *elideix* e

la qual ànima de so està
per que hom[1] membrar, saber ha,
voler, e qui entén[2] raó
e fa lo be o falió;[3]
e délat[4] fa temptació
lo demoni, que al finir
cant no veus ànima exir
del cors, qu' ela sia finida,
e que no sia altra vida,
e c'a Deu no deman perdó.
Vet, doncs, cot[5] fa temptació,
de la qual te poràs guardar
si so que tay dit sabs membrar.

VIII. *Del sagrament del Altar*

Si lo demonit vol temptar
de lo sagrament del Altar,
temptar ta per aquest semblant:
car no par sien trepassant[6]
sens nuyla vegetació,
lo pa el vi quen cors no só
dome, quant estan[7] en laltar,
e que de pa se pusca far
carn, e sanc ques fassa de vi,
e Crist sia al cel e aysí[8]
en .j. temps, e pusca caber
en la ostia, e voler
aver tan gran humilitat
quel sagrament sia menjat
e lo seu sanc sia[9] begut
per tant malvat clergue perdut,
qui li fan molt gran desonor,

1. e, qu' hom — 2. pe, quenten — 3. p, a falio — 4. e, e de la't — 5. p, tot — 6. *Serà* trespassant? — 7. e, está — 8. p, cay si — 9. p, ha

en quant él[1] estan peccador
al[2] temps que fan lo sagrament.
Encara fa altre temptament,
con diu: «Aquela carn, què s fa,
pus quen Crist no multiplicà,
e hom ne pot viure com pa?»
E per moltes daltres raós
te pot dar grans temptaciós[3]
lo demoni, del sagrament.
Mas tu ten pots guardar leument,
segons qu'eu to volray mostrar:
¶ Deus vol tant fort participar
ab home, c'a él se vol donar[4]
en la virtut del sagrament,
per tal c'om ne sia vivent
segons esperital menjar;
e car Deus pot tota res far,
pot far aquel trespassament
de pa e vi, al sagrament,
en la carn e la sanc de Crist,
per so que ab tu sia mist[5]
et[6] pusca de peccatz mundar
per lo esperital menjar;
e pus ho vol, no deus pensar
que res ho pusca contradir,
car poder ha e infinir;
e qui[7] ha poder infinit
be pot far de poder finit
tot quant ne vol, a son plaer.
E car diu que no pot caber
lo cors de Crist en tant poc pa,
ne en[8] .j. temps pot esser là

1. él = els — 2. pe, el — 3. p, temptacions — 4. *Serà* dar? — 5. p, tu hamist : e, tu sia amist (*v*, mist) — 6. p, e — 7. p, que — 8. p, a en : e, ne'n

e sà, gens per so no diu ver;
e retorna a lo poder
qui en Deu està infinit,
lo qual fa de so que's finit
tot quant ne[1] vol far son voler.
E car diu que no vol aver
Jhesús tan gran humilitat
quel sagrament sia menjat
per malvat clergue peccador,
veges e com diu gran error
contra major humilitat,
e perdonar[2] major peccat
si hom li vol mercè querir;
encara, que nos pot sofrir
que nos do aytant cos pot dar
a menjar e a ministrar,
e que hom ús del seu poder
en tot quant vol[3] a son plaer;
car tot es ple de libertat,
de mercè, e de umilitat.[4]
E car diu: «E on es anat
lo carn tant sant que as[5] menjat
de Crist, el sanc que nas begut?
e còm pa e vi nas viscut?»,
consira que, pel sagrament,
en Crist nos fa nuyl adiment;
car en tota res està ple
de compliment e de tot be;
mas cél qui pren lo sagrament,
pren per él esperitalment
enadiment contra peccat,
e lo sagrament consumat,
que ab lànima as[6] menjat,

1. p, no : *v*, *manca* — 2. *v*, pe: donar : pe, per donar — 3. p, *manca* vol — 4. p, *e*, d'humilitat — 5. p, es — 6. p, es

de so[1] que lexa pots vivir
corporalment. Per quel falir
del demoni, qui ab[2] mentir
te vol de la fe desviar,
no vules pendre ni amar;
e lausa lo senyor major
qui nos porta tan gran amor,
que son poder nos vol[3] mostrar
en lo sagrament del Altar;
e aquel poder vol donar
al prevere ministrador,
e vol c'ab él li peccador
laven e munden[4] lo peccat.
E per asò es atrobat
lo sant sagrament del Altar,
sens lo qual no pogra mostrar
Deus a home son gran poder,
ni tant dumilitat aver,
ni lobra[5] dins significar,
la qual ha en Fil engenrar
en espirar Sant Esperit,
en qui loc no es establit,[6]
ni cantitat, ni moviment;
car lobra 's infinidament
e està en eternitat.
E tot aysò es significat
en lo sagrament del Altar,
on no està moltiplicar,
sí,[7] moviment del cel sajús,
en lo qual cel està Jhesús,
si be està al[8] sagrament;
e aytal afigurament

1. p, dexo : e, d'axo — 2. p, que ab : e, qu'ab — 3. p, nos Vos — 4. p, lauem e mundem — 5. p, ni lo pora — 6. *v*, establit : pe, estabit — 7. p, si, *corregit* ni — 8. p[1], al : pe, el

es sagel de la Trinitat,
lo qual membres com és temptat.

IX. *Dels claus de sant*[1] *Pere*

Está lo Papa veguer[2]
de sant Pere, e pot tant fer
com sant Pere per ofici,
car Deus enaxíu establí
per so que fos successió
del offici, qui es molt bo;
e car es bo, volte temptar
lo demoni, per enganar
tu, e que no ajes vertut
per lofici, ne dél salut,
ne sies en successió
de la fe, e en falió
te pusca portar a la mort,
e que en los inferns tenport.
Gardet, doncs, de aytal temptar:
e leugerament pots pensar
axí com rey, que fa veguer
al qual ha donat son poder
per so que li pusca aydar
a son poble a governar,
lo qual nol poria aydar
si poder nol volia dar;
e sil poder dava a[3] alcú
e que nol donàs dú a ú,[4]
segons queu vol successió,
seria en privació
la vegueria.[5] E no par
que Deus vula lo procurar

1. e. sent *usual* — 2. p, veger *passim* — 3. p, *elideix* a — 4 p, dujau — 5. p, vegeria

de sant Pere en res destruir:
e lo príncep pusca jaquir
successió de son poder,
e no sant Pere, qui pot fer
mays de causa esperital,
que príncep de res terrenal.[1]
No consirs, doncs, successió
de un papa e daltre[2] no;
e gardet del malvat engan
quel demonit vol fer temptan;
car lo Papa te pot ligar,
e sis vol pot te perdonar,
segons que Crist volc establir
en sant Pere, quant departir
se volc dest mon, al[3] cel pujar,
e ab son Pare volc estar.

X. *De mort*

QUANT hom esdevé a la mort,
lo demoni tempta hom fort,
e mostrali sos[4] grans peccatz,
per que sia desesperatz
de Deu e de son gran perdó.
Per qu'eu[5] aytal conseyl te do:
que quant tu venràs al fenir,
quet vuyles[6] molt fort penedir
de tos peccatz, e quet[7] confés,
de so on[8] Deus auràs offès,
ab contricció verament;
e si pux te ve el[9] temptament
quel demoni te volrà dar,

1. p, etternal : e, eternal (*escrivim* terrenal) — 2. p, daltro — 3. e, e al — 4. pe, los (*escrivim* sos) — 5. p, quiu — 6. p, quant vuylas — 7. p, e quant — 8. p, en [que] — 9. p, teu el

not cal àls mas[1] vules membrar
que tu estàs be confessatz
e as los teus peccatz ploratz
ab vera[2] gran contricció,
pregant Deus que taja perdó
o qu'él te jutje a son[3] plaer;
e de tot so qu'él volrà fer,
sia de punir o perdó,
que a tu sia plasent e bo.
E si tu en aysò[4] estàs
e tu matex jutjat auràs,
justicia not pot far tort;
e no temes que là tenport
lo demoni, que ab molts sen va
e a negun déls no ha mà[5]
que sia de sos torts punit,
mas[6] que sia tentost delit,
quant dest mon de là passarà.
Per que al judici tort fa;[7]
car si y era volentat[8]
en res no seria jutjat;
per que mercè nol pot valer,
pus que a Deu fa desplaer;
mas sis[9] jutja, car ha peccat,
e que Deus ne fassa son grat,
car él ho vol tot sostenir
per so que a Deu pusca obeyr,
tantost mercè taurà en grat
e ab justicia amistat,

1. pe, mes (*restituim* mas) — 2. p, vostre — 3. p, jutja [a] son — 4. p, enyso : *v*, en yço — 5. p*v*, no ama. *Adoptam* no ha mà, *de* e, *ab el significat problemàtic de* no detura la mà = no s'està — 6. pe, mes (*restituim* mas) — 7. *Creim que's sobrentén* qui tem, *reprenent, per contraposició, l'idea del vers* 3096 — 8. p*v*, si (e, si hi) era volentat (*participi de* volentar, *equivalent a* volenterosament?). *Tot aquest passatge, des del v.* 3096, *es molt confús, potser per corrupció del text* — 9. p, sil

e no poràs en res errar
si amdues les sabs onrar.

De .x. comensaments radicals

CONTRA[1] deu parts e radicals,
contra quit temptal desleyals,
les .vj. són .vj.[2] sèns sensuals,
e tres vertutz racionals,
deèn es[3] ymaginació;
e cos fa la temptació,
vuylte cascuna demostrar
per so que ten sabges gardar;
e vuylte dir la natura
de cascú, e la ventura
qui[4] ve per la temptació.
Mas[5] cové qu' entendre ajes bo;
car seu te parle e no mentens,
tot so qu'eu[6] te dic es niens
e fas en tu va mon parlar;
mas eu nay mèrit del mostrar
e tu as[7] colpa del oyr;
e si tu ten volràs jaquir,
auràsne colpa si ho fas.
Veges, doncs, e qual[8] en penràs:
no as conseyl mas[9] descoltar
e quet vuyles fort esforsar
con entenes[10] a ton poder,
e tal entenció aver
que del ausir ajes profit,
e not nogal mal Esperit,

---

1. *Serà* De les? — 2. p, les 6. son 6. : e, les sis son sis — 3. pv, deen es : e, deena's — 4. p, que — 5. p, mes (*restituim* mas) — 6. p, quiu — 7. p, es — 8. p, e quel — 9. e, m'has — 10. pe, entens (*escrivim* entenes)

quit nou en quant no vols amar
so ab que ten pusques gardar.

XI. *De veer en temptació*

Tu as veer, per so quel vist[1]
tajut a servir Jhesu Crist;
e tu[2] veer natura ha,
que quant ne veus causa bela,
c'ab elat fa alegrar[3] ton cor
per tal que Crist ams a tot for,
del qual es tot so que vist as,[4]
e quel laus en quant vist auràs,
car tot es fayt a sa lausor,
e vol que ton cor senamor
dél, e de tot so que volrà,
e de tot so que a tu fa.
Dementre stàs en alegrar
de bela causa esguardar,
lo demoni vey lentament
e toca ton alegrament,
e volte moure a lamor
qui no està per lo Senyor,
ans es per tu e ton parent;
e quant tu sents lo tocament,
si tu consents a son talent,
tu desvies so que as vist[5]
de la honor de Jhesu Crist,
com si no fos fayta per él;
e si tu de mi prens conseyl,
quant te sintràs axí temptat,
tant tost muda ta volentat
a la fi de so que as[6] vist,

1. p, just — 2. *Serà* e ton? *o* el teu? — 3. p, quab elet fa legrar — 4. p, just es — 5. p, es just — 6. p, daso qui as.

qui es per servir a[1] Jhesu Crist
mays[2] que per tu ni ton parent,
car delen[3] totz generalment;
e si aysò fas, auràs vensut
lo demoni, e combatut,[4]
e del veer mèrit auràs
e del vensre. E en est pas
pots conèxer acordament
dànima e de cors verament;
car per lo cors estàl veer,
e per veser ve el plaer
qui està per la volentat;
per quel demoni es sobrat
per lànima e per lo cors,
e tu guanyes[5] tan gran tresors,
que nula ciutat no lo val,[6]
car tots temps es perpetual.
E si ⟨tu⟩ veus leja[7] figura
en animal o en pintura,
e lo demonit vol temptar
que fort ten vules entristar,
per so que ten fassa paor
e de ton cor tola amor
quey aurà mès lo bel veer
per onrar Deu e car tener,
gardet no sies desebut;
car cel qui tem, tost es vensut;
e vira aquel desplaser,
que auràs per lo leg veser,[8]
contra faliment e peccat,[9]
qui cascú està desformat[10]
e cascú fa pus leg veer,

1. e, *omet* a — 2. pe, may — 3. *Serà* cartenén? — 4. p, a combatut — 5. p, guanes — 6. p, vol — 7. pe, lega — 8. p, venser — 9. p, peccant — 10. p, deformat : e, disformat

quant lo cors ha en éls plaer,
que no es nula sutzura
de hom, fembra e vestidura.
E si enaxí vols cogitar,
poràs gran mèrit gasanyar,[1]
e auràs dues vetz vensut
lo demoni, e dessebut.

XII. *De oyr en temptació*

DEUS ta lo teu oyr donat,
per so que quant serà nomnat
lo seu sant Nom molt gloriós,
per tu oyt e amorós
sia[2] ton cor en Deus amar,
tant, que quant oyràs parlar
de nula res, o aus[3] cantar
li clergue, ausel, e li juglar,
el sò quels[4] arbres fa lo vent,
o la mar quant es fort brugent,
tot ho aplica a Deus[5] amar,
qui ta ton ausir volgut dar
per so quen tot quant ausiràs,
per Deu ho auges; e siu[6] fas,
sovén auràs dél membrament
enteniment e amament.
E sil demonit vol temptar
per so que ausiràs[7] parlar,
e fa a ton cor tocament,
faràsli lo responiment[8]
com a home enamorat
de Deu e de sa gran bontat;

1. p, e si naxi vol cogitar | ... gasayar — 2. *v*, sia : p, si a : e, sia e — 3. aus = ous — 4. *Enteneu* que als — 5. p, o aplica Deu — 6. p, sio : e, si ho (*escrivim* siu) — 7. p, ausires — 8. p, responament

e sil demonit troba ple
denteniment e de mercè,
altra vetz not volrà tocar,
car pena li es acostar
a cor dome enamorat,
en qui Deus està albergat.
Mas si ton cor no es complit
de Deu, en so que as oyt,
en aquel buyt él pot posar
un pauc de vanagloriar
per cantar o per preycar
o per vanitatz escoltar:
si él umple aquel loc petit,
tant tost ne serà Deus exit,
e potz hi metre a ton[1] plaer
lo mal; e com lo volràs trer,
nol ni pots trer si Deus noy metz;
e del entrar Deus, no es dretz
que lon pusques ab mal forsar.
En aquest pas poràs pensar
com hom peccador està pres
si no sajuda ab mercès
e ab ausir, per Deu servir,
e penedent de son falir.

XIII. *De odorar en temptació*

SABS tu per que as la odor
quet ve de la novela flor,
del ambre, o daltre odorament?[2]
per ⟨so⟩ que tu sies fervent,
adoncs com sintràs bon'odor[3]
qui mou lo cor a bon'[4] amor,

1. p, metra ton — 2. p, daltro dorament — 3. pe, sies servent | ... lo bon odor (*escrivim* fervent *i suprimim* lo) — 4. pe, ab bon (*escrivim* a)

segons la fi per que's creat[1]
lodor, e fas de Deu amat;
mas lo demonit fa falir
quant odores la flor de lir,
si ten mous a tal[2] jausiment
don perdes ton bon estament.
E veges com fas gran peccat:
que lodor que Deus ha creat
per[3] alegrar cor, on amat
vol estar ab alegrament,
dones a fayt[4] qui es pudent:
desires[5] com se pusca far,
doncs, quant és prés ⟨a⟩[6] lodorar,
ab ajuda del esperit[7]
qui alegra ton cor, vestit
de mal àbit, drap de peccat,
e gires lo drap blanquejat,
en sutzetat e en pudor
a desonor del creador,
qui vol que causa mal olent
sia a tu figurament
que com sintiràs[8] mala odor,
que dinfern ajes gran paor
e de tot[9] fayt desconexent,
lo qual put al enteniment
del home qui ha leyaltat
e son[10] cor ha en sanctetat;
e sil demonil vol temptar
ab mala'odor, e desirar
lo mal plaer don éla ve,

1. pv, per que creat — 2. p, ata : e, a ta (*escrivim* tal) — 3. p, pel — 4. pv, don es afayt — 5. pe, desira. *Escrivim* desires *demanat, sembla, per* e gires (p, e giras) *del vers* 3278, *però la lliçó no ens satisfà.* — 6. e, has pres — 7. *Caldrà entendre* a instigació del mal esperit? *Tot aquest passatge resulta confús, potser per corrupció del text* — 8. e, sintràs — 9. v, ton — 10. pv, a son

e aquel temptar tant sosté,
tró que ha'près[1] a consirar
lengan quel demoni vol far,
sovés[2] que causa mal olent
significa naturalment
que hom son peccat planga[3] e plor,
e en fer mal senta pudor
al cor, e dousor[4] en far be;
la qual bon'odor li sové,
per so que lo be vuyla far;
axí com pudor, qui membrar
deu far a home, faliment,
per so que li sia pudent.

XIV. *De gustar en temptació*

QUANT vols gustar per sustentar
ton cors, no per sabor cercar,
de ton gustar uses molt be;
e quant lo demoni ho ve[5]
ab saviea sperital,
qui en tot bon ús pren seynal,[6]
car ab él nos pot concordar
lo seu ús, qui està en mal far,
car fas lo be, han desplaer,
e temptat[7] com te pusca fer
desirar sabor al[8] menjar,
per so quet pusca trastornar
de bon ús en sel qui es mal;
car sabor a viure no val
tant com fa so en que està,
e la sabor mant home fa

1. pv, apres : e, ha apres — 2. pe, servent (*escrivim* sovés) — 3. p, plangue : e, plange — 4. p, e Deu sor — 5. ve = veu — 6. e, seyal — 7. p, temptar — 8. p, el : e, e'l (*escrivim* al)

trop beure e massa menjar,
e fa molt home enbriagar,
e mant hom[1] ric, en paupertat
dousa sabor ha aportat.
Enaxí endüute a peccar[2]
si per la sabor vols menjar;
e sit sobra alguna re
de la qual bona sabor ve,
volràsne encara menjar,
ans que ela se deja[3] gastar;
e venràten samfuniment[4]
qui es pijor quel gustament
de la causa quit[5] romà:
veges, doncs, lengan com se fa.
E si enaxí és temptat,
recurri a ta libertat,
e esgarda lo faliment
qui ve, per lasaborament,
a sels qui li an mays[6] damor,
e qui són trop gran menjador,
que a la fi per que està,[7]
so es que hom per él aja
diligencia a menjar,
per so quel cors pusca durar;
e veén tul desviament
on te vol metrel temptament,
auràs manera de sobrar
lo temptador, quit vol temptar;
e auràs mèrit, e amar
qui serà noble, vertuós,[8]
e de Deu seràs graciós,

1. pe, home (*suprimim la e final*) — 2. p, en dun ta peccat — 3 pe, dega — 4. p, sam funament — 5. *Serà* qui te? — 6. *e*, a cels: p, e sels: *v*, e cells; pe*v*, mas (*restituim* mays) — 7. p, per que fa esta — 8. *e*, e virtuos

e a molt mal pas fugiràs;
e si l[1] contrari daysò fas,
seràs vensut e mal aprés,
e a judici escomès,
e pauc viuràs, ne seràs sa,
e molt daltre mal te venrà
per sabor en tu e el teu:
encara mays si en pertz Deu.

XV. *De tocar en temptació*

CAN te toca calor, fredor,
colp,[2] o alcuna dolor,
en tractar a Deu honrament,
tantost te darà temptament
lo demoni, a esquivar
tota passió de tocar
per que Deus aja onrament,
e mouràt a[3] altre tocament
ab que li fasses desonor
e tu ne sies peccador,
tocant alcú carnal delit;
e si li estàs obeït,
seràs a Deu molt desplaent;
e si stàs enfortidament
contral tocament del malvat,
seràs per Deu els sants amat,
el[4] libre de vida escrit,
on te scriurà Sant Esperit.
E veges, doncs, qual te val may,
ol tocament de lo veray,
ol tocament de lo savay

1. pv, si lo — 2. pe, colpa : p[1], colpe (*restituim* colp *tot i que el vers resulta curt, si be podria esser que després de* o, *se fos perdut un verb, com* has o sents — 3. p, *elideix* a — 4. p, el (*llegiu* e al) : e, e'n

qui del cel caüt estay[1]
en turment qui tostemps està,
en lo qual tot home caurà
quil vuyla creure per tocar;
lo qual fa a contrariar
de so qui es be e es mal,
el tocar es esperital,
e falo ab consentiment
daquel qui son concebiment
consent al malvat senyal
que lenemic pren en lostal
on lo concebiment està;
car sil malvat là yns[2] intrà,
él conex que hom li consent,
e montiplical[3] tocament
e fa dome tot so quen quer;
mas si él està en derrer,
que[4] dintre no pusca entrar,
adoncs conex c'om en be far
està, pus no li consent.
Vet, doncs, qual es lo tocament,
e vet com ten poràs guardar,
si so que tay dit sabs membrar,
e com de Deu grat pots aver,
e tu e altre complaer.

XVI. *De effar[5] en temptació*

ADONCS com tu as ton effar[6]
én Deu servir e en honrar,
lo demoni no ta plaser:
e veges com ho pot saber

1. pe, stay — 2. e, lá dins — 3. p, multiplical — 4. e, qui — 5. pe, parlar (*restituim* effar) — 6. p, esfar (*segurament per confussió de la primera* f *de l'original amb* s *llarga*) : e, affar *usual*

si be ho volràs consirar.
Quant él ausirà ton parlar
ab oreyles denteniment,
tempta[1] si él ha pagament
de so que tu fas en parlar:
si el de Deu no pot res far,[2]
él conex que lo parlament
es vertuós, e sent turment
en quant a tus vol acostar:
enaxí conex lo be 'ffar,[3]
si be no ou lo teu parlar
ab oreyles corporalment,
mas ab celes denteniment,[4]
les quals damunt dites avem;
mas si él te troba mintén[5]
e parles ergulosament,
aurà a tu acostament,
del qual no sintrà[6] lo torment
que sent quant no⟨t⟩ pot trastornar:
axí conex ton mal effar.[7]
E tu pots saber exament
con està participament
de ton effar[8] el seu saber;
car si as en leffar[9] plaer
el effar està vertuós,
et toca pensar viciós
que's contra la vertut deffar,[10]
adoncs pots saber e provar
que lo demonit vol temptar

1. *v*, tempta : pe, temptar — 2. *Serà* re'sfar? *o* esfar = desfer? — 3. pe, a tu se vol acostar (p, acosta) | en axi conex lo be far (*escrivim* tus *i* be'ffar. *Potser aquest darrer vers hagi d'esser* axí conex lo be effar) — 4. pe*v*, cels (e, ceylas : *v*, celas) del temptament (*restituim* denteniment. *Cfr.* v. 3412) — 5. p, mintent — 6. p, sintira — 7. pe, en axí conex ton mal far (*suprimim* en *inicial del vers, que ens sembla introduit furtivolment, i escrivim* effar) — 8. p, efar *passim* — 9. p, le estar — 10. p, de far

còm per leffar sies lausatz
e no, per leffar, Deus honratz,
mas tu per ton bel[1] parlament;
e sit vires encontinent
còm per leffar sia honrat
aquel senyor quil ta donat,
auràs combatut e sobrat
lesperit qui fa lo temptar,
e sintràs ton cor alegrar,
com cavaler qui ha vensut
e cobrat so que[2] ha perdut.

XVII. *De ymaginació en temptar*[3]

Lo demoni te vol temptar
en totes causes e sobrar,
e comensa temptació
en ta ymaginació,
per aquest mou, o'ltre[4] palès,
Ymagina alcuna res
per alcú be, o per mal far,
o per la .j. laltre[5] mesclar,
o ymagina a[6] no scient.
En ests .iiij. mous veramènt
pots conèxer temptació;
car si as bona[7] entenció
en so que vols ymaginar,
adoncs com volràs ordonar
ton sentiment a la raó,
la tua ymaginació
sintràs estar en[8] libertat

1. p, vel — 2. pe, qui — 3. *En la numeració* dels .x. comensaments radicals, *la* ymaginació *té l'ordinal* deen (*v.* 3119), *subsegüent a* les tres vertutz racionals (memoria, enteniment, volentat) — 4. pe*v*, ul ta (*escrivim* o'ltre = o altre). *Serà* ultra palès = prou conegut? — 5. *Serà* l ú'b laltre? — 6. p, *elideix* a — 7. p, bon — 8. pe, en estar

si faràs so que as[1] pensat;
o si lo contrari faràs,
[2] si sents quel be far[3] pena auràs
o desplaer[4] en alcuna re,
adoncs te tempta en so que
estàs tement de lo be far;
car dementre te fa duptar,
mortifica aquel amar
qui mou lo teu ymaginar,
quant comensa en far lo be;
e dementr' enaxíl reté,
representat[5] alcuna re
qui es peccat, o es mercè
qui per altre mou se pot far,
per so quet fassa oblidar
lo be que en[6] lo comensament
ymaginest a ton scient;
e sin asòt pot trestornar,
asatz te farà amusar;[7]
car pasaran ores e mes
que dél a far[8] no faràs res.
E si ymagines a scient,
com fasses alcú faliment,
làngel bo te vol conselar
que tu no vules lo mal far,
ni lo pos[9] en elecció
si faràs be o mal; car no
conseyla c'om[10] fassa lo mal.
Mas làngel qui es desleyal,
fa lo contrari, en lo temptar,
e toca ton ymaginar

1. p, es — 2. *Supliu* so es — 3. *Entengui's* : que al be far — 4. *Llegiu* despler — 5. pe, representet — 6. e, qu' en — 7. p, fara musar — 8. *v*, del afar : p, de la far : e, d'ela far (*será* del afer?) — 9. pos = poses — 10. p, que hom : e, qu' hom

a comensar tant tost lo mal;
e si aquel tocar nol val,
él aporta alcú senblant
de be, on no ha tant ni quant,
per so c'ab él te meta avant
a lo mal far sens alonger;
e si tu consents al sender
en lo qual él te vol menar,
si y[1] entres no poràs tornar,
car al[2] sender estaràs pres
si doncs no tajuda mercès
e que tu a Deu la demans.
Encarat[3] vol fer altr'engans
adoncs, quant vas ymaginans
en fayre[4] alcuna mercè,
e representarte[5] de se
c'a far lo be te cové far
alcú mal, que ti[6] pot aydar:
e que lo mal comens enans,
e aurà pres en tu enans
cran, si a aysòt[7] pot aportar;
car pus que vols ymaginar,
en far lo be, nuyl faliment,
del faliment te ve talent;[8]
e pus que lo ta fet amar,
de tu asagia[9] pot far
en mudar ta entenció
en far alcuna falió,
feent⟨te⟩ lo be oblidar
que primerament volguist far;
e pus c'axít pot trestornar,
tu és seu en peccat caüt;

1. p, sy hi : e, si hi — 2. *v*, al : pe, el — 3. pe, e car te (*escrivim* encarat) — 4. pe, far (*escrivim* fayre) — 5. *v*, t'ha — 6. p, te — 7. p, cran si aysot : *v*, cras si ayço't — 8. e, a talent — 9. e, asaig ja

e si no es qui te ajut,[1]
mort és en peccat, e dret vas
en infern, on no exiràs.
Encarat vol per altre cas
metre a mort e peril fort,
con taduga de tort en tort,
adoncs quant ociós seràs
e no ymagines nuyl cas[2]
bo ni mal a negú scient;
e adoncs ve de lent en lent
e mostra alcuna faysó
a ta ymaginació,
e fa[3] parer alcuna re
en qui pories fayre be;
lo qual be, per aquela res
qu'él te mostra, no potz adès
comensar, car no es de sa sort,
car ela comensa ab tort
don ay[4] peccat e faliment;
e car a tu està plasent
aquela res ymaginar,
ha excitar[5] lo teu amar
el teu entendre e membrar
en so que vols ymaginar,
e per lo gran enantament
que ha ton ymaginament,
comensal far dymaginar;
e car be noy pot comensar,
comensay[6] mal, e hat conqués
lo demoni, per cela res
on ha ton ymaginar mès,
membrant amant e entenent
sens que de Deu no és tement.

1. pe, tajut? (*escrivim* te) — 2. p, vulcas — 3. *v*, fa : pe, far — 4. e, dóna'y — 5. pe, a excitar (*serà* excitat?) — 6. p, comensey

XVIII. *De memoria*

Tot hom que sia ⟨e⟩n[1] vetlant,
cové que membre tant e quant;[2]
car hom[3] no poria vetlar
si no estava ⟨en⟩ membrar
alcuna causa, qual que fos,
ab la qual causal netleytós
vol temptar a mal mi e vos,
per molt malvat remembrament.
E vuyl t o mostrar clarament
ab que hi vuyles veer clar.
Quant tu vols causa remenbrar
segons Deu e contra far be,
lo demoni, qui va e ve[4]
de mal en mal, vol asajar
si son membrar pot acordar
ab lo teu, en so quet sové:
e en aysò aestma té;[5]
e quant sent que son membrament
ab lo teu ha[6] acordament,
conex quel teu membrar es mal,
e aprés encerqua e qual
es la causa que tu sové;
e si 'ncontinent no lavé,[7]
él, qui en tot molt subtil es,
en pocs temps membra tantes res,
que aquela que as membrada
en aquel⟨es⟩ es atrobada:
e vet com se fa latrobar:
e quant la membra, sent posar[8]

1. p, que sien — 2. p, o quant — 3. pe, home (*escrivim* hom) — 4. p, va ave — 5. pe, a est me : *v*, ha est me — 6. p*v*, *omet* ha — 7. pe, la vé = la veu? — 8. pe*vv*[1], e quant él la membra sen pasar (e,

son membrar en acordament
del teu membrar, e 'ncontinent
conex so on es ton membrar;
e quant ho ha conegut clar,
pensa com fasal temptament,
e asoptilas tant forment
que moltes vies él nentén,
e comensa a temptar lén[1]
per que no sies conexén
daquel engan qu'él te vol far,
car molt mils te pot enganar;
e si tu as bo membrament
dalcuna res a onrament,
adoncs tira tant fort, volvent
e sà[2] e là lo teu membrar,
tró quel te fassa trestornar
en membrar mal contra lo be.[3]
E si en aysò no avé,
temptar ta per entenció,
conseylante que tu[4] es bo,
que sies onrat per la gent,
e fasses onrar ton parent
per aquel be que volguist[5] far
primerament, al comensar,
quant membraves fayre honor
per alcu be a ton senyor;
e si l[6] vira ta entenció,
lo teu membrar ja no es bo,
car tu no deus nul be membrar
per tu ni per altre onrar,
mas per lo Senyor solament

---

sens posar : v, sens presar : v^1, sens passar. *Suprimim* él *i escrivim* sent posar, *tot i que també seria admisible* passar

1. p, *omet la* e *inicial del vers*; lén = lent — 2. e, a sà — 3. p, bo — 4. p, cascu — 5. p, qui (e, *també* qui) volgist — 6. si l = si él

que tu ha format de nient;
e sil[1] ne vol dar onrament
a tu e al teu parent,
adoncs te potz per dret amar,
e aysò matex de ton par.
¶ Volte 'ncara per àls temptar
segons natura d'amament,
quant toca a ton membrament,
ab que ny[2] sia enteniment
qui conex lo mal e lo be,
e dispon t'a[3] alcuna re
qui està útil a membrar,
la qual utilitat amar
la fa tan fort, a lo voler,
quel demoni no ha poder
que pusca lo be desviar.
Mas quant pot lentendre privar
de bo membrament e amar,
e fa membrar hom sens scient,
tost lenduu[4] a mal amament,
car no ha prior ni patró
qui los gart de far falió;
e quant an pres enlasament[5]
e vol entrar lenteniment,
es tant en éls vici cregut[6]
que lentendre està vensut,
e noy pot far acurriment;
e car desira acordament
ab éls, e no vol ignorar,
vol consentir al mal a far:
e vet e com ta desebut.
Si vols que él[7] sia vensut,

1. sil=si él (Deu) — 2. pv, ny : e, no y — 3. e, disponte — 4. p, londun — 5. e, enlassament — 6. e, estant en él; cregut=crescut — 7. pe, qu'el. *Serà* si tu vols qu'él? *o* e si vols qu'él?

fe lo contrari exament
de so on es lo temptament.
E esta regla es[1] general
qui contra temptació val.

XIX. *De enteniment*

DÓNA al[2] enteniment
lo demoni gran temptament,
per so que lendug' a peccat.[3]
E vet com comensal malvat
a temptar per mantes vies
en[4] momens ores e dies.
Si as enteniment humil
e que él sia fort suptil,
ab ergul, en lo comensar,
nol te volrà per res temptar
car tost seria conegut
lengan, e auries vertut
a él a vensre e sobrar,
car .j. contrari vens son par
si en[5] alcú enantament
el contrast sia simplament.
Mas si est home pauc entès
e ton entendre humil es,
ab ergul bet volrà[6] temptar
adoncs quant res volràs parlar
consirant molt sia a[7] dret
e per los oents molt graït,
per so que najes vanitat
e ton entendre sia fat,
ergulós, vilà, obtinat;
e pus que axí taja liat,[8]

1. pv, regals — 2. *Serà* a lo? — 3. p, lon duga peccat — 4. p, e — 5. pv, sin — 6. p, volria — 7. p, *elideix* a — 8. pe, ligat (*restituim* liat)

aurà a tu tolt tu e Deu
e en erguyl seràs tot seu.
Mas si est home be entès
e ton entendre humil es,
temptarà[1] ta humilitat
ab erguyl mays altre[2] peccat
que no sia de dret en dret
contra humilitat, e ret
lo temptar en gran lentetat;
car si tempta ta humilitat
ab trop menjar[3] e sejornar,
ton entendre no està clar,
e puys ferlo ta ergulós,
pus quen res latrop viciós,
car ab .j. vici altren pren
contra vertut entendre fort.
E si'nperò te troba sórt,
que ab menjar ni sajornar
ni ab ergul pusca temptar
ton entendre, ni far falir,
tocaràl voler a desir
dalcuna res contra vertut;
e sil entendre es desebut[4]
que no consir aquela res
qui pel voler amada es
ni sa fi es de be o mal,
enganar ta[5] lo desleyal;
car pus que lobjec ⟨es⟩ amat[6]
sens entendre, es obtinat[7]
lenteniment, car pres està
sotz lo voler qui aferma

1. p, a temptara (*serà* a temptar ha?) — 2. e, mas alt e (p, *també* mas). *Restituim* mays — 3. p, menja — 4. p, desabut : e, descebut — 5. p, enganarte — 6. p, lobiec clamat : e, l'object él ha amat : *v*, l'objet clamat. *Escrivim* es amat — 7. pe, obstinat (*restituim* obtinat)

o nega en tot so ques vol;
car tot lenteniment ho tol.
Enaxí està obtinat
e no està racionat
segons moral[1] vertut, ans es
tant fort engruxat e conquès,[2]
que si voletz argumentar
e per raó lo ver provar,
ja no consintrà[3] la major
preposició ni menor,
ans estarà en posició
consirada sens raó,
e puis[4] poretz asatz parlar
quen res nous volrà escoltar,
e serà vas vos ergulós,
mintén, vilà, e viciós.
E sin axí nous pot forsar,
e queus en sapiatz[5] guardar
posant vostre entendre clar
devant vostre desirar,
per so queus mostre la raó
sil desirar es mal o bo,
virar[6] vos ha vas altre pas
per so queus[7] pusca metrel las:
axí com si vol presentar
a vostre entendre e consirar[8]
alcuna causa qui pauc val,
e aprés altra atretal,[9]
tant, que descaló en escaló
entendretz sens discreció
entenció a no scient

1. p, mortal — 2. p, com ques — 3. p, concintira — 4. e, sens raysó | e pus — 5. p, sa pietats — 6. pe, viras (*escrivim* virar) — 7. p, per sus ques : e, per sus que. *Escrivim* so queus — 8. p, aurem entendre concirar — 9. p, altretal

en causes sens profitament.
E adoncs vostre enteniment
irà com la fula quel vent
la mena vas la part on ve,
e pus que ociós vos té,
son entendre met, e ha sol[1]
vostre entendre en so ques vol:
e veus[2] lo peccat concebut:
e vejatz com hi es vengut.
¶ Moltes daltres raós poria
mostrar, mas[3] esquivar volria
prolixitat. Heus tant[4] mostrat
del entendre, còm es temptat,
que per so que oyt[5] navetz,
vos poretz aydar, totes[6] vetz
que lo demonius vula far,
per vostr'entendre, res[7] errar.

XX. *De volentat*

O tu, qui tot be vols amar!
vejes e com te vol temptar
lo fals temptador desleyal,
virantte a especial
amar, qui no està tan gran
com lo general, ni val tan.
E veges tant[8] hom na vensut,
car a penes es hom sabut
que de public be sia amic;[9]
ans es public be tan mendic,
que a penes ha nuyl servidor,

1. pev, son entendre ment ella (e, él lá) sol. *Escrivim* met *i* e ha — 2. v, vens — 3. pe, mes (*restituim* mas) — 4. pv, eus tant : e, eu stant — 5. p, que per so oyt — 6. pe, tots (*escrivim* totes) — 7. *Serà* entendre'n res? — 8. e, tant : p, tont (*serà* cant?) — 9. p, sia mie

car quax tots se fan amador
despecial be, qui no val
tant com val lo be general.
Enaxí no ha, gran amar,
gran subject on pusca estar;
e per so car es ociós
en granea, es viciós
en amar be especial,
e per so gita lo a mal
lo demoni, ab son temptar,
que dalt en bax lo fa estar;
e pus no l trop ab[1] gran vertut,
tost la combatut e vensut,
e no l poràs ja esforsar,
tró que en sus lo vules pujar
al general be on fo mès
segons caritat; e ja més
sin aquel grau lo fas estar,
lo demoni not pot sobrar
de donar negú temptament;
car tant es gran lacurriment
quet fa Deus, natura e raó,[2]
que lo teu amar es bo
e stà enbegut de vertut,
e vens[3] e no està vensut
per poc amar desconexent.
¶ E fa encar'[4] altre temptament
lo demoni a ton amar,
per so quet pusca far peccar;
car si ames ton bon senyor,
per so car es digne d amor
per senyoria e bontat,
conseyla t que lams car ta dat,

1. e, troba ab (*serà* trob en?) — 2 p, deu nature rao — 3. p, veus — 4. p, e fan car : e, e fa encara

no pas per so car él es bo;
enaxí gitat de raó,
e pus que ames[1] contra dever
en tota res pren ton voler
a vilania e peccat.
E si ames hom⟨e⟩ malvat,
per so car ta alcuna res dat,
e desames sel qui es bo,
car ab él ha contenció,
pots conèxer que és errat
e per lo demoni enganat;
car ab donar est amador
de malvestat contra valor;
e valgrat[2] mays res not fos dat
e que agueses bo amat;
car aquel es en gran destric
qui pren dome mal eneïc,[3]
car sovén ha gran passió
qui ama hom qui no es bo;
e nouli mays[4] aquel turment,
que no li val laur ni largent,
lo qual ha pres dome malvat.
¶ Encarat fa estar temptat
si vols mays esser desirat
e mays obeit e onrat
que Deu, ne que melor[5] que tu,
car en ton voler no ha ú
qui seguesca vera[6] amor,
qui fa, per so, ver amador,
car li fa mais amar melor
que sel qui menys val; car lausor

1. *C*, qu'ames — 2. p, valgret — 3. *C*, enemich (*creim que ha d'esser* enic, *i aonc*s, *el vers hauria d'escriure 's així* : qui pren de home mal enic) — 4. *C*, e mouli mas (p, *també* mas). *Restituim* mays — 5. p, melour : *C*, meylor — 6. p, vostre

damor no poria estar,
si no eral major amar
en la causa qui es meylor;
e per so son li peccador
qui amen so qui tant no val,
mays que so qui es pus cabal.
¶ Vette una altra raó
en quet fa[1] la temptació:
si tu vols alcú be gran far,
e sens pauc be nols pots menar
a fi ni a perfecció,
temptar ta'l be[2] que pauc es bo,
con per sí lo vuyles amar,
e que lex⟨s⟩[3] lo gran be estar,
car trop es greu de procurar,
e passar c'as[4] ab be menor.
Vet con te fa lenganador
exir de perseveransa,
de fortitudo, esperansa
e de la major caritat;
e pus ha ton voler mermat,[5]
ja lo ta enduit a peccat;
e puys[6] de grau en escaló
metràl en tal condició,
que quant serà afrevolit,
que la vertut e lesperit
faliran en lo be amar,
e[7] porà en ton cor entrar
mal'amor e mal desirar,
e serà peccat ton amar,
e tu enemic de be far.
¶ E per molt daltra[8] occasió

1. p, una alteracio (*corregit* alterarao) | en quant fa — 2. *Entengui's* : t'ha al be — 3. lex=lexs (lexes) — 4. *Entengui's* : e que has a passar — 5. p, merimat — 6. p, pus — 7. e, *reforçativa* — 8. p, dastra

te pot donar temptació;
mas tu ten poràs ajudar,
si so que tay dit sabs membrar.

De .x. raons naturals dome

SON encara[1] altres partides
qui en home son establides,
ab que home està ordenat
subject de la moralitat[2]
qui està via de salut,
contra les quals es combatut
per lo demoni e temptat.
La primera està bontat,
e les altres ausir poretz.
E lo demoni mantes[3] vetz
de la forma qui's natural
a produyr[4] vertut moral,
vol que vista[5] moralitat;
e veus n'exempli en bontat
e en les altres atresí.[6]
E qui ha enteniment fi
consir alcuna humilitat
que pot aver per est tractat.

XXI. *De bontat*

TOT so quin home està creat,
està naturat en bontat;
car Deus no crea nulla re
qui[7] no sia covinent ab be.
E so es car no pot crear

1. pe, Com encara : v, Com encara ha. *Escrivim* Son — 2. pe, mortalitat (*escrivim* moralitat) — 3. p, mants — 4. p, perduyr — 5. v, vista (*de* vestir) : p, justa : e, ajust a — 6. p, entre si — 7. e, que

neguna causa ab mal far;
e car creat està en be,
per aysò natura li ve
que deja fer be e no mal.
Mas veus que fa lo desleyal
Esperit, qui no vol sofrir
que .j. be daltre pusca exir,
ans tempta hom que[1] isca mal
del be creat e natural,
lo qual mal es tort e peccat
que vir contra moralitat
de la bontat[2] qui's natural,
qui de be moral[3] fa sensal
a Deu en home vertuós.
Mas lo malvat vol viciós
sensal a sí, per far lo mal,
contra lo sensal qui molt val;
e per so si vols nuyl be far,
per so quet pusca enganar
aportar ta mant argument
que daquel far ve faliment,
per so que tu sies tement
en far lo mal e continent.
Tantost quant taurà fait duptar,
te farà 'ltre be consirar,
del qual no est fort coratjós;
e sil vols far, dar ta raós
que aquel be nol deus tost far;
e quant taurà fait esperar,[4]
metràt devant .j. be petit
qui no està de gran profit
en lo far mostrar ta destric[5]

1. pe, qui (*escrivim* que) — 2. pν, bontas — 3. p, mortal — 4. pe, sperar — 5. p, mostra ta descrit : e, mostrarte destrich : ν, mostrar t'ha ades crich : ν^1, mostrarta descrich

tró que dél far sies[1] enemic;
e quant taurà fait ociós
en far lo be e pereós,[2]
assatz atrobarà engans,
ores dies meses ⟨e⟩ anys,
cot fassa estar en gran mal
contra lo teu be natural
quin portarà pena mortal
sin infern va per far[3] lo mal;
car molt està gran desraó[4]
que home sia creat bo
e per bontat deja be far,
e aquel servir a mal peccar
contra so que de bontat té;
car lo foc qui's calt, no sosté
que per calor sia fredor;
e doncs[5] be fal lo peccador
qui de be fa lo mal exir.
Vejatz e com fa a punir,
car vol sofir ne[6] escoltar
que de be vuyla mal usar,
so que no fa foc ni moltó,
arbre ausel aur ni pexó,
mas tan solament hom malvat
quen sí ha mais be naturat
que tot lo romanent del mon,
en qui sia lonc ni pregon.
E tot est falir li avè,
car escoltal demoni en[7] re;
mas que fassal be que pot far,
e vet lo mal que pot vedar,
e sia forts combatedor

1. *v*, sis — 2. pe, pererós (*restituim* pereós) — 3. pe, fer (*restituim* far) — 4. p, derao — 5. e, adonchs — 6. p, nol sofir ni : e, nol soffir ni : *v*, nol sosfir ni. *Escrivim* vol *i* ne = e — 7. p, demonin

ab so que li ve del Senyor
e de sa natura atresí.[1]
E si nos conbat enaxí,
dretz es qu'él sol sia caüt,
pus qu'él matex se té vensut;
e meraveylme, per ma fe,
car ha esperansa en be[2]
usant de sí senes[3] raó,
ni don li ve clamar perdó.

XXII. *De granea*

So[4] per que home està gran
en vertut, mais que lorifan:[5]
segons ha vertut[6] natural
desira granea moral
en vertut contra tot peccat;
mas adoncs l'Esperit malvat
vol virar[7] aquel desirer
en granea, don nos pot fer
vertut moral, mas faliment;
e fa adoncs lo temptament
que hom sia gran en poder,
en saber, amics, e aver,
en far grans fayts, grans[8] messiós,
e que granea de raós
ab que estan vertuts morals,
no sia a home corals
tant com granea sensual
e tant com de vertuts no val.
E en est pas fa lo mal;

1. p, natura tresi — 2 pv, car a esperansa en be (*seria* en ve?) — — 3. p, sens rao : e, sens rayso. *Escrivim* senes — 4. *Potser cal suplir* vet *o* ve us *abans de* so (vet so) — 5. e, mays glorifican — 6. pv, a virtut — 7. p, jurar — 8. pe, e grans (*suprimim* e)

car home estant en procurar
com sia gran en ajustar
dinés, honors, e onraments,
amics, e daltres menaments,[1]
no pot precurar caritat,
justicia, humilitat,
e les altres vertuts morals;
e passa hom de .j. en àls,
tant, que[2] granea corporal
ama hom mais que sperital.
E enaxí es desebutz[3]
per lenemic, e stà caütz
en peccat,[4] e nos pot levar
si no trestorna[5] son amar
a la granea sperital,
e que am mays esser leyal
savi just humil vertader,
ab granea de son dever,
que esser gran en onrament,
en amics, delitz, e argent;
car ab aytal grane' ha stada[6]
plasent a Deu, qui ha[7] donada
vertut pus gran a hom[8] leyal,
qui es gran per vertut moral,
que al cel, ni al element,
ni a castel, ni a onrament.
Per que si tu vols gran[9] be far
en gran vertut a conquistar,
tantost lo fals te ve danant

1. pe, manaments (*escrivim* menaments) — 2. p, *manca* que — 3. p, desabuts : e, descebuts — 4. p, en quant — 5. p, trestornar — 6. p, car al aytal grandesa estada (*corregit* stada) : ev, car ab aytal granea stada (*v*, estada) *Serà* car ha aytal granea estada? (estada *substantiu*) — 7. p, la a : e, la ha : *v*, l'ha. *Suprimim* la — 8 *v*, ha hom, *i semblantment tots el datius següents* (ha'l cel, ha l'element, ha castel, ha honrament) — 9. e, *manca* gran

e diu[1] que lo magnificant
que aplega molt gran tresor,
gran onrament, es a tot for
per tota gent molt nomenat,
e sobre los altres presat;[2]
e car en lo magnificar
donraments, dinés ajustar,
consent[3] granea de ton cors,
si l creus, faste star gran, defors
granea de moral vertut,
e dedins estàs enbegut
de gran vicis, mals, e peccatz,
e covenràt esser jutjatz
ab gran puniment, e es dret;
car cel qui dins, gran vici met[4]
e gran vertut posa al cors[5]
e gran vertut gita defors,
no es amic a Deu fesel,[6]
ni ab él deu[7] estar al cel.

XXIII. *De duració*

Sí com hom es bo per bontat
e vertader per veritat,
dura per la duració
que près en sa creació;
e per aysò vol hom durar
en viure, honor,[8] delitar,
segons natura corporal
e natura esperital.[9]
E en est pas ve lo temptar,

1. p, Deu — 2. *v*, presat : p, pesat : e, posat — 3. consent = consisteix? — 4. e, *manca* gran; p, viciment — 5. pe, el cors (*escrivim* al). *Potser aquest vers ha d'anar després del següent* — 6. e, facel = feel — 7. p, ab al Deu — 8. e, e honor — 9. p, esperitual

car lenemic te vol virar
a desirar mays[1] durament
de corporal delitament,
en menjant, bevent, onrament
e en solàs de ton parent,
quen durar qui es de raó;
car mays[2] val .j. amar qui's bo,
que tota la duració
qui es de causa corporal.
E per aysò lo desleyal
vol que tu desirs molt durar
per molt menjar e sejornar,
no pas per durar bo amar,
bo entendre e bo[3] membrar
e la obra de ton be far
vas Deu, vas tu e ton parent,
car él per aytal durament
no⟨t⟩ pot temptar ni enganar;
mas car te mou a desirar
durament de delitament,
mostrat aquel durar plasent
per tantes maneres, tró ta
de tot en tot pres en sa mà;
e quant tu ne cuydes exir,
él te fa mant delit venir
en quis está[4] acustumat
e qui en tu an molt durat,
e an tant gran enlassament
per raó del gran durament,
que pres estàs, e pereós[5]
estàs a privar viciós
membrar[6] entendre e amar

1. pe, gran (*escrivim* mays *demanat pel* que *del v.* 4051) — 2. pe, mas (*restituím* mays) — 3. p, bo enten bo — 4. *Serà* en qui estàs? *o* on quis està? — 5. pe, pereros (*restituím* pereos) — 6. pv, e embrar

e bo parlar, ymaginar
de tu, e lo bo conquerir.
E en axí no potz fugir
si no fas .j. gran durament
de ton membrar enteniment
en consirar Deu e sa onor,
tant tró que te venga amor
e temor de ton faliment,
e que desirs lo durament
de bona custuma, molt mais
que de mala; e lo savais
per aquest mou vensre poràs
e de ses mans escaparàs,
e Deu a la[1] tua part auràs
e ab él tostemps estaràs
en lo cel, si sabs elegir
que mays desir, lo teu desir,
lo durament esperital,[2]
que lo durament corporal,
car tost es per vici vensut;
mas lesperital ha vertut
tant gran, que no lo vens peccat
ab que sia be[3] ajudat
per justicia, prudencia,
fortitudo, tempransia,
fe, esperansa,[4] caritat:
e fassa tot quant pot peccat
e totz los demonis qui són,
car tant not iran en viron,
que not poran en res sobrar
si vertutz fas en tu durar.

1. p, e dea a la (*potser cal eliminar* la) — 2. p, sperital — 3. pv, bo — 4. p, e esperansa

XXIV. *De poder*

Tot home[1] qui viu ha poder
en lo qual pot esser aver,
lo qual poder li's[2] natural,
e per él pot poder moral
aver, e vertutz gasanyar[3]
contra malvestat e peccar.
E ve us com ve lo temptament
per lo malvat espirament,
qui ha poder de conseylar
mal far, e lo be esquivar.
Tu as poder de libertat
qui està enfre be e peccat:
al[4] latz vas qual està lo be
lo demoni no tempta re,
car a él nos pot acostar,
car lo be nol lexa entrar.
Pus qu'él es mal[5] e vol mal far,
el demoni vas acordar
ab altre[6] latz, on potz peccar,
lo qual en tu està plantat,
car de no res estàs creat,
car de no re no ve *per se*
negú poder plantat en be,
car ja fóra alcuna res
si per él poder, be pogués;
e car no re be no pot far,
pot per no re hom franc estar
a far lo mal, tort, e peccar;
⟨e⟩[7] per so com es, pot estar
franc a far be si lo vol far:

1. p, hom — 2. p, les : e, li es — 3. p, gasanar — 4. pe, el — 5. pe, mas (*escrivim* mal) — 6. *Serà* ab laltre? — 7. *Afegim* e = mas

e deulo far, pus es creat
de no re a far re bontat,
e si nol fa, pus na poder,
es contra Deu e son dever.
Veus, doncs, que al[1] poder esquerre
ve lo demoni, él[2] requerre
que li ajut a far[3] lo mal;
e si al dret poder no cal,[4]
lo qual està plantat en be
si tot es creat de no re,
lo demoni ta abatut;
car lo franc poder es vensut,
pus que tu tenclines a mal
poder, qui ha'b[5] lo desleyal
acordament contra vertut;
e si no és apercebut,
pus quel malvat en tu part pren,
serà lo montiplicament
de tu el mal espirament,
e la part que potz en be far
està presa, pus c'ajudar[6]
vols al poder de far lo mal.
Creure vols lo desleyal?
Assatz potz cridar, trebaylar,
que ja[7] not poràs desliar,
pus que tut lies[8] a mal far.
Mas si daysò te vols aydar,
viret al[9] latz on potz be far,
e comensa a reclamar
a Deu, ab contricció gran,
molt humilment e en ploran,

1. pe, qui al : *v*, qui ha'l — 2. *v*, e él — 3. pe fer (*restituím* far) — 4. *Potser caldria esmenar la lliçó així* : e si el (*v*, ha'l) dret poder not val — 5. p, ab : e, ha ab — 6. e, que ajudar — 7. p, jat — 8. p, liges : e, ligas (*restituím* lies) — 9. p*v*, viret ab

que de tu age pietat,
tró ajal poder desliurat
ab qui potz far be contra mal;
e puis fé contral desleyal
tot quant poràs ab lo poder
que Deus ta donat per dever
far so qui a bon hom pertany;
en aysò està jorn, mes, any,
tant tró que del latz viciós
no fasses al malvat secós
ni per él pusca en tu entrar;
e vuyles tant acostumar
lo poder que as en be far,
que quant lo poder de errar
te volrà en res abelir,
c'ab laltrel vuyles[1] tant punir,
que tot' ora[2] sia son pres,
e sies franc o be après
vas Deus e tu e ton amic;
e no crees[3] lo fals mendic
consel del malvat Esperit,
e sies fort o be morrit.[4]

¶ Encarat farà mants baratz,
si not gardes, lo fals malvatz;
car dir ta: «tu as gran poder
dalcuna causa gran a fer»,
e, «tu potz aysò far durar»;
car son saber e ⟨son⟩ amar
en tota res te consintrà,
si en la far peccat està.
E en est pas conexeràs
la temptació que auràs,
c'a[5] nuyla ora no consintrà,

1. pe, que ab laltre vuylet (*escrivim* c'ab laltrel vuyles) — 2. e, tota hora — 3. pe, creas — 4. e, norrit — 5. e, que a

tant no yrà a sà[1] ni là,
que tu en gran far pos[2] lo be,
car seria y vertut de se,[3]
ni en durar ni en saber.
E si axít vols captener,
estar as tostemps de sus
e far las tenir per gamús.[4]

XXV. *De vertut*

CONTRA vertut es combatut
per lo demoni e vensut,
quant home per lo temptament
que li dóna, fa en parvent[5]
que so que's vertut sia mal.
E ve us com ho fal desleyal:
si avetz volentat pia,
membrar vos ha justicia,
per so que no fassatz perdós
e que jutjetz com hom irós;
e quant volretz per dret jutjar,
remembrar vos ha perdonar;
e far vos han aysò[6] estar
tró queus aja fayt oblidar
la una e laltra,[7] e de se
ab un altre pensar vos ve,
apparent que sia vertut
on serà[8] peccat escondut,
e faràl vos tant consirar
tró que us enduga a peccar.
E si voletz vertutz amar,

1. e, noyra a sa (*serà* e sà?) : p, noyra sa — 2. pos = poses — 3. p, de be se — 4. p, gramus — 5. pe, faent parvent. *Escrivim* fa en parvent (= creu per aparièncía?), *altrament el significat ens roman al aire* — 6. pv, farvosa nayso — 7. e, l'altre — 8. p, seria

farà us aqueles desirar
per tal que ne siatz lausatz;
e pus qu'él vos aja viratz
per so, a les vertutz aver,
c'om vos en deja car tener,
sotz ypòcrit esdevengut
e en molt greu peccat caüt,
en lo qual caen tanta[1] gent.
¶ E farà altre temptament;
car si vul aver caritat,
virar ma a tal volentat
qui la caritat vula[2] amar
per parays a conquistar
e fugir a foc infernal;
per que la caritat no val
si no la am per lo Senyor
mays que per mi; car peccador
es tot hom qui ama alcú be
mays per sí que per sel d on ve,
digne de la major amor,
per so car es major senyor.
¶ Encara t dón' altre[3] temptar
en aquel be que volràs far;
car semblar ta que per lo be
Deus te deja aver mercè
dalcú peccat que fait auràs,
sens que satisfer no l volràs;
e ja lo be no te valrà
que n gloria nages de là,
si no t penetz de ton peccat,
segons que to avem mostrat,
per contricció, confessar
e satisfer, mercè clamar.

1. *Serà* manta? — 2. pv, qui (*serà* que?) la caritat (*omès* vulla) — 3. p, don altre : e, dona altre

E si de tot te vols gardar,
fé[1] lo contrari del tocar
quet farà lo mal Esperit,
e lig sovén en est escrit.

XXVI. *De veritat*

VERITAT es so per que ver[2]
es que tu as ausir, veer.
D esta veritat natural
deus tu far exir ver moral,
per so que amdues veritatz
te fassen hom contra peccatz.
Mas lo demonit vol temptar
contra veritat, e mostrar
que so qui es fals sia ver;
e quant taurà en son poder
ferta[3] amar la falsetat
e desamar la veritat;
mas tut garda del temptament,
e darte nay ensenyament.
Com te parrà que ver serà
so quet dirà, tu assaja
aquela causa ab bontat
justicia e caritat
e ab[4] cascuna altra vertut;
e adoncs serà conegut
aquel engan quet volrà far;
car falsetat no pot estar
en concordansa ab vertut,
car veritat vest la vertut,
e la vertut la veritat.
Emperò si estàs irat

1. p, guardar | fo — 2. p, aver : e, haver — 3. e, ferte — 4. pe, e a (*escrivim* ab)

o as trop menjat o begut,
faliràs en aver vertut
a conèxer so que es ver;
per quel demoni son poder
fa que fassa[1] temptació
quant fa⟨l⟩ la disposició
a conèxer lo seu temptar;
e que tu no vules jutjar
en nula res, si no estàs
ab tot ton sèn; e si ho fas,[2]
tal vetz cuydaràs dir vertat,[3]
que diràs molt gran falsetat.
¶ Encarat volrà enganar
en so que volràs recomptar;
car al[4] ver farà l fals caber
si y afigs so qui no es ver,
o si vires aquel sermó
a vana gloria, on só,
per ver, dites mantes vertatz[5]
e vestides de grans peccatz,
estant en lo cor veritat
e en la boca falsetat,
o la boca dirà lo ver
el cor lo fals volrà aver.[6]
E que t iria àls dient?
mas que si t ve lo temptament
que de ver te virs a mentir,
e digues que enans[7] vols morir
que viure home mentider,
qui no ha via[8] ni sender.

1. p, fa son poder | fa que faca — 2. p, ab ton sen es sio fas — 3. pe, veritat (*escrivim* vertat) — 4. pe, el — 5. pe, veritats (*escrivim* vertatz) — 6. pe, volra ver (*escrivim* aver) — 7. p, e diges (e, *també* diges) que mans — 8. p, no auja

XXVII. *De gloria*

En hom gloria natural
es una part substancial,
per qual[1] te ve naturalment
desig de gloriejament:
e lo desig es departit
en sentir e en esperit.[2]
E en est desig te darà
temptació, tant com porà,
lo demoni; car si plaer
as en gloria ab Deu aver
a ab los sants qui ab él són,
mostrar ta del mon son sejorn,
e la gloria d aquest mon,
el plaser que hom ha en veser
beles[3] causes, e fama aver
de grans faitz e de messions,[4]
de vestirs, anels e cordons,
e de parents rics e onratz;
e tu qui és dins naturatz[5]
a estes res a desirar,[6]
volràt ab eles trestornar
en la gloria del sentir,
e la del esperit jaquir,
dient que be poràs aver
est mon e laltre a[7] ton plaer.
E si ton pensament respon
a so[8] on él es jausion,
en mou[9] que él naja plaer,

1. *Serà* que? — 2. p, e en sperit : e, e'n esperit — 3. pe, bes les (*escrivim* beles) — 4. pe, missions — 5. e, est dins natura hats — 6. p, res desirar — 7. p, *elideix* a — 8. p, ayso : e, a ayso (*escrivim* a so) — 9. mou = manera

él conex que tu vols aver
en est mon gloriejament,
e crexerà t lo temptament
tant d una causa e daltra,
que en[1] ton cor no romandrà
desig de gaug esperital:
en axí irà tot' a mal
la natura del esperit.
Mas si tu tens ton cor garnit
de natura de bon' amor,
e desires mais lo Senyor
veer, aver, e los seus sants,
e consires com malenants[2]
són en infern li peccador
qui amaren aver honor
en est mon, e gloria aver
mays que far a Deu son plaer,
la natura de ton voler
tajudarà tant fortment
contral malvat temptament,
que mays[3] amaràs say estar
en trebayl, dolor, que lexar
la gloria esperital
e ab Deu aver .j. ostal,
e ab los[4] àngels atressí.
Per que, si t defens en axí,
tota ora vensràs lenemic
e de bos[5] faytz estaràs ric,
dels quals mays de gloria auràs
que de quanta per lo mon as.

1. e, qu'en — 2. p, mal enats — 3. pe, mas (*restituím* mays) — 4. p, les — 5. p, venseras lenemic | e de los

XXVIII. *De belea*[1]

Hom ha belea natural,
e ha belea[2] qui's moral.
La belea don est format
es natural, e hom pintat
ha belea[3] qui es moral;
e cascuna es corporal,
en cascuna estàs temptat.
Per so que tu fasses peccat
contra belea natural
e corporal, lo desleyal
te tempta a ergul aver
e a luxuria mover;
mas tu ten potz be ajudar,
si consires lo comensar
de ton esser, nativitat,
vengut de molt[4] gran sutzetat,
e que la[5] belea se n irà
el cors en terra pudrirà,
e aysò serà en breument;
e lerguyl perpetualment
en tu colpa[6] farà estar,
don auràs pena a portar
si derguyl no tés[7] confessat
e luxuriós est estat
per ta belea o daltruyl:
que en tu as tan gran erguyl
que a Deu no requers[8] perdó.
Per que si t ve temptació
per veer bela figura

1. p, bellesa *passim* — 2. p, e ab ele — 3. pv, e hon pintat | a bel — 4. pe, del mon (*escrivim* de molt) — 5. *Aquest* la *ens sembla sobrer* — 6. p, culpa — 7. p, derguill; e, t'has — 8. p, reques

que t mova a luxuria,
consira la gran sutzetat
de luxuria, el peccat,
e ajes gran meraveyla
com és[1] mogut per belea
a causa de gran sutzetat,
de la qual seràs tost ujat.
¶ La belea esperital,
la qual en tu as[2] natural,
com belea d enteniment,
de volentat e membrament,
requer de fores[3] son semblant,
so es, quen tot quant vas pensant,
aja belea[4] de vertut
moral; e si és[5] combatut
per lenteniment, qui l onrament
qui ve per vertut moralment,
don sorna[6] lo teu consirar,
vol destruir e desformar
per so que ajes leg membrar,
leg entendre e leg voler
per so car fas contra dever,
viret a lo informament
de lànima,[7] com moralment
se fa lega en son mal far,
e desama lo[8] informar,
e ama bel remembrament,
bel entendre e amament,
mays[9] que aur castel ne ciutat,
en qui no ha tant gran vertat[10]
com en .j. pauc de membrament
qui es per vertut moralment.

1. e, est — 2. e, es — 3. p, de forns — 4. p, nas pensat | haja bele — 5. e, sies — 6. e, donchs orna — 7. p, la aina : e, la ànima — 8. *Serà* bo? — 9. pe, mas (*restituím* mays) — 10. p, virtut

XXIX. *De libertat*

DEUS ta donada libertat
com fasses lo be de bon grat,
car far be deu esser elet
per voler franc e no costret;
car lo be ha tan gran valor,
que no deu aver amador
qui aquel am sens libertat;
car aquel qui ama forsat
per paor[1] o per altre re,
daquel amar mèrit no l[2] ve;
e per asò la libertat,
estrument de ta volentat,
vol lo demoni fals liyar[3]
per so que pusca desviar
la volentat en amar be
ab libertat; el temptar ve,[4]
vet còm, si o sabs be pensar.
Quant tu volràs alcú be far,
él te volrà altra res mostrar,
qui es contrari daquel be,
de la qual alcú delit ve;
e si l te pot far desirar,
ab aquel desir te farà liyar[5]
la volentat contra lo be,
tant, que libertat no val re
pus quel mal plaer vol amar,
e fa a tu matex liar
la libertat qui de Deu ve,
la qual ta donada a far be;
e mette 'n[6] altra libertat,

1. p, pauor — 2. no l = no li — 3. e, ligar — 4. p, be — 5. e, ligar (*el vers resulta molt llarg*) — 6. e, te en

ab la qual fas lo mal de grat,
e aquela vet de no re
per so c'a ta natura té
asò on fol comensament,
can Deus te creset[1] de nient,
al qual nient series leu
si no volia tenir Deu
so que de nient ha creat;
e pus que tas axí liat
e secs lo córs on est vengut,
estàs vensut e combatut,
e 'xí com ayga qui dexent[2]
segons son córs, naturalment,
te vas enjus a lo mal far.
Mas si tu ten vols deslyar,
e requers sela libertat
que Deus dóna a[3] la volentat,
per so quel be sia amat,
e prega[4] Deus c'a tu perdó
e quet do la contricció
que desus ja dita avem;
e Deus, qui vol que él preguem,
no fa contra la[5] libertat
que ta donada, ne liat[6]
vol que sies per lo malvat;
car tort te fari'e[7] peccat
sit tolia so que ta dat,
pus quen preposes ben usar;
car contra be no pot estar
Deus, pus qu'él fa esser lo be
e a mal no sacost' en[8] re.

1. p, deu te crescet — 2. pe, axí (*escrivim* e 'xí); dexent = descendeix — 3. p, *elideix* a — 4. e *reforçativa*, prega *imperatiu* — 5. e, contra a la — 6. pe, ligat (*restituím* liat) — 7. e, faria e — 8. p, sa costen : e, s'acosta en

¶ Està libertat estrument
com sia franc lenteniment
a conèxer lo be el mal;
e si no era natural
la libertat que han[1] raó,
no seria lentendre bo
per vertut del enteniment,
e seria l costreyniment
liament[2] del enteniment,
e no seria conexent
per sí, mas per alcuna res,
e no seria so que es.
¶ Vet, doncs, que tavem[3] demostrat
que lenteniment libertat
ha en fayre elecció
a conèxer què's mal e bo
quet cové, e[4] lo temptament
del malvat a lenteniment,
qui vol liar sa libertat
per so que entena forsat
lo be el mal ab libertat,
qui ha natura de nient;
ab la qual li fa liament[5]
si pot liar la volentat,
segons que ja avem contat:[6]
car així com lenteniment
la volentat lassa[7] e pren
ab consciencia, rasó,
en voler lo be el mal no
ab ver de amabilitat[8]
e ab ver d odibilitat,
en així mou la volentat

1. p, an — 2. pe, ligament (*restituím* liament) — 3. p, tanen — 4 p, *omet* e (*depen de* conèxer) — 5. pe, ligament (*restituím* liament) — 6. *Serà* recontat? — 7. *Serà* lexa? — 8. p, damabilitat

lenteniment a son optat,
segons que aquel vol amar
o segons quel vol ayrar;
per que lenteniment costret
en tensó,[1] aquel él sotzmet,
e nsemps an una libertat;
mas lús que nan està virat,
segons que natura ho requer
e que lobject pusca aver,
cascú usant de libertat.
Per quel demoni té forçat
lenteniment, si lo voler
pot liar ab lo seu plaser;
car la volentat qui mal fa,
lo fa entendre sà e là,
e menal, 'xí com fulal vent,[2]
a la natura de nient,
e lunyalo a la rasó;
e si vol far nuyl mal sermó,
fal a lenteniment pensar,
sens que no li pot contrastar
si doncs nos pren a desliar
e sa libertat recobrar
tant, que ab ela fassa estar
sí franc en tot so que entén,
sens que no fassa addiment[3]
de sa libertat al voler,
mas que⟨n⟩ vula en sí aver
aytanta quant na volentat;
car a sí tort fa e peccat,
si ubliga[4] sa libertat
a sela de la volentat.
Si doncs la volentat vol ren,

1. e, entens ho — 2. p, sa ella | e menel xi com full el vent — 3. e, addimen — 4. pe, ublida (*escrivim* ubliga)

ha 'quel matex ubligament,[1]
e que ajen societat
egalment en la libertat;
car Deus la dada francament
a cascú, e al membrament;
e si tots .iij. an egaltat
en so que fan en libertat,
not[2] nourà ja temptació,
car franc estaràs en raó
e franc seràs en ton amar,
membrar. E vulte abreujar.[3]
Tu si sabs egalment partir
ta libertat e ton desir
en ton entendre e menbrar,
lo demoni not pot soptar
per neguna temptació;
mas si sents que egals no só
en libertat lo teu amar
e entendre e ton membrar,
sapjes[4] que tu estàs temptat
e vestit dàbit de peccat.
E aver est ensenyament
val mays que tot laur e argent
que ac lo savi Salamó,
car mays ⟨val⟩ a[5] temptació.

XXX. *De perfecció*

NEGÚ ha perfet compliment,
mas lo Senyor omnipotent;
e car es ple de caritat
e vol mostrar sa gran bontat,

1. p, a aquel .. ublidament *corregit* ubligament : e, aquel ... ubligamen — 2. p, tot — 3. pe, abreviar — 4. pe, sapies — 5. p, mas a : e, mas ha (*restituím* mays *i afegim* val)

creada ha perfecció,
segons que pot, la passió
creada, aquela aver;
car si ni pogués mays caber,
Deus ni creara[1] mays gran re.
¶ La perfecció vet don vé:
que[2] ens creat sia *per se*
nombre complit, com la luna,
ton cors, caval, e cascuna
causa qui es establida
avent vida e no vida,
o on aja 'sser apropiat.
Ha Deus altre compliment dat,
qui es per manera dobrar,
axí com compliment damar
e compliment qu'es per sentir,
e per comprar, vendre o bastir,
enaxí de cascuna re.
¶ Compliment en dues vetz ve:
la una es de part lestar
e laltra es de part lobrar;
aquela qu'es de part lestar
lo demoni te[3] vol temptar
ab aquela que es dobrar.[4]
E vet com to mostre[5] tot clar:
si vols aver complidament
vertut o alcú nudriment,
temptar ta lo mal Esperit:
dir ta: «nol potz aver complit
si alcú vici no y metz»;
e asò dirà tantes vetz,
tró que to fassa consentir;
e sil[6] seu conseyl vols seguir,

1. p, mès caber | ... criara (*restituím* mays) — 2. pe, qui — 3. e, et — 4. e, qu'es (p, ques) de obrar — 5. pe mostra — 6. p, si el

ab lo vici no potz aver
lo compliment; car nos pot fer[1]
que venga negú compliment
ab vici ni ab faliment;
e pus lo vici auràs pres,
en tu lo tendrà tant estès,
tró que noy romanga vertut,
en seràs en peccat caüt.
¶ E si daysò te vols gardar
en so que volràs acabar,
garda les[2] parts de compliment,
si luna laltra as tu[3] vivent
e si son de naturament[4]
per lo qual està compliment;
e adoncs potz segur[5] obrar
si be sabs[6] les parts acordar.
Si alcuna part[7] no to consent,
prin lo contrari mantinent
daquela part, car ella es
del compliment en tota res;
e quant auràs lo fayt complit
venràt temptar mal Esperit
quel fayt no està acabat,
e tocará ta volentat
quen lo fayt ac[8] dalcuna re
la qual ab lo fayt nos cové,
ans es per ela deformat.
E tu quil fayt veuràs errat,
auràs ja major volentat
a[9] alcuna res en él pausar;
en aysò te farà estar

1. p, far — 2. p, car dales : *v*, carda las — 3. p, lunal altre tu : *v*, luna'l altras tu. *Serà* l'un' e l'altra as tu? — 4. p, naturalment — 5. pe, seguir (*suprimim la* i) — 6. p*v*, sab (*escrivim* sabs) — 7. *El mot* part *sembla sobrer* — 8. *e*, faire hac — 9. p, *elideix* a

tant tró tot sia destruit.
Vet, doncs, com lo mal Esperit
te tempta per via dobrar;
lo qual obrar fa consumar
lesser qui està per estar
e es sobject de lobrament.

¶ Mostrat tay, doncs, lo faliment
lo qual ve per mou de temptar.
Arat vul mostrar mou dorar.[1]

1. *Ací deixam la lliçó de* p *qui coincideix gairebé absolutament, salvades lleugeres variants i imperfeccions de grafia, amb la de* M. *A més prescindim de la lliçó de* e, *llevat dels casos en que discrepa de la dels manuscrits.* — *Aquets, de grafia no discrepen gaire, exceptuat que*: OJ *empren acertadament la* c (*davant* e, i) *i la* ç; *posen* h *a les formes del verb* aver, *als mots qui en tenen etimologicament* (honrar, honor), *i després de* c *final* (prech, loch) *àdhuc seguida de* s (donchs, lochs); *els plurals en* -tz *de* MB, *com* estatz, qualitatz, sotz, *els terminen sempre en* -ts (estats, qualitats, sots); *i finalment, tant* OJ *com* B, *separant-se aquest de* M, *usen generalment la* ll *líquida medial i final de mot, com* cell (M, sel : B, sell) nulla, falliment.

V

DE ORACIÓ[1]

VUYL[2] departir oració
en .ix. maneres, e ves co.[3]
Primera's de so *què* Deus es,
segona, de so *de que* es,
tersa,[4] de *per que* estarà,
quarta, de *quantitat* dirà,
quinta es de *qualitatz*,
sisena, de *temps*, so sapxatz,[5]
setena, de *loc* se dirà,
huytena es[6] de *manera*,
novena dirà e *ab que*
pot hom a Deu querre mercè.
Per estes .ix.[7] va tot quant es,
segons que en l'*Art general* es
exemplificat e mostrat.
E Deu per sa gran pietat
avie[8] nostra oració
ab pietat e ab perdó,
en tant que siam exoït;
e ajut nos Sant Esperit.[9]

1. *De oració* què

A vos, essencia de Deu,
do tot mi e tot so qui's meu;
e vos aor[10] ab cor aman,

1. B, Incipiunt orationes [de mestre remon lul] De oracio : J, *sense rúbrica* — 2. O, Vull : BJ, Vuyll — 3. B, en nou; OJ, ves ço — 4. B, tercia — 5. B, sapyats : J, sapiats — 6. J, com es *o* ço es — 7. B, nou — 8. *Mss.*, auia (*escrivim* avie, *subjuntiu de* aviar) — 9. O, a nos sant sperit (B, spirit : J, sperit, *usuals respectivament*) — 10. O, ahor *passim*

en ploran e[1] en suspiran.
Car vos essencia estatz
eternal e infinitatz,
e tot so qui es conprenetz,
clam vos mercè quem perdonetz,
pus que vos sotz Deus e bontat
karitat mercè pietat,[2]
e vos e esser, una re
estatz; per queus aor eus cre.
¶ Aor vos, Deus, en unitat,
per qui[3] sotz .j. no termenat
e per qui sotz .j. Deu tot sol.
Vos,[4] unitat, aor e col,
quar vos sotz .j.ª[5] gran bontat,
un poder, .j.ª infinitat,
una vertut[6] e .j.ª amor,
una saviea major
e infinida veritat
e autresí eternitat:
totes són per vos singulars;
per queus clam mercè ab plorars.
E vos, unitat, tant aor,
que de vos sola menamor.
¶ Aor vos, Deus, car sotz bontat
infinitat eternitat[7]
poder saviea e amor,
vertut veritat e valor,
gloria e tot compliment;
per que a vos me do em rent.
E vos, Sènyer,[8] pus sotz bontat,
donatzme be don sotz bastat;

1. B, et *sovint* — 2. O, e pietat — 3. J, que — 4. OJ, e per que sots un deu tot sol | vos — 5. OBJ, car *usual;* BJ, una *sovint* — 6. OBJ, virtut *i en el vers següent* saviesa, *formes usuals, si be* J *també usa* vertut *passim* — 7. OJ, e eternitat — 8. OBJ, senyor *sovint (gairebé usual en* O)

e pus que vos, Sènyer, sotz gran,
engranitzme en vos aman;
e car vos sotz eternitat,
sia mon viure alargat
per so que mays[1] pusca servir
vos qui sotz poder e complir.
¶ En vos, Sènyer, vostra bontat
es vostra gran infinitat,
vostre poder, vostre saber,
vostra vertut, vostre voler,
e ella es eternitat
gloria e gran veritat,
tot compliment, tota valor,
a qui pertany tota honor;
per que de vos mal nos seguex:
e car en vos se convertex[2]
cascuna vostra dignitat
ab altra,[3] doncs, per pietat
ajatz mercè dest peccador,
quis clama[4] mercè ab amor.
¶ Aor vos, Deus, en remembran
que en vos ha bonifican
bonificat bonificar,
per so que pusquen[5] abastar
a complir vostra gran bontat,
on no fóra infinitat
ni negun'obra[6] eternal,
sens la qual fór'en ela mal,
quar fóra y ociositat,
qui fóra mal de la bontat:
cové, doncs, que tuyt tres egal[7]
en ela sien eternal.

1. OJ, mes *sovint* — 2. O, segueix | ... conuerteix *usuals* (J, *també* conuerteix) *et sic de ceteris* — 3. OJ, ab laltra — 4. Je, quius clama — 5. O, puscha — 6. OJ, neguna obra — 7. OBJ, egual

Sotz vos, doncs, Deus[1] bonificant
qui produïtz Fil,[2] engenrant
de vostra metexa bontat;
per que sotz Payre apelat;
el bonificar es obrar,
lo qual apelam engenrar;
el bonificar plen[4] damor
atribuím al gran senyor
e Sant Esperit appelat,[3]
qui ix damant e de amat
axín bontat, per bo obrar,[5]
com fa en amor per amar;
el Payre, el Fil, el Esperit[6]
son vos, .j. Deu, qui sotz complit
per totz .iij.[7] en vostra bontat;
e sí us sotz[8] en infinitat,
en eternitat, en poder,
en volentat e en saber,
e potn' exempli 'sser[9] donat,
axí com de vostra bontat.
E pus que aysò,[10] Sènyer, sotz
que dit avem, aujatz ma votz
ab queus aor en unitat
en trinitat, ab volentat
com vos pogués molt fort amar,
e per tot[11] lo mon preïcar
tot so que de vos dit avem;
e pus que sens vos no podem
nul be aver ni[12] comensar,

1. OJ, deu *passim en lloc de* Deus — 2. OBJ, fill — 3. OJ, ple — 4. B, appellat — 5. O, e damat | axi en (*M, al marge* al' axi en) bontat per obrar — 6. O, el payre el fill el sperit : B, el payre el fill el espirit : J, el pare el fill el sperit (*formes usuals respectivament, tot i que* O, *en altres llocs, posa* pare *passim, i* J payre *adesiara*) — 7. OB, tres — 8. O, siu sots — 9. O, neximpli ser : B, neximpli esser : J, neximple ser — 10. OJ, aço — 11. *M*, [tot] — 12. B, ne *passim*

per mercè venitz nos aydar.
¶ Sènyer Deus: ab plors e sanglotz
vos aor, en so que vos sotz
en lo mon, com a creador
governador e faedor
de tot so quel cel se conté;
car vos sotz causa de tot be,
e sotz ne causa ab bontat
tan gran, que no y pot peccat
per vos[1] estar ni comensar;
per ques tany[2] queus dejam orar
et en vos tal esper[3] aver,
que de vos puscam[4] conquerer
misericordi' e[5] perdó
en la nostra oració.
E segons que vos, Sènyer, sotz
en lo mon compliment de totz,
donatz grans dons,[6] e perdonatz,
e faytz com molt siatz honratz[7]
amat loat e molt servit,
entès e per tot hom ben dit;[8]
quar nos tany c'om[9] sia malvatz
en ostal on vos estiatz
con a[10] senyor e creador,
mas que tot hom vos port honor.
¶ Aor vos, Deus, pus que avetz
en aquest mon so queus voletz,
e tot so qui es en est mon
es vostre en mig en viron;[11]
e car voletz ab be[12] sens mal,
do lo meu voler per sensal

1. J, per no — 2. J, questeny — 3 OJ, e en uos tal sper — 4. J, pusquem — 5. OBJ, misericordia e — 6 *M*, doncs — 7. B, [honratz] siatz — 8. O, beneyt: J, be dit — 9. J, car no cal que hom (*M*¹O, *també* que hom) — 10. O, stiats | con en (en *corregit* a *posteriorment*) — 11. B, e en uiron — 12. J, *manca* be

al vostre, per so que am be
e no mal; per que nos cové
que vulatz be e que jo[1] mal,
pus que avetz dret natural
en mi, qui sens vos no son res,
e tot so que só es sotzmès
a voler so que vos volretz;
e encara, que avetz dretz
tans e tans, car mavetz[2] creat
e car vas vos ay[3] tant errat.
E vos qui avetz tot lo be
qui[4] es creat, ajatz mercè,
e donatz be, pus[5] tant navetz;
e aquel[6] be que vos daretz,
sia gran, pus que vos sotz gran.
A, Sènyer Deus! a vos ploran
deman pietat e mercè,
e valam, pus vos mi sové.
¶ A, Deus, e con gran potestat[7]
avetz en quant avetz creat!
quar vostre poder poseex
tant mi, que no ay mi metex;
vostra[8] granea mi compren
en vostre saber dretamen;[9]
per totes vostres dignitatz
estag comprès e termenatz.
E doncs, pus que 'naxí pregon
avetz mi, donasets maon[10]
de vostres tantes dignitatz,
ab que 'naxí menvironatz,[11]

1. OBJ, uullats be e que yo — 2. OJ, tants e tants : B, tantz e tantz; J, quem hauets — 3. J, ves (O, *també* ues) vos he — 4. OJ, que — 5. O, pus que — 6. J, e quel — 7. *M*, poestat? — 8. B, e vostra (*la* e, *capelleira vermella qui fa de calderó, i* vostra *sobre raspat*) — 9. *M*, detramen : O, dretramen : B, determen : Je, dretamen — 10. *M*OB, ma on : J, me hon — 11. O, mauironats

con per cascuna pusca far
be e no mal; e vul plorar
per so que n ajatz pietat,
e vos en siatz mils pregat.

11. *De oració* de que

SENYER ver Deus, don menamor:
vos aor, suspirant en plor,
per so car sotz de vos metex,[1]
e car de vos, Deus Payre, nex
eternal Fil e infinit,
e espiratz Sant Esperit[2]
de vos metex eternalment,
e lo Fil ab vos exament.
Aor, doncs, Deus de qui es Deu,
e aor Deu qui es de Deu;
aor Deu en comunitat,
de qui es sancta trenitat;[3]
e trenitat creu e aor
de qui es Deus lo creador.
Deus Payre, Fil, Sant Esperit
qui son dun esser infinit,
duna bonea eternal,
duna granea autretal,
aysò metex de .j. poder,[4]
dun' amor e de .j.[5] saber,
e de les altres dignitatz
qui estan dela deïtatz,
aor; e sím fas deïtat
qui està de sa gran bontat,

1. O, mateix *forma usual*: J, matex *ací, però en altres llocs* mateix *sovint* (*et sic de similibus respective*) — 2. OJ, e spirats sant sperit (B, spirit) — 3. OJ, trinitat *usual* (B, *també* trinitat *ací, però* trenitat *en el vers següent et alibi sovint*) — 4. O, dun poder — 5. J, duna (O, *també* duna) amor e dun

de sa granea eternal.
E car en Deu *de que* tant val,
lo meu *de que* dél enamor,
e sia seu per servidor
lo meu *de que*, qui 's son sotzmès,
lo qual ha creat de non[1] res.
¶ Quar Deus es bo de sa bontat
e 's infinit de infinitat,
laor,[2] el creu, el vul amar,
e car es son bonificar
del bonificant, qui 's bontat,
e de bonificar[3] engenrat.
Aysò metex dic dinfinir,
de eternar[4] e de complir,
de possificar e saber,[5]
de entendre e de voler;
e tot so quin Deu de Deu es
vul amar sobre tot quant es,
e al *de que* qui es senyor,
mon *de que* coman per s'amor.[6]
¶ Aor vos, Deus, pus que no es
de vos nul faliment en res,
quar tant sotz bo de gran bontat,
que de vos no es nul peccat;
e tant sotz ple de[7] compliment,
que de vos no es faliment;
e tant sotz gran denfinitat,
que no sotz en loc termenat;
deternitat sotz eternal,
de vos no es res temporal.
¶ Car Deus Fil es Deus de poder[8]

1. OJ, no — 2. OJ, loar — 3. B, bonificat — 4. O, eternar *repetit* — 5. J, e de saber — 6. *M*, del mon per quem coman samor *tot tatxat, i al marge* [mon de que coman per samor] *afegit posteriorment* — 7. O, *omet* de — 8. O^1, de saber

no pot ignoranci' aver;
Deus Sant Esperit es damor,
per que està gran donador;
quar Deus Payre 's de sí metex,
de tot so qui es se servex.
A, Deus! e qui poria[1] dir
vostre *de que*, ni escrivir?
car tot està infinitat
en compliment e en bontat.
Per queus aor eus vul servir
en totes causes[2] obeyr,
clam vos mercè, per gran amor
quel vostre *de que* menamor
em fassa 'star[3] obedient,
e gartme[4] de tot faliment.
¶ Deus fé mi *de que* molt nomnat,
de sí e de humanitat,
qui es Crist ver home e deu;
e aquel *de que* aor[5] eu
con a[6] *de que* qui 's exalsat
sobre tot so qui es creat;
e està ents e persona
e en tal altea comuna,
que la fi de quant es creat,
està dejus sa poestat;[7]
per qu' eu aquel *de que* aor,
qui 's de creat e[8] creador;
e dél esper tal caritat,
quem sia peccat perdonat.
E vos, *de que*, quim faytz estar
dànima e de cors, faytz me far
tal *de que*, quen[9] pusca delir

1. O, porria — 2. J, coses — 3. O, faça estar — 4. O, e guart (*sense* me) : J, e guart me — 5. O, aora (*la* a *2.ª puntuada*) — 6. OJ, con ha — 7. OBJ, potestat — 8. O, es (*la* s *puntuada*) — 9. O, quem

totz mos peccatz, e vos servir.
¶ Sènyer Deus: can[1] be mi consir
so de que son per vos servir,
molt me tenc per fort obligat
a servir vos de volentat,
de memori' enteniment,[2]
dimaginar e sentiment,
quar destes partz mavetz format
edificat e compilat,
en tant que dànim' e[3] de cors
me faytz esser hom a tot[4] fors
per vos membrar, entendre, amar
e sentir e ymaginar
les corporals creatures,
qui[5] son les vostres factures.
E quar eu, Sènyer, ay falit[6]
ab tot so don mavetz bastit,
ayne tristor e marriment[7]
e a vos colpable mi rent;[8]
e a vos fas oració
en plorant, e deman perdó
per mes partz qui són delemens,
de vegetar, de sintimens,[9]
dimagenar e de membrar
e de entendre e damar.
E vos, Sènyer, per pietat
prenetz m' oració de grat.
¶ Quant pens de que son consebut
el ventre ma mayre[10] viscut,
e so[11] de que era vestit

1. J, quant — 2. O, de memoria (B, *també* memoria) e enteniment; J, de memoria denteniment — 3. OJ, danima e — 4. BJ, tots (*la* s *cancel·lada*) — 5 *M*, e? *raspada* qui — 6. OJ, he fallit — 7. *M*, mariment *corregit* marriment — 8. B, me sent: J, me rent — 9 OJ, delements (O, delemens) | .. sintiments (B, sentimens) — 10. O, de (*M*[1], [de]) ma mays: J, de ma mare (*serà* el ventre'n ma mayre?) — 11. O, e aço

con de ma mayre fuy ixit,[1]
aquel *de quem*[2] fa consirar
so de quen[3] ve humiliar;
e quant consir so de que só,
menjar per putrefacció
de vermes[4] e de pudriment,
adoncs son humil e tement;
quar hom qui[5] daytal cosa es
no ha de que s erguyl en res.
Per que al Deu qui de Deu es,
segons que damunt ja dit es,
recorre e deman perdó;
car hom qui de vil causa fo
e de vil causa[6] menjar es,
no[7] degra falir per jamés
contra Deu qui de Deu està,
en qui nul faliment no ha,
ans es complit de compliment
e està vida e engüent
de peccador qui bes penet
e de sí metex li fa dret
en servirlo ab cor leyal,
e ques[8] guart de peccat mortal.

III. *De oració* per que

Aor vos, Deus, pus per[9] vos sotz;
per que a nul no sotz desotz.
E quar per vos es tot quant es,
vos aor eus am mays que res.
Vos sotz .j. Deu per unitat,
e sotz bo per vostra bontat,

1. OBJ, exit *de* exir, *usual* — 2. B, quen — 3. J, quem — 4. OJ, vermens — 5. B, que — 6. J, cosa — 7. *M*B, no (B¹, ne) — 8. B, quel — 9. O, pus que per : B, pus que

e per granea estatz gran;
per que vos aor[1] eus reclam
per eternitat eternal;
e statz[2] etern sens temporal,
per saviea savi sotz,
per volentat amorós sotz,
vertuós estatz per virtut,
vos sotz gaug de nostra salut,
vertader sotz per veritat
e Deus estatz per deïtat,
per gloria sotz gloriós
e per compliment aondós.[3]
Aor, doncs, lo vostre *per que*
e amlo mays que nula re.
¶ Per so car sotz bo faytz lo be,
e car sotz gran, a vos cové
que vostres obres sien grans[4]
en tant, que sien abastans[5]
a vostra granea e bontat,
eternitat e poestat,[6]
saviea veritat amor;[7]
per que vos reclam e aor;
car per aytant com vos estatz,
vostres obres magnificatz[8]
per vostra sancta Trinitat
on ha Payre, Fil engenrat,
e Sant Esperit qu'ix[9] damdós,
e cascú es Deus gloriós
infinidament eternal.
Vostre *per que* mays c'altre val,[10]
car en aytant com vos estatz,

1. J, per queus aor — 2. B, e estatz — 3. M^1B, ahondos : O, habundos : J, abundos — 4. O, grants — 5. OJ, abastants — 6. OBJ, potestat — 7. OJ, sauiesa veritat (*serà* vertat?) e amor — 8. OJ, manifestats — 9. B, spirit qui hix — 10. J, mes qualtre val (B^1, val : B, *manca*)

vostre *per que* 's infinitatz,[1]
e per so no sotz ociós
de res don siatz poderós;
per que vos[2] aor eus deman
que mon *per que* fassatz tan gran,
quem fassa far[3] tot mon poder
en vos onrar e car tener.
¶ En vos granea e bontat,
poder saber eternitat
veritat vertut e amor,
e tot quant pertany a valor,
són en vos .j.ª unitat:
cascuna 's lautre per vertat;[4]
per que pus que la .j.ª[5] lautra es,
estatz Deus, a qui no fal res,
ans estatz en tant abastat,
con pot voler la volentat,
e aytant com podetz saber,
podetz en tota res[6] aver.
E per so podetz Deus estar
en vos metex[7] deïficar
Deu Fil e Deu Sant Esperit,
vos, Deus Payre, qui sotz complit,
e ab lo Fil vos espiratz
Sant Esperit enamoratz;
per que prec vostres dignitatz,
pus tant són grans[8] en unitatz
e en una comunitat
quen sotz .j. Deu[9] en trenitat,
quem donen gracia e be,
que a vos do tot mon *per que*.

1. J, per que infinitats — 2. J, per queus — 3. J, fer — 4. B, ueritat — 5. M, pus que *afegit al marge;* OB, la una (*cal llegir* luna *i a continuació* lautr'es) — 6. O, totes res — 7. J, e vos mateix — 8. O, sots gran — 9. O, sou un deu

¶ Deus es Deus per sa natura,
per son esser e dretura;
e es Deus per deïficar,
per so que s'obra[1] pusca star
aytan[2] gran en sa deïtat,
en sa bonea, infinitat,
com es Deus gran per son estar;
e per so Deus, segons quem par,
devem en .ij.[3] mous adorar
onrar servir e reclamar:
la .j. es per so car Deus es
sí metex, per so quen sí es;
lautre[4] es so que Deus es Deu,
per so que Deu sia de Deu.
Adorem, doncs, Deus per so qu'es
e car de Deu Deus[5] se seguex
per engenrar e espirar:
per los .ij. mous vuyl, doncs, orar
per so que pusca tant[6] pregar
Deus per s'obra,[7] com per estar.
¶ Aorte,[8] Deus, per ta bontat,
mays[9] que per so que mas donat
ni per tot quant me potz donar;
car ta bontat, sens comparar,
val mays[10] que tot lo be creat;
per que deus esser mays amat
per ta bontat, que per ton do,
per ta gracia e perdó.
E qui per tu te vol amar
mays que per sí, fasli estar
s'amor en tan[11] gran fermetat,

1. O, per ço sobre (J, *també* sobre) — 2. OJ, aytant — 3. B, dos *passim* — 4. O, laltra : J, laltre — 5. J, de deus deu — 6 J, puga; O, tan — 7. J, per subira — 8. O, a:or te — 9. J, mas — 10. OJ, mes *passim* — 11. OJ, en ta

que si li tols not·na desgrat,
e si li dones mays daver,
donor, o so que vol aver,
not nama mays, car nou pot far,
pus que son voler fas estar
en amar tu, per so car és
bo e complit en tot[1] quant és:
per quet prec quem fases amar
mays tu per tu, que per donar
paradís ni nul altre be.
Per qu'eu taor e tam et cre[2]
primerament per tu tot sol,
e puxs per mi e mon augol
e per lo be que fas de là[3]
e tot lo be que fas de sà,
segons que està ordenat
per ton saber e volentat.
¶ Deus ma donat enteniment
volentat e remembrament,
veer oir e odorar
palpar gustar ymagenar,
per so quen sia son sirvent[4]
en orar e en loament;
e eu ab totz ay fort errat;[5]
per qu'eu estag en greu peccat,
car lo[6] contrari del *per que*
ay fet[7] en mi en tota re.
Per que a vos, Deus, me penet
e tot mi a dret em sotzmet,
en tant que sim voletz[8] dampnar,
que lou e am vostre jugjar,[9]
car mon voler pel[10] vostre es,

1. J, e tot — 2. O, e cre : B, et crech — 3. OBJ, e puys ... | ... fas della — 4. OJ, seruent — 5. O, erat : B, arrat — 6. J, *manca* lo — 7. O, fayt — 8. O, uoles — 9. OBJ, jutjar *usual* — 10. O, per lo

e que vos am en tota res
mays que mi, segons c'avem[1] dit.
Emperò sil Sant Esperit
ab mercè se vol acordar,
quem vuyla peccatz perdonar
e dar la joya de salut,
sa pietat lou e virtut,[2]
e vuyl plorar e sospirar,
e dél mon cor enamorar
tant, que dél estia[3] tot ple,
e a él do tot mon *per que.*

IV. *De[4] oració de quantitat*

AOR vos, Deus infinitat,
qu'infinit[5] sotz sens quantitat;
sens quantitat vos entenetz,
e sens quantitat vos podetz;
sens quantitat, vostra bontat
ha en sí .j. bonificat,
un bonificant infinit,
un bonificar e complit;
e totz .iij. senes[6] quantitat,
són distincs en .j.[a][7] bontat.
Aysò metex es de poder,
de granea e de saber,
de veritat e volentat,
de tota vostra dignitat,[8]
engenrant Deu, Deu infinit,
ixent damdós Sant Esperit,
on quantitat no pot estar,
pus lobra es de eternar,

1. J quauem — 2. OJ, virtut : *M*, salut : B[1], uirtut *sobre raspat* — 3. OJ, dell stia — 4. O, *omet* de — 5. B, qui infinit — 6. B, tres ens : J, .iij. sens — 7. OBJ, una — 8. J, volentat

de infinir e de complir.
Aytal obra[1] am e desir,
a ela do ma quantitat
de mon saber,[2] ma volentat,
de ma memori' e[3] membrar,
per so que pusca contemplar
obra qui es de infinir,
de eternar e de complir,
on no abasta ymagenar
ni ab quantitat consirar;
per que cové'sser exalsat
consirar sobre quantitat
en contemplar Deu engenrat
infinitat[4] e eternat;
lo qual consirar es trop[5] greu,
mas fas ab lajuda de Deu.
¶ Hom qui fa breu oració
e ab poca devoció,
car poc mesura e poc pren
de Deu, car poc nam' e nentén,
de quantitat es ociós:
don, es avar e pererós;[6]
e quin orar[7] met quantitat
aytant com pot per poestat,[8]
per membrar amar e saber,
car de sí fa Deu son dever,
montiplica oració
ab bonea e ab raó,
ab vertut e ab compliment
en qui està alegrament;
e sel qui aora petit,

1. *Mss.*, obrar (*escrivim* obra *concordant amb* ela *del vers següent*) — 2. *Serà* la quantitat | de mon saber? *o* ma quantitat | e mon saber? *Ens sembla provable la primera lliçó* — 3. OJ, memoria — 4. *Participi de* infinitar — 5. *M*, trob — 6. OJ, pereos — 7. *M*, qui nonar : B, quin ora (B¹, orar) — 8. OJ, potestat

en loració es marrit,[1]
car Deus se lunya[2] de s'amor;
per que no pot aver sabor
en Deu pregar, pus quantitat
té ociosa e bontat
volentat saber e membrar,
en qui quantitat pot entrar
aytanta com ne vol aver
en pregar Deu e car tener.
E per so, Sènyer Deus cortès,
qui abundatz en tota res,
montiplicatz[3] en mon membrar,
mon entendre e mon amar,
quantitat[4] en oració
en vos loar, querre perdó:
quen vos pregar deu tot hom far
son poder en vos contemplar,
e ab tan gran devoció,
quen res no li digatz de no.
¶ A, Sènyer Deus! molt ay falit[5]
contra vos, per quen[6] son marrit;
per que mes obs molt vos pregar,
molt vetlar e poc sejornar,
consirant cous pusca servir
ab ymaginar e sentir
e ab tot cant ay[7] en poder,
e dementre que nay laer;
quar mon temps say qu'es termenat.
E vos, Sènyer, per pietat,
donatzme, Sènyer, per mercè,
la quantitat del temps quim ve
en vos servir, en vos onrar;

1. M, marit, *corregit* marrit — 2. *M*, sa lunya : B, salunya — 3. OJ, multiplicats — 4. O, cantitat — 5. O, Ay senyor ... ay fallit : J, Ay senyer ... he fallit — 6. OJ, que — 7. OJ, quant he : B, quant ay

e que tot lo be que pusc far,
fassa, sens que no falan[1] res.
A, Sènyer Deus! mercè, mercès!

V. *De oració de qualitat*

AOR vos, Deus, qui sotz .j. *qual*,
qui sobre tot quant es mays[2] val.
Vos sotz .j. *qual* en deïtat
per propria paternitat,
e sotz altre *qual* engenrat
per propria filiació,
e santa espiració[3]
es un'altra proprietat
qui es altre *qual* espirat;
e totz .iij. *quals* .j. Deu estan,
lo qual aor e él reclam;
quar él es .j. *qual* qui's bontat
infinitat eternitat.
En bontat .j. *qual* es entès
qui propi[4] bonificant es;
un *qual* qui es bonificat,
propriament[5] Fil apelat;
el bonificar per s'amor
es altre *qual*, e que aor,
car dels .ij. *quals* està ixit
perfet[6] Deu e Sant Esperit.
Per estes .iij.[es] proprietatz
substancials, no qualitatz,[7]
pot hom entendre en bontat
que .j. es lo bonificat,
e altre's lo bonificant,

1. O, falla en — 2. OJ, que sobre ... mes : B, que sobre ... mays (*M*, may) — 3. OJ, e sancta spiracio — 4. OJ, propri — 5. B, propiament *et sic de ceteris passim* — 6. O, parfet — 7. O, calitats

el bonificar qui es sant,
Esperit Sant[1] damdós vengut,
e sens los quals no es legut
que[2] Deus entesés, en bontat,
bonificant bonificat
bonificar, si fos mesclat
cascú ab lautren convertent,
e que no fossen different;[3]
mas car la .j. lautre no es,
pot Deus saber cascun[4] *qual* es
en sa bontat, en son poder,
en sa essenci' e saber[5]
e en cascuna dignitat;
e per so es en trenitat,
la qual beneesc e reclam
quem perdó e quem gart de dam.
¶ Es .j. altre *qual*, Crist[6] apelat,
en qui estan *quals* ajustat:
un *qual* es aquel qui es nat
de Deu Payre per deïtat,
altre[7] *qual* es sel qui hom es;
e cascú damdós Jhesús[8] es,
e Jhesús està lo cascú.
Aytal *qual* no fo anc negú,
car cascú tot, lo tot està,
car la divina persona
es deu e home, e hom es
deu, e aysò en Jhesús es,
lo qual es Deu viu, eternal,
e qui en est mon fo mortal.
En él Deus es propriament,

1. OJ, *manca* Sant — 2. B, qui — 3. O, diferant — 4. OB, cascu — 5. OJ, essencia saber : B, essencia e saber — 6. *El* .j. (OBJ, un) *sembla sobrer;* OB, Xrist : J, christ, *usuals respectivament* — 7. B, altro — 8. J, jesus *usual*

qui aproprià[1] verament
a sí, lumanitat que près,
per la qual veray home es,[2]
e a lome ha 'propriada
sa deïtat e ha donada,
per so que lome sia Deu;
e lapropiar[3] no es greu
a Deu, pus que na volentat
ab granea humilitat
e poder, qui es infinit
e obra de Sant Esperit;
enperò gran miracle es,
lo major qui ésser pogués.[4]
Per queus aor, Sènyer Jhesús,
qui sotz per alt e per enjus
senyor de tot quant es creat;
e a vostra[5] humanitat
ha Deus creat trestot[6] quant es;
per queus vuyl amar mays que res,
car vos sotz *qual* de deïtat
de creada humanitat.

¶ Aquel *qual* qui està al[7] cel,
senyor[8] del àngel Gabriel
e de totz los àngels qui só,[9]
e mou lo cel, layre, el tro,
la mar e la terra sosté,
e qui creà e qui manté
tot so qui es, am e aor,
e per él planc sospir e plor;
car molt lo volria amar
e molt son tengut dél onrar,
e vas él ay fortment falit;

1. B, propiament | qui apropia — 2. O, hom es — 3. OJ, lapropriar — 4. *M*, poges — 5. B, nostra — 6. J, tre tot — 7. e, al : *Mss.*, el (O, el cel cel) — 8. O, seneyr : J, senyer — 9. O, son

per qu'eu[1] prec lo Sant Esperit
quem do, per s'amor, tal saber,
tal gracia e tal poder,[2]
tal vertut e tal volentat,
que tot sia enamorat
de tractar tot[3] son onrament,
e que sia molt penedent,
car vas él ay tan fort falit.
E daysò lo Sant Esperit
sia lo meu procurador,
e queu sia do li m'amor.
¶ Aquel *qual* qui no pot morir
ni en neguna res falir,[4]
e *qual* c'om no pot enganar,
forsar, ni nula res celar,
e *qual* qui nos totz jugjarà
e tot so quen volrà serà,
e *qual* qui ama fort perdó
e ama mays donar gran do
que petit, reclam e aor;
e vuyl me sforsar per s'amor
a esser bo, pus qu'él ho vol,
e de mos peccatz aver dol,
e vuyl plorar e sospirar[5]
per penedir e per amar;
car per est⟨s⟩ .ij. pot peccador,
aver gracia del Senyor.
¶ Qui es qui pusca res crear,
ni negun peccat perdonar?
Qual es sel qui pot destruir[6]
en .j. punt lo mon, e delir?
Qui fa florir e fa granar?
E qui pot hom resuscitar?[7]

1. O, queus — 2. J, saber — 3. O, *manca* tot — 4. J, re fallir — 5. J, *repeteix el vers* — 6. O, destrouir — 7. B, ressucitar

E qui dóna glorial cel?
E qui es ver amic feel?
E qui pot los homens sanar?[1]
E qui fa ploure e lampagar?[2]
E qui es rey demperadors?
E qui es senyor de valors?[3]
E qui fa estar los dampnatz
en mortal foc perpetuatz?
E qui es qui ha sí[4] metex
ni per bo dret am[5] nuyla res?
No es mas sol .j. qui qu'eu[6] say,
qui ha tot can[7] dic, encar may:
aquel qui es bon[8] Deu damor,
lo qual prec, reclam e aor,
quem do sa joya em perdó
mos peccatz, don penedent só.

VI. *De oració de temps*

AOR vos, Deus, on temps no es,
car eternal sotz per jamés.
A, Sènyer Deus! e quant serà
aquel temps que hom vos veurà
en gloria perpetuat,
veent la vostra trenitat
ab vista de enteniment?
veent lo sant engenrament
quel Payre fa de son Fil car?
ni veser lo sant espirar
del Sant Esperit gloriós?
car aquel veser es joyós,
e es veser esperital,

1. B, saluar — 2. B, llampagar — 3. B¹, demperado[r]s ! ... ualo[r]s — 4. MB, a si — 5. OJ, bon; M, am *sobre raspat* — 6. O, quen — 7. J, que a (O, *també* que a) tot quan — 8. J, bo

qui veu infinit eternal
produïment e iximent,
c'om[1] veurà manifestament
sens tot miyà; e la bontat
infinitat eternitat
poder saviea amor
virtut veritat e valor,
gloria e tot compliment,
hom veyrà manifestament
veent vostre bonificar,
vostre entendre, eternar;
e de cascuna dignitat
hom veurà s'obra[2] per vertat.
Aquel veser tam bel[3] serà,
tan gloriós, e tant valrà,
que boca no poria dir.
A, Sènyer Deus! e tant desir
aquel temps qu'eu pogués[4] veser
vostr'esencia, vostr'esser;[5]
car no pot aver marriment[6]
qui ella veu, car compliment
ha home[7] en ela tan gran,
que tot quant vol ha a son[8] talan;
per que laor, lam e la cre,
desir la veser mays que re.
¶ A Jhesu Crist! quant vos veuray[9]
en paradís,[10] on joy estay
tan gran, que dóna compliment
a seyn e ymaginament
e a sentiment corporal
tan gran, que nul be temporal

1. O, con : J, chom — 2. J, sobre — 3. O, tan bell — 4. *M*, poges — 5. OBJ, vostra essencia (B, vostre essencie) uostre esser — 6. *M*, mariment (*corregit* marriment) — 7. *Mss.*, hom (*escrivim* home *segons demana la mètrica*) — 8. *Mss.*, vol a son (a = ha, *elidida la* a *preposició*) — 9. O, uerray — 10. B, parays

no pot donar tant de plaer
con hom ha en vostre veser?
Per que vos[1] aor eus reclam,
e per mercè, pus que tant am,
vostre veser siam donat;
e car grans dons[2] donatz de grat,
ay en lo do gran esperansa
e dél tots jorns nay remembransa.
¶ Jhesu Crist, Sènyer! A, qui fos
en aquel temps que nasquès vos,
e vos vesés infant petit,
vostres carns[3] nues e poc lit,
pobre de draps, ple de bontat!
A, com fóra enamorat
en vos veser, tenir, tocar,
e contra erguyl contrastar,
veent lo rey del cel el tro
jaer en paubre[4] liteló!
¶ A, qui fos en sel temps nuyrit
que Jhesús fo infant petit!
e c'om totz jorns ab él anàs,
ab él estés, ab él jugàs![5]
A, com fóra gaug de plaer!
A, qui volgra àls mays[6] aver?
E quant Jhesús ac sa edat,
que hom lo servís[7] a son grat!
e qüant fo liat[8] e pres,
que hom son companyó estés
en tota la greu passió,
en la greu mort! Anc[9] gaug no fo
major que sel c'om pogr'aver.

1. J, per queus — 2. B, *manca* dons (B[1], *supleix*) — 3. B, carnes — 4. OJ, pobre — 5. O, tots jours ab ell anas | ... e ab ell jugas — 6. O, al mays — 7. O, serueix — 8. e, e quant él fo; J, ligat — 9. O, en : O[1], anch : J, an

¶ A, Jhesu![1] per vostre plaer,
faytz me vos veser en lo cel
on vos adora Gabriel,
Michael, Serafín, Rafael.[2]
E eu en est mon vos aor,
vos desir, quen[3] suspir e plor.
¶ A, Sènyer Jhesús! quant serà
aquel temps c'om[4] mays amarà
vos amar, onrar e servir,[5]
e per vos trebayls sostenir,
per exempli[6] de bon pastor,
que per sí metex e s'onor,
per son parent, per son castel,
per be menjar e bel mantel?[7]
¶ A Sènyer Deus! e tan mal es
aquest temps en que mavetz mès,
car nol despèn en vos servir,
e vegme[8] a la mort venir,
e nom sé lo temps que morré,
ni si de mi auretz mercè!
A, Sènyer Deus! tan gran esglay[9]
ay, que temps nom defala say!
car si eu muyr sens[10] vos amar,
sens penedir, sens reclamar,
e que nom sia confessat
de mon faliment e peccat,
iray en temps on foc no mor
en qui hom està tan en plor,
que mil vetz porà mays[11] plorar
daygua, que no han fonts[12] ni mar;
e quel comte renovelàs

1. B, ihesu xrist : J, jesus — 2. O, serafin raphael : BJ, seraphim raphael — 3. e, vos aor | tant qu'en — 4. J, quom — 5. B, honrar seruir — 6. BJ, eximpli — 7. O, per son menjar; B, e bon mantell — 8. OJ, veigme — 9. OJ, sglay — 10. *M*, mur sen : *M*¹B, muyr sen — 11. O, porra mays : J, porra mes — 12. *M*B, fons

de làgremes, e retornàs
lo comte[1] infinidament,
porà esser lo nombrament
de cascuna gota de mar.
A, Sènyer Deus! quant vuyl pensar
lo temps en que stan peccador
en infern, e pens[2] la dolor
que auràn, del[3] pensar son làs.
E quant pens quant estan li las
ab quel[4] demoni lass'e pren,
per so que[5] vajen al turmén,
nom pusc abstenir de plorar;
per queus volria demanar
tal temps en est mon, on estés
axí fermat,[6] per tot quant es,
trestot mon esser corporal
e mon esser espirital,
que[7] per tot so quen lo mon es
no feés faliment en res,
e c'amàs mays[8] oració
que onrament, ni laur qui fo,
ni qui es, ni jamés serà.
A, Sènyer Deus! e quant veyrà
aquel jorn lo vostre sotzmès,
c'am mays orar que nula res?

VII. *De oració de loc*

Aor vos, Deus, quin vos estatz
e en tot quant avetz creatz;
estatz en loc e fora loc
e vostr'esser nul temps nos moc,[9]

1. OJ, compte — 2. O, es pens — 3. J, de — 4. OJ, ab aquell — 5. J, *manca* que — 6. J, format — 7. B, espiritual (OJ, sperital) | qui — 8. J, e quamas mes — 9. BJ, e uostre esser; O, no moch

car negun esser infinit
no es mogut ni departit;
per queus aor, eus clam,[1] eus cre,
de mos peccatz deman mercè.
¶ Està lo cel emperial[2]
loc de gloria, qui mays val;
loc de Jhesu Crist apelat,
on està lo c⟨h⟩or ordenat
el tro. Jhesús el[3] mig està,
e prés dél sancta Maria:
Jhesús resplan, ab sa clardat,[4]
trestot lo cel e li salvat
els àngels, de tal resplandor,
que Deus non pot[5] crear major;
car resplandor qu' ix[6] dome deu
es tan gran, que no la pot Deu
de nul altre cors far ixir
tan gran; e quant be mo albir,
con la resplandor fort resplan[7]
ni la gloria quels sants[8] nan,
desir com pogués[9] esser lay,
e no preu res que sia say.
Per qu' eu[10] aor lo rey Jhesús,
e prec los sants[11] qui son là sus,
que[12] per mi pregon lo Senyor
quem vesta de sa resplandor
en paradís,[13] per sa mercè,
e que de say fassa tant bé,[14]
qu' él ne sia amat onrat,[15]
e qu' eu ne fos marturiat;

1. B, am — 2. OBJ, imperial — 3. e, en (*serà* al?) — 4. J, resplen ab sa claredat (O, *també* claredat) — 5. OJ, resplendor *usual* | que deu (J, deus) no pot — 6. OJ, quis — 7. O, resplen — 8. *M*, quils (OB, *també* quils) sans — 9 O, cum : J, con; *M*, poges — 10. O, queus (*la* s *puntuada*) — 11. *M*B, sans — 12. BJ, qui — 13. OJ, parais *passim* — 14. B, tant de (de *tatxat*) be — 15. OJ, amat e honrat

car sel qui mor per Deu onrar,
en paradís serà pus clar
que negú que[1] no sia mort.
A, com serà bona la sort
a totz sels qui per él moran![2]
car daquel drap vestit seran,
on Jhesus ha[3] sa resplandor,
del qual vest qui mor per s'amor.
¶ La cara de Jhesu[4] loc es
tot lo melor que'ser[5] pogués;
car en veser ela aurà
hom tot so que aver volrà:
ela es loc de compliment,
on ha repòs tot sentiment
e tota ymaginació
daquels c'auran[6] salvació.
Aquela car'am[7] e aor,
qui dóna gloria major
que tot so quis porà veser,
e per ela hom ha poder
com pas son entendre, membrar,
son amar, en Deu consirar
com està en sa trenitat
essencia e unitat,
e com es bon e poderós
et en sí metex gloriós.
Aquela cara eu aor,
e ma cara muyl,[8] per s'amor,
de làgremes, e plor[9] sovén,
e dela say mercè atén.
¶ La boca de Jhesu[10] es loc
on en parlar se fa tal toc,

1. B, qui — 2. BJ, morran — 3. Oe, ab — 4. O, ihesus : J, jesus — 5. O, millor; B, que esser — 6. J, quauran — 7. B, cara am — 8. OJ, uull : B, uuyll — 9. OJ, plors — 10. O, ihesuxrist : J, jesus

que tot so qui 's per oïmén,
nestà[1] el cel en complimén;
car qui ou Jhesu Crist parlar,
no cal[2] de beure ni menjar
ni de tocar, nul sentiment;
car tot quant say ha tocament,
no 's una glan a comparar
vas so c'om ausirà parlar
a Jhesu, lo major senyor,
qui parla ab tan gran dousor,[3]
que Deus non pot[4] posar major
en nula causa corporal.
A, Jhesu! vostre parlar val
tant, c'ome[5] nou poria dir;
per qu'eu él aor[6] e desir;
e datzme forsa e poder,
com totz temps sia vertader
per amor de vostre parlar,
e ab ver dir volria onrar.[7]
¶ Parays es loc assignat
on estaran tuyt li salvat
aytant de temps com Deus serà.
En aquel loc cascú[8] aurà
en Jhesu tot so que volrà:
loc on hom ausirà cantar
àngels e sant, tant fort e clar,
lausant de Deu sa unitat,
sa trinitat e sa bontat
e cascuna sa dignitat;
encara la humanitat,
per que Deus ver home està.
On,[9] tot lo be que sia sà

1. O, ne esta — 2. *M*, qual — 3. OJ, que parla ... gran dolçor — 4 OBJ, no pot — 5. O, com — 6. J, per queu laor — 7. *v*, orar — 8. OJ, cascun — 9. OJ, en

no val tant com sol .j. cantar
del menor sant; quar nos pot far
que causa qui tost es passada,
vala tant com perpetuada.
Per qu'eu de sà cant[1] e aor
per amor del major Senyor.
¶ Can pens lo loc quen infern[2] es,
del qual hom no ixirà més:
loc tenebrós, negre, pudent,
on hom està en cremament;
loc qui de tot be ha fretura,[3]
e loc en qui totz temps mal dura,
tot estag[4] trist e son tement
que no vaja en foc ardent
estar, totz temps, pres e liatz[5]
per raó de mos greus peccatz.
E s'eu vay lay serà raó,
pus que ay fayta[6] falió
contra Deu, qui bo[7] me creà
e ab sa sanc me recreà.
Per qu'eu me sotzmet a raó,
enaxí fas[8] oració
tal, que Deus nom pot condempnar,
pus de mos tortz me vul jugjar;
car Deus es just e no fa tort
a sel qui sacusa a mort,
per so car fal contra dever,
ab que speransa car tener
sabja,[9] e que deman perdó
a Deu, qui ha star[10] a raó
a tot hom qui mercè deman

1. O, per queu de cant: B, per que de sa cant — 2. J, quan *sovint;* O, que infern — 3. J, *a continuació posà* e loch tots temps mal, *tot tatxat* — 4. O, estayg — 5. O, ligats — 6. O, feta — 7. O, bon — 8. B, e nax fas (O, fam) — 9. OBJ, sapia — 10. MOB, qui astar

e qual que Deus en fassa nam,[1]
sia punir o salvament;
car en Deu estan egalment[2]
justicia e perdonar;
per c'om deu[3] lu e l'altr'amar.
E qui fa 'ytal oració
a Deu, nol dirà mays[4] de no.

VIIÌ. *De manera de oració*

A manera doració
cové aver devoció
e que no sia en peccat,
qui enpatxa la amistat
que Deus ha ab hom[5] en orar.
Encara deu hom ordenar[6]
sa vista en tal[7] res veser,
qui[8] no enpatxen lo plaer
quis pertayn en oració[9]
ni destrua contricció,
sens la qual hom no deu orar.
E aysò metex cové far
de son odorar e ausir,
de son gustar, de son sentir;
car can los seyns[10] són enpatxatz
per sentir, no es ordenatz
home que[11] pusca be pregar.
Aysò metex dymagenar,
quin orar està molt noent
can no es en ordenament;[12]

1. M^1Be, e qual que deus fassa on man / J, e cal; B, *una* c? *raspada davant* on; p, nam : MBJ, man : O, nan; e, faça. n'han) — 2. OJ, egualment — 3. J, per que deu — 4 e, may — 5. B, ab? home (*la* b? *raspada*) : B^1, a ab home — 6. B, e en cara; J, ordonar — 7. *Potser* tals. *concordant amb* enpatxen *del vers següent* — 8. B, que — 9 O, a oracio — 10. J, quan senys — 11. OJ, qui — 12. OBJ, ordonament

mas[1] que ymagín lo gran mal
que hom[2] ha en foc infernal,
car home nestarà tement
e de sos peccatz penedent;
per quen serà mils ordenat
con a Deu deman pietat;
e per so que pusca plorar,
ymagén gran marturiar
de alcun[3] home son amat,
per so que naja[4] pietat;
e pux[5] ymagén lo turment,
la dolor e lo plorament
que Jhesu Crist ac en la crotz,
e nostra Dona l peu desotz,
e autresí de sen[6] Johan;
e si ben va[7] ymaginan,
porà suspirar e plorar,
e ses pregueres melorar.[8]
Aprés ymagén sus lo tro
on Jhesus es, e en viró[9]
los sants[10] e nostra Dona l cel,
e autresí tuyt li feel;[11]
car per aytal ymaginar
se porà fort enamorar
de Jhesu, e dels sants[12] desus,
e son orar irà ensus;
e quant aurà ymaginat
e molt sospirat e plorat,
per créxer sa devoció
pug sobre ymagenació,
e sospena n sus sa raó,

1. O, mays — 2. B, greu mal | qui hom (O, *després de* hom *afegeix* hoir *tatxat*) — 3. OJ, algun — 4. *M*, naga — 5. OJ, pur — 6 OJ, sant : B, sent — 7. OJ, be ua (*M*, [ua]) — 8. O, mejorar : B, mellorar : J, maiorar — 9. OJ esta (B, es et) en uiro — 10 *M*B, sans — 11. O, linfeel — 12. O, ihesus : J, jesus; *M*B, sans

so[1] es, son entendre e amar,
son membrar; no vula parlar,
clausa sos huls, no auja[2] res,
e tenga son pens tañt sotzpès[3]
a Deu e sancta trenitat,
sa unitat e sa bontat,
quen nula res àls no[4] consir,
mas de sol Deu aja desir;
e am Deus, per tal[5] car es bo,
no pas per nula res qu'él[6] do,
ni per[7] perdonar son peccat,
ni que él no sia dampnat.
E quinaxí volrà orar,
sintràs tan alt per son amar,
per son entendre e membrar,
que no porà pus alt pujar.
E qui prega mays per son be
Deu, que per él, gens no avé;
e qui fal[8] no pot alt pujar
s'oració, son contemplar,
car la manera li defal;
e sin orar amont ni 'val[9]
s'oració no pot passar
a Deu, ni él pot perdonar
ni donar,[10] nil pregar grair;
car Deus no vol hom exoir
qui vula mays esser salvat,
que Deu servit entès amat
e onrat. E qui[11] vol mays far
en Deu pregar e contemplar,
consir cascuna dignitat

1. OJ, *calderó* Ço — 2. J, vlls no auge (O, auga) — 3. O, sospes — 4. *M*, non — 5. O, per ço — 6. J, re quell (*serà* quel=que li?) — 7. B, [per] — 8. BJ, fall — 9. *M*B, amor ni ual (J, vall) — 10. O, dona — 11. B, entes e *puntuada* amat e honrat | E qui

de Deu, e son actu format,
e con luna e laltra es,
e con ensems són .j.ª res
sotz .j.ª[1] santa deïtat,
un Deu qui's cada dignitat,
e sí ses lactu de cascuna;
e de les dignitatz neguna
no està ab defaliment,
ans ha en sí tot compliment;
e luna en lautra's[2] complida,
e aysò per obra infinida,
intrínseca e eternal;
e es per Payre divinal
e Fil e per Sant Esperit;
e cascú està tan[3] complit
con lautre, e estan totz tres
un Deu, no departit en res.
E qui enaxí pot levar
s'oració, e pot estar
lonc temps en sa oració,
e sens ymaginació
de nula cosa corporal,
nul'oració[4] tant no val;
car hom estarà tot raubit,
sus alt, per lo Sant Esperit;
no curant de causa[5] de say,
son orar serà si veray,
c'om noy poria enadir
en contemplar ni en desir;
per quem parria gran raò
c'om amàs tal oració.
E vos, Sènyer Deus, per mercé,
lo qual aor e am e cre,

1. O, sots duna — 2. B, latras — 3. O, en *tatxat*, [tan] *al marge* — 4. OBJ, null oracio — 5. OJ, cosa

pus loració̅m faytz[1] saber,
faytzla amar a mon voler
tan fort, c'ab ela[2] vos aor,
e que de vos molt menamor.

IX. *De oració* ab que

HOM fa a Deu oració
ab la boca̅n quere[3] perdó;
oració es ab parlar
de Deu, e dél be recomtar;
e oració home fa
ab bon desir on mal no ha;
ab ben far hom aora Deu,
ab almoyna e dar del seu;
e ab gardarse[4] de peccar
pot hom pregar Deu e orar.
Ab voler qui ama bontat,
justicia e caritat,
fe esperansa[5] e honor
de Deu, aor'om[6] lo Senyor;
e qui hi met prudencia,
fortitudo e trempansa[7]
humilitat absteniment,
e que[8] hom sia pacient
leyal cortès e vertader,
ab aytals vertutz pot hom fer[9]
a Deu veray oració,
e quey sia devoció.
¶ E[10] qui vol mays en sus pujar
s'oració, porà ho far

1. O, loracio fayts — 2. J, quab ella — 3. B, querre — 4. OJ, guardarse — 5. OBJ, fe sperança — 6. J, ver (O, *també* ver) deu e aorom — 7. OJ, fortitut e temprança (B, tempranca : e, tempransia) — 8. OJ, per que — 9. B, hauer, *corregit* fer — 10. OJ, *omiten* E

ab amar Deus per sa bontat,
sa granea, eternitat,
e per so car es infinit
et en totes causes complit.
¶ Encara's[1] altre pujament
dorar, ab son enteniment;
car qui de Deu mays be nentén,[2]
mays afina son amamén;
et on mays safina lamor,
mays puja hom pregar Senyor;[3]
e on mays puja lamament,
mays puy'ensus[4] lenteniment;
enaxí puja lo pregar
ab entendre e ab amar
de Deu ab grans obres vertatz;
e on mays él es remembratz,
mays puja lentendre[5] e amar.
Aysò[6] metex es de membrar,
qui puyg[7] ab amar e saber;
enaxí totz[8] .iij. an mester
a pujament doració;
car entendre's .j. escaló,
altr'escaló està lamar,
e altre es[9] lo remembrar:
cascun al autr'es ajudant,
e ab cascun hom va pujant
a Deu sa gran oració,
de escaló en escaló.
Mas lo pujar fóra petit,
si no fos lo Sant Esperit,
qui[10] ajuda al remembrar
e[11] al entendre e amar,

1. J, e encaras — 2. OJ, be enten — 3. e, lo Senyor — 4. BJ, puien sus — 5. M, pujal [en]tendre — 6. OJ, e ayço — 7. OJ, que pug — 8. O, totes — 9. B, e altres — 10. J, que — 11. B, *sense* e

e tir'ensus lo pregament
ab ques fa lo exoïment.[1]
¶ Ab alcun[2] sant hom pot pregar,
ab c'om lo sant vula honrar;[3]
car aquel sant es ajudant
en tot so per c'om[4] va pregant.
¶ Aquel qui vol, per Deu servir,
trebalar e mort sostenir,
sa oració acabar
ha, ab que pot molt Deus pregar;
car solament lo seu desir
prega tant fort, c'om nou[5] pot dir.
¶ Aquel qui es a tort mal dit,
si aquel tort gita en oblit,
ha ab que fa oració
tal, que Deu nol dirà de no
de nula res que li deman,
pus que fa oració gran;
car sel qui prega ab petit,
totes vetz no es exoït.
¶ Aquel qui ama castetat,
ha ab que pregua de bon grat;[6]
e qui ama luxuria,
a Deu fa gran injuria
sil prega; car no ha ab que
deja a Deu clamar mercè.
¶ Aquel qui sorna ab vestir
e vol trop[7] menjar e dormir,
mira son cors e son taló,
can[8] vol far gran oració
no ha ab que, car nos cové
que[9] ab peccat home prec be.

1. B, eximent — 2. OJ, algun — 3. O, orar *tatxat* honrar — 4. J, quom — 5. *M*, no[u] — 6. O, prega (BJ, *també* prega) ab *tatxat* [de] bontat — 7. *M*, trob — 8. J, quan — 9. J, qui

¶ Aquel qui prega sospirant
ab contricció e plorant,[1]
ha ab que pot Deu molt[2] pregar,
ab que no sia l suspirar
dypocrisia, ni los plors;
car lo pregar no ha valors,
pus ypocrisia y consent;
ans lin tayn .j. tal puniment,
que Deus no li do nil perdó.
¶ E sel[3] qui fa oració,
per so car hom len ha logat,
e vol nesser molt mils pagat
que no es la oració,
fa contra lautre falió,
e lorar a él res no val,
pus que hi fa peccat mortal;
car aur, cosí, ni onrament[4]
no val tant com bon orament.
¶ Sel qui prega mays per paor
que de Deu conquerir amor,
no ha ab que pusca pregar;
car hom no deu adenantar
lo petit contra lo major,
a qui pertayn tota honor;
e qui ho fa preg' a son dam.[5]
¶ A, Sènyer Deus! fort vos reclam
e quem donetz ab queus aor,
e ab que vos fassa honor;
e quant vos pregaré de re,
quen pregar am mays[6] vos que me.

1. *M*, enplorant, *la primera* n *puntuada* — 2. J, molt *tatxat* deu molt — 3. OJ, e ell — 4. OJ, ornament — 5. *M*¹OBJ, dan — 6. B, mes

¶ A honor del Sant Esperit
Ramon ha fenit son escrit[1]
en Malorca, dins la Ciutat;
el nombre que Deus fo'ncarnat[2]
mil e tresens, el mes juylol.[3]
Qui 's en peccat e 'xir[4] en vol,
ab est escrit ha son[5] poder,
car ab él porà mantener
la fi a la qual es creat,
en sabrà ixir[6] de peccat.
El tractat sia corrigit
si en res eu hi ay falit;[7]
si' a santa Maria dat,
e per sa amor[8] sia amat.

AMEN[9]

1. O, script — 2. B, en nonbre que deus fo encarnat (O, fo carnat) — 3. OJ, CCC.; OBJ, juliol — 4. B, qui es ... e exir — 5. MOB, a son — 6. OBJ, exir — 7. O, eu ay fallyt : J, eu hay fallit — 8. J, samor — 9. B, *afegeix* : Expliciunt orationes : J, *omet* Amen

Aplicacio de l'art general

SIGLA

38 b = Ms. *lat. 10.593* de la Bayerische Staats-Bibliothek de Munic, s. XVII.ª, únic avui conegut i aprofitable, base de l'edició

e = Edició Rosselló (Palma, 1859), emprada per confrontes i esmena del text

v = Variants que dóna la mateixa edició

[ ] = Afegits al ms. del mateix copista

[1] *(volat)* = Correccions posteriors

< > = Addicions de l'editor

També conté l'APLICACIÓ DE L'ART GENERAL el ms. 33, qui era de la Societat Arqueològica Lulliana de Palma, avui introbable.

DEUS gloriós! per vostr' amar,
est' *Art general* aplicar
volem a les especials
sciencies,[1] qui són aytals:
una es Theologia,
altra nes Filosofia,
Lògica, Dret e Medicina,
e que Rettòrica y sia,
e Moralitats hy metrem
per so que lo ver en mostrem.
E aysò fem per tal raysó
que mostrem laplicació
de l' *Art general* en cascuna,
qui[2] a totes està comuna,
e per elas[3] poden haver
en breu de temps e retener.
Et en les .vj. distinctions[4]
fassam de cascuna sermons.

---

1. b, specials | sciencias. *El ms. sovint termina en* -as *els plurals femenins similars a aquest, i en* -an *les terceres persones plurals de verb: dins el vers, la copulativa* e *es modernitzada per* y *si be conserva* e *o* et *inicial de vers: a començament de vers escriu sovint* Y *en lloc de* qui *o* que, *sens dubte per interpretar malament el copista l'abreujament del mot. Restituím arreu les terminacions clàssiques* -es *i* -en *en els femenins i verbs plurals, respectivament, la* e *copulativa en lloc de* y (e, et o e), *i* qui *o* que (*lliçó de* e) *en lloc de* Y, *anotant només els casos on la lliçó* y (*o* e) *podria esser admisible.* — 2. e, que — 3. b, eles : e, elles — 4. *L'autor segueix el procés de l'*Art amativa *i de la* Taula general; *i de fet, les sis distinccions* (figures, regles, definicions, condicions, taula, questions) *en que es dividida cada una de les sis parts, coincideixen amb les de dites obres, enadida la* taula *en l'*Art amativa, *i les* condicions *en la* Taula general.

I

De la primera distinctió en Teologia[1]

⟨De la primera figura⟩

TEOLOGIA es saber
ab la[2] qual de Deu hom diu ver.
Conex hom sa[3] essencia
per la primera figura,
faén[4] cercle duna en una
e totes sien en cascuna.
Són, doncs, granea e bontats,
e les altres proprietats,
essencia de Deu, pus són
luna lautra, e en viron
stan una essencia[5] divinal
ensems, e cascuna cabal;
la qual essencia's el sóm,
e mi e quant es, dela[6] som.

De la segona figura en Theologia

AB la segona figura
atrobaràs la natura
que ha lessencia de Deu;
el atrobar[7] te serà leu
si en Deu as[8] devoció
e saps posar distinctió
en la divinal gran bontat,
en qui[9] està bonificat,

1. *Cfr.* Taula general, primera distincció, *i* Art amativa, primera part (*volums* XVI *i* XVII) *on trobareu les quatre figures que s'esmenten* — 2. e, lo — 3. b, se — 4. e, fa en — 5. e, estan (b, *també* estan) en un esser (*escrivim* stan) — 6. e, de lá : b, dada — 7. b, que se a lessencia (*serà* que sa a lessencia?) de deu | e la trobat (e, e la trobar) — 8. be, es (*escrivim* as) — 9. b, que

de bonificant engenrat,[1]
ab bonificar eternal,
e damdós[2] està natural
obrar per tota la bontat:
e es lobrant, e es[3] lobrat,
et es lobrar, e són egual
una bondat essencial.
E so matex pots consirar
de granea, ab magnificar
magnificant magnificat,
que són[4] distinchs per trinitat,
per natura e naturar.
E so matex es deternar,
de eternant e eternat,
e de cascuna dignitat;
car cascuna, natura ha
per que no sia ociosa
e quen sí aja[5] concordar,
ab ques luny a contrariar,
e ajan sí comensament
miyà e fi, tot egualment,
eternalment e infinida,
sens que, no pot esser[6] complida.
Avemte, doncs,[7] mostrat tot clar
com Deus ha en sí naturar
de naturant e naturat
per cascuna proprietat.
Per tal natura lom entén
que Deus ha[8] en sí complimén
per naturant e naturat
naturar, en eternitat

1. b, ve (*Ve passim per* de *a principi de vers*) bonificant engenrrat — 2. e, que d'amdos — 3. b, y es ... y es : e, que es ... e es — 4. b, e son — 5. b, aje — 6. e, sens qui; b, pot es — 7. b, dons *passim* — 8. b, naturel hom (e, natura l'hom : v, natural hom) enten | Y si deus a

et en totes ses dignitats,
sens que, ociós fór' estats
eternalment e infinida,
e no pogra esser complida
neguna de ses dignitats,
pus hi fos ociositats.

De la tersa figura en Teologia

PORAS per la terça figura
parlar de Deu, e ab mesura
egual de cada dignitat,
segons que nas significat,
cascuna[1] en lautra asajada
com ic serà acordada,
segons essencia natura
e lur obra, qui[2] tots temps dura,
affirmant lur acordament,[3]
negant tot contrariament.
Per aytal mou pots concloir
de Deu totes vets, e ver dir.

De la quarta figura en Teologia

PER la quarta figura par
com sapies moltiplicar
moltes rahons[4] al concloir;
e ja no y poràs falir
si conex⟨s⟩ lo significat
per cascuna cambra donat
vint vets; e les cambres són nou,
e cascun' ha en[5] sí son mou,
per la[6] qual poràs lo ver dir
ab que no vulles consentir

1. e, n'es significat | cascun — 2. b, que — 3. b, cocordament? *la* c *inicial sembla tatxada* — 4. e, montiplicar | moltas raysons *forma usual* — 5. be, e cascuna en — 6. e, lo

en negun mou contrariar,
ans los fasses tots acordar
en so que volràs concluir
de Deu, e no vules mentir.
E si vols mays montiplicar
raons, fay[1] los cercles virar,
e consint als significats
de les cambres, de lats en lats;
e aysò fay a ton plaer,
car tantes rahons pots aver,
con faràs lo revolviment
dels cercles, el discorriment,
tro a la cambra de h. i. k.;[2]
e no pas mays de la k. en là,[3]
car en ela es afinat
lo descórre⟨r⟩ e termenat.

De Theologia per la segona distinctió[4]

PARLAR pots de Deu per regles
discurrent lurs especies[5]
en tot so que de Deu diràs;
et en cascuna trobaràs
so que de Deu volràs provar,
ab que sapies acordar
les regles ab so que diràs
de Deu, guardant, de pas en pas,
especies de cascuna
sens contrariar de neguna
en la tua[6] conclusió;
e si es feta questió
per *utrum*, fé[7] responsió,

1. b, fays — 2. b, de h. y. k. — 3. b, de la q. en la : e, de qui en lla (*escrivim* k) — 4. *Cfr.* Taula general, tersa distinctió *i* Art amativa, segona part — 5. b, species — 6. e, sua — 7. b, per virtut de

per la primera reglada[1]
segons que es ordenada;
e si de *què* questió as,
ab la segona respondràs,
e descaló en escaló,
tró veges la conclusió
clara, senes negú dubtar.
Et enaxí[2] poràs parlar
de Deu, e veres[3] causes dir
ab que lorde sabjes[4] tenir,
qui per les regles es mostrat,
siguent[5] lo lur significat,
segons que demunt havem dit
a honor del Sant Esperit.[6]

De la Theologia per la terça distinctió[7]

Si vols de Deu res concloir,
ajudat ab lo diffinir
qui es[8] de ses proprietats;
e sia lo test conservats,
qui es[8] de cada dignitat,
car él està necessitat,
en quant que nos pot destruir
si per él hom vol lo ver dir;
e si ls termens not són donats
en les divines dignitats,
dels quals està[9] la questió,
sapies virar lo sermó
a les divines dignitats
on los termens[10] són emplegats,

1. b, regla da — 2. b, en anaxí — 3. b, y ues — 4. b, sabies : e, sapias — 5. b, Y per les retgles ... ! sigent — 6. b, sperit : e, Spirit — 7. *Cfr.* Taula general, segona distincció, *i* Art amativa, terça part — 8. e, que es — 9. b, dels quels sta — 10. b, termes

e ab eles pots concloir
segons que es lur diffinir;
lo qual diffinir fé ligar
ab affermar o ab negar,
segons lur diffinició,
e diràs de Deu ver sermó
concordant cascú diffinir
ab l'autre, sens nul contradir.
E si no pots ton[1] affermar
ab lur difinir acordar,[2]
virat a la negació
segons la diffinició
qui es de cada dignitat,
car dar en sabràs[3] la vertat.

De Theologia per la quarta distinctió[4]

AB les condicions
auràs moltes raons
de Deu, còm està ordenats,
segons qu'es condicionats[5]
ab la granea e bontat
per different e concordat[6]
magnificar bonificar.
Aysò[7] matex poràs trobar
ab granea, eternitat,
e bonea e poestat;[8]
et enaxí de cascuna
ab que deus,[9] duna en una,
ab qui Deus fa tot so que fa
en sí e en creatura,

1. b, can? — 2. e, concordar — 3. e, saubras — 4. *Cfr.* Taula general, [Suplement] *i* Art amativa, iiij.ª part — 5. b, ordenat | ... condicionat — 6. b, y concordar — 7. b, A vso (*escrivim* Aysò) : e, açò — 8. e, et potestat — 9. e, ab qui Deus. *Creim que* deus *es forma verbal de* deure, *i que dependeix de trobar* (v. 178)

en quant[1] que en trastot avé
e no hy fal en[2] nula re,
tant es be condicionat.
Pots, doncs, de Deu saber vertat[3]
per les sues condicions,
qui ensems estan companyons[4]
a far lo be conplidament:
pots, doncs, far lo concluiment[5]
de Deu, segons que tay mostrat,
ab so per que es ordenat.

De Theologia, e quinta distinctió[6]

PER la *taula*[7] poràs trobar
com sapies de Deu parlar,
de coronel en coronel,
e no està negun capdel
de fil tant fortment emplegat,[8]
com es de mant significat
la taula tota complida;
per que[9] poràs sens falida
parlar de Deu, e tan estès,
que t abastaràn tota res
la taula, en quant volràs dir
de Deu, si sabs lo ver jausir[10]
ab so que tes significat
per cada letra, e mostrat,
segons que es son alfabet;
per que no pots esser costret
per defaliment de raons,
car la taul' ha tants[11] descalons

1. b, en causas — 2. e, e no li falle 'n : v, e no li fall en — 3. b, veritat — 4. e, que ensems; b, companions — 5. b, *manca el vers* — 6. *Cfr.* Taula general. .iiij ª distincció — 7. b, la laula — 8. b, forment emplgat (*la* g *corregida sobre* e?) — 9. e, qui — 10. b, xausir — 11. b, taula tans : e, taula ha tants

en pujar alt ton consirar,
que mays[1] que no poràs parlar
de Deu, estan li escaló.
Vet, doncs,[2] la ordenació
de la taula a ton plaer,
con de Deu sapies dir ver,
e mant ver, a ta voluntat,
si segueix⟨s⟩[3] lo significat
de les letres, en qui's estada[4]
tanta veritat[5] plegada,
que tota hom no pot saber
en esta vida, ni veer:
potsne, doncs, tanta atrobar,
com pots aver lo ensercar,
ab que ensercs saviament,
siguent lo significament
quin la taula es emplegat,
en tot quant pot esser parlat.

De Theologia per la sisena[6] distinctió

PER seysena[7] distinctió
poràs de Deu far mant sermó,
qui en[8] ela està⟨'n⟩plegat,
e apar lo significat,
segons qu'es fayta questió
de Deu, e la solució;
car per aquel mou pots provar
de Deu so quen volràs parlar,
prenent senblant daltre senblant
e conexent lo dessemblant

1. b, y mais — 2. b, dons — 3. b, segons — 4. *v*, qui's estada: be, qui estada (*serà* en qui està d'A? A *significa* Deu *en la figuració lul-liana*) — 5. b, unitat — 6. b, sexta *Cfr.* Taula general, quinta distincció, *i* Art amativa, .v.ª part — 7. e, sisena — 8. e, que en

qui està en les questions
et en les lurs solucions,
qui són escrites; e si t fan
questions, prin lo lur semblan
e respon per assemblament,
e seguesques l ordonament
de que tavem ja 'doctrinat,
aplicant cada dignitat
de Deu, e té[1] responció
ordenadament, per raó
e per lo lur significat.

¶ De Theologia parlat
navem asats e dit lo ver,
e mostrat avem lo dever
com l' *Art* qui[2] general està
pusca esser aplicada
a Theologia, e dir ver
de Deu, don hom aja saber
de so què es e so que fa;
enperò la sua ajuda[3]
hi cové totes vets estar,
car sens ela hom no pot far
nula vera conclosió
ni atrobar vera raysó.[4]

1. b, y te : e, et ta (*serà* a ta? o e fé?) — 2. b, que — 3. b, sua juda — 4. b, Aula vera conclosio | Hi atrobar vera conclusio

II

De Filosofia, e primera distinctió[1]

PER la primera e segona figura
poràs saber la natura
dels generals començaments,
dàngels, de cels[2] e delements,
e de tot so qui[3] es creat,
en qui[4] està significat,
sils començamens sabs mesclar
la .j. en lautre, e guardar
què[5] apar de lur mesclament
per natura denteniment,
segons lo ver que vols saber;
lo qual ver poràs conquerer
ab affermar o ab negar
per la natura de mesclar
bonificant bonificar;
et enaxí de .j. en .j.
dels altres, car darta cascú
de sí matex significat,
per que lo ver serà[6] trobat
de so que volràs concloir;
et en aysò no pots fallir,
si sabs ben far lo mesclament
que fan tuyt li comensament.
E ab la tersa[7] figura
conexeràs la natura
que han cascun començament
com fa ab lautre 'justament;

1. *Veiau les cites de les distincions de* Teologia, *qui valen per a totes les successives d'igual numeració* — 2 e, del cel — 3. b, lo que — 4. b, que — 5. b, Y: e, qui (*escrivim* què) — 6. b, seria — 7. b, tercera

car bontat ha .j. naturar
ab granea, autr' ab durar,
e autre na ab lo poder,
e autre na ab lo saber;
et enaxí de .j. en tots,
la .j. desus, lautre desots,
segons c'apar[1] en la figura,
on .j. ab altre se[2] mesura;
e tu, segons lur mesurar,
lur natura e lur obrar,
prin lur significació
e fé déls la conclusió.
Apar en quarta figura
cos fa montiplicadura
de tres e tres comensaments,
don venen significaments,[3]
segons que está lajustar;
e tu, si ho sabs consirar,[4]
atrobaràs so que querràs;
e atrobar tu ho poràs
si mous los cercles en viró,
tant, que significació
te venga[5] de so que querràs,
anant ton entendre de pas
per significar tan sovén,
car per aytal anar, él pren
so que desires atrobar
per afermar o per negar.

De Filosofia, e la segona distinctió

AB les regles pots atrobar
la natura el naturar[6]

1. b, tapar : e, qu'appar — 2. e, fa — 3. b, significament — 4. b, e tu ho sabs construir — 5. b, vence — 6. b, al naturar

qui es de les creatures,
encercant les lurs natures
si són? què són? e de que són?
quant són? quals[1] són? e per que són?
et enaxí de cascuna
regla,[2] de una en una,
tró[3] venga lo significat
de reglan regla, e sercat
per cascuna especia,[4]
e quel[5] significat sia
ab la regla tan acordant,
quen res noy vages[6] dubtant
per affermar o per negar.
Enaxí poràs atrobar
los secrets de les natures,
si ab les regles les mesures
los significats quet daran,
si ab eles los vas sercan,
con sia açò que tot creat
en les regles sia'nplegat

De Filosofia, e tersa distinctió

GARDA com estan diffinit
li terme, e sia ton dit
segons lur diffinició,
e fasses[7] la conclusió,
segons que diffinit estan,
en aferman o en negan;
car natura no contradits
so que déls està diffinits.[8]
Aysò matex del naturar

1. b, quales — 2. b, per eguala — 3. b, tir? — 4. b, specia — 5. be, quels — 6. b, Y en tres no vages. *El vers està repetit i tatxat el primer, on hi ha la* y *que omet el segon* — 7. b, falses — 8. b, diffinit

e ab lo diffinir acordar;
e sí sa la essencia
de tot so qui[1] creat sia.
Vet, doncs, con poràs ensercar
per diffinir, e atrobar
tot so qui es significat
per diffinir, e demostrat.

De Filosofia, e de la quarta distinctió

A ensercar la veritat,[2]
garda com està ajustat
li terme per condicions,
e sia fayt[3] li teu sermons
segons qu' es la condició
del terme per tot en viró;
quar can li terme són justat,[4]
donen de sí significat
per natura de lajustar,[5]
car lu per lautres mostra clar,
segons qu' es[6] lur condició,
e fa significació
a lenteniment de son ver,
per so ques fassa conexer.
E tu prin lo significat
segons qu'es condicionat
e can conclusió vulles[7] far
per affermar o per negar,
et ab aytal acordament
com mostral significament
de ens e de so qui dél es,[8]
e no hy faliràs[9] en res.

1. b, lo que — 2. b, vnitat — 3. b, fayit — 4. c, car quant; b, sia justat — 5. b, dela ajustar — 6. b, quel — 7. c, e quant ... vols — 8. b, que el es — 9 b, fairas

De Filosofia, e la sinquena distinctió

AB la *taula* poràs trobar
so que natura pot mostrar
de sí matexa veritat,[1]
significant sa entitat
e so qui dela[2] pot ixir,
movent tant los cercles[3] en gir,
tró nisca lo significar[4]
de lens que volràs atrobar.
E can lo ver auràs trobat,
si vols sia montiplicat,
montiplical per cascuna
de les[5] cambres, duna en una,
volvent los cercles mantinent;[6]
e per aquel revolviment
montiplicaràs tes raons
a cascuna conclosions,
en tant, que per totes vies
te guardaràs de dir falsies,[7]
e concloiràs veritats[8]
mostrades per significats.

De Filosofia, e de la sisena distinctió

LA sisena distincció
es de pràtica, per rahó
que hom seguesca lo seu mou,
si la questió fas de nou;
car far poràs conclosió,
segons la comparació

1. b, vnitat — 2. b, e so y de la — 3. b, moment tant en cercles — 4. b, significat — 5. b, per cascula | Y les — 6. b, mentinent — 7. b, falses — 8. b, unitats

de so que[1] es ja concloit;
el significar no toblit
quit ve de la distinctió,
e seguex⟨s⟩ la[2] condició,
en les noveles questions
de escalons en escalons,
de les questions antigues;
e si en aysò te fatigues,[3]
no sabs pendrel[4] significats
de les antigues, vas[5] tots lats;
car un semblant ab altres pren
con lenteniment los[6] entén
per força del significar[7]
que lun del altre pot donar.

¶ Mostrat avem, doncs, lensercar
com hom sapja[8] filosofar
per la sciensa[9] general
en filosofia special.[10]

1. e, qui — 2. b, e seguir se — 3. b antiges | ... fatiges : e, antigas | ... fatigas — 4. pendre el : e, pendr'els — 5. b, antiges nas — 6. e, las — 7. b, significat — 8. b, sapia : e, sabia — 9. b, siensa : e, sciencia — 10. be, especial (*escrivim* special)

III

De Lògica, e la primera distinctió

LOGICA es sciencia
per la qual home sapia
parlar assuffismadament
e fer ver e fals argument;
e lògica's[1] duniversals,
e ab[2] les figures hom sab quals
estan, en lo lur mesclament,
les res don hom fa largument,
com bontat, qui[3] es general
bonea, gran, especial.
E potsne far divisió
per proprietat, e veus co:[4]
la bonea de volentat
es a ela proprietat;[5]
e bonesa's proprietat
per sí matexa e qualitat;
e bonea es accident
per color e per moviment.
Vet, doncs, los .v. universals,
quin lògica són principals
comensaments, que són trobat
en les figures e mesclat,
con deles en fas mesclaments[6]
per tots los lurs comensaments.
Substancia e accident,
don són li deu predicament,
pots en les figures trobar
sils comensamens sabs mesclar.

1. b logical — 2. b, cab — 3. b, que — 4. b, to : e, so — 5. b, propietat *passim* — 6. b, mesclamens. *Manca el vers següent*

De Lògica, e la segona distinctió

Los .v. universals sercats
ab les regles seran trobats,
e tuyt li .x. predicament
si'b les regles los vas quirent,[1]
car un no ten pot escapar;
e ab les regles poràs[2] dar
conexença del predicat
ab lo sobjet; e si's girat,[3]
lo sobjet conèxer poràs
ab lo predicat; e si fas
ab les regles comparament
substancial[4] o daccident,
la comparació sabràs
ab les regles per tots los pas.
Aysò matex dafirmativa
universal o negativa,
e autresí[5] particular,
ab les regles poràs trobar,[6]
si fas ver o fals argument.
Els individus exament:
ab les regles poràs trobar
aquels qui estan per comtar[7]
e aquels qui[8] són differens
per especies examens.
Ab les regles pots impossíbol
conèxer, e so qui's possíbol;[9]
e autresí,[10] necessitat
e contingent seran mostrat;

1. b, sab les ... querent : e, si ab las ... quirent (*escrivim* si'b) — 2. b, porer? — 3. b, y significat — 4. b, sustancial — 5. b, e entre si — 6. b, *salta tres versos, fins a l'altre mot* trobar — 7. b, que : e, comptar — 8. b, que — 9. b, *manca el vers* — 10. b, e autre

e autresí fallacia
ab les regles se trobarà.
E sil miyà de les figures
tres ab les regles tu mesures,
sabràs formar la figura.
Si vols sercar la mesura
de materia dargument,
fé per regles lensercament.
Preposició conjuntiva,
e autresí de[1] disjuntiva,
ab les regles la pots trobar
si ab totes les vols sercar.
E aysò matex tant con dura
lògica poràs per mesura
en les regles tota trobar,
si'b eles la sabs[2] ensercar.

De Lògica, e de la tersa distinctió

AB aquesta distinctió
sabràs far diffinició
de tuyt li .v. universal;[3]
dels predicamens autretal,
car negun déls no pots[4] saber
fora bonea ni poder,
ni dels altres comensamens.
Vet, doncs, per qual ensenyamens[5]
sabràs far diffinicions
siguent les comparacions
que per l'*Art general* se fan,
e qui en sos termens[6] estan
tan generals, que tota art
ne pot aver en sí sa part.

1. b, *omet* de — 2. e, si ab (b, sab) ellas sabs (*escrivim* si'b) — 3. be, universals — 4. b, pot — 5. b, esenyaments — 6. b, e que ... termes

De Lògica, e de la quarta distinctió

Si mescles les condicions[1]
de lògica, e sos sermons,
ab condicions qui estan[2]
en esta *Art*, conèxer san;
car tuyt li condicionar
qui són en li particular,
cové que sien derivat
duniversal, e atrobat.
Pots, doncs, en lògica formar
condició particular
ab condició general,
on particulars an ostal,
e per ela estan reglades;
e si pequen[3] a vegades,
retornales[4] a lur ostal
don deriven e an senyal,[5]
e ab él formales en ver,
e poràsne ver[6] conquerer.

De Lògica, e la quinta distinctió

En la *taula* atrobaràs
los significats que volràs
a lògica atribuir;
car si a b. c. d. venir
vols, e als altres coronels,
no fo anc en nul capdels[7]
negú fil tant fort enplegat,
com estan li significat
en la taula, per demostrar

1. b, distinctions — 2. b, y estan — 3. be, pecan — 4. b, Y e cor nales — 5. b, *manca el vers* — 6. e, n'haver — 7. b, en mil cabdels

so que ten[1] poràs aplicar
a lògica argumentan.
Vet, donques, e per[2] qual senblan
pots de la taula dirivar
a lògica, mant consirar,
manta materia venir
a so que volràs concloir,
per lo molt gran abundament
vengut per significament
de les cambres, sil sabs trobar
e a lògica aplicar.

De Lògica, e de la .vj.ª distinctió

PER sisena distinctió
respondràs a la questió
que per lògica hom te pot far,
ab que sapjes[3] pendr' exemplar
de les questions qui[4] estan
en esta *Art*, e quel senblan
prengues[5] en ta responsió;
car pus que estan companyó
universal, particular,
per aysòt poràs ajudar
en lògic'ab[6] luniversal,
con sia raó natural
que de so qu'es mays vengal ver
a so qu'es menys.[7] Pots, doncs, saber
aplicar la *Art general*
a lògica; e faràs mal
si no ho fas e las mester,
et fies trob en ton saber.

1. b, tan — 2. e, donques qu'es et per — 3. be, sapies *(escrivim* sapjes) — 4. b, que — 5. b, per renges — 6. e, logica ab — 7. e, qui's mays ... | a ço qui's menys

IV

De la sciencia de Dret, e la primera distinctió

RETR'a cascú so que[1] seu es
es dret, e qui saber be lo volgués,[2]
aplic hy la *Art general;*
car les figures són portal
per lo qual lo pots tot saber
e sa natura retener
per lo mesclar de les figures,
quit mostraran a far dretures
segons granea de bontat,
de poder, durabilitat,
e dels altres comensamens
c' aparen en los[3] mesclamens,
e car tuyt li comensament
se fan ensems responiment
e mostron lo significat
com[4] per dret hom sia jugjat,
concordant[5] li comensament
ab raó per ordenament
de lun en lautre; e si u fas,
so que dret es atrobaràs
e so que es tort[6] atresí,
si sabs tenir lo dret camí
de dret ab los comensaments
en qui es aplicadaments,[7]
e ix⟨s⟩ne con los fas mesclar;
per c'ab él en poràs jugjar.[8]

1. *e*, qui — 2. b, y que ... volges — 3. *e*, qu'apar en los — 4. *e*, e com — 5. b, *Serà* concordent = concorden? — 6. *e*, so qui dret ... | e so qui es tort — 7. b, lo comensament | en ques aplicadement — 8. *e*, per cap e en porás jutjar

De Dret, e de la segona distinctió

AB les regles poràs trobar
dret, si'b[1] eles lo vols sercar,
car eles te diran *si* es,
què es, e so *de que* él es,
et enaxí de cascuna;
car totes de una en una
e totes a dret aplicades,
te mostraran les encontrades
on[2] està dret, e com sentén,
ab que fasses[3] discorrimén
dél per les regles, veramén,
segons que es la lur natura,
car sens eles nul dret no dura
ni pot esser ben conegut.
Vejes, doncs,[4] con an gran virtut
les regles en so que dret es,
e com[5] ab eles lo sabés.

De Dret, e la tersa distinctió

PER la tersa distinctió,
on són li[6] diffinició,
poràs so qu'es[7] dret diffinir
si ab eles lo sabs querir;
e ab eles querir sabràs[8]
dret, si està ton aplicars
segons que tuyt són diffinit[9]
li començament, don bastit
està tot so que es[10] en dret;

1. b, sab : e, si ab (*escrivim* si'b) — 2. b, en — 3. b, falses — 4. b, dons — 5. *Serà* c'om? — 6. b, la — 7. e, qui's — 8. b, sebras : e, saubrás — 9. b, diffinir — 10. e, qui es

e per so esta *Art* sotsmet
a sí les diffinicions
qui són de dret, e ses rahons;
car les sues són generals,
e de dret són especials;
e car especial[1] està
dejus cel don sa forma ha,[2]
pot per él esser[3] conegut,
pus per él es esdevengut.

De Dret, e de la quarta distinctió

PER la quarta distinctió
es de dret sa condició,[4]
enperò si es natural;
car lo positiu no es tal
que seguesca condició
ni necessaria raó,
e no ha lansa ni escut[5]
mas de voler per qu'es aüt.
Mas lo dret qui[6] natural es
ab condició ligat es;
e per so la condició
dest' *Art* te mostra la raó
per que drets an[7] establiment,
e per c'om en fay jugjament.

De Dret, e de la .v.ª distinctió

EN la *taula*'s significat
dret com sia atrobat;
car b. c. d. te mostren ver,

1. b, special — 2. be, ha (b, a) sa forma (*transposam* sa forma ha) — 3. b, el ser — 4. b, conditio — 5. b, ni scut — 6. b, que — 7. e, per qui drets han (b, en)

e b. c. e., a mon parer,
e tuyt li autre coronel,
con fasses dret daquel castel,
daquel caval, daquel molí,
e de tot quant es atresí;[1]
e aysò pel significar
que de les letres pots girar,
concordant[2] li significat
ab justicia de la bontat
e dels altres comensaments,
si per éls fas discorriments,[3]
ensercant dret ab lur[4] mesclar..
E seguex⟨s⟩ lur significar
en tot quant faràs jugjament,
e ab éls fay acordament
contra enjuria e peccat,
e sies ben acustumat.[5]

De Dret, e de la sisena[6] distinctió

Tu sabràs questions formar
e lur solucions donar
de dret siguent l'ordenament,
siguent[7] lo questionament
qui's en esta distinctió,
siguent sa ordenació[8]
per afermar o per negar,
segons c'a nos la veus[9] usar;
e fé la aplicació
a aysò don retràs raó,
segons l'exempli[10] que nes dat

1. b, attesi — 2. b, e ayso pots significar | Y de les letres pots girar (*e*, gitar) | e concordant — 3. b, el fas discorriment — 4. b, en lur — 5. b, acostumat — 6. b, sexta — 7. b, sigent ... | sigent — 8. b, sigent la ordinatio — 9. b, que no la vels : e, que no la veus (*escrivim* c'a nos) — 10. b, exemple?

en esta *Art* per veritat;
car si tu seguex⟨s⟩[1] son sender,
poràs per dret rahons aver,
ab les quals souràs questions,
faent veres solucions
de dret, si tu les as formades
segons quen est' *Art* són mostrades.[2]
Aplica[3] la solució,
qui es, per comparació,
semblant a les solucions
destar[4] e de ses questions.

1. b, segex — 2. b, que nestrat son formades — 3. *Serà* aplicant? — 4. *Serà* dest'art? *Ni l'*Art amativa *ni la* Taula general *proposen questions en sèrie d'*estar

V

De Medicina ab la primera distinctió

MEDICINA es natura
ab c'om sanitat procura;
e pot[1] esser procurada
ab figures, e mostrada
ensercant la malaltia
ab lurs termens,[2] tota via,
different e concordant
lurs termens, e éls mesclant
lu en lautre, en qui par
ab lo lur significar:[3]
com bontat que es malauta
com per los termens no sauta,
e granea autretal,
qui's malauta com no val[4]
a bonea e potestat
que[5] sien magnificat.
E de tots aysò vull dir,
car can són, de gir en gir,
la un en lautre tremesclat,[6]
adoncs està sanitat
en quant estan tuyt mesclat
ab ordonat mesclament;
autresí li element,
com an mesclar ordenat,
adoncs hal cors sanitat.
E per sol[7] comensament
ordenats per mesclament,

1. b, e per tot — 2. b, termes *usual* — 3. b, en que par | ... lur fificar — 4. b, neual — 5. b, qui — 6. e, remesclat : *v*, re mesclat. *Serà* en lautr'entremesclat? — 7. *Serà* sol = so li?

significon[1] lo mesclar
cols metges sabjon[2] sanar.

De Medicina, e la segona distinctió

AB les regles pots sercar
la sanitat, e trobar[3]
so què malautía es,
en aprés, so de que es,
per que es, e quanta na,
qual es, ni quant finirà,
ni on està l sanament,
ni com fal discorriment,
ni ab que hom sabs[4] sanar,
ab que sapies mesclar
les regles duna en una,
ni ab que[5] ve la fortuna;
per c'ab eles pot[6] trobar
lo mal el be procurar.

De Medicina, e la tersa distinctió

SI be[7] saps difinicions,
sabràs les condicions
de medicina; car sercar
ab eles poràs e trobar[8]
lo mal e la sanitat,
qui estan significat
segons que stan diffinit
li comensament, e dit
so que són per diffinir.

1. b, significan — 2. e, sabion : b, *manca tot el vers o, potser, està esborrat* — 3. e, ensercar | ... et atrobar — 4. *Serà* sab? — 5. b, ni que — 6. be, per cab (e, cap) els pot (*sobrentès* hom? *o potser* per c'ab els pots atrobar?). *Escrivim* eles — 7. e, be'n — 8. be, atrobar (*escrivim* e trobar)

E si tu vols hom guarir,[1]
guarda la decocció
faent diffinició
de so de que la vols far
e ab que la vols ordenar;
car sens lur diffiniment,
de les res don fas engüent,
exarob, bany o sagnia,[2]
no poràs trobar la via
com sapies praticar
per sanitat procurar.[3]

De Medicina, e la quarta distinctió

CONDICIONS fan mostrar,
ab lo lur significar,
com estan li element
ab condicionament;
e la lur condició
està la procuratió
de sanitat, tota via,
contra la greu malautia.
Sabràs, doncs, far banyament,
exarob, diectoment,[4]
ab general exemplar
qui's de condicionar
condicions especial[5]
qui a sanitat[6] molt val;
car general condició
dest' *Art* y es occasió
daver la particular,
ab la qual sabjes sanar[7]

1. e, home guorir — 2. b, seguia — 3. b, per curar — 4. b, dons far baiment | axarob diectoment? (*serà* dietament? : e, dictament) — 5. *Serà* special? — 6. b, Y a sanitat — 7. b, sabies : e, sapias

aplicant universal
a la sua special.[1]

De Medicina, e quinta distinctió

AB esta distinctió,
ab los cercles en viró
montiplica lencercar
col malaut volràs sanar;
e guarda ls significats
qui mostren proprietats
de les erbes, els engüens
ab que fas lo sanamens;
car b. c. d. te diran,
segons so per que estan,
e tuyt lautre coronel,
com sia lo teu capdel
en procurar sanitat[2]
per lo lurs significat,
qui es tant montiplicat,
quen pot esser atrobat
lo miyà qui destreu mal
e qui[3] a sanitat val:
lo qual mig es general
al mal qu'es especial,[4]
et encara al sanar
qui està particular.

De Medicina, e la .vj.ª distinctió

AB esta distinctió
faràs comparació
de les tues questions

1. e, luniversal | a la sua (b, suas) especial — 2. b, sie ... cabdel | ... sauietat — 3. b, mya que destreu mal | e que — 4. b, special

e de lurs solucions,
ab questions generals,
el solviment autretals,
a qui sien aplicades;
e aysò tantes vegades,
tró que sien acordan
ab so que vas demanan,
com fasses lo sanament
ab enplastre o engüent.
E si aysò sabs seguir,
el significat culir[1]
qui's desta distinctió,
ton emplastre serà bo
e la tua medicina,
car per aytal mou se fina.[2]

1. b, segir | ... y culir — 2. e, s'afina

VI

De Rettòrica, e primera distinctió

RECTORICA's[1] parlament
fayt[2] ab bel ordenament;
e potla hom avenir
ab esta *Art*, e fromir,[3]
mesclant los comensaments
don ix tan bel dictament⟨s⟩,
que rectòrica nes feta,
dient[4] déls paraula dreta
enbelida ab bontat[5]
granea e potestat,
e laltre comensament,
can hom ne fa mesclament,
con granea qui's[6] ornada,
con està bonificada:
axí com li adjectiu
qui ornen li substantiu,[7]
con déls se fa mesclaments[8]
per tots los comensaments,
el vocable masculí[9]
estia breu en la fi,
el femení alongat
car pus bel nes lo dictat;
el mig el comensament
sien daquel[10] ornament,
e fé la divisió
ab natura de raó
per qui[11] està ornament

1. e, Rhetorica es — 2. b, fet — 3. b, y fremir — 4. b, dien — 5. b, en bontat — 6. b, ques — 7. b, agectiu | Y ornen li sustentiu — 8. b, mesclament — 9. b, mesculi — 10. b, de quel — 11. b, que

bel, ab tal concordament,
que paraula nes ornada
et en bel estil pausada,
e nes major e cabal.
E sils vocables egal
estan, per bel ornament,
lo parlar nes pus plaent
contra contrari e menor,
don salegra lo senyor;
e si fas acusament,
fél ab bel comparament;
e sil[1] senyor vols lausar,
lausalo ab bel mesclar
de tuyt li comensament,
per quels dits sion plaent.[2]
Vet, doncs, con te pots aydar[3]
ab est' *Art* en ton parlar.

De Rettòrica, e segona distinctió

Si vols far bel dictament,
fé ton parlar discorrent
per les regles dunan una;
car ornar lo ta cascuna,
si ensems les sabs mesclar
mostrant lur significar,
ab lo qual[4] poràs ornar
tes paraules, e dir ver;
car lo *què* t fara parer
so que dél dir en volràs,
ab quel parlar ornaràs,
conexent so que deus dir;[5]
e lo[6] *de que* abelir

1. b, sils — 2. b, sien plaent: e, sion plasent — 3. b, ayudar — 4. b, quel — 5. b, deus diu 6. be, so (*escrivim* lo)

farà lo teu parlament
si dél as coneximent;
e autresí de *per que,*
del qual gran ornament ve
a la fi de ton parlar;
ab lo *qual,* pots acabar
so que quers a ton major,
lo qual taurà gran amor
sin la fi fas ornament
de bels dits ab lausament;
e ton parlar sia gran
com requer[1] lo teu deman,
e sia ab calitats
ornades, lo teu dictats;
e propria qualitat
fa estar pus bel dictat,
que no fa apropriada;
e guarda temps e vegada
ab que paraul'es[2] ornada
cos diu al temps ques[3] cové,
car ab él sorn'es manté;
el loc on tu parlaràs,
cels per qui[4] oït seràs,
guarda lur condició,
e segons éls fé sermó,
e segons se cau[5] en grat;
car sermó pauc es preat
con no's entès ni volgut,
e tant hom diu, es perdut;
enperò l gran ornament
del parlar muda l talent
dels oents,[6] pel bel parlar
aysò que vols acabar,

1. b, requirex — 2. e, paraula es — 3. e, ço's diu al temps (b, el tems) quí's — 4. b, que — 5. e, fe lo sermó | ... ço cau — 6. b, oens

acordant ton bel dictat
ab cascun per volentat
de tu e li ausidor;
e fasses forsa major
en aver mou en parlar,
car sens mou no pots ornar
ton parlar; e lo *ab que,*
ab que bel parlament ve,
es materia en parlar,
car sens él no·l pots[1] formar
ni abelir a la gent.
Vet, doncs, lo descorriment
de les regles en parlar,
ab lo qual lo pots ornar.

De Rectòrica, e la .iij.ª distinctió

AB les diffinicions
enbeliràs[2] tos sermons,
diffinent cascú vocable
segons que él es estable
per esser e per natura,
segons bela parladura;[3]
de la qual tes dat senyal
per esta *Art general,*
qui mostra a diffinir,
el diffinir[4] abelir
fa so qui[5] es diffinit
ab veritat e bastit,
e sens que,[6] no es ornada
paraula, ni be scoltada.
E si tu vols acusar
altre, e tu escusar,

1. *e*, no's (b, no·ls) pot — 2. b, anbeliras — 3. b, be la parla dura — 4. b, al diffinir — 5. b, lo que — 6. *e*, qui

feu ab tal diffiniment
on sia bel ornament;
car belea de dictat
fay estar hom escusat,
e ha tu[1] sol desamat
contra qui fas bel dictat.

De Rectòrica, e la .iiij.ª distinctió

AB esta distinctió,
on són li condició
general, pots[2] applicar
ornament a ton parlar;
car ab so qui's general
orna hom lespecial,
com ne fa acordament
per tuyt li començament,
mesclant lurs condicions
lun' en lautra[3] per raons,
con es fayt bel mesclament
dantecedent consequent;
e si ay devoció,
sí si tany contrictió;[4]
e si es diversiment[5]
que fas, parla en rient;
e si en res as errat
parla ab humilitat;
e si parles ab major
o ab egual, fé tu menor,
car ornar nas ton parlar;
e si menor vols pregar,[6]
eguala la sua amor
ab la tua, en[7] valor;

1. be, e a tu — 2. b, pot — 3 be, lun en lautre — 4. b, contritiò — 5. e, devensiment — 6. b, pugar — 7. b, an

e no parles si's[1] irat,
car ira fay leg dictat;
e guardet de dir falsia
qui mant bel dictat desvia
de la fi per qu'es trobat:
parla, doncs, ab veritat.
Anans[2] que vules parlar
comensa a consirar
les paraules que vols dir,
e com les fasses[3] grasir
per belea de dictar
e per verament parlar.
Vet, doncs, les condicions
quis pertanyen als sermons,
qui són belament dictats
dits ab bona volentats.

De Rectòrica, e la quinta distinctió[4]

AB esta distincció
montiplica ton sermó,
car causa significats
quen pots moltes novetats
aplicar à ton parlar,
ab les quals lo pots ornar;
car quant hom au[5] res nou dir
lausir ne pren abelir;
e sís farà lo parlar,
quis farà tant escoltar,
com seran les novetats
que metràs en tos dictats;
car si vas a b. c. d.

1. *Entengui's* si és (=ets) — 2. b, e vans (*serà* e'nans?) — 3. b, falses — 4. b, *Salta a la sisena, ometent tota la quinta* — 5. *Creim que ha de dir* ou : *si de cas,* au *seria de* audeo (gosar) *llatí*

et encar' a b. c. e.
e a les altres colones,
els significats sermones,
tants nauràs a ton plaer
e tant[1] déls poràs dir ver,
quel ver ton dir ornarà
a cel qui lescoltarà.

De Rectòrica, e la sisena distinctió

Si en questió vols formar
novetat, per ornat parlar,
sia[2] lorde en ton parlament,
qui es el[3] questionament
dest' *Art*, e ornan[4] ton dictament
prenent dél lo comparament,
car la veritat[5] quey està
lo teu dictament ornarà;
car beley' està de bontat,[6]
de granea, dèternitat,
e de tuyt li comensament,
ab la qual faràs ornament
per tues noves questions,
encar[7] per lurs solucions;
e la belea de cascú
montiplica de u en u,
e quant serà[8] montiplicada,
serà ta paraula ornada
si ab ela fas questió,
e autresí[9] responsió.
Vet, doncs, con rectòrica's dada
per aquesta *Art* e mostrada.

---

1. e, tants (*suprimim la* s *final*) — 2. be, sie — 3. *Serà* al? — 4. be, ornen — 5 b, vnitat — 6. e, beil hi está; b, de beutat — 7. e, enquer — 8. b, de vn en vn | en quant seria — 9. b, atrassi

VII

De sciencia Moral, e la primera distinctió

ESTÁ sciencia Moral
so per c'om es ver e leyal,
vertuós e digne de be.
Esta scienci'a hom ve
ab mesclar los comensamens,
e hom ne fa applicaments
a la sciencia Moral,
qui sots éls es especial:[1]
axí con bontat, ta vertut,
con ha bonificar cregut
ab saviea e amor,
veritat, gloria, major,
comensament, miyà e fi,
ab les quals té son dret camí
a honrar Deu e sa bontat,
sa granea, eternitat,[2]
son saber, poder e s'amor,[3]
e fay home bon servidor.

De Moralitats, e segona distinctió

AB les regles vertut querràs,
car ab eles l atrobaràs,
e mostrar tan so qu'ela es,
e autresí so de que es,
e si es o no, e per que
es virtut, e tró on[4] sesté;

1. b, Y sots els (e, ell) es special — 2. be, e trinitat (*escrivim* eternitat, *car es tracta d'una de les* dignitats *o* començaments *essencials de Deu*) — 3. b, y temor — 4. b, y tro en

ab la regla qui de qual es,
conexeràs qual virtut es;
ab la regla de temps,[1] sabràs
vertut quant la comensaràs;
ab la regla qui es de loc,
sabràs vertut de qual loc moc,
ni on està, ni a qui ve;
e la manera com se té
contra vicis conexeràs
ab esta *Art;* e si ho fas
auràs ab que l'atrobaràs,
e ab que mèrit tu auràs
per que sies remunerat,[2]
e ab que vensràs[3] ton peccat.

De la sciencia Moral, e de la .iij.ª distinctió

Si tu vols vertut conseguir,
conseguix-la[4] ab diffinir,
segons quet nes exempli dat
en esta *Art,* e demostrat;
car segons que són diffinit,
en esta *Art,* e establit[5]
li comensament general,
diffiniràs l'especial
vertut si fas concordament
d'especial diffiniment
ab cel qui[6] està general.
Vet, doncs, est' *Art* e com[7] te val
a ensercar morals virtuts,
e per eles aver saluts.

1. b, tems — 2. b, remuniat (*creim que el copista prengué per* i *una vírgula* (er) que *tocaria la* n; *el mot* remunerat, *però, ens sembla un neologisme, que volenters esmenariem per* guaardonat) — 3. b, venras — 4 b, consegir | consegis-la — 5. b, y stablit — 6. b, sel que — 7. b, y com : e, e quant

De la sciencia Moral, e de la .iiij.ª distinctió

Si les virtuts vols atrobar,
qui són carreres de salvar,
guarda les lurs condicions,
e fayne aplicacions
ab condicions qui estan
en esta *Art*, qui va mostran[1]
condicions especials
ab sues qui[2] són generals;
car per lo lur significat
atrobaràs moralitat
de justicia, temprança,
fe, caritat e esperança,
prudencia e fort coratge,
pasciencia e vassalatge,[3]
humilitat e pietat,
costancia e castetat;
enaxí de cascuna
vertut, duna en una,
poràs atènyer[4] lur dever
ab esta *Art*, e conquerer.

De Moralitats, e la .v.ª distinctió

Ab aquesta distinctió
montiplicaràs a bandó[5]
vertuts, sils cercles sabs virar
e conex⟨s⟩ lur significar;
lo qual aplics a la virtut
per la qual vols aver salut,
els significats, qui[6] són tants,

1. b, que estan | ... que mostran — 2. b, specials | ab sues que — 3. b, y vallelatge — 4. b, entenyer — 5. *Serà* baldó? — 6. b, que

dar tan de virtuts tants senblants,
que moltes[1] ne poràs atènyer
si los semblants sabs depènyer;
e lo depényer[2] sabràs far
si seguex⟨s⟩[3] lo significar
quet fa cambra de b. c. d.,
e autresí de[4] b. c. e.,
et enaxí de cascuna;
e tu seguex duna en una
so que es lur significar
per vertuts a montiplicar.

De Moralitats, e la sexta[5] distinctió

Si questió particular
moral vols far o ensercar,
membret de les universals
questions, qui[6] estan ostals
on particulars són trobades
con en eles són ensercades,[7]
concordant les especials[8]
solucions ab generals,
abstraent lo especial
significat, del general:
car per aytal abstractió
sabràs soure la questió
quet faran de moralitat.
Vet, doncs, e com t⟨e⟩ es donat
saber en les causes morals
ab esta *Art*, qui es[9] generals.

1. b, tan tans senblants | Y moltes — 2. b, si los semblant saps deprenyer | e lo de preneyr — 3. b, segex — 4. b, e autre de — 5. e, sisena — 6 b, que — 7. b, couen? : e covén (*escrivim* con en); b, enserrades? — 8. b, specials — 9. b, que es

De la fi d'est libre

¶ FINÍ RAMON aquest escrit[1]
a onor del Sant Esperit;[2]
escrit ab c'om sab aplicar
a general significar,
significar especial
qui es de general senyal.
¶ Es en Malorca la Ciutat[3]
aquest nou escrit acabat;
e l'[4] nombre d'encarnació
mil e trecents,[5] com Deu hom fo,
e l'[6] mes de mars; e's comenat
a la divina Trinitat.

AMEN[7]

1. b, Fini Jesuchrist aquest scrit — 2. b, sperit — 3. b, Mallorca la siutat — 4. *e*, al — 5. b, tresens : *e*, trescents — 6. *e*, al — 7. *e*, *omet* Amen

DEL CONSILI

SIGLA

11 A = Ms. de la biblioteca particular Aguiló (Palma), s. XIV.è - XV.è, base de l'edició

1 O = Ms. *Ott. lat. 542*, de la Biblioteca Vaticana, s. XIV.è (fragment)

5 S = Ms. del Col·legi de la Sapiencia (Palma), del XIV.è s. (fragment de lletra posterior)

18 V = Ms. *lat. 9.344*, de la Bibl. Vaticana, s. XV.è

24 J = Ms. *1/71* de la Bibl. del Convent de St. Isídor (Roma), s. XV.è

41 p = Ms. *38* de la Causa Pia Lulliana (Palma) del s. XVIII.è

[ ] = Afegits al ms. del mateix copista

[1] *(volat)* = Correccions posteriors

< > = Addicions de l'editor

A més contenen el Consili els mss. 15, 33, 35

DEL CONSILI*

VN consilii[1] vull començar
en mon coratge, e xantar,
per ço que faça enamorar
tots cells qui ho[2] poden far
per Deus servir,
e lo Sepulcre conquerir:
molt ho desir.

I

En Consilii: tan gran siats,
e tan bellament ordenats,[3]
que Deus ne sia molt honrats[4]
e mant hom ne sia salvats,
e tot lo mon
en lonch e ample en pregon[5]
naja ahon.[6]

---

* Els mss. examinats i les dues edicions anteriors a la present, comencen: «Del Consili que feu maestre (S, lilluminat maestre: J, mestre) Ramon Lull malorqui»; començament tan extrany a la manera lul·liana, que només en podem admetre com a genuïns els dos mots primers, «Del Consili», nom probable de l'obra i ensems epígraf de capítol (anàlogament als successius: «Del Papa», «Dels Cardenals», etc.). La resta, «que feu ... malorqui», creim es glossa afegida, potser, al ms. primigeni, d'on passà als posteriors com a text, i per això la suprimim.

1. *La forma* consilii, *amb doble* ii *final diftongada, no apareix en el fragment de* O, *el de millor text, però la trobam sovint en la primera mitat de* J, *passim en* V, *i una sola vegada* (*v.* 8) *en* S. *Basta això per escusarnos de no recullir les variants d'una en una* — 2. AS, quio (*suplim la* h *arreu*): V, quiu — 3. SVJ, ordonats — 4. AS, honrrats — 5. V, en lonch ample (A, [e] ample) e enpregon — 6. V, a on

¶ En Consili: no façats for
per argent, castell, ne per or;
temets ho com seny sí que mor;[1]
car si avets bo e gran[2] cor,
a! què diran
juseu, sarray,[3] cristian,
tartres e man?[4]

¶ En Consili: no siats duptós,
avar ni trist ne pererós;[5]
tan forts[6] siats conplits d'amors,
de suspirs làgrimes e plors,
per bon amar,
que Deus vos faça acabar[7]
lo seu honrar.[8]

¶ En Consili: hajats consell
ab hom ardit e no volpell,[9]
a consellar per bon[10] capdell;
e si u havets serets molt bell;
car hom vestit
de viciis e mal esperit,[11]
es mal garnit.[12]

¶ En Consili: quius diu[13] de no,
de no diu al Senyor del tro,
qui per amor en la creu fo:
si ell lo lexa a bandó
al dyable,
infern serà son estable[14]
turmentable.

---

1. V, temets he; S, seny que mor — 2. J, ne gran — 3. J, sarrayn — 4. *Pagans o cismàtics de* Comània? *o d'alguna regió dita* Mània? — 5. J, pereos — 6. VJ, fort — 7. S, fassacabar — 8 A, honrrar — 9. V, volpey — 10. J, bo — 11. SVJ, vicis e mal sperit (V, spirit) — 12. J, guarnit — 13. S, qui ho diu — 14. V, tot stable

¶ En Consilii: Deus vos ajut;
temme no siats descebut,[1]
car mant home ha leu volgut
alcun be far, qui es recregut
al començar;
prech Deus queus[2] vulla emparar
ab bo amar.

¶ En Consilii: ans que parlets,
guardats en quals començarets;
en tots homens no vos fiets,
car mant home no està[3] drets.
A,[4] bon amich!
savi's qui per altres[5] castich
e tem destrich.

¶ En Consilii: lo pech moltó
enguanal lop e lo leó,[6]
e la volp enguana al[7] capó,
e mant hoc es pijor que no.
Si nous guardats,
per mant hom serets enguanats
e meynspreats.[8]

¶ En Consilii: guardats la fi
de Deu, qui està lo camí
de paradís, veray fi;
e si anats, vespr'e matí[9]
segur[10] irets,
barat ne tort mal no tembrets,
perfayt serets.

1. VJ, decebut. *Acaba el fragment de* S — 2. *Amb* prech *comença el fragment de* O; V, quens — 3. Jp, hom; V, sta *forma usual dels derivats de* star — 4. J, ab — 5. V, saui es qui (J, que) per altris — 6. OVJ, enganal, *sense u darrera* g *en els casos similars*; J, el leo — 7. V, enganal[o] — 8. V, menyspresats — 9. V, mayti — 10. J, segurs

II

Del Papa

SENYER en Papa quint Clement,[1]
qui estats senyor de tanta gent:[2]
fayts quel consilii sia breument;
si trop hi fayts dalonguament[3]
parrà barat,
e Deus vos en haurà desgrat:
serets jutjat.

¶ Sènyer en Papa: què farets?
vostre consilii honrar lets?
si no y fayts tot quant porets,
per tot lo mon blasmat serets
e mal volgut;
mostrarets siats recresut,
e es perdut.

¶ Sènyer en Papa: què farà
lo gran poder quin vos està?
si no li fayts far quant[4] porà,
a Jhesu Crist sen clamarà
fortment de vos,
e car[5] no vol sia ociós;
e es raysós.

¶[6] Sènyer en Papa: tal vos riu,
que[7] volria no fossets viu;

1. OV, climent — 2. *Acaba el fragment de* O — 3. AVJ, de longuament — 4. pe, si no'l fayts far (J, fer) tot quant — 5. V, [e] car — 6. V, *posa les sis estrofes següents entremig del cap.* III — 7. J, qui

gardats[1] que no siats altiu
al consilii, qui està riu
e bon camí
per que hom va a bona fi
ab voler fi.

¶ Sènyer en Papa: per lo mon
en lonch ⟨e⟩ ample e pregon,
vostre poder hi es entorn;
per que sent Pere na sojorn,[2]
hajats lon vos:
no siats avar, pererós,
mas larch e pros.

¶ Sènyer en Papa: fayts preycar
la sancta fe, e mostrar clar,
per que venguon[3] a batejar
tuyt linfesel, e per[4] salvar;
e eu say raysons
contra que no val lurs sermons:
dats hi perdons.

¶ Sènyer en Papa: eu mescús
al bon[5] rey salvayre, Jhesús,
qu⟨e⟩ eu vos ne preguat[6] sejús
quel consilii pugets ensús.
Al jutjament
diray que al Papa Climent
ho fuy dient.

¶ Si el consilii no es ni val,
pahor ay quen isca[7] gran mal;

1. VJ, guardats *usual* — 2. J, sejorn — 3. VJ, vengon — 4 V, linfel [e] per : J, linfeel e per — 5. J, bo — 6. V, ne pregat : J, ne prega — 7. J, paor tench quen hisca

e qui dirá: «Res no men cal»,
crey[1] que irà en mal hostal
tots mals soffrir,
pena e dan sens penedir,
e sens exir.

¶ Sènyer en Papa: Deus pregats
que en[2] est pas siats aydats,
pel Sant Espirit espirats,[3]
per nostra Dona remenbrats;[4]
el Deu damor
ajut a la cuyta major,
per sa honor.[5]

1. J, res men cal | crech — 2. AJp, quen (*serà* quen *i després* ajudats?) — 3. V, spirit (A, *també* spirit) spirats : J, sperit spirats — 4. A, [ré]menbrats — 5. V, amor

III

Dels Cardenals[1]

Cardenal es bo cardenil[2]
de gran porta bona, humil,
per la qual entra[3] hom gentil,
que ço que fa tot va a fil.
A! gran nom ha
cardenal! Lo poder que ha;
a! quèn farà?[4]

¶ Cardenal es lo conseller
del Papa, e ha lo poder
que hal Papa en son mester,
e ço que ensemps poden fer.
A! qual punir,
si ells no volen Deu servir!
a! quil pot dir?

¶ Sils cardenals han bon consell
quel consilii sia bo e bell,
cascun ab gran gaug[5] saparell,
car Deus serà tots temps ab ell,
sus en lo cel,
Cherubin, Seraphim, Miquel
e Gabriel.[6]

¶ Cardenal que[7] vol destorbar
que consilii[8] nos puscha far,

1. V, cardinals — 2. V, cadernil — 3. J, entre — 4. J, que fara — 5. V, cascu; J, goyg — 6. A, e (J, *també* e *però tatxada*) Cherubin Cheraffin e miquel ¦ e grabiel — 7. J, qui — 8. J, quel consili

lo consilii sirà clamar
a Deu, quil[1] venjarà ben car.
Làs! què̀s farà?[2]
car no lin valdrà pug[3] ne pla
ne tot quant ha.

¶ Senyors Cardenals: ordenats[4]
que cavaller sia triats
religiós;[5] e sí los dats
ço del Temple, e les potestats
daltres maysós
de les altres religiós,
cavallers bos.[6]

¶ Tal cavaller vaja estar
per tots temps may[7] en Ultramar;
la deena[8] li fayts donar
per lo Sepulcre a cobrar:
lo gran poder
que[9] haurà, qui lo pot saber?
Vullats[10] ho fer.

¶ Cell qui no fal be que porà,
sapia[11] que Deus sen venjarà;
car en no far be, mal farà,
e en far be null mal farà.
E, donchs, Senyors,
pus quel poder està en vos,
estiats bos.

---

1. J, quil en — 2. V, llas; J, que fara — 3. VJ, lin (V, li[t]) valra puig — 4. V, *a continuació van intercalades les sis estrofes darreres del capítol* Del Papa — 5. AVJp, religiosos (*escrivim* religiós *amb sentit plural com el del v.* 344) — 6 J, ... maysons (A, *també* maysons) | ... religions | ... bons — 7. J, tostemps; V, [may] — 8. VJp, decima — 9. AVJp, qui (*escrivim* que. *car ens sembla acusatiu*) — 10. J, vullat — 11. *Serà* sapja?

¶ Senyors Cardenals: dats a Deu
lo vostre poder qui es seu;
si no ho fayts[1] serà li greu:
poriaus en[2] venir mal leu.
A! beus gardats
que son poder no li tollats,
car er venjats.

¶ Senyors Cardenals: ab voler
podets tot lo mon conquerer,
ab que donets vostre poder
a Deu; e podets ho leu fer,
pus queus[3] vullats:
si nou fayts serà car comprats.
A, beus gardats!

¶ Senyors Cardenals: lo consilii
fayts pervenir a bona fi,
que val mays que argent ni cosí
ne sejorn, vespre ne matí.[4]
A, Deus amat!
ha son[5] orde cardenalat
quen sia honrat.[6]

1. V, e si nou fayts — 2. V, poriheus hen: J, porrius en — 3. J, queu o quen — 4. A, senjorn; V, mayti — 5. AVJp, a son (*escrivim* ha) — 6. A, honrat

IV

Dels[1] *Prínceps*

SENYORS Prínceps, Ducs e Marquès:
sapiats: gran maravella es
si l consilii nos fa adès
e lo millor qui paria,[2] més
bo[3] que no fo:
cascú meta son ganfanó,
per gran perdó.

¶ Cavaller qui be sab amar
en conquerir tot Ultramar,
en nulla res no deu duptar;
pensar pot que Deus vol aydar
a sa honor.
Vagen, donchs,[4] rey, emperador
ab gran vigor.

¶ Rey, emperayre e baró,
eras[5] veyrem si seran bo,
ne de raysó fan guanfanó
e damor de Deu gonilló;[7]
e quals prelats
diguen: «Nos som apparellats:
senyors, anats!»

1. Vp, de — 2. VJ, qui parria : pe, que parria — 3. AVJ, tan (V, tant) bo. *Creim que el mot* tan *fou introduït com a glossa, d'on passà al text : suprimint-lo, com fem, el sentit resulta clar i el vers de mida. Prenent el més anterior per* m'es *o* mès *(de metre) seguit de la coma, es podria conservar el* tan, *si be el vers seria llarc* — 4. J, duchs — 5. AV, eras (=ara, *segons el Dicc. Aguiló Serà* er as? *o millor* er es?) : J, aras : pe, cras — 6. J, fa ganfano (V, *també* ganfano) — 7. AVJ, e de la amor (*escrivim* damor); A, ganillo?

¶ A[1] cavaller tany cavalcar,
escut e sella e brocar,
espasa[2] e lança, e colps dar;
e taynli atresí amar,
per conquerir
lo Sepulcre, per Deu servir,
peccats delir.

¶ Senyors Prínceps: si prometets
al Papa que trastuyt irets[3]
e quey farets tot quant porets,
en gran vergonya lo metrets
si nous vol dar
per lo Sepulcre a cobrar:
vets lon pregar.

¶ Cavaller no tinch per cortès,[4]
si Deus no ama mays[5] que res;
no sab fer còlops[6] a manès
damor, si gran peccador es.
A, cavaller!
en Deu servir fay ton poder,
e volenter.

¶ Cavaller qui es servidor
de Deu, no ha de res pahor,
car confortes en son senyor
e en força de bon' amor.[7]
A, cavaller!
si tu vols esser bon guerrer[8]
ama be fer.[9]

---

1. VJp, al — 2. A, espa (*serà* espaa?) — 3. V, trestuyt hirets — 4 V, corters — 5. *Tots els mss. diuen* mes : *restituím* mays — 6. *De* colaphus *llatí* : Vp, colps — 7. V, de (J, do?) bona amor — 8. J, bo; A, gurrer — 9 V, fe

¶ Null cavaller està ardit
si de virtuts no es complit
e falsa amor sian[1] son lit
e que lonor de Deu oblit.[2]
A, gran baró!
mit tota ta entenció
que sies bo.

¶ Cavaller es per dret servir
e que lo mal faça fugir,
per que lo be puscha venir,
e que lo do per obeyr
al Deu damar,
ab que vaja en Ultramar
be exalçar.

¶ Mays[3] val cavaller pessejats
per tal que Deus sia honrats,[4]
que malvat viu e desamats
per Deu, e no plor sos peccats.
A, cavallers![5]
eras veyrem[6] quals son primers
e bons guerrers.[7]

1. V, falça mor sien (A, *també* sien : J, sia en) — 2. p, e per lonor de Deu loblit (AVJ, li oblit : *suprimim* li) — 3. J, mays : AVp, may — 4. A, honrrats — 5. AV, cauallier : p, cauallors — 6. A, eras (pe, cras) veyren : J, aras veyrem. *Cfr. la nota 5 de la pàgina* 264 — 7. A, guerres : p, guerrets

V

Dels Prelats

Remembrar vull a los[1] prelats,
qui per Deu estan tan bastats,
que no sien trop sejornats[2]
e que donen ço que ls es dats,[3]
a conquistar
tota la terra d Ultramar,[4]
pus que s pot far.[5]

¶ Prelat, tant[6] quant ha de poder
en far be, lo be li quer
que do a Deu de son aver;
e lo donar es son be fer
en son bon loch;
si no, de lay[7] nols parrà joch.
A, fort los toch!

¶ Prelat: guarda quant est[8] honrat
per Jhesu Xrist, molt desonrat
cant per tu està[9] pauc amat,
e pel Sepulcre no cobrat.
Al vay lonrar[10]
per lo consilii emparar,
sens cor avar.[11]

---

1. A, remembr[ar] uull ab los, *la* b *raspada* (VJp, als) — 2. V, senyoreiats — 3. *Tots els mss. diuen* donats (*escrivim* dats, *forma prou usada en altres passatges del text*) — 4. J, doltramar — 5. V, fer — 6. V, *omet* tant — 7. J, de lay : AVp, delay — 8. A, guarde; V, es — 9. A, cant (Ve, car : J, quan : p, can) per tu esta tan (*el mot* tan *puntuat*) — 10. p, lonrat *i altera l'orde dels dos versos següents posant el curt davant el llarc* — 11. V, hauer

¶ Senyors Prelats: e què farets
de lo gran poder[1] que havets?
A Deu honrar, dar lo volrets?
Si no ho fayts, a![2] què direts
al jutjament,[3]
can Deus[4] dirà: «Mon malvolent:
vay a turment»?

¶ Prelat: no pots Deus enguanar,[5]
ne en res no lo pots[6] forçar;
e si del seu no li vols dar,
de tus porà fortment[7] venjar.
Si no est bo,
no hauràs escusació:[8]
dir ta de no.

¶ Senyors Prelats: ben[9] son certà
que si lo consilii nos fa,
vos hi metrets la vostra mà.
Aquella mà, hon fogirà
a greu dolor
perpetual, per quil Senyor
ha desonor?

¶ Senyors Prelats: tan mal me sent,[10]
car vey alcú ensenyament,
quel consili no si' nient.[11]
E si ho es, a! falliment[12]
pena e mal,

1. V, del gran; A, pder *sobre raspat* — 2. VJp, si nou fayts ha (A, *també* ha) — 3. A, jutgament — 4. V, cant deu : J, quant deu — 5. V, no podets deu enganar (Jp, *també* deu enganar) — 6. V, nol po-podets — 7. J, porra; A, forment : V, for[t]ment — 8. p, haurets; V, scusacio — 9. V, senyor; J, be — 10. A, ta (e, tal) mal ma sent : p, tal ma me sent — 11. A, no si (V, sia) ment? *aquest mot molt borrós* — 12. VJp, e siu es ha (A, *també* ha : *escrivim* a!) deffalliment (e, *també* defalliment)

de qui serets perpetual
malvat hostal!

¶ Senyors Prelats: beus es vengut
si fayts consilii er rebut;[1]
si nol fayts, mal vos es cresut,[2]
lo consilii no fos sabut
ne nomenats;
per mant home serets blasmats
e menyspreats.[3]

¶ Senyors Prelats: no es leó
qui no faça tembrel moltó;
e diets hoc, e puis diu no;[4]
de ço en qui[5] ha gran raysó
pauc es temut;
bo li fóra que estés mut,
no recreüt.

¶ Senyors Prelats: no val anell,[6]
ne gran cavall, ne bell mantell,
ne gran flota[7] de mant donzell,
si en sos fayts no ha capdell[8]
discreció,
e que sia ardits e pro
quant es raysó.

1. *Mss.* errebut — 2. V, crescut — 3. V, menyspresats — 4. pe, hoc puis diu de no (VJ, *també* de no) — 5. VJ, daço; J, en que — 6. V, en ell — 7. Vpe, flocha : J, floca — 7. V, ni en sos; A, cabdell

VI

Dels Religiosos[1]

RELIGIÓS:[2] fayts monestir,
per tal que y puscats Deu servir;
sin Ultramar lanats bastir,
pel consilii podets venir
e preycar,
e per lo Papa a preguar
e consellar.

¶ Religiós bo se sotsmet
a servir Deu quan ell va[3] dret;
e si contral consiliis met,
sots son hàbit està[4] nelet,
hàbit de mal,
sots lo qual hàbit no val
ni es leyal.

¶ Religiós contemplatiu,
temor de Deu està son niu;
no tem menaces ne null briu,
ne no vol esser seyorniu.[5]
Vay predicar
que anem tuyt en Ultramar
per Deus honrar.

¶ Religiós: entinme be:
si contra Deu fay nulla re,
molt pus gran pena te cové,

1. A, relegiosos : V, religioses — 2. VJp, religiosos — 3 A, na? — 4. V, abit sta *formes usuals* — 5. J, senyoriu

car fenyste que faces mays[1] bé
que altre, e par
que mays que altret deus gardar[2]
en lo mal far.

¶ Religiós: si vols servir
molt Deu, vay per s'amor[3] morir,
e de la sancta fe ver dir
als infeels, per convertir;
car gran plaer[4]
ha Deu dom qui vol sostener
mort per dir ver.

¶ Religiós: oració
fay a Deu molt gran, qu'ell nos do
consilii vertader e bo,
e quel Papa do gran perdó
ab gran tresor;
car lun e laltre han lo for,
e mal hi mor.

¶ Religiós: bo es presich
que fas a lom, que se castich,[5]
e que do acell[6] qui té, rich;
e pus que tés mès en oblich,[7]
vay presycar[8]
lo Papa, que vulla passar
en Ultramar.

¶ Religiós: sil Papa va
en Ultramar, tot hom irà,

1. J, fanys te .. mes (Vp, *també* mes) — 2. V, que may; VJ, guar dar — 3. V, per amor — 4. V, als infels (A, *també* infels) conuertir | car plaer ha (*aquest* ha *tatxat*) — 5. VJ, ques castich — 6. VJpe, a cell — 7. *Mss i edd.* oblit (*escrivim* oblich = obligació *com demana el sentit i la rima*) — 8. Vp, preycar : J, preicar

tota la terra conquerrà.
Religiós: si en tu ha
gran ardiment,
crida, preyca valentment
e mantinent.

¶ Religiós: tu saps quel ca
tant ladra, qu'om[1] sen despertà,
e fuig lo mal e lo be fa.
Qual de vosaltres[2] ladrarà,
per despertar
aquells qui poden gran be far
en Ultramar?

¶ Religiós: lo teu habit
deu esser de molts bens complit
e de bons exemples garnit,[3]
per ver'amor esser ardit;
e sens pahor
deu esser gran preycador[4]
per lo Senyor.

1. A, tan ladre quom : VJ, tant ladre com (J, chom) : p, tan ladre com (*escrivim* ladra) — 2. p, nosaltres — 3. J, eximplis guarnit (Vp, *també* guarnit) — 4. Vp, preycador : J, preicador : A, predicador

VII

De Contricció

Contrició:[1] a mon albir
trop vos delitats en dormir.
Per que no anats cor ferir,
del qual façats amor exir
e gran amar,
dolor, sospirs et molt plorar,
per satisfar?[2]

¶ Contrició: cell qui nous vol
sens fin' amor, està tot sol;
e si lo cor contrit nos dol,
de tot en tot serets en sol:
ja gras[3] capó
nous valrà, ¡A, dampnació!
prechs ni perdó.

¶ Contrició: lo nom perdrets
si dels peccats dol no havets,
e quels peccats tant no plorets
com sabets que gran escarn[4] fets:
si nols mundats,
plena estarets de barats
e falsetats.

¶ Contrició: ypocrita
vos va entorn, e si nos fa
lo consilii, vostra lana

1. Vp, contriccio *usual* — 2. V, dolors (J, *també* dolors) suspirs ... per satisfer — 3. J, ya gran : p, Y agras — 4. VJ, scarn

de falsetat[1] mant hom vestrà:
per destruuir[2]
lo consilii, fa jaquir
Deus a servir.

¶ Contrició: vostre panó
alguna vets es tració;[3]
car ço que defores par bo,
dedins es mal e fallyó[4]
e gran peccat;
per que havets lo nom[5] mudat
per gran barat.

¶ Contrició: cot'e mantell[6]
fan de vos mant hom gran e bell;
e si vos sots de bon capdell,
Deus vol que hajats mant donzell
e mant cavall
a destruir mal en vall,
don mal tresall.[7]

¶ Contricció: nous vull mentir;
nom play ab vos en lur dormir.
Don fayts devoció[8] exir
sil consilii fayts er jaquir?[9]
E car plorats
per ço que façats grans barats,
mal vos nes dats.[10]

¶ Contriccio: a vos me do,
ab que amets devoció

1. A, falssetat — 2. V, destrouir : Jp, destruir — 3. J, traycio — 4. V, mall e fallo — 5. J, lo mon — 6 e, cota e mantell — 7. J, tressall — 8. p, can fayts deuocio (J, oracio) — 9 V, laquir — 10. V, vos ne dats

e far consilii[1] gran e bo,
fora de tota traci6[2]
e mal pensar:
ab vos iray en Ultramar,
be exalçar.

¶ Contricció: qui bes penet,
tantost es exit de nelet,
e[3] en tot ço qui es ha dret,
e per tot va cap eret[4]
e es ardit,
pus que està de mal exit,
per vos garnit.[5]

¶ Contricció: lo dejunar
que fayts, el suspir el plorar,[6]
oració, e lo cantar,
tot se coneix,[7] al satisfar,
de qual part ve,
car luny està lo mal al be:
ço leu hom ve.[8]

1. V, e far ton consili — 2. V, trahicio — 3. J, *sense* e — 4. J va ab lo cap dret (V, eret : Ap, aret : e, dret). *Serà* va'b lo cap eret? — 5. Jp, guarnit — 6. Vp, e plorar — 7. Vp, conex — 6. *El* ve (*de* veer) = veu

VIII

De Satisfacció

SATISFACCIÓ es hostal
en qui no està negú[1] mal
ne tem menaces ne destral,
car satisfer[2] es son cabal;
per que Deus ha,
qui li ajuda ça e lla:
segur' està.[3]

¶ Satisfaràs a ton voler
del mal quen has[4] fayt, ab be fer;
satisfaràs a ton saber,
a ton membrar, a ton[5] poder,
quels dons a Deu,
per ço que trestot sia seu
ab tot son féu.

¶ Satisfaràs a ton sentir,
a ymaginar e consir,
e en ço[6] que no deus tenir,
ab cor contrit e ab sospir
de lo mal far,[7]
e gran sia lo desirar
en Deus honrar.

---

1. VJ, negun : p, ningu — 2. *Serà* satisfar? — 3. *Tots els mss. i edd. diuen* segur esta (V, sta), *i així sembla que* segur *va referit a* hostal : *ens sembla però que la lògica interpretació del passatge demana referencia a* satisfacció *i això ens obliga a admetre una* a *final elidida; per això escrivim* segur' — 4. V, de mal que has (p, *també* que has) — 5 *Mss*, e a ton : *suprimim la* e *que creim subrepticia*) — 6. p, consir | en ço — 7. V, de mal mal (*sense* far)

¶ Satisfé consilii a Deu
en tot ço que hi[1] sia seu;
si nou fas, mal ten vendrà[2] leu
en tot quant has, e seràt greu.
O,[3] consilii!
not valrà tresor ne cosí
a mala fi.

¶ Si lo consilii bo not sab
de santedat[4] te faràs gab,
null be menjaràs en ton mab,[5]
lira de Deu serà èn ton cap.[6]
A, robador!
no faces a Deu desonor,
lo teu Senyor.

¶ Consira quant ta Deus donat
e com te fa estar[7] bastat,
e quant es ço quel has[8] emblat:
si nou sabs, mala fuyst nat.[9]
Hajes consell
ab virtuts, not dons del coltell,
hajes cabdell.[10]

¶ Si no satisfàs en est[11] mon,
en infern iràs tan[12] pregon,
que de tot mal hauràs haon[13]
e null be not serà[14] entorn.
A, cavaller!
sies bo e valent guerrer,
e vay primer.

1. VJp, quey — 2. p, venrra — 3. Ap, ho — 4. Jp, santetat — 5. V, nuyll be no meniaras; J, map — 6. A, cab — 7. V, star : J, esser — 8. V, que li has : J, que has — 9. V, si nou (A, no ho) saps mala fust nat — 10. V, capdell — 11. *Mss*, en aquest (*escrivim* est) — 12. V, ben — 13. V, a on : J, ahon — 14. V, no sera

¶ Si satisfàs a ton parent
dayçò en que no has nient,
no satisfàs mas fentament:
sabràs ho al trespassament,
can[1] Deus dirà:
«Qui no satisfà ço que ha,
dampnat serà».

¶ Si satisfàs a ta honor
mays que a Deu, car[2] es millor;
si a ell satisfàs amor,
ell te darà lo do[3] major
de salvament,
hon estaràs eternalment
alegrament.

¶ Qui satisfà, si ha rahó,
no està pech ne es moltó;
si al consilii diu de no,
no estarà veray ne bo,[4]
e tot lo mal
qui li vendrà, serà hostal
de mal cabal.

1. V, cant : J, quan — 2. *El mot* car *ha d'esser un substantiu : potser la* r *originariament era* n (can = ca), *i així faria bon sentit; també* car *podria esser un nom de marineria, el significat del qual ignoram* (*Cfr. Dicc. Aguiló*), *no sabent, per tant, si es aplicable al cas present* — 3. J, don — 4. V, no staray ni bo

XI

De Devoció

Devoció: e on estats?[1]
Poriem saber si vendriats[2]
a est consilii, si l amats,
e que al Papa tost[3] digats
e al Cardenal
que dona sots de lur[4] hostal,
per fayt cabal?

¶ Devoció: de volentat[5]
siats cosina, de bontat,
denteniment e de bon grat,
e que noy sia null barat
ne dir de no
al consilii, com sia bo,
de gran perdó.

¶ Devoció: lo consirar
e li suspir e li plorar
requeren a vos gran amar:
parlats[6] barons a escalfar,
cascú[7] vos port
en Ultramar, e siats port
de bon conort.

1. V, stas — 2. J, porriem : p, porien; A, uend[r]iats : VJ, vendriets : p, vendrets — 3. J, tot — 4. A, llur — 5. V, voluntat — 6. A, prelats o perlats : p, prelats : VJ, parlats. *Els editors passats han preferida la lliçó* Prelats *seguida de coma, però el sentit del* cascú *següent roman en l'aire. Per això tenim per més acceptable* parlats, *com imperatiu adreçat a* Devoció, *a la qual també referim el mot* vos (cascú baró vos port) — 7. J, cascun

¶ Devoció: tot quant havets
sia amor lausor[1] e prets;
e si no fayts quant far porets,
fals e debades[2] planyerets:
vostre plorar
els suspirs, fayts per enganar
contra be far.

¶ Devoció: aras parrà
si lo vostre plorar valrà;
e si no val, a![3] qui creyrà
vos e RAMON per paraulà
e per plorar?[4]
Anats los altres enganar
e baratar.

¶ Devoció: ara es temps
que per vos sia tal comens,
e per lo Papa quint Clemens
tot lo mon ne sia jausens.
E si fallyts,
qui us creyrà,[5] per plors ne per crits,
vostres bell dits?

¶ A! e què val gran[6] caperó
en cap senes[7] devoció?
ne què val menjar gras capó
emblat a son bon companyó,
per Deus honrat,
qui ab hom ses aparentat[8]
per amistat?

---

1. J, lausor amor — 2. A, e debadeus: p, adebades — 3. AVp, ha: J, a — 4. V, e per lorar — 5. V, creya — 6. p, (*sense* Al) De que; V, val lo gran — 7. AJp, sens: V, sens gran (*escrivim* **senes** *demanat pel metre*) — 9. V, sens parentat

¶ Devoció: iray plorar
e al consili predicar
als senyors qui lo poden[1] far;
e si vos hi volets anar
em ajudats,
cridarem tró si' altrejats
bé ordenats.

¶ Devoció sens ardiment,
discreció, bo estament,
e sens manera dardiment,
no valràl consilii nient.
Què nos farem?
de bon fayts nos apparellem[2]
quant hi irem.

¶ Qui be ama, no ha pahor,
ne res nos té a desonor,
pus que de Deus es servidor.
Al nostr' ostal[3] lexem pahor;
e ardiment
sia nostre pa e piment,
e bon talent.

1. V, quiu poden — 2. J, no apparellem (p, apellem) — 3. V, nostre hostal : J, nostratal : p, nostro hostal

X

De Oració

ORACIÓ: venits ab nos,
e que siam bons companyós;[1]
vos preyrets Deus, qui es bos,
que ajut a fayre[2] s'onors
per sí honrar,
e lo consilii acabar
per Ultramar.

¶ Oració: a Deu pregats
que al Papa do volentats,
com es lo poder quels ha dats
als cardenals[3] e als prelats
e los[4] barons
e a totes religions,
per far[5] fayts bons.

¶ Oració: qui pregua[6] Deu
que li perdó los peccats leu
el do, e no vol esser seu,
lo consilii li es molt greu:
va per camí
a hostal[7] greu de mala fi,
vespr' e matí.[8]

¶ Oració: en mant hom sots,
qui Deus pregua, per ço desots

1. Vp, companyons — 2. pe, ajut a fayre: A, ajude affayre: V, ajude a frayre: J, ajuda a fayre — 3 J cardinals — 4. *Serà* als? — 5. A, fer — 6. J, pregra — 7. V, al hostal — 8. Jp, vespre e mati

plora, sospira al[1] senglots,
e de Deu nol[2] cal una nots;
per que fallyts,
car ets en homens mal nuyrits[3]
de bon fayts dits.

¶ Oració: si com preguats,
ço que en boca vos formats
en vostre cor mal pensats
com lo façats, greument errats:
res no valets,
car no fayts lo be que parlets,
e mal volets.

¶ Oració: Deus diu de no
a quil pregua ab tració,[4]
ab sacriffici qui es bo
mala lo met en son mentó.
Anats dormir:
mantes[5] vets mavets fayt fallir,
Deus escarnir.

¶ Oració: al home[6] pech
diu hom «tavech bavech»:
e com vos estats fals alberch
beus fay quius diu «famech».[7]
Oració:
lo mal puja e lo be no;
Deus vos[8] perdó.

¶ Los apòstols predicaven,
Deus los dava què volien,

1. VJ, ab — 2. V, not — 3 V, noprits : Jp, nudrits — 4. VJp, traycio — 5. V, moltes — 6. J, home : AVp, hom — 7. AV, quius diu quis famech. *Prenem la lliçó de* J — 8. A, *afig* ho *tatxat*

los infeels[1] convertien
e per amar ell[2] morien,
e per honrar.
Trop vos havets venuda car
per oblidar.[3]

¶ Oració: veix[4] vos xantar
molt, e petits miracles far;
ab petit vos vey[5] destorbar:
par que no hajats gran amar
mas[6] en cosí,
en sejornar e en bon vi[7]
e en aur fi.

¶ Oració: ja no anets
al consilii, si no volets,
car Deus hi perdrà sos[8] drets;
e si vos molt amar volets,
Deus vos valrà;
per vos lo consilis farà,
el ben[9] vendrà.

¶ RAMON fa[10] tot ço que pot far
per bon consilii ordenar
ab la senyera, e preycar
a cells[11] quil poden ordenar
per gran amor,
e qui han la força[12] major
per lo Senyor.

1. V, infels — 2. Jpe, ells — 3. *Aquesta estrofa ens sembla apòcrifa per l'estil, pel metre, per la rima del primer vers i pel lèxic* — 4. VJ, veig: p, veiy — 5. J, veig — 6. *Mss* mays (*escrivim* mas) — 7. V, e en (Jp, *també* e en) sojornar e en lo bon vi — 8. *Serà* tots sos? — 9. Vp, ell ben: J, el be — 10. J, fa: AVp, *manca* — 11. *Mss. i edd.* aquells (*escrivim* a cells) — 12. V, forcha, *la* h *tatxada*

XI

SENYOR DEUS: PLUJA,
PER QUE L MAL FUJA,
CAR PECAT[1] PUJA!

SENYOR: tal pluja donats,
que enamor Papa,[2] Prelats,
el Sepulcre sia cobrats
e lo gran nom vostre honrats.
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Can[3] el consilii er justats,
ver Deus, justicia donats
per conseller a los[4] prelats;
car no y serà null barats:
al consilii, ver Deus, aydats.[5]
Senyor Deus: pluja,[6]
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Prudencia sia conseller,
que consella fayt verdader:[7]
a lo[8] consilii es mester;
sens ella no[9] valrà diner.
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

1. VJp, peccat *usual* — 2. J, papes — 3. J, quan — 4. V, als — 5. VJp, ajudats — 6. *En lo successiu els mss. omelen el dos versos darrers de la tornada* — 7. VJ, vertader — 8. V, al — 9. A, na

¶ Fortitudo de gran confort
de lo[1] consilii sia port;
si nou es ja men desconort,
car lo be hi perdrà son sort.[2]
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Si lo[3] consilii ha son for,
temprança, gran seràl tresor,
car tot serà vestit de or,[4]
e de virtuts e de bon cor.
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Si la fe grans amichs no ha
a lo[5] consilii, què farà?
lo consilii se clamarà[6]
a Deu, car la fe noy valrà.
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Quil consilii volrà honrar,
esperança vulla menar,[7]
car ab ellas porà 'cabar:[8]
fals hom noy porà contrastar.
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

1. V, del — 2. V, sa sort — 3 J, sil — 4. p, de or : AVJ, dor — 5. V, al : J, halo — 6. AVp, consilii s clamara (J, se clamara) — 7. V, amenar. *la primera* a *tatxada* : J, membrar — 8. A, acabar *però la primera* a *puntuada pel mateix escriba* : p, cobrar

¶ Caritat: venits aydar[1]
al consilii, per lo be far,
el Papa ⟨a⟩[2] enamorar
e cardenals a consellar.
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Avaricia es camí
per qui hom va a mala fi;
si ella es al[3] consilii
ell no valrà .j. peytaví.[4]
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Glotonia es destral
ab colp mortal:
si al[5] consilii ha hostal,
lo consilii en res no val.
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Luxuria es[6] peccat
per tot lo mon escampat:[7]
del consilii sia gitat
e tot hom della[8] enamorat.
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

1. *Serà* ajudar? *altrament caldrà llegir* a-y dar — 2. A, per *tatxat amb tinta vermella pel mateix escriba* — 3. V, el — 4 e, un peytani — 5. V, sel — 6. V, luxurias : pe, *manca tota l'estrofa* — 7. V, scampat — 8. *Serà* dell? (del peccat)

¶ Si al consilii va ergull
ab null hom, ne en ell[1] lacull,
tot hi serà de mal escull:[2]
no y cal anar RAMON LULL.[3]
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Accidia es necligar[4]
de far be, e destorbar:
si al consilii pot entrar,[5]
no y cal null hom bo anar.
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Enveja es desijament
de fembra, castell e argent:
si lo consilii es son parent,
tot serà vestit de nient.
Senyor Deus: pluja,
per quel mal fuja,
car pecat puja!

¶ Ira es trista[6] passió;
della no ve[7] consell bo:
si al[8] consilii ha maysó,
lo consilii no serà bo.[9]
Senyor Deus: pluja,
que RAMON *suja*[10]
car lo mal puja!

1. J, ab ell — 2. V, scull — 3. J, Raymon; A, llull — 4. Jp, negligar — 5 VJ, intrar — 6. V, tristicia — 7. V, no coue — 8. V, si el — 9 A, *acaba la lliçó per arrencament del darrer fol* — 10. V, se hujà

CANTILENA

SIGLA

4 D = Ms. *R. L. 40 (Dominicà)* de la Biblioteca Provincial de Palma, s. XIVe

o = *Ashm. 1483* de la Bodleian Library, d'Oxford, s. XVIe

També conté la *Cantilena* el ms. 244 de *Corpus Christi College* d'Oxford, del s. XVe, fols 81 - 82. Cfr. P. Bohigas: *Repertori de Manuscrits Catalans* (Estudis Universitaris Catalans, vol. XII, pp. 422 i 426 - Barcelona, 1927) i J. M^{a}. Batista i Roca: *Catalech de les obres lulianes* d'Oxford, (pp. 27 i 47), Barcelona, MCMXVI

* 1
* *

Amor me fay[2] *ayçò rimar.*
Ab corrupció poràs saber,
car sens ella nos pot liar[3]
generació de son esser.
Essencia fa quinta obrar
si unitat vols daçò fer.
Et not vuyl pas mays declarar:
covét plural amor haver.

Daçòt daray cesta semblança:
conexeràs per lens extens,
del simple per concordança,
laltre c'apeyla[4] *hom intens.*
Saber auràs ab dessemblança:

1. D, *posa aquest introit en vermelló* : Cobles les quals feu Mestre Ramon lull sobre la art de lalquimia, de la qual art feu un libre apellat de la quinta essencia. *J. Rosselló en* Obras rimadas de Ramon Lull, *publicà les sis estrofes primeres d'aquesta composicioneta amb el nom de* L'art de la Alquimia, *considerant-la autèntica. Gràcies als dos mss. d'Oxford l'hem poguda identificar amb la* Cantilena *subsegüent al* Testament *del pseudo Ramon Lull, escrit a Londres en 1332, setze anys després de la mort del Mestre, a continuació del qual van les 10 estrofes que la integren. Són, doncs, evidentment apòcrifes. Malgrat això, aprofitant l'avinentesa, publicam de bell nou aquesta composició, atribuïda a R. Lull ja des de el s.* XIVè, *com veim pel ms.* D, *afegint la darrera estrofa segons el text publicat per Batista i Roca* (l. c.). *Be hauriem volgut donar la composició completa, i a tal fi en demanàrem, ja fa estona, les fotocòpies a Oxford; però cansats d'esperar durant sis mesos, hem cregut que no podiem perllongar més l'espera i hem resolt prescindir de les tres estrofes que manquen. Les variants dels quatre primers versos són preses del text donat per P. Bohigas* — 2. O, nos fa — 3. O, lumpar, *corr.* lunyar, al' gigner — 4. e, qu'apeyla

dayre serà congelamens
qu'amor fa ab concordança
per concordar li elamens.

¶ *Vosaltres ab li ens concrets,*
per fantastiga criatura,
si lo genus aver volets
dels ens reals aurets mesura;
li[1] *ens abstrachs sercar deuets*
del faedor per la factura:
specialment ho trobarets
conexent sa propria natura.

¶ *Ab obra artificial*
dira faràs tornar amor:
tu hi mesclant la natural
la yra ferà[2] *amador;*
mas si natura no ti val
ja tu no seràs sabidor
per ignorar lart altretal
de transsubstanciar lumor.

¶ *De essencia e daccident*
ab totes ses parts substancials
cové esser lo transmudament,
e semblantment accidentals;
aprés, quen sia novament
renunciat[3] *als altres senyals*
convertint en altre essent
de sos graus elementals.

¶ *Ab accident esser noveyl*
adonchs lart no pot defaylir

1. 5. e, si — 2. D, sera? — 3. e, renunciant

que no sia de altre peyl,
mas defaylex per fals cosir.
Si vols entrar per est porteyl
per tal que bet sapxes regir,
hobs te serà portar capdeyl
que pusques entrar e exir.

¶

¶

¶ *Si volz entendre la mesura*
daçò que tes dat sens figura

per tot lo cors del Testament
qui nes[1] *semblant a coment,*
e va ten al commençament
qui formal[2] *primer regiment,*
axí com nos volem breument[3]
liurar philosophalement.

1. O, quin es — 2. O, forma lo (*escrivim* forma l) — 3. O, breviment (*suprimim la* i)

BIBLIOGRAFIA

La producció rimada de Ramon Lull no gaudí mai de gran predicament entre els lullistes escolàstics, sens dubte per contenir, a llur parer, poc bessó filosòfic i teològic. Potser l'autor mateix en tenia igual opinió, puis, a part dels esplais lírics, la destinava a vulgaritzar i retenir en la memòria les veritats generals més principals i necessàries a la consecució de la darrera fi de l'home. Això ens esplicaria la manca d'autocites per part de l'autor i l'oblit gairebé absolut per part dels lullistes, especialment en els segles XVIè - XVIIIè.

Creim també que contribuí al menysconeixement d'aquesta producció lulliana, la decadència literària de l'idioma original, iniciada a darreria del XVè s. i, per conseqüent, la pèrdua del gust i afecció a la mètrica dels nostres trobadors, la memòria dels quals s'anava esfumant dins la llunyania històrica.

Amb tot, no era així, ens sembla, en l'època anterior, en el bon temps de les lletres catalanes. Resta encara una tal abundor de manuscrits dels segles XIVè i XVè, que revelen ben clarament l'interés d'aquelles generacions pels RIMS del Mestre, tant, que podem afirmar que fou la producció més rica de tota la tradició manuscrita lulliana. Se conserven encara més de vint manuscrits bons d'aquella època formant antologies o cançonerets de contingut divers, prova de que no són còpies recíproques, sino que revelen l'existència de molts més manuscrits dels que coneixem ara. Del segles posteriors també en romanen alguns, relativament pocs i sovint mal entesos pels copistes.

Es bo de comprendre que, coincidint la introducció de l'estampa amb la decadència del català i amb l'eliminació de totes les valors lullianes extranyes a la filosofia i teologia, nigú pensàs mai en editar-ne els RIMS. Només

Salzinger[1] gosà publicar les *Regles introductories* (de nula valor literària) per l'interés filosòfic que poguessin tenir. No fou fins al segle passat, quan Jeroni Rosselló intuí i emprengué la revalorització dels altres aspectes humans del Mestre, que començaren les edicions, parcials totes,[2] de les obres rimades.

Ara la nostra tasca serà: 1er descriure sumariament els manuscrits que es conserven i coneixem; 2on ressenyar-ne les edicions.

Manuscrits

En J. Massó i Torrents publicà una *Bibliografia dels antics poetes catalans*,[3] on descriu sumariament gairebé tots els manuscrits qui contenen els RIMS de Ramon Lull. Ens hem servit d'aquest treball per formar el nostre elencus, completant-lo amb alguns manuscrits que desconegué en Massó. i ampliant la descripció dels que tenim vists i emprats. Senyam amb estelí (*) els que figuren en l'esmentada *Bibliografia*. A més, hem classificat els manuscrits per segles: així es manifesta a primer cop d'ull un cert orde de categoria cronològica, i doncs, d'importància efectiva, sense que per això la nostra numeració ordinal impliqui absoluta prelació d'un manuscrit sobre d'altre de la mateixa centúria, tot i que aixímateix hem donat precedència als qui ens han semblat més venerables. Finalment, acompanyam de sigla els que hem emprats en aquesta edició.

SEGLE XIVè

1. O

Roma: Biblioteca Vaticana, ms. Ott. lat. 542*

Magnífim volum molt ben conservat, en lletra gòtica clara i neta, escrit tot de la mateixa mà en 89 fols de pergamí, de 172×124 mm., numerats posteriorment amb guarismes aràbics. Està escrit a pàgina plena i a 27

1. *Ed. Mag.*, t. IV — 2. En la del mateix Rosselló, que vol esser completa, hi manca la LOGICA DEL GATZELL — 3. *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*–MCMXIII-XIV

línies generalment per pàgina, amb rúbriques vermelles, calderons vermells i blaus alternats, i capletres polícromes profusament historiades, els perfils de les quals, nets i fins, se despleguen en sanefa qui ocupa gairebé tot el marge esquerre respectiu. Són especialment opulentes les capitals, on la sanefa àdhuc invadeix tot el marge superior. Reguarda el volum una relligadura antiga de pell: al davant van dos fols preliminars, fora de numeració, al primer dels quals hi ha la nota: «*Est beluerij*». Al marge dret del fol 1 i al peu del 88v va marcat el segell elíptic de la «Bibliotheca Apostolica Vaticana».

Conté les obres següents, completes les cinc primeres:

1. Fols 1-28: *Hores de Sancta Maria* en prosa, publicades en el nostre volum X.

2. Fols 29-42r : HORES DE NOSTRA DONA, en vers. La *invocació* va al peu del fol 28v , i comença la primera estrofa al 29.

3. Fols 42v -50r : PLANT DE LA VERGE, amb les estrofes separades a manera de capítols, i capletra illuminada.

4. Fols 50v -72: *De oració*, o sia la V part de MEDECINA DE PECCAT. Els quatre paragrafs primers estan separats per una línia en blanc, i els altres només per calderó. Al marge inferior del fol 72v hi va, afegit d'altra mà potser coetània, aquell introit al DESCONORT que anotàrem com a glossa en el seu lloc corresponent.[1]

5. Fols 73-88r : DESCONORT, amb les estrofes just indicades per calderons marginals. Acaba a mitjan plana del fol 88r .

6. Fols 88r -88v : Taula de rúbriques dels CENT NOMS DE DEU, a tres corondells. La lliçó comença sense títol a continuació del DESCONORT.

7. Fol 89r : DEL CONSELL (fragment). El fol està dividit per escriure-hi a doble columna, però solament hi ha escrita la primera i no tota, car només conté 25 versos de la trentena que n'hi cabrien. Comença, sense indicació ni senyal gràfica, al vers 48 i fineix al 72: les estrofes van separades per calderons. Resta en blanc la S inicial de «Sènyer» del vers 71, on comença el capítol «Del Papa».

1. Volum XIX, pàg. 219, n. 1

2. *O*

Roma: Biblioteca Vaticana, ms. Ott. lat. 845*

Bell volumet escrit d'una sola mà i de bona lletra gòtica, en 68 fols de pergamí de 180×125 mm., amb numeració aràbiga posterior, rúbriques vermelles, i tocs vermells i blaus. Està un poc clapat d'humitat, però tot es ben llegible. Al fol 1 i al marge superior, una nota relativament moderna diu: «Cod. Ottob. 845», i al marge de la dreta hi ha el segell circular de la «Bibliotheca Apostolica Vaticana», que es repeteix al 41v i al 43r. Va relligat en pergamí.

Conté tres obres completes:

1. Fols 1-41: CENT NOMS DE DEU, a doble columna. Sots una rúbrica raspada, amb que comença el fol 1, segueix la taula dels cent noms, esborrada, en el *recto*, la O exclamativa que precedeix a cada un, i que es conserva en el *verso*. Al fol 2 comença el text: el pròlec amb inicial sobriament historiada, però raspat el bessó barbarament, i els capítols amb caplletres més petites i senzilles, també raspades en els 17 fols primers fins a la del cap. 37 («De justicia») inclusive. El text va escrit a línia plena, com a prosa, a raó de 26 i 27 línies per columna. En el pròlec els paragrafs van separats per calderons, i en el cos de l'obra, els versos, tripartits o de tres stiquis, comencen amb lletra majúscula senzilla qui marca llur separació, amb els stiquis respectius notats amb punts. Fineix el text al fol 41v, el 42r es blanc i el *verso* conté aquestes notes del s. XVIè escrites amb fuga de vocals: *«Et enim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem et videbitur deus deorum in sion»* | *«legite vos omnes»* | *«es lo present libre de mi Honofre saluat y de sos amics etz»*.[1]

2. Fols 43-50: PLANT DE LA VERGE. Al fol 43, sense caplletra, comença el text amb el títol «De la passió [de ihesu crist][2] e lo desconort que ac nostra dona de son fil». Es escrit tot a pàgina plena d'un vers per línia i de

1. Les vocals són sustituïdes per punts: un per *a*, dos per *e*, tres per *i*, quatre per *o*, cinc per *u* — 2. L'afegit es de lletra posterior, potser del s. XVè

dues estrofes de 12 versos per pàgina, que amb els títols de cada estrofa, fan 26 línies. Cada vers comença amb majúscula senzilla separada de la lletra següent, àdhuc formant síl·laba. Acaba al fol 50v sense senyal gràfica i com si continuàs en la pàgina successiva.

3. Fols 51-68: DESCONORT. També sense caplletra comença el text com si fos continuació del PLANT, amb la invocació, potser glossa: «Deus amoros ab ta uertut comensa aquest desconort den R. luyl». Es escrit també a pàgina plena, d'un vers per línia i de dues estrofes de 12 versos per pàgina, separades per una línia en blanc. Acaba al fol 68r.

3. B

Mallorca: Biblioteca particular Aguiló, ms. dit *Breviari de dona Blanca**

Volumet de 199 fols de pergamí numerats amb llàpiç per n'Obrador, de 125×97 mm., escrits a tota pàgina i a línia plena, com a prosa, amb rúbriques vermelles, caplletres bicromes sobriament illuminades, i majuscletes vermelles amb tocs morats i blaves amb tocs vermells, alternativament, en lloc de calderons. El text, de bona lletra gòtica, es escrit tot de la mateixa mà, a 17 línies per pàgina; la tinta de color rovellosa se desprèn en alguns fols, presentant un to pulverulent qui, adesiara, fa la lliçó tèrbola i difícil, àdhuc impossible la d'alguns mots. En un dels més castigats (el 168v),[1] una mà posterior, potser del s. XVIIè, retocà les lletres amb tinta novella i amb poc tranc, lo mateix que en algunes paraules,ençà i enllà, a les hores gairebé ja esborrades de tot. Semblen de la mateixa mà retocadora uns afegits marginals, ben pocs, qui són addicions, esmenes, glossa o lliçó difícil del text repetida. També hi ha alguna esmena o addició marginal qui semblen de l'escriba copista, tot i que la tinta es més rossa. En el segle passat relligaren el volum en tafilet vermell, amb daurats a les cobertes i al llom, titulant-lo «B. Ramon Llull | los | Cent noms de Deu». Llavors, o potser en altra relligadura anterior, el retallaren una mica massa de marges, escap-

1. Versos 5486-5498 de MEDICINA DE PECCAT

çant l'orla superior dels fols 1 i 197, i probablement la foliació primitiva.

Conté les obres següents:

1. Fols 1-117: CENT NOMS DE DEU. Comença el text al fol 1r amb una bella inicial polícroma. Una sanefa miniada de fullatge microscòpic i de dibuix net i delicat orla els quatre marges; però el frec o la poca premsió de les tintes, esborrassaren, ja d'estona, la cromia de la caplletra i la part inferior de l'orla en el marge de la dreta.[1] En el pròlec els paragrafs van separats per calderons vermells. Els capítols porten caplletra bicroma; els versos comencen amb majuscleta igualment bicroma qui els separa mutuament; els stiquis van dividits per dos punts verticals, si bé en alguns fols els separa un punt sol. La lliçó corre íntegra i acaba al fol 117v; el 118 diu: «Explicit psalterium raymundi in quo sunt centum nomina xpi uirtuosissima ualde», en lletra gòtica alta, qui en sis línies ocupa tot el *recto*: el *verso* resta en blanc.

2. Fols 119-141: HORES DE NOSTRA DONA. Comença el pròlec amb caplletra bicroma com la dels capítols subsegüents i les dels CENT NOMS. No posa mai calderons, sino aquelles majuscletes qui fan llur ofici, i separen cada parella de versos de la mateixa rima, sense esment a l'orde lògic ni al sentit gramatical: els apariats van separats entre sí per dos punt verticals. El text escrit com a prosa, corre complet fins al fol 141r, qui es tanca amb «Expliciunt ore beate uirginis marie», en lletra gòtica alta; el *verso* roman en blanc.

3. Fols 142-180: *De oració* (Part V de MEDECINA DE PECCAT) amb les mateixes característiques gràfiques que les HORES. El text comença: «Incipiunt oraciones» en tinta vermella,[2] i acaba: «Expliciunt oraciones» amb lletra gòtica alta i tinta negra corrent.

4. Fols 181-196: Altres *oracions* o *adoracions* en prosa amb els paragrafs o versets separats per majuscletes bicromes: *a)* «A deus façam oracio per samor e quens perdo», extreta del llibre *De Home* (III part, 1ª sèrie)[3]: acaba «Adorat havem deus en les sues dignitats proprie-

1. A més està un poc retallada l'orla en el marge superior, com hem dit — 2. Una mà, potser del xvè s., hi afegí «de mestre remon lull» en tinta negra rossenca — 3. En la 2.ª mitat els paragrafs excepcionalment van separats per calderons blaus i vermells alternats

tats e virtuts», amb l'afegit, potser cinccentista, «aqueste adoresio de les dicnitats de de deu a feta lo reuerent mestre remon lull»; *b)* «ihesus maria | les uirtuts creades ab ses filles son aquestes» i «los uicis capitals ab sos fills son aquests», simple enumeració de virtuts i vicis; *c)* sense rúbrica: «Beneyt es senyor deus dels pares nostres»,[1] cant bíblic dels tres Joves; *d)* «De adorar lo precios cors de ihesu xpist», adoració extreta del llibre de *Evast e Blanquerna*, cap. IX, 5, i closa amb la rúbrica: «Aquesta oració damunt dita compone maestre ramon lull e axí ma[tex][2] aquesta seguent»; *e)* adoració pels XIV articles de la Fe, de contengut igual però amb discrepàncies de forma, amb la de Blanquerna en el cap. VIII, 6, qui comença: «Senyor deus qui est un en trinitat...»: *f)* sense rúbrica: el cant de Zacarias: «Beneyt sia lo senyor deu de israel».

5. Fols 197-199r: Simbollum Athanasii en llatí, amb caplletra daurada i orla marginal polícroma, picada d'or, bellíssima.[3] Els versicles estan separats per majuscletes monocromes, blaves i vermelles alternades, a guisa de calderons. El text es escrit de lletra més petita i a 23 línies per pàgina. Acaba al fol 199r del qual només ocupa 5 línies, i segueixen dues oracions de lletra més menuda, amb inicials bicromes i en llatí rimat: «Oratio Ad crucifissum» i «Oratio deuotisssima ad .v. mariam» en vermelló.[4] El *verso* resta en blanc.

4. D

Mallorca: Biblioteca Provincial, ms. R. L. 40*

Gros volum en 212 fols de paper pastós numerats amb guarismes, de 275×210 mm., escrits a pàgina plena, de doble mà (que distingirem en 1ª i 2ª), lletra desigual i nombre variable de línies per pàgina[5]. Al marge superior del fol 1 consta, amb lletra moderna,

1. *Dan.* III (parcial) — 2. El *tex* afegit posteriorment amb tinta corrent rossenca — 3. Està una mica retallada en el marge superior de quan relligaren el ms. com ja advertírem — 4. La primera comença: «Te rogo xpe. pie precibus meritisque marie» i l'altra: «Maria mater xpi. que dominum concepisti» — 5. La part escrita de la mà 1ª en sol tenir de 35 a 40, i la de la 2ª, una trentena només o no tantes

que fou «*De la libreria del Rl Cto de S. Domingo*»,[1] d'on li ve el nom de *Dominicà* amb que es conegut pels bibliòfils. Té les caplletres illuminades prou elegants: les capitals d'obra o tractat solen esser de més grossària i d'ornamentació més profusa que les dels capítols, i totes són de bessó vermell amb perfils morats i de bessó blau amb perfils vermells, alternant; rúbriques i calderons en vermelló. El volum va relligat en pergamí flexible, i al interior de la coberta diu: «*Ex libris Bibliothecae Regalis Cntus Sti Dominici Majoricarum*».

Conté les obres següents:

1. Fols 1-72: *Libre del gentil e dels tres sauis*. Als tres fols primers hi ha cinc arbres simbòlics verts, amb llegenda al peu de tinta ordinaria, i motes vermelles dins les flors, a saber: «p° arbre de virtuts divines»; «S° arbre de virtuts increades e creades»; «tr arbra de vertuts diuinas e vij propietats?»; «quart de virtuts creades»; «[Sinque] arbre de virtuts e vicis». Al 3v hi ha una representació en colors del *gentil e dels tres savis* entorn d'una font amb els cinc arbres al fons: aquest fol està mutilat i, com els dos precedents, prou malmès. La mateixa representació polícroma se repeteix en els fols 18, 33, 56, en actituts diferents les figures, i sempre ben gracioses. El text, de lletra grossa, es escrit de la mà 1ª, exceptats el fols 62v [2] – 68 qui són de la mà 2ª amb lletra més petita, tinta més rossenca i menys línies per pàgina, com si suplís una omissió de tot un quadern. El fol 72v i tot el 73 resten en blanc. Els 13 primers estan clapats d'humitat a la part inferior aigualint la tinta i fent la lliçó difícil en alguns indrets.

2. Fols 74-85: DESCONORT. Comença amb el prefaci glossa: «Aquest es lo desconort...» que anotarem oportunament.[3] Segueix el text complet, escrit tot de la mà 1ª a pàgina plena i a vers per línia. Les estrofes comencen amb capletra bicroma, i els versos amb majúscula motada de vermell. Acaba al fol 85v qui només conté els tres versos finals i l'explicit «ffo ffet a gloria e a lahor de nostre senyor deu en lany MCCIxxxxv».

1. Nota repetida a una fulla blanca precedent, i, com la de la coberta, que direm, totes del s. xvimè — 2. El 62r es escrit en dues tongades — 3. Vol XIX, p. 219, nota 1

3. Fols 85v-86r : *Taula de rúbriques* dels CENT NOMS DE DEU. Comença amb la rúbrica glossa: «Aquests son los Cent noms de deu los quals Mestre Ramon lull ha fets dels quals ha fets cent psalms los quals se poden cantar axi com los psalms de dauid e dos (*sic*) prouerbis». Segueix la *taula* a tres corondells, amb la O inicial motada de vermell, i la clou la laus final: «Laus et honor essencie dei...», en llatí. Tot es escrit de la mà 1ª. Del fol 86r només ocupa la part superior.

4. Fol 86: *Cantilena* (apòcrifa): Comença amb la rúbrica glossa anotada;[1] segueixen sis estrofes amb inicial motada de vermell, escrites d'una sola mà (la 1ª) a línia plena, com a prosa, però la final trencada: les cinc primeres ocupen la part inferior del *recto* i l'altra la superior del *verso*.

5. Fols 86v-94r : *Libre de consolació dermità*. Al final del fol 86v hi ha aquesta glossa amb caplletra bicroma: «Aquest libre qui apres se seguex feu Mestre Ramon lull lo qual se apeyla libre de consolació dermita. En lo qual son los capítols dauayl següens». Segueix la *taula* a doble columna, de la mà 1ª. Al fol 87 comença el text a pàgina plena, tot de la mà 2ª, acabant al 94r amb l'explicit «ffinito libro sit laus gloria xpo Amen».

6. Fols 94v-117r : *Libre dintencio*.[2] Al fol 94v, amb caplletra bicroma, hi ha la glossa: «Aquest libre qui aprés se segeix es de primera e de segona intencio lo qual feu maestre Ramon lull (*borrós*) de mallorques Lo qual libre es depertit en .v. parts ço es assaber: Diuisio, Deu, Creatio, Incarnacio, Temptacio. En la qual part de temptacio ha .xxx. robriques ho .xxx. capitols los quals son aquests». Segueix la *taula* a doble columna. Al fol 95r comença el text a pàgina plena i corre complet, tot de la 2ª mà, fins al 117r, clos amb l'explicit «ffinito libro sit laus gloria xpo Amen».

7. Fols 117v-138: *Mill proverbis*. Al fol 117v hi ha la *taula*, a doble columna, precedida, amb caplletra bicroma, de la glossa: «Aquest libre es dels Mill prouerbis que feu Maestre Ramon luyll en lo qual ha los Capitols segents». En el 118r comença el text, a pàgina plena, i segueix íntegre fins al 138v qui fineix: «Aquests prouer-

1. Vol. XX, p. 291, nota 1 — 2. Publicat en el nostre vol. XVIII

bis feu a dicta Maestre Ramon lull de Mayorcha venent doltra mar En lany de nostre senyor deus ihesu xrist M CCC e dos. Ffinito libro sit laus gloria xpo amen». Es escrit tot d'una sola mà, la 2ª, a proverbi per línia.

8. Fols 139-142: *Taula de paraules qui son en latí,*[1] lletra de la mà 2ª. Comença en vermelló: «Aquesta taula es de les paraules ho dels vocables...» Cal notar que les lletres inicials dels mots explicats, són bicromes illuminades des de *a* (excepte «*a*gent» i «*a*gencia») fins a «*d*istinccio», i majúscules ordinàries amb motes vermelles les restants. Acaba al fol 142v amb l'explicit: «ffenida es la taula a gloria e a lahor de nostre senyor deus Amen».

9. Fols 143-144: Dos fragments, de la mà 1ª, sense caplletra ni rúbrica ni calderons. El primer conté les qüestions de medicina dels *hàbits,* en les fulles del *Arbre humanal,*[2] i el segon, en llatí, comenca: «(M)etallum est compositum in quo elementum magis depuratur...», i acaba: «Species metallorum stant ante? (añ) per naturam quam per artificium | A fferrum martis aurum sol | d cuprum venus eris? lune | c stagnum jouis | h plumbum saturnus». Els fols 145 i 146 són blancs.

10. Fols 147-192: *«Lo quint libre de vida hermitana».*[3] La primera mitat,[4] fins al començament del fol 169v, es escrita d'una tercera mà (les rúbriques, però, són de la 1ª) de lletra ben feta, de bon tamany, a devés 40 línies per pàgina en els primers fols, però paulatinament va augmentant el tamany de la lletra i minvant el nombre de línies, fins a una trentena en els darrers. Al 169v[5] reprèn l'escriptura de la mà 1ª fins al final, fol 192r, qui's tanca amb l'explicit «ffinito libro sit laus gloria xpo. amen», en vermelló. El *verso* i el 193r resten en blanc.

11. Fols 193v-212: A mijan fol 193v «Incipit liber ... de Miseria humane condicionis Editus a domino lotario diachono»,[6] escrit tot de la mà 1ª.

---

1. Publicada en el nostre vol XVII, pp. 389 - 398, on trobareu les peculiaritats — 2. *Arbre de Sciencia,* T. III, pp. 255-258 — 3. Del *L. de Evast e Blanquerna* — 4. El *Libre d'amic e amat* amb els quatre capítols qui el precedeixen, i els tres primers de la *Art de contemplació* — 5. Cap «De unitat» — 6. Al marge hi ha aquesta nota del s. xvnè o xvinè : «qui lotharius, postea Innocentius Papa III dictus est. Hoc opusculum preclarissimum, fuit impressum Barcinone per

Clou el volum un «Indice de los tratados contenidos en este libro manuscrito de Raymundo lullo Mallorquin» en una fulla afegida i lletra del s. XVIIIè .

5. S

Mallorca: Biblioteca del Collegi de la Sapiencia*

Bon exemplar en 113 fols de pergamí de 240×185 mm., escrits a doble columna i a unes 37 línies per columna. Propiament són dos manuscrits, un foliat i l'altre no, relligats junts, formant un sol volum: el primer de 50 fols amb numeració romana retallada i altra posterior, de bona lletra gótica, escrit tot de la mateixa mà, amb lletra capital polícroma desplegada en sanefa per tot el marge esquerre i superior, caplletres bicromes (bessó blau amb perfils vermells i vermell amb perfils morats), calderons vermells i blaus alternats, i rúbriques vermelles; l'altre en 62 fols, de pergamí mes fi, sense numeració, escrit tot d'altra mà, amb caplletres calderons i rúbriques com l'anterior, però la capital només es bicroma amb sanefa al marge esquerre. El colorit de les tintes es viu com si fos fresc.[1]

Conté:

1. Fols 1-49: *Arbre de Filosofia damor.* Al *verso* d'un fol davanter, fora de numeració i molt castigat, hi ha l'*arbre* simbòlic, i al 1r segueix el text complet, qui acaba a més de mijan columna 2ª del 49r . A continuació, omplint la resta de la mateixa columna, i com si fos un capítol més de l'obra anterior, segueix

2. Fol 49-50: DEL CANT DE RAMON en vermelló. Comença el text amb caplletra senzilla bicroma; les estrofes van separades per calderons vermells i blaus alternats, i les inicials del versos són majúscules en tinta corrent i motes vermelles. El text acaba tres línies abans de finir el *verso,* les quals van ocupades per la «Laus et honor...» escrita, sense cap tret diferencial, com si fos una estrofa més, continuada en tres línies de la 1ª co-

Petrum Posa, anno 1499. Extat insertum in una miscellanea hujus Bibliotece C.tus S. Dominici Majoricarum»

1. Queden descrits amb més detalls en el nostre vol. XVIII, entre els manuscrits de l'*Arbre de Filosofia d'amor,* sots la sigla S (Proemi, pp. XVIII i XIX)

lumna del 50r, i closa amb l'explicit vulgar «Laus tibi sit xpe. quem liber explicit iste». L'escriba deixà en blanc tota la resta del fol, *recto* i *verso;* però una mà posterior hi afegí

3. Fol 50r: «DEL CONSILI que feu lilluminat Maestre Ramon lul malorqui», en vermelló. Segueixen sis estrofes i dos versos[1] a dues columnes mal repartides, amb caplletra i perfils vermells qui ocupen el marges esquerre i inferior, i calderons i més perfils, també vermells, divisoris de les estrofes, tot fet amb poc tranc infantil. La lletra també es grollera, pero prou clara i de bona lliçó, qui revela un original preciós. El fragment ens sembla del xvè s. Al *verso* en lletra corrent cinccentista hi ha un remei de medicina casolana: seguia un fol ara arrencat que ens sembla era blanc.

4. Fols 51-113 (sense numerar): *Libre del Gentil e del tres Savis.* Abans del text hi ha cinc fols. El tres primers, de contextura semblant als del manuscrit anterior, contenen els cinc arbres simbòlics, dibuixats amb poc tranc:[2] el rabasser polícrom; els troncs i branques de color verda; les flors, circulars, en groc vermell i blau, i els noms inscrits, de tinta ordinaria. Al peu del primer hi ha la dona *Intelligencia* a cavall i els tres *Savis* asseguts, tot una mica pelat de fregadissa, i davall el segon, el *Gentil* dret i els *Savis* en actitut de reverència. Aquestes figures són policromes i més ben fetes; els altres arbres no en tenen. Després segueixen altres dos fols en blanc de contextura gairebé igual als successius del text: amb *ex libris* d'antics posseïdors. Al fol vinent comença la lliçó, i segueix íntegra fins al qui fa 58, on acaba, al *recto,* amb les paraules «... uan a foc infernal totz aquels qui [no] son en la uia de deu»,[3] i al *verso* hi ha notes esmentades, com d'altres que en conté el ms., en el nostre vol. XVIII.

---

1. Versos 1-44 — 2. El fol primer du els arbres I i II, el segon, el III i IIII, i el tercer, el V amb el *verso* en blanc; però aquest, abans separat o arrencat, s'aferrà després entre els altres dos, romanent el V arbre davant els III i IIII — 3. Una mà vuitcentista afegí: «*e tambe es impossible un leo Produir animal rational qui es home. es impossible Dona produir animal irrational y Artiga? no pot produir animals*» i «*Finis*»...

6. M

Munic: Bayerische Staatsbibliothek, ms. lat. 10.538*

El catàlec de la Biblioteca data aquest ms. al s. xvè, però en Massó i Torrents, més encertadament, creim, el considera de la segona mitat del xivè. Es un volum de bon gruix, en 212 fols útils de paper verjurat retallats de marges, de 21×14 cm, escrit en lletra cursiva desigual i de vària mà, amb rúbriques, lletres inicials i calderons en vermelló. Té alguns fulls picats d'arna i d'altres escantonats i adobats amb paper més modern, però tots de lliçó integra. Relligadura del s. xviiè o xviiiè en badana groguenca, com tots els procedents de la Biblioteca Palatina. De les obres llatines que conté no èn tenim fotocòpies i per això ens limitam a enumerar-les senyalant els fols que ocupen, descrivint només les dues escrites en text original.

1. Fols 1-96: *Logica nova.*

2. Fols 97-102: *Lectura compendiosa super «Artem inveniendi veritatem».*

3. Fols 103-126: *Compendium Logice Algazellis.*

4. Fols 127-138: LOGICA DEL GATZELL en rims, escrits a doble columna de 30 a 32 versos per columna. La lliçó, neta i de bon llegir, corre seguida des del vers 1 al 1504 on s'interromp definitivament al finir el fol 138v. Les divisions, a manera de capítols, que nosaltres hem senyalades amb numeració romana, van indicades en el ms. amb el primer vers en vermelló, a guisa d'epígraf, i el segon amb caplletra també vermella com si començàs la matèria corresponent. El text té poques esmenes, i aquestes, gairebé totes, del mateix escriba, salvant algun mot precedit de «al» *(aliter)* qui sembla d'altre corrector o mestost glossista, potser coetani.

5. Fols 139-160: *Modus applicandi nouam logicam ad scientiam iuris et medicinae.* Els plecs primers estan trastocats, puis l'obra no comença al fol 139, sino 17 fols més envant segons nota marginal posterior.

6. Fols 161-174: *Ars iuris.*

7. Fols 175-178: *Liber consequentia (?) fidei et intellectus.*

8. Fols 179-183: *Demonstratio per equiparantiam.*

9. Fols 183v-187: *Utrum veritates fidei catholice sint per viam rationis inquirende.*

10. Fols 188-206: *Art amativa,* fragment. Comença amb la *invocació* en vermelló;[1] segueix el text, escrit tot d'una mà a pàgina plena, d'unes 26 línies espaiades: lletra clara, rúbriques vermelles, sense caplletres ni calderons. També hi ha correccions del mateix escriba, però més del glossista esmentat, amb afegits interlinears i marginals. El text roman interromput al final del fol 206v.[2]

11. Fols 207-212: Prosa llatina.

7. *M*

Munic: Bayerische Staatsbibliothek, ms. lat. 10.504*

Bell volumet molt ben conservat, en 24 fols de pergamí de 23×18 cm., escrits amb tinta negra intensa a doble columna i a 33 línies per columna, de lletra semigòtica trecentista molt ben traçada, tota d'una mà, amb inicials i capitals bicromes de bon dibuix i perfils nets, rúbriques vermelles, calderons blaus i vermells alternats. Està relligat en badana groguenca com tots els procedents de la Biblioteca Palatina.

Conté:

1. Fol 1-14: *Compendiosus tractatus Raymundi De Articulis Fidei Catholicae, de vulgari in latinum translatus.* Segons l'explicit aquesta versió fou feta a Mallorca, al mes de juliol de l'any 1300.

2. Fols 15-24: *De oració* (Part V de MEDECINA DE PECCAT). Es el *codex princeps* d'aquesta Part, i l'hem pres per base d'edició. La lliçó corre íntegra i seguida, sense correccions ni esmenes gairebé. Al fol 19r entre els versos 5221-22 i 5248-49, i al fol 22v entre els 5672-73, resta l'espai d'un vers en blanc, ocupat per una línia geomètrica lleugerament sinuosa, indicant que la lliçó no es trenca. Als fols darrers hi ha postilles o notes marginals indicatives de la materia del text. El darrer fol té els blancs marginals retallats i està adherit a una fulla de paper, però el text resta íntegre i ben llegible.

---

1. A les dues primeres línies hi ha algunes lletres borroses illegibles — 2. Cfr. el nostre vol. XVII, p. xv del Proemi, sigla b, on cal rectificar el contengut dels fols 139-187 segons el que donam açí

8. P

Mallorca: Biblioteca Provincial, ms. R. L. 283

Bon ms. en 76 fols de pergamí de 256×285 mm. amb numeració aràbiga posterior, escrits d'una sola mà a dues columnes de 35 línies, lletra gòtica clara i bona, rúbriques vermelles, capital a tres tintes formant orla marginal, caplletres sòbries i elegants de bessó vermell amb perfils blau clar i blau fosc amb perfils vermells, alternant. Va relligat en pergamí[1].

Conté:

1. Fols 3-74: *Taula general.* Comença al fol 3 amb la *invocació* en vermelló; manquen els 1 i 2, qui devien contenir les quatre figures, però no en resten vestigis, i també manca el 4, interrompent la lliçó: després segueix aquesta sensa llacuna fins al final. Els fols 68-71 tenen la numeració alterada; al 72v acaba l'obra, i els 73-74 contenen, a manera d'apèndices, *De les condicions del primer coronel de la taula* i *De les condicions del primer coronel de la tersa figura,* sense lletra capital i les dues rúbriques en vermelló, com els calderons

2. Fols 75-76: PECCAT D'ADAM, lliçó bàsica de l'edició. Comença, sense títol, amb majúscula senzilla en vermelló: el text corre complet, a vers per línia, amb calderons divisoris en els paragrafs. Els dos fols estan molt castigats d'humitat, i en alguns mots la lliçó es difícil. El darrer té el *verso*, en blanc, adherit a la coberta, segurament per evitar que es malmetés més.

9. H

Milà: Biblioteca Ambrosiana, ms. H. 8 inf.*

Bon volumet en 123 fols de paper de 21×15 cm. numerats posteriorment amb guarismes, de bona lletra cursiva grossa, escrits a pàgina plena a raó de 18 i 19 línies, amb capitals bicromes perfilades sobriament, rúbriques vermelles, majúscules o calderons en blau i vermell alternativament. Va relligat en pergamí encartronat.

1. També el tenim descrit en el nostre vol. XVI, pàg. XVII del *Proemi,* sigla A

Conté:

1. Fols 1-50: *Hores de Sancta Maria,* en prosa.[1] Manquen els quatre primers fols d'orígen, suplits al xviiè s., però ara mutilats, deixant el text amb les corresponents llacunes. Al fol 5 comença l'escriptura antiga amb la foliació seguida, tot i que manca un fol entre els 6 i 7, i que, fins al 13 inclús, venen amb orde alterat per mal plegament del quadern. En tota la resta la lliçó corre seguida, amb la particularitat de començar els versicles amb majúscules blaves i vermelles, alternativament, en lloc de calderons. El fol 50v resta en blanc.

2. Fols 51-72: *Libre de consolació dermità.* Es el text *princeps* d'aquesta obreta,[2] íntegre i complet. Els paragrafs intracapitulars van separats per calderons ací i en tota la resta del ms.

3. Fols 73-78: PECCAT DADAM. Comença, sense títol ni cap indicació gràfica, com si fos continuació d'una línia anterior, amb aquell prefaci glossa que anotàrem en el lloc corresponent.[3] Segueix la lliçó a vers per línia, amb els paragrafs precedits de calderó i separats per una línia en blanc.

4. Fols 79-123: *Oracions e contemplacions del enteniment.* No coneixem altre text d'aquesta obreta, i això sol basta per revelar el seu interés. Llàstima que un corrector desaprensiu l'adulteràs amb esmenes, raspadures i addicions apòcrifes.[4] Mai li perdonarem! La lliçó, salvant aquestes tares, es seguida i completa. Acaba al fol 123r, del qual només ocupa 5 línies.

10. N

Madrid: Biblioteca Nacional, ms. 11.559 (abans 1 i 171)*

Bell volumet del s. xivè-xvè, en 139 fols de pergamí de 121×86 mm. a gran marge, sense foliació, escrits d'una mateixa mà els 127 primers i d'altra els restants,

1. Publicades en el nostre vol. X — 2. N'ha publicada una edició crítica la Dra M. Sponer, de Berlin a *Estudis Franciscans* (Revista trimestral), vol. 47 — Barcelona-Sarriá, 1935. Abans n'havia publicada una altra P. Barnils en *Boletin de la R. Academia de Buenas Letras de Barcelona,* t. VI, 1914 — 3. Vol. XIX, p. 65, nota * — 4. Vegi's el que en diguerem en el nostre vol. XVIII (Proemi, p. xxv), on va publicada l'obra

a 20 línies per pàgina, amb caplletres lleugerament il·luminades, de bessó blau i vermell alternant, rúbriques en vermelló, i sense calderons. Se conserva en bon estat, va relligat en pergamí amb el títol «Cent noms de Deu» al llom i tres fols de guarda davant i darrera amb dibuixos astrològics, i a un dels fols de guarda l'indicació «*Es del uso de D. Juan Bautista Estrader, acolito 1770*». Per temps fou del famós Marquès de Santillana.[1] Al fol 1 hi ha el segell de la Biblioteca, repetit en altres fols.

Conté:

1. Fols 1-98: CENT NOMS DE DEU, amb capital il·luminada; els versos (de tres stiquis dividits per un punt) escrits a línia plena, com a prosa, trencant línia cada un a la terminació, i començant-ne de nova el subsegüent amb majuscletes bicromes a guisa de calderons. El cent *noms* o títols capitulars estan en llatí.

2. Fols 99-118: HORES DE NOSTRA DONA, escrites a vers per línia. La lliçó acaba al fol 118^{v} amb el vers 629 («Les .vij. hores son finides») quedant truncada la lliçó, però mancant només els tres versos darrers.

3. Fols 119-128: Contenen una sèrie de definicions curtes, no lullianes, de matèria miscel·lània a saber: 1. «De articles»[2]; 2. «De les uirtuts»; 3. «De .vij. peccats mortals»; 4. «De les tres leys»; 5. «De les .vij. arts liberals», subseguint, sense divisió, la d'altres noms i coses casuísticament. Acaben al fol 128^{r} on, amb les quatre línies primeres, fineix l'escriptura de la 1^{a} mà.

Fols 128-139: 1. Una antífona amb versets i oració *ad beatum Raymundum*, seguida d'altra antífona i versets,[3] qui revelen com en el xvè segle ja se li tributava

1. L'ha descrit el P. Martí de Barcelona (a. c. s.) en *Estudis Franciscans*, vol. 45, p. 388 – Barcelona-Sarriá, 1933, i abans d'ell J. Massó i Torrents en l'*Adició* a la *Bibliografia* esmentada, d'on hem presa part de les nostres notes — 2. Hi van compresos Manaments, Sagraments (fins ací en forma dialogada de pregunta i resposta), alguns Dons del Sant Esperit, i d'altres — 3. Diuen així: «Raymundus mundus preciose laudis abundus. doctor profundus regnat sine fine iocundus. ℣. Collaudabunt multi sapienciam eius. ℟. Et usque in seculum non delebitur nomen eius. Oremus Deus qui pro mundi huius tenebris illustrandis beatum Raymundum doctorem (*aquest mot raspat i corregit* martirem) tuum doctrina mirabili tue sapiencie illustrasti. presta ecclesie tue. ut eius illustrata doctrinis. propulsis erroribus et tenebris viciorum. per viam virtutum incedat. et ad te memorandum

culte; 2. uns versos a la Mare de Deu;[1] 3. «La recomendacio de sant ancelm»; 4. Oracions de sant Tomàs d'Aquino i anònimes, en català, per abans i després de la comunió.[2]

11. A

Mallorca: Biblioteca particular Aguiló*

Bon exemplar de darreria del s. XIVè o primeria del XVè en 59 fols de pergamí sense numerar (potser amb la numeració retallada al relligar-lo) de 233×167 mm., tot molt ben escrit d'una sola mà, a dues columnes de 33 línies, amb capletres bicromes, invocació i rúbriques vermelles, calderons blaus i vermells alternats. El revers d'alguns fols, ençà i enllà, no reté be la tinta i l'escriptura presenta un aspecte borrós pulverulent qui fa la lliçó dificil. Al fol 1r hi ha ben dibuixat i colorit l'escut heràldic de la família Bacó i el *verso* resta blanc. Va relligat en pergamí.[3]

Conté:

1. Fols 2-53: *Arbre de Filosofia d'amor*. Comença el text, a seguit de la *invocació*, amb capital ricament exor-

---

intelligendum et amandum iugiter conualescat. per do. amen? Doctor erat gratus Raymundus lull sicque uocatus. Maioricis natus est et tumba tumulatus. ℣. Annunciauerunt opera dei. ℟. Et facta eius intellexerunt. Cfr. *Disertaciones Históricas del B. Raymvndo Lvllio* (del P. Costurer), Mallorca, 1700, pp. 116-118, notes 57-60

1. Aue maria. deus te sal uerge maria
Rosa de caritat per deu lo pare obumbrada
Liri de virginitat per lo sant sperit sposada
Viola de humilitat mare del fill de deu appellada.
Verge benauenturada
En lo vostre cors sant e sagrat
Vertaderament ses (*corregit* se a) encarnat
Lo fill de deu benauenturat.
Prech uos uerge maria que la anima mia
e tot lo meu cors vos sia comanat. amen.

2. Segons l'esmentat P. Martí (ens manquen les fotocòpies dels 9 fols darrers). El Sr. Massó diu que al 134 amb lletra d'altra mà diu: «Nota que en la missa solenne son representades vint coses per les quals es significada la vida de nostre senyor Jhesu Christ»; i al 139, en vermelló i lletra més moderna: «Horas deuotisimas dels cent noms de Deu. axí mateix y son les hores de la Verge Maria fetas per maestre Ramon Lull doctor illuminat» — 3. El descrivirem en el vol. XVIII, pàg. xx (Proemi) amb la sigla A, on trobareu altres detalls

nada a quatre colors (bessó blau i carmini amb perfils morats i coralins), i segueix la lliçó íntegra, amb la particularitat que en les *qüestions d'amor*[1] cada una va precedida del mot «Q°» en tinta vermella amb ralletes morades i en tinta blava amb les ralletes vermelles, alternativament, a guisa de calderons. Acaba el text a mitja columna segona del fol 53r i tot seguit ve

2. Fols 53-54: DEL CANT DE RAMON amb capletra bicroma, escrit a vers per línia amb les estrofes separades per calderons, i fineix a la primera columna del fol 54r, de la qual només ocupa les 9 línies primeres.

3. Fols 54-59: «DEL CONSILII que ffeu Maestre Ramon lull malorquí», escrit a vers per línia, amb capital blava i profusió de perfils vermells qui s'estenen per tot el marge esquerre: les estrofes separades per calderons. Acaba la lliçó al fol 59v, mancant els tres versos finals, o sia la darrera tornada, per arrencament del darrer fol.

12.

Roma: Convent de sant Isídor i sant Patrici, ms. 1/18*

Volum en cv fols de paper de 213×148 mm., foliats amb numeració romana al *verso* i fins al xxxv al *recto*, amb rúbriques, capletres i calderons vermells. Hi ha notes posteriors de posseïdors, entre elles una, al fol darrer de guarda, de Mn. Gabriel qui el comprà a 12 d'abril de 1485. Relligat amb cobertes de post malmeses amb indicis de pell verda.

Conté:

1. Fols 1-34: *Libre d'intenció*, amb la glossa inicial «Aquest libre qui primer se seguex es de la primera e segona intenció lo quall es depertit en .v. parts...»[2]

2. Fols 35-38r: PECCAT D'ADAM, amb aquell introit glossàstic que posen gairebé tots els mss. a saber: «Aquests verssos deuall scrits qui son per nombre .CC. feu lo venerable mestra ramon lull a perpeya a raquesta dell rey de Mallorques qui no volia ha saver...[3]» etc.

1. Corresponents a la segona secció *De les Branques d'amor* — 2. Cfr. el ms. 4, (pàg. 305, núm. 6) — 3. *Els altres exemplars diuen* qui volia saber

3. Fols 38v-49: «Aquest libre qui apres se saguex feu mestre ramon lull lo qual se apella *Libre de consolació dermita*».

4 Fols 50-105: Obres de san Bernat de Claresvalls.

13.

Roma: Biblioteca Chigi, ms. E. 4-118*

Manuscrit de la darreria del s. XIVè o primeria del XVè en 96 fols de paper de 215×145 mm., amb rúbriques i caplletres alternades en blau i vermell.[1]

Conté:

Fols 1-2: «CANT DE Mestra RAMON lull de Mallorques lo qual se canta per manera de salmodia». Acaba al fol 2v: «A procurar sos honraments. Amen», sense la *Laus et honor* final, i a continuació,

Fols 2v-12: Rúbriques dels CENT NOMS DE DEU, completes, fins al fol 3v, restant en blanc els 4-12, destinats potser a escriure-hi el text.

Fols 13-96: «*Tabula generalis magistri Raymundi llull.* Aquest libre es apellat Taula general feta e ordonada...». Al 13v hi ha les quatre figures (la quarta giratòria), al 14r «Principia generalia», al 14v «Principia accidentalia», i al 15 comença el text, tot en llatí. L'explicit data l'obra a Tuniç-Nàpols en l'any 1292.[2]

14. R

Barcelona: Arxiu de la Corona d'Aragó, ms. Ripoll, 129*

Exemplar voluminós, de miscel·lànea,[3] del qual solament ens interessa el contengut dels

Fols 186-187: COMENT del DICTAT DE RAMON, fragment inicial. A manera de títol, amb lletra gòtica monacal, diu: «Audiuimus vocem». Després comença, amb lletra diplomàtica: «A conexer Deu en lo mon Comense lo dictat de Ramon», i segueix l'introit o pròlec, a vers

1. El publicà en gran part Karl Bartsch. *Zur catalanischen Litteratur* en el *Jahrbuch für romanischen Litteratur,* XI, pp. 61-64 (Cfr. Massó i Torrents, *l. c.*) — 2. El text que tenim publicat (vol XVI) la data en 1293 — 3. El té descrit en Massó i Torrents en l'*Anuari* esmentat, lletra c, pp. 206-208. Cfr. J. Rubió i Balaguer, *Estudis Universitaris Catalans,* IV (1910), pp. 124-128

per línia i a una vintena de línies espaiades per pàgina. La lliçó s'interromp al vers 32 («Qui en .j. deu demostre trinitat»), restant en blanc un espai de cinc línies, al peu del fol 186v, destinat segurament als 8 versos finals del pròlec, el contengut dels quals no es objecte del COMENT. El 187r comença: «De exposicion dels comensaments dest dictat» a manera d'epígraf, i segueix a línia plena «(C)om casqune proposicion daquest dictat...» amb la caplletra buida: també manca aquesta en el primer paragraf d'exposició. El text cessa definitivament amb el fol 187v, a les paraules «E en aytal conueniencia es». Aquest fragment té prou importància perque bona part d'ell manca en l'únic ms. qui conté l'exposició, i ens ha permès completar el text gairebé de tot.

SEGLE XVè

15.

Barcelona? *Abans* Llibreria Babra, ms. qui fou den J. A. Prohens, de Mallorca*

Volum ben conservat, en 115 fols útils de paper i pergamí de 200×140 mm., escrit d'una sola mà en lletra clara i polida, amb rúbriques i caplletres llises en vermelló. Fou relligat en pergamí en el s. XVIIIè, retolant-lo al llom: «Lull Obras devotas en | verso | M. S.», i a un dels fols de guarda s'hi afegí una taula amb l'epígraf: «Lull. Molts e diffarents versos molt deuots a diffarents assumptos».[1] Avui no sabem qui'l té ni on para.

Conté:

1. Fols 1-66: MEDICINA DE PECCAT. Tota l'obra es escrita a dues columnes i a vers per línia. Comença amb la *invocació:* «Deus ab vostra pietat ffaç medicina de peccat» i segueix el text complet fins al fol 66r on fineix, a la 1ª columna, amb el darrer vers «E per sa amor sia amat», seguit de l'explicit vulgar «Finito libro laus sit et gloria xpo. amen».

2. Fols 66v-67: CANT DE RAMON, no sabem si a pàgina plena o a doble columna, però a vers per línia. L'e-

1. El descriví J. Rosselló, *Obras rimadas de Ramon Lull*, p. 23, i en Massó i Torrents, *l. c.*

pígraf diu: «Comença lo cant de ramon», i segueix el text complet fins al darrer vers: «A procurar sos honraments. Amen», sense la «*Laus et honor...*» final d'altres manuscrits.

3. Fols 67-68: Les dues poesies intercalades en el *L. de Evast e Blanquerna* qui comencen: «A uos dona verge sancta maria» (cap. 76) i «Senyor ver deus glorios» (cap. final). En el ms. estan unides com si fossen una sola i van escrites a vers seguit, com a prosa, i a doble columna, llevat de la darrera estrofa («Blanquerna quim sabria dir on dey tener uas uostra | cella on desir sol deus haver») qui es escrita a tota pàgina i ocupa les dues primeres línies del fol 68r. Aquestes poesies van precedides d'una nota marginal moderna qui diu: «Hoc est ex L. Blanquerna cap. 83».[1]

4. Fols 68-75: PLANT DE LA VERGE. A continuació de la estrofa copiada abans, «Comença lo plant de nostra dona sancta maria», a pàgina plena i a vers per línia, complet des del primer vers: «Anaua ab gran goyg la verge maria», fins al darrer: «A uos verge regina coman est xant damors», afegint «Amen».

5. Fols 76-84: «DEL CONSILI que feu mestre ramon lull mallorquí». Es complet i escrit a doble columna. Acaba al fol 84v, continuant

6. Fols 84v-87?: DICTAT DE RAMON, complet també i a doble columna. Els dos versos inicials («A conexer deu en lo mon | Comence lo dictat de ramon») són escrits en lletra moderna al marge superior. La lliçó antiga comença al vers tercer: «A cells qi dien que prouar».

7. Fols 87v-90r: PECCAT D'ADAM. Comença amb l'introit glossa, afegit posteriorment, incomplet, reglossat i modernitzat: «Aquests versos per nombre dos cents ... se avia a dampnar».[2] Segueix el text complet en lletra antiga, a doble columna, fins al darrer vers, malament escrit «Desamor e mi las peccador».

8. Fols 90v-108r: DESCONORT, escrit a tota plana i a vers per línia, amb l'introit glossa en vermelló: «Aquest es lo desconort que maestre ramon lull feu en sa uellesa...»[3] Segueix el text complet, qui acaba amb l'explicit

1. Se refereix a l'edició de Valencia de 1521 — 2. Vegis al vol. XIX, p. 65, nota* — 3. *Ibidem*, p. 219, nota 1

«Ffo fet a gloria e laor de nostre senyor deu ihesu xpist. layn M.CC.LXXXV.».[1]

9. Fols 108v-115: HORES DE NOSTRA DONA, a pàgina plena i de lliçó integra.

Aquí acaba propiament el cançoner o antologia de Ramon Lull. Segueixen dos fols de paper numerats 116 i 117 i un de guarda en pergamí sense numerar.[2]

16. I

Roma: Convent de St. Isídor i St. Patrici, ms. 1/43*

Volum en bon conservament, de 220×150 mm. en 58 fols de paper numerats, però repetit el 40 (la foliació només es de 57). Es escrit tot de la mateixa mà, a pàgina plena de 25 línies generalment,[3] amb lletra clara i neta, rúbriques vermelles i caplletres senzilles, totes iguals i també vermelles.

Conté:

1. Fols 1-14: *Libre què deu hom creure de Deu*, complet. Comença: «Deus per vostra vertut veritat e amor comensa aquest libre... Con molts crestians sien que no saben aqueles coses les quals son tenguts a creure de deu...». Està datat «en erminia. en le ciutat de alleas. en lo mes de gener en lany de la encarnacio... M.CCC.i.». A continuació segueix, de lletra potser coetània potser de primeria del s. XVIè, una nota qui diu: «Aquest libre es de fra ramon pujol ermita de sen honorat» (Randa).[4] Creim que es autógrafa del posseïdor, com també les notes i postilles marginals que hi ha als fols 9, 10 i 12.

1. Ha d'esser MCCLXXXXV — 2. El 116 es tot blanc; el 117r també es blanc i al *verso* hi ha el començament de l'Evangeli de sant Joan: «En lo començament era paraula e la paraula era enues deus...», qui ocupa mitja plana; al *recto* del fol de guarda, ocupant-ne uns tres quarts, hi ha «los .vij. goits de la uerga maria en pla ... e foren reuelats sent tomas de canturberi», qui comencen: «Alegret mare de deu car la tua gloria sobre puia la gloria de tots los sants...», i al *verso*, una part del cant dels tres Joves («Beneyt es senyo deu dels pares nostres...») i dos paragrafs o fragments qui comencen: «Deus vnitat trinitat virtus, unitat de essencia trinitat de persones...» i «O Regina mare de deu verge gloriosa loe benesch la tua bontat...», ocupant també uns tres quarts de plana — 3. En els 14 fols primers la lletra es més menuda, i el nombre de línies fluctua entre 25 i 30 — 4. En Massó i Torrents diu que també en fou posseïdor «el bisbe» Bellver»: no tenim fotocopia del fol on consta

2. Fols 15-57: CENT NOMS DE DEU. El text primitiu comença sense invocació, però una mà posterior, potser del s. XVIIè, l'afegí al marge superior. D'aquesta mateixa mà hi ha notes marginals, ençà i enllà, i àdhuc correccions arbitràries de mot modificant conceptes, cuidant fer-ne més precisa la expressió teològica. N'hi ha també, poques, de l'escriba copista, salvant omissions. El text es complet. Els paragrafs del pròlec van separats per calderons; els versos, escrits a línia plena, per majuscletes, i els stiquis de cada vers per punts. Els títols o NOMS dels psalms estan en llatí com i també la *Laus et honor...*, omesa al final dels psalms i posada, una vegada per totes, al final de l'obra a continuació del darrer vers.

17. *I*

Roma: Convent de St. Isídor i St. Patrici, ms. 1/103*

Bell exemplar i molt ben conservat, en 47 fols útils de paper, de 282×212 mm., escrit tot de la mateixa mà a pàgina plena[1] de 36 a 37 línies, lletra atepida, clara i ben feta, amb calderons i tocs vermells, sense capletres, sustituïdes per grans calderons. Va foliat amb numeració aràbiga qui ens sembla posterior.[2]

Conté:

1. Fols 1-19: COMENT del DICTAT DE RAMON. Encapçala el fol 1 el nom «ihs», i comença el text, precedit de calderó capital. El fol està mutilat mancant-li gairebé la mitat inferior, sustituïda per una trinxa rectangular de paper blanc qui oculta les vores irregulars de l'esqueix. Al *verso* comença l'exposició, en prosa, truncant-se la lliçó a l'esqueix (línia 20), romanent, a dreta, la dels extrems de les línies fins a la 27 i mancant de tot la resta. Al fol 2r reprèn la lliçó qui corre seguida fins al final. En el blanc sobrer dels dos darrers versos a exposar de cada capítol, exceptat el primer, una altra mà potser del XVIè s. hi afegí els dos versos de conclusió final omesos per no esser objecte d'exposició. Al 19r acaba el COMENT, i al peu de l'explicit, el mateix addicionador hi afegí part dels darrers versos del DICTAT, també omesos

1 Fora PECCAT D'ADAM — 2. Ja el descrivirem en el nostre vol. XVIII, pag. XXXII del Proemi

en el text per no freturar d'exposició, a saber des del 256 («Mostrat auem per gran raso») fins al 263 («de .M.CC.XC. nou»). Al *verso* hi ha mitja plana en llatí, de lletra del doctor Bellver.[1]

2. Fols 20-42: ORACIONS DE RAMON. Sota la *invocació* hi ha la nota «Est beluerii» de lletra del s. XVIè. El pròlec i les rúbriques capitulars van precedides de calderó marginal, i a continuació d'aquestes l'addicionador del XVIè, ens sembla, afegí en guarismes, la numeració respectiva precedida del mot «Capitul» en el primer i «Capl.» en els altres. Hi ha poques correccions de l'escriba copista, però n'hi ha, ençà i enllà, d'altre corrector del s. XVIIè, cuidant donar major precisió teològica al text. La lliçó, completa, es closa per l'explicit: «Hic liber est scriptus | Qui scripsit sit benedictus amen».

3. Fols 43-44: PECCAT D'ADAM. Comença sense títol, ni el prefaci glossa d'altres mss., ni caplletra ni calderó inicial, i segueix la lliçó íntegra, a dues columnes i a vers per línia. Acaba a la 2ª columna del 44r, només ocupada pels 10 versos darrers, seguits de «A M è N».

4. Fols 44v-47: Hi ha una oració a Jesu Christ qui sembla incompleta, potser d'algun lullista, sense títol, però amb caplletra, única en el ms., i altra «Oratio ad crucem» fragmentària i d'altra mà,[2] en català italianitzat, qui ocupa el fol 47v, però sense esser-ne el *verso* primitiu, sembla, sino un adherit amb el marge dret i els finals de línia retallats. Segueixen 5 fols en blanc.

18. V

Roma: Biblioteca Vaticana, ms. lat. 9.344*

Volum de 229 fols, numerats, de paper i pergamí (manquen però els 13 primers), de 217×148 mm., escrits d'una sola mà, de bona lletra i a unes 42 línies per pàgina, amb capitals en blanc, caplletres senzilles i rúbriques d'una sola tinta, potser vermella.

1. La tenim coneguda per manuscrits d'ell que posseím — 2. Lletra del addicionador del s. XVIè. Vegi's el començament i acabatall de la 1ª en el vol. XVIII, *ib.*, nota 2 («Sobre alt e sobiranament honrador...»); la 2ª comença: «Tot poderos deu a tu reguarden los nostres suspirs...» i acaba: «... signor car intram in les aigues del peccat et per les cadenes...» (el darrer mot illegible)

Conté:

1. Fols 14-73: *Liber de jentili et tribus sapientibus*, encapçalat amb el nom «Jhesus».

2. Fols 74-102r: (Al marge: *3.° Liber quinque sapientum*). Es la *Disputatio quinque hominum sapientum*», segons resa la invocació. Datada a Nàpols en 1294.

3 Fols 102v-108r: *Liber Sancti Spiritus*, escrit probablement a Mallorca, en la primera època de producció quan l'autor encara no datava ses obres.

4. Fols 108v-111r: *Liber* «per quem quisque potest discernere *que lex melior maior et clarior ac verior* habeatur». Datat a Mallorca, febrer de 1313.

5. Fols 111v-115: *Liber* «qui est *de participacione xristianorum et sarracenorum...*». Datat a Mallorca, juliol de 1312.

6. Fols 116-117: *Liber differencie correlatiuorum diuinarum dignitatum*. Datat a Mallorca, juliol de 1312.

7. Fols 118-121r: «*Liber* qui est *de conueniencia quam habent fides et intellectus in obiecto*». Datat a Montpeller, mars de 1309?

8. Fols 121v-137: *Liber* «qui est *de disputatione intellectus et fidei*». Datat a Montpeller, octubre de 1303.

9. Fols 138-148r: *Liber «ad probandum aliquos articulos fidei catholice per sillogisticas raciones»*. Datat a Gènova, febrer de 1304 (*ab In.*).

10. Fols 148v-181: «*Liber de disputatione fidelis et infidelis*», altrament dit *Disputatio fidelis et infidelis*, obra escrita a París pels volts de 1286, quan encara no posava data.

11. Fols 182-189: DESCONORT, complet, encapçalat (fol 182r) amb el prefaci glossa: «Aquest es lo desconort... moltes e diuerses vegades».[1] Al *verso* comença el text amb capital buida, com totes les altres, escrit a línia plena, però trencada la darrera de cada estrofa: aquestes comencen amb caplletra i els versos amb majuscletes, separats per un punt, sense calderons. La lliçó es completa i acaba al fol 189v (del qual només ocupa 4 línies) amb l'explicit «ffo fet a gloria e a lahor de nostre senyor deu en lany Mil docents vuytanta sinch» (ha d'esser 1295). Segueix a continuació

1. Vegi's en el vol. XIX, p. 219, nota 1

12. Fol 189v : DEL CANT DE RAMON, complet i a línia seguida: el versos comencen amb majuscleta i les estrofes amb majuscleta precedida de calderó, uns i altres separats per punts. Acaba al mateix fol amb la *Laus et honor...* final, tota en llatí.

13. Fols 190-191r : DICTAT DE RAMON, també complet: els versos separats per punts i començats amb majuscleta, sense calderons; les rúbriques capitulars dins l'espai sobrant de la darrera línia del capítol o pres de la primera del subsegüent, sense deixar gens de blanc enlloc; el capítols amb caplletra llisa.

14. Fols 191v-293: «Istud est prohemium magistri thome lemiesier canonici atrabatensis in medicina magistri et hoc supra librum gentilis et trium sapientum».

15. Fols 204-207: «DEL CONSILI que feu maestre Ramon luyll mallorquí», complet: rúbriques en els espais intracapitulars, versos i estrofes a línia seguida i només separats per punts.[1] Acaba al fol 207v del qual només ocupa 5 línies i l'extrem dret de la línia 6. Aquesta comença, com si continuàs el text anterior, amb la *invocació* de l'obra següent.

16. Fols 207v-229: *Liber super psalmum Quicumque vult salvus esse*, també amb les rúbriques ajustades dins l'extrem dret de la darrera i primera línia dels capítols, i calderons en els paragrafs. Indatat.

19. C

Roma: Biblioteca Corsini, ms. 44. A, 3* (abans 1.362)

Volum de 15+274 fols de paper (8 de blancs al mig) de 303×225 mm., amb numeració romana coetània, escrits a dues columnes d'entorn 34 línies cada una, lletra no massa ben feta, tota d'una mateixa mà, amb rúbriques i caplletres vermelles generalment, algunes blau-verdoses, i omeses totes en el darrer terç del llibre. Hi ha alguns dibuixos i va relligat en pell verda.

Conté:

1. Fols 1r preliminar: «Opera Raymundi Lullii». El *verso* i tot el .j. numerat, en blanc.

1. Una mà posterior afegí calderons entre les estrofes, quasi pertot arreu, oblidant tanmateix els del capítol «De satisfacció» i d'altres ençà i enllà

2. Fols vj-xij?: Llegenda de Sant Silvestre.

3. Fols xiij-CCxxxiv: *Llibre de les maravelles* encapçalat amb la taula de rúbriques.

4 Fols CCxxxv-CClvij: *Libre contra Antixrist*, amb les caplletres en blanc i sense calderons. El text, complet i net, acaba al fol 257v, i en segueix un en blanc, que una mà posterior numerà «257» en guarismes.

5. Fols CClviij-CClxx: LOGICA DEL GATZELL, de lliçó completa, única que tenim; text net i sense esmenes. Els capítols, o si voleu paragrafs, que hem encapçalats amb numeració romana, tenen la caplletra buida.

6. Fols CClxxj—...?: Fragment d'una obra qui comença: «Deus es aquell ens en qui bonesa granesa eternitat poder sauiesa volentat...».

20.

Barcelona: Biblioteca Universitaria, Ms. 21-4-27

No coneixem aquest manuscrit ni la seva descripció. La llarga incomunicació amb Barcelona ens ha impedit d'obtenir-ne notícies concretes. Només sabem que conté els CENT NOMS DE DEU, i que es del xvè segle.

21. *L*

Londres: British Museum, ms. Add. 16.430*

Volum en 4t menor, de 84 fols de paper originariament, ara 82, amb numeració aràbiga seguida desde el 2, car manca el primer, fins al 83, tot i mancar-ne un altre entre els 70 i 71, escrits tots d'una sola mà a pàgina plena i a 27 o 28 línies generalment, lletra clara però no massa ben feta, caplletres buides, calderons només en els quatre fols primers i rúbriques enteres pertot, en vermelló, ens sembla. Els fols van encapçalats amb els noms «ihs maria» en el *recto* i *verso*. A un de preliminar hi ha les notes: «Ex codicibus Joannis Angeli Ducis ab Altaemps» (els tres mots darrers tatxats), i «Filosofia d'Amor in lingua Catalana», totes dues en lletra corrent del s. XVIIè o XVIIIè.[1]

1. Podeu veure altres detalls en la descripció que en férem en el nostre vol. XVIII, p. XXI (Proemi) sots la sigla B. En aquest ms. i els dos següents, a l'angle esquerre superior del fol preliminar qui fa

Conté:

1. Fols 2-81: *Arbre de Filosofia d'amor,* amb les llacunes dels dos fols que manquen. (el 1 i l'entre 70 i 71).

2. Fols 82-83: DEL CANT DE RAMON, escrit amb més bona lletra, a tota plana i a vers per línia. Acaba amb l'explicit: «Laus tibi sit xpe, quem liber explicit iste».

22.

Londres: British Museum, ms. Add. 16.431*

Bon volumet en 4t menor de 140 fols útils de paper, amb numeració coetània romana la primera mitat i aràbiga la segona, escrits en bona lletra gòtica d'una sola mà, a tota plana i 22 línies per plana, amb capletres llises i rúbriques en vermelló, al parèixer, i gairebé sense calderons.[1] Hi ha tres fols preliminars fora de numeració: el primer nota que el ms. fou «Ex codicibus Joannis Angeli Ducis ab Altaemps» (tot tatxat fora els dos mots primers) | «Libro spirituale in lingua Portughese» en lletra del s. XVIIè o XVIIIè ; el segon du notes mig esborrades[2] i el verset: «In exitu israel de agipto Domus Yacop de po», i davall, un cor dividit horitzontalment amb una espasa vertical infixa; el tercer diu: «Aquest libre es den ml laneres», repetit més avall amb l'addició «quill? trobara 3 reals de tropias aurà», tot en letra del s. XVIè .

El ms. conté:

1. Fols i-lxxvj: *Libre de home* (les dues parts primeres). La lliçó es completa i l'escriptura neta, salvant les omisions involuntaries el mateix copista al marge generalment; però un corrector gairebé coetani esmenà i glossà sovint el text, cancel·lant i afegint mots interlinears i marginals o posant-hi notes pròpies. Sort que les cancel·lacions deixen ben llegible el text primitiu.

2. Fols 77-96: DESCONORT, a tota plana i a vers per línia (no en tenim fotocopies). Acaba al fol 96v amb

---

de portada, hi ha la signatura actual respectiva, i al peu, la nota d'adquisició de cada un en 1847. En tots tres, al *verso* de mants fols hi va marcat el segell del Museum

1. N'hi ha alguns de posteriors afegats entre paraules no prou separades — 2. Se pot llegir: «An lo mes de octubre dia de sanct?... | del amperador per anar a conquistar?... | plesent a deu agesen victoria... | lo amperador ... any 1515... | quant serigí lo sobredit...»

l'explicit: «Aquest desconort fo fet en la cort de Roma e cantas en lo so de berart», i tot seguit

3. Fols 96v-118: «Assi comensa la tersa part del sobra dit *libre del hom*», acabant al fol 118r, no numerat.

4. Fols 118v-128v: *Libre de consolacio dermita.*

5. Fols 129-140: *L. de efficiente et effectu, scil. Disputatio inter Raymundistam et Averroistam.*

23. L

Londres: British Museum, ms. Add. 16.432*

Volum *in folio* de 31 fols de paper, numerats amb guarismes molt esvanits i posteriors, escrits a pàgina plena[1] d'una quarentena de línies, lletra igual i clara tota de la mateixa mà, amb grans capitals illuminades esplendidament, caplletres llises i calderons ben fets, però sense epígrafs o rúbriques capitulars, excepte tres.[2] Manca el fol 2, i n'hi ha un de preliminar qui diu: «Ex codicibus Joannis Angeli Ducis ab Altaemps (aquests tres mots tatxats i afegit «Carbona») De uitij et uirtú idioma Portughese».[3] Relligadura amb armes als plans.

Conté:

1. Fols 1-16r: *Libre de Intenció.* Encapçala l'obra el sumari-taula de D,[4] amb lleugeres variants, i tot seguit comença la lliçó del text qui roman truncada per manca del fol 2,[5] corrent després seguida fins al final qui's clou amb l'explicit: «Finito libro sit semper laus gloria xpo. Amen. qui scripsit scribat semper cum domino viuat. Amen. Amen. Amen. [a... super se omnia opera].

2. Fols 16v-18r: PECCAT D'ADAM. Al davant va, a pàgina plena, la glossa tantes vegades esmentada: «Aquests versos deuall scrits qui son per nombre CC...»[6] amb la capital llisa (diferentment de les altres), i a continuació segueix el text íntegre a doble columna i a vers per línia, simulant estrofes arbitràries separades per una línia en blanc i precedides de calderó. Les tres darreres porten

1. Fora PECCAT D'ADAM — 2 «Del Preambol», «Dels .vij. peccats mortals», «De oracio» (*L. de intencio*) — 3 Ja descriguerem el ms. en el nostre vol. XVIII, p. XII (Proemi) sots la sigla U, on trobareu altres detalls — 4. Cfr. pàg. 305, núm. 6 — 5 Aquest potser fou substituit per un altre romàs en blanc — 6. Vol. XIX, p. 65, nota *

els epígrafs «Demanda», «responsio», «Conclusio», respectivament.

3. Fols 18v-24r : *Libre de consolacio dermita*. A mitjan *recto* anterior hi ha la glossa: «Lo tractat deuall scrit se apella | libra de Consolacio de Ermita | e saguexen se assi les Rubriques». Després, amb caplletra i a tota plana, posa l'introit glossa de D[1] amb lleugeres variants, i tot seguit la taula a doble columna: al *verso* comença el text, amb opulenta capital illuminada, qui corre seguit i complet, però sense rúbriques capitulars. Acaba amb l'explicit: «ffinito libro sit laus gloria xpo. Amen amen Amen. En lany de nostro senyor Mil CCC xv. fina sos dies mestra Ramon llull en la Ciutat de Mallorque segons es stat atrobat en hun libre molt antich en lo peu del demunt dit libre o tractat apellat de consolació dermita. Deo gracias Amen».

4. Fols 24v-131: *Vida coetania*. La precedeix aquesta nota preliminar: «Assi deuall se saguex la vida e actes | del Reuerend mestra Ramon Lull», i a mitjan fol comença el text amb gran capital illuminada. La lliçó es íntegra i seguida, però el lèxic es sense cap dubte, del s. xvè prou avençat.[2]

24. J

Roma: Convent de St. Isídor i St. Patrici, ms. 1/71*

Manuscrit ben interessant, de la darreria del s. xvè, en 5 fols preliminars sense numerar i 84 numerats amb guarismes, tots de paper, de 150×103 mm., escrits d'una sola mà en lletra semidiplomàtica de fàcil llegir, a doble columna el rims i a tota plana la prosa amb nombre de línies variant a cada obra, caplletres senzilles, algunes en vermelló, el mateix que alguns epígrafs o introits. La transcripció es feel i presa de bons originals, però tendeix una mica a modernitzar l'ortografia i el lèxic. Comença amb una taula de les obres contengudes, qui ocupa el primer fol preliminar.

Conté:

1. Fol 2on prelim. «Comensen les rúbriques del pri-

1. «Aquest libra qui apres se saguex...». Cfr. p 305, núm 5 —
2. Darrerament publicada per F. de B. Moll — Palma de Mallorca, 1933

mer libre de contemplació», fragment, fins al fol 30 numerat ?

2. Fols 31-34: *De oració* (V part de MEDICINA DE PECCAT). Comença sense epígraf, i la lliçó es completa: el nombre de línies per columna varia de 53 a 67, els paragrafs van separats per calderons marginals, i hi ha doble foliació 37, però el primer d'aquests dos fols està fora de lloc i li correspon estar entre el 31 i el 32.

3. Fols 35-37r : HORES DE NOSTRA DONA. La *invocació* en tinta vermella, les set *hores* o parts principals, amb caplletra senzilla, els psalms o estrofes, amb majúscula corrent com la dels altres versos. La lliçó es íntegra i seguida, a una vuitantena de línies per columna.

4. Fol 37v : PLANT DE LA VERGE. «Comença lo plant de nostra dona santa maria | del prolech», sense caplletra ni signe gràfic. Acabat el pròlec ve la primera estrofa precedida de calderó, i segueixen les altres inseparades, però al marge, el mateix escriba potser, hi consignà la materia de cada cobla. El text es incomplet, truncant-se la lliçó al final del fol (vers 151), resultant a 77 i 74 línies per columna.

5. Fols 38-41: DESCONORT, amb l'introit glossa: «Aquest es lo desconort que maestre Ramon lull feu...», tot en tinta vermella, i segueix el text amb caplletra senzilla, les cobles separades per calderons i a unes 53 línies per columna. La lliçó, íntegra, acaba a la segona columna (només n'ocupa el primer quart) del fol 41r amb l'explicit: «fo fet a gloria e a honor e lahor de nostre senyor deu en lany .M.CC.lxxxv.» (Cal corregir 1295).

6. Fol 41r (2ª col.): Rúbriques dels CENT NOMS DE DEU, a tres corondells, el darrer nom («O fi e compliment | hages pietat de ta gent | e beneix mi ab tos noms cent») seguit de: «Laus et honor essentie dei...», en llatí.

7. Fol 41v : DEL CANT DE RAMON, complet, amb les estrofes precedides de calderó i els versos espaiats.

8. Fols 42-45: «DEL CONSILI que feu mestre Ramon lull mallorquí», en vermelló: text complet, amb caplletres capitulars, calderons al començament d'estrofa, i a devers 60 línies per columna.

9. Fol 46: «Deus cum tua altissima clementia incipit *Liber de substantia et accidente*», escrit a tota plana i datat a Messina, en octubre de 1313.

10. Fols 47-51?: *Liber de ciuitate mundi*, de lletra posterior i datat a Messina a maig de 1314.

11. Fols 53-56r: *Lo .vj. seny lo qual apellam Affatus*. Manca el començament amb el fol (o fols) inicial que no sabem si compta o no en la foliació d'ara. L'obra, escrita a pàgina plena d'unes 53 línies, està datada a Nàpols en l'any .M.CC.lxxxxiiij. «en la vespra de pasca».

12. Fols 56v-57: PECCAT D'ADAM, amb el prefaci glossa: «Aquests versos deuall scrits qui son per nombre .CC....»,[1] tot en vermelló: text complet amb els paragrafs separats per una línia en blanc, sense calderons, i a una cinquentena de línies per columna.

13. Fol 58: DICTAT DE RAMON, fragment qui compren els versos 1-102, en el *recto*, i creim que segueix en el *verso* (no en tenim la fotocòpia) fins al cap. V.

14 Fols 59-74?: «Deus qui sots piados e misericordios a justs e a peccadors ab vostra gracia e aiuda faç libre de art de confessio». Obra datada a València en agost de 1317, i doncs no lulliana.

15. Fols 75-84: *Mil proverbis*.

25.

Roma: Biblioteca Vaticana, ms. lat. 10.275*

Volum en 185 fols útils, numerats,[2] de paper i pergamí, de 168×125 mm., escrit tot de la mateixa mà a pàgina plena (excepte el CANT DE RAMON) amb títols, caplletres i calderons vermells, i notes marginals. En fou posseïdor el Dr. Bellver, segons nota a un fol preliminar. La part baixa del ms. està malmesa d'humitat.

Conté:

1. Fols 1-24: Disputatio secularis et jacobite, apòcrifa.

2. Fols 25-26: Un rescripte del rei Martí sobre la Inmaculada Concepció de Maria Santíssima.[3]

3. Fol 26v: «CANT DE mestre REMON lull de malorques lo qual se canta per manera de salmodia», incomplet. La lliçó s'interromp al vers 68: «A la fi res no...». A més d'aquest vers truncat, en Massó i Torrents transcriu

1. Vegi's al vol. XIX, p. 65, nota * — 2. N'hi ha 201, però els 16 darrers romanen en blanc — 3. Publicat pel P Gazulla a *Boletin de la Academia de Buenas Letras* de Barcelona, t. IV, p. 120

el 1: «Som creat a esser mes dat», i el 67: «Hom que vay culint gran be far». Comparant aquesta lliçó amb la del nostre text, es veu que es prou defectuosa.

4. Fols 26v-37: Vida de Ramon Lull, de l'Anònim coetani, en llatí.

5. Fols 38-40: «Liber sextus de institutione et peculiaribus gestis monachorum carmelitarum».

6. Fols 41-45: «Expositio Ave Maria ? facta a beato Thoma», seguida de «Constitutio synodi Basileensis de Immaculata conceptione Virginis Maria».

7. Fols 46-102?: «In nomine unigeniti Marie virginis incipit tractatus de conceptione eiusdem inuiolate Marie editus a fratre Petro aureoli ordinis minorum...».

8. Fols 103-158: «Jhs. A honor et gloria de la verges Maria fas aquest libre appellat benedicta tu in mulieribus...». Datat a València, a les kalendes d'octubre de 1335, i doncs no lullià. (Vegi's en el nostre vol. X).

9. Fols 159-160r : Oració «de adorar lo precios cors de ihesu xrist», treta del *L. de Evast e Blanquerna,* (Cap. IX, 5), i una altra que ignoram quina sia.

10. Fols 160v-181: «En lo nom de la santa trinitat pare fill e sant sperit e de la sagrada e molt humil verge mare seua sia lo nostre comensament e la nostra fi Amen | Assi comenca .i. sollempna e molt contemplacio (*sic*) e deuot tractat del special misteri de la molt alta... lo qual ha fet e compost lo molt honorable e molt reuerent maystre ramon lull maystre en sacra theologia...». Creim que es tracta del *L. de conceptu virginali* tengut per apòcrif.

11. Fol 181v-...?: Diverses oracions.

Segueix una certificació del notari Mateu Nebot que el ms. era de l'Arxiu de la *Universitat de Mallorca* (Consell Municipal) qui el lliurà al seu síndic a Roma, el P. Fr. Joan Riera, a 1 de desembre de 1616.

26.

Berlin: Preussische Staatsbibliothek, ms. Hisp. Quart. 63*

Volumet en 41 fols útils de paper, més dos finals en blanc, de 206×145 mm. numerats modernament, amb rúbriques i caplletres vermelles, algunes romases buides. Al fol 1, en lletra del s. XVIIIè : «Opera Raymundi

Lullii Quorum materia sequens pagina indicat». Al començament i a la fi porta l'*ex libris* estampat: «Di casa Minutoli Tegrini». Al *verso* superior del darrer fol (blanc), en lletra de primeria del s. XVIè : «Solui Minchecto scriptorii Maioric...». Va relligat en pergamí amb el rètol mig esborrat al llom: «Raim. Lulli Opuscula».

Conté:

1. Fols 1-27: *Libre de intenció,* amb el prefaci glossa «(A)quest libre qui primer se seguex es de primera segona Intencio...», [1] tot en vermelló.

2. Fols 28-36: *Libre de consolació dermità,* també amb la glossa inicial: «(A)quest libre qui aprés se seguex feu mestre Ramon Lull, lo qual se apella libre de consolació darmita...». [2]

3. Fol 37: «(A)questes son les .iiij. virtuts quis apellen per los doctos Cardinals o morals...». No sabem què es aquest tractat ni ens sembla complet. Sia el que sia no el creim lullià. [3]

4. Fols 38-41: PECCAT D'ADAM. Comença, en vermelló: «(A)quests versos deuall scrits qui son per nombre .CC ...». [4] La lliçó es completa i acaba amb els dos versos finals transcrits així: «Llo qual nos senyor en amor | De sa mor a mi peccador. Amen».

27. S

Sevilla: Biblioteca Colombina, ms. avui ignorat

Només tenim noticia de l'existència d'aquest manuscrit a la Biblioteca Colombina a mitjan segle passat, per una cita que en fa Helfferich, qui en transcriví cinc fragments curts. [5] Conté completa la LÒGICA DEL GATZELL en rims, però el ms. avui no sabem on para. Quan J. Rubió publicà aquesta obreta, en demanà notícies debades, i creia possible que desaparegués de Sevilla a consequència dels grans desmembraments que es feren en aquella Biblioteca, ja que ningú més en parlava ni el citava. No sabem si després algú n'ha fet esment.

1. Vegi's ms. 4 (p. 305, núm 6) — 2. *Ib* (núm. 5) — 3. Cfr. el ms. 31 — 4. Vol XIX, p 65, nota * — 5 *Raymund Lull und die Anfänge der catalonischen Literatur* Berlin, 1858, (apud J. Rubió, LA LÒGICA DEL GATZELL..., A I E C, MCMXIII-XIV, p 315 i 329). Els fragments comprenen els versos 2-10, 14-18, 334-351, 1579-1590, 1604-1612

28.

Roma: Convent de St. Isídor i St. Patrici, ms. 1/22*

Volum en 82 fols de paper i pergamí de 220×150 mm., amb caplletres i rúbriques vermelles, i notes marginals. Relligat en post recoberta de pergamí.

Conté:

1. Fols 1-80: *Principia Philosophiae,* versió llatina del *Començaments de Filosofia,* obra començada a París en 1229 i datada a Mallorca en l'any 1300.

2. Els fols 81 i 82 romanen blancs, però a aquest darrer hi va adherit en paper un fragment del CANT DE RAMON, el mateix del ms. 25 (Vat. lat. 10.275) i de lliçó tant defectuosa, a jutjar pels versos que transcriu en Massó i Torrents: v. 1 «Son creat a esser mas dat», v. 67 «Hom que uage aytant gran be far», v. 68 «A la fi res no» (interrupció).

29.

Palma de Mallorca: Societat Arq. Lulliana*

Volumet de 200×145 mm., relligat en pergamí, avui després, amb sengles fols de guarda davant i darrera, retallat de marges, al relligament, i ab la foliació escapçada, ens sembla. L'integren dos manuscrits:

1. Un del s. xvè de bon pergamí i bona lletra amb invocació i rúbriques vermelles; capital illuminada, de colors mortes, formant sanefa; caplletres bicromes en vermell i blau de tint viu; sense calderons, acusats però per doble ralleta vertical. Es escrit tot de la mateixa mà a una trentena de línies per pàgina. Conté el «*Tractat*» dels articles de la fè catòlica «*dit apostrophe*» segons nota posterior afegida a la *invocació* (fol 1). Acaba al fol 35v, i al 36r hi ha dos versicles dels psalms separats per un fragment d'oració, i un versicle de l'evangeli en forma d'antífona, tot en llatí i escrit d'altra mà.

2. L'altre ms. es del xvièsegle en 24 fols de paper escrit d'una sola mà i una sola tinta. Conté la part *Doració* de MEDECINA DE PECCAT, a tota pàgina, a vers per línia i a unes 26 línies per plana, amb calderons marginals. El text es poc acurat i l'ortografia prou defectuosa.

Acaba al fol 24r amb els tres versos darrers escrits a la part superior del marge dret, formant doble columna i amb les lletres finals escapçades pel coltell del relligador. Al *verso* hi ha un fragment lullià, curt de 4 línies.

SEGLE XVI

30.

Palma de Mallorca: Societat Arqueològica Lulliana (abans de J. Rosselló)

Petit volum de 144×102 mm. relligat en cartronet amb 8 fols de paper modern al davant i un de guarda darrera. Al tercer d'aquells, una nota de mitjan segle passat diu: «Manuscrito del siglo XIV. muy raro; pues los opúsculos que contiene no se sabe ecsistan tal como aqui se leen», i al quart fol, de la mateixa lletra: «Los Cent | Noms de Deu | y | Las horas de Madona | Santa Maria | Escrits en vers llemosí | per | lo Illuminat Doctor | Beato Ramon Lull», ocupant tota la plana. El volum conté dos mss., cada un amb foliació pròpia:

1. El primer es dels CENT NOMS DE DEU, en 81 fols de paper numerats, però manquen els 8 primers, i el text comença al 9 amb el darrer vers del capítol VIII: «Car deus es singular en valor...». Es escrit a una sola tinta, de la mateixa mà i amb les mateixes tares del segon ms. del núm. 29 (*Doracio*), a 20 i 21 línies per pàgina, en forma de terzines o sia a stiqui per línia, el primer de cada vers amb majúscula inicial i els altres dos amb minúscula. Els psalms acaben sense *Laus et honor,* que només se posa, una vegada per totes i en vulgar, com el ms. B,[1] a continuació del darrer vers de l'explicit.

2. El segon ms. conté les HORES DE NOSTRA DONA en 19 fols de paper numerats, també a una sola tinta i mà diferent de l'anterior, escrits a vers per línia a raó d'una vintena per pàgina. Al marge esquerre del fol 1 hi ha l'*ex libris:* «est io. Saguini», de lletra posterior, i els 13v i 14r estan en blanc amb la nota «Nihil deest». Fins al fol 12 la tinta es clara i darrerament molt esvanida; després augmenta d'intensidat, i en els tres darrers

1. Vegi's a la nota * final del nostre text (vol. XIX, pp. 169-170)

(17-19) el mordent menja el paper. Al peu de l'explicit afegeix «Deo gratias», com el ms. O.

31.

Palma de Mallorca: Biblioteca Provincial:* (avui no hi es)

Manuscrit de l'any 1502, en 90 fols de paper, numerats, de 220×156 mm., relligat en pergamí flexible.

Conté les mateixes obres, encapçalades amb els mateixos prefacis, que el del núm. 26 (Ms. Hisp. Cuart. 63), però en successió diferent, a saber:

1. Fols 1-64: *Libre de intenció.* Comença al fol 1v amb la invocació del copista: «Jhesus xps. Maria salus any 1502», i tot seguit: «Aquest libra qui primer sa saguex es de primera e segona intenció...».

2. Fols 65-70: PECCAT D'ADAM. «Aquests vesos deual scrits qui son per nombre .CC....». El primer vers es transcrit així: «hun Senyor Rey qui be sen ten».

3. Fols 70v-89v: *Consolació dermità.* «Aquest libre qui apres sa saguex feu mestra ramon lull lo qual se apella libre de consolacio dermita.. ». Acaba així: «... fonch acabat de scriura diuendres lo primer de Agost a xij hores dia any del MCCCXXX». La data real es de Messina a l'agost de 1313.

4. Fol 90: «Aquestes son les quatre virtuts quis apellen per los doctors cardinals ho morals les quals son dades aregiment del cors e ab lo proisme les quals son aquestes e son dades per deu a cascu sens algun merit precedent pº Justicia trempansa prudencia effortalesa».

32.

Palma de Mallorca: Biblioteca Provincial, ms. R. L. 151*

Petit volum escrit a una sola tinta, en 129 fols de paper sense numerar, de 135×103 mm., retallat de marges i relligat en pergamí amb dos fols de guarda, al segon dels quals hi ha la taula (lletra del s. xviiiè) de les obres contengudes, seguida, al peu, de la nota possessòria «Collegii Balearis Montis-Sion Soc Jesu». Està integrat per dos manuscrits: el primer en 72 fols escrit a unes 28 línies per pàgina, tot de la mateixa mà, de lletra passadora, amb blancs per a les caplletres indicades amb

minúscula; el segon d'altra mà, en 57 fols, de mala lletra, gairebé illegible, amb nombre de línies variable de 23 a 30 per pàgina.

Conté:

1. Fols 1-72 (primer ms.): *Lectura artis que intitulata est breuis pratica artis generalis,* datada a Génova, any 1303 *(ab In.),* dia primer de febrer. El darrer fol té més línies que els altres, invadint el marge inferior per encabir-hi el final i l'explicit. La darrera línia restà degollada pel relligador.

2. Fols 1, 8v-16 (segon ms.): *Liber de lumine.* Del fol 1v la lliçó salta al 8v, ocupat pel «Candelabrum de lumine», i segueix al 9r fins al 15v on s'interromp, mancant devers un terç de l'obra. Hi ha un fol després (li hem donat el núm. 16) on hi ha el final i l'explicit, datat a Montpeller en novembre de 1303; al *verso* hi ha notes tatxades.

3. Fols 2-5v: *Liber* «qui est *de conuenientia quam habent fides et intellectus in obiecto*», datat a Montpeller a març de 1308 *(ab In.).* Segueixen els doblecs de 5 fols tallats, qui potser contenien la part que manca del *Liber de lumine.*

4. Fols 6-8r: «Modus artis». El 6r es blanc i al *verso* comença aquest «modus» qui ens sembla un esquema de l'*Art general.* (Fins aquí l'orde dels fols està trastocat. Els 17 i 18 són blancs).

5. Fols 19-35r: Desconort. Comença amb el prefaci-glossa: «Aquest es lo desconort que mestre ramon llull feu en sa vellesa...»,[1] seguit d'aquesta nota: «Obreta en rims llemosins feta per mestre ramon lull doctor Yllt tradhuyda del tot en tot y en[2] part en mots usats seruada de punt en punt la sustancia». Es una deturpació insolent del text: l'autor (?) se complau en desfer iconoclasticament els versos i fer-ne prosa de «mots usats», confeccionant un pastís més estugós que el de Mn. Bonlabii en el *Blanquerna* publicat a les hores a València. Acaba la lliçó amb l'explicit: «fo fet a gloria y lahor de nostre S. Deu en lany MCCIxxxxv».

6. Fols 35v-43r: Precedit del lema o invocació del copista «Jhs maria Inmaculata», segueix el *Liber de pre-*

1. Vegi's en el vol XIX, p. 219, nota 1 — 2. La lliçó *tot y en* es prou dubtosa

destinatione et libero arbitrio, datat a l'abril de 1311, sense lloc. El P. Pasqual el data a març de 1304 localitzant-lo a Montpeller, i Salzinger i Ottaviano a l'abril de 1310, sense lloc i amb el nom «de Praedestinatione et Praescientia».

7. Fols 43v-44r: «Pratica in artem breuem abreuiata et incepta primo aprilis anno 1535 Valencie», d'algun lullista.

8. Fols 44v-55v: «Este es el *desconuerto* de mastre ramon lull echo en su vegez...». Traducció castellana del text adulterat del DESCONORT dels fols 19-35, que no podem creure de cap manera que sien d'en Nicolau de Pax, com algú ha opinat.

Al fol 56r hi ha un començament epistolar, al *verso* un altre, i al 57 paraules soltes, tot de mà posterior.

SEGLE XVII

33.

Palma de Mallorca: Societat Arqueològica Luliana,* avui desaparescut

Manuscrit en 151 fols de paper, de 334×232 mm. ben conservat, escrit potser a la darreria del s. XVIè, sense adornaments, amb ortografia prou malmesa i no exent de errors de ploma, segons en Jeroni Rosselló qui en fou posseïdor i se'n serví per a la seva edició. Probablement el mateix Rosselló el feu relligar en mitja pasta, i a la seva mort passà a la Societat Arqueològica Lulliana, d'on desaparesqué fa més de 25 anys.

Conté:

1. Fols 1-55: CENT NOMS DE DEU amb aquesta invocació: «Deus abta virtut comença [Ramon] aquest llibre qui es dels Cent Noms Deus» (teus?). Acaba amb la «laor de cascun psalm».

2. Fols 56-69: HORES DE NOSTRA DONA SANCTA MARIA.

3. Fols 70-90: *De oració* per les regles (Vª part de MEDICINA DE PECCAT).

4. Fols 91-104: «DESCONORT de Ramon Lvll», amb la sola invocació del primer vers.

5. Fols 1C5-111: PLANT DE LA VERGE Maria (epígraf), i tot seguit el primer vers: «Anaua ab gran gaug...».

6. Fols 112-129: APLICATIO DE LA ART GENERAL a les specials. Vers primer: «Deus glorios, per vostr'amor».

7. Fols 130-131: CANT DE RAMON Lull.

8. Fols 132-143: «DEL CONSILI que feu Mestre Ramon Lull Mallorqui».

9. Fols 143v-145: (a doble columna) *Proua la sancta Trinitat.*[1] Comença: «Contra la sancta trinitat»..

10. Fols 146-147: PECCAT D'ADAM. «Doscents rims al serenissimo Rey don Jaume Segon Rey de Mallorca...», amb el prefaci dels mss. HLJ reglossat i incomplet.

11. Fols 147v-148: DICTAT DE RAMON. Si aquesta obreta, de 290 versos, només ocupa tres planes, segons la numeració foliar que dóna en Massó i Torrents, potser el text es incomplet.

12. Fols 149-151: Fragment del tractat de les sinc virtuts. Comença: «De contriccio. Cap. primer» i segueix aquest vers: «Contriccio, confessio», qui es el primer[2] de MEDICINA DE PECCAT. Si coneguessem el vers següent sabriem cert si el fragment es d'aquesta obra, com sospitam, o d'un tractat no lullià segurament.

34.

Roma: Biblioteca Vaticana, ms. Vat. lat. 10.036*

Volum de 314 fols de paper (+3 preliminars), de 314×217 mm., escrit en lletra corrent de la primeria del XVIIè segle, i relligat en pergamí.

Conté:

1. Fols 2-17: «DESCONORT molt piados que Mestre Ramon Lull D. Illuminat de Mallorca feu en sa vellesa co viu que lo papa...». Es l'introit de J, reglossat i modernitzat.

2. Fols 18-48: *Oracions de Ramon* «... fetes a raquesta de la molt alta e generosa Dona Blanca Regina de Arago muller del inuictissimo Rey en Jaume Rey de Arago et Mallorca...», segons resa el prefaci.

3 Fols 48v-69: *Libre de intenció,* amb l'introit: «Aquest libre qui primer sa sagueix es de primera e segona intenció...».

1. Es el cap. III de la IV part *(De temptació)* de MEDICINA DE PECCAT — 2. El v. 3 de la nostra numeració

4. Fols 70-75: PECCAT D'ADAM: «Aquests versos devall scrits qui son per nombre CC feu lo venerable mestre Ramon Lull a perpanya...».

5. Fols 76-197: *Libre de Sancta Maria.*

6. Fols 198-275: *Arbre de Filosofia damor.*

7. Fols 275v-279: DEL CANT DE RAMON, a dues columnes.

8. Fols 279v-...?: CENT NOMS DE DEU amb la invocació així: «Deus ab ta virtut comença aquest libre qui es dels cent noms de Deu», i escrit a doble columna.

9. Fols 306-308: «PLANT DE VERGE Maria per Mestre Ramon Lull fet», també a doble columna, i el primer vers: «Anava ab gran gaug...».

Al fols 309-313 hi ha una certificació, segellada del notari Mateu Nebot arxiver de l'Arxiu inferior de la Juraria de Mallorca, d'esser copia treta d'un exemplar manuscrit qui s'hi conservava en 1615.

35.

Munic: Bayerische Staatsbibliothek, ms. lat. 10.591*

Gran volum de 465 fols de paper de 279×200 mm., escrit de mans diverses.

Conté:

1. Fols 1-81: *Disputatio quinque hominum sapientum.*

2. Fols 82-...?: *De .xiv. articulis fidei catholice.*

3. Fols 333-380: *L. de Dieu.*

4. Fols 381-392: *Libre de consolació.*

5. Fols 392-406: DESCONORT, a dues columnes, amb l'introit: «Aquest es lo desconort que Mestre Ramon Lull feu en sa vellesa...» i l'explicit: «Fo fet ... en l'any Mil docents vuytanta sinch» (ha d'esser 1295).

6. Fols 406-407: DEL CANT DE RAMON. Comença: «Fon (Son) creat e esser mes dat».

7. Fols 408-410: DICTAT DE RAMON.

8. Fols 411-417: «DEL CONSILI que feu Maestre Ramon Luyll Mallorqui»

9. Fols 418-429: *Lectura ad declarationem Artis generalis.*

10. Fols 430-444: *Ars predicationis.*

11. Fols 445-465: *Ars iuris particularis.*

36.

Munic: Bayerische Staatsbibliothek, ms. 10.596*

Escrit de mans diverses en 138 fols de paper, de 273×197 mm.

Conté:

1. Fols 1-7: *Demonstratio per aequiparantiam.*
2. Fols 8-11: *De substantia et accidente.*
3. Fols 12-46: CENT NOMS DE DEU, a dues columnes i a vers seguit (com a prosa). Comença: «100 noms de Deu. Deus ab vostra virtut Comens aquest Libre qui es dels vostres 100 Noms», i acaba amb la *Laus et honor...* en llatí, ben igual a la del ms. I (16).
4. Fols 47-56: *De Sta. Trinitate.*
5. Fols 57-138: *Lectura super figuras artis demonstrative.*

37.

Palma de Mallorca: Biblioteca Provincial, ms....?*

Escrit en 66 fols de paper de 205×155 mm. repartits així: 17 sense numerar (el darrer blanc) + 22 numerats + 13 sense numerar (els dos darrers blancs) + 8 numerats + 6 sense numerar (el primer blanc). Relligat en pergamí, i de fa temps introbable.

Conté per orde:

1. *Liber de fine* en 10 fols, datat a Montpeller a l'abril de 1305.
2. DESCONORT, a dues columnes i en 3 fols i mig (comença al 10è *verso*) amb l'introit: «Aquest es lo desconort que mestre Ramon Lull feu en sa vellesa...», seguit de la sola invocació del primer vers.
3. «Comiença el *desconsuelo* que Raymundo Lulio Doctor illuminado compuso en su senectud...», en 3 fols i en prosa, «... traduzido en lengua Castellana por el Magco y virtuoso Nicholas de Pax Patricio Mallorquin», segons resa l'explicit.
4. «Proces orijinal deles Hobres fetes per diuersos Trobadors en Lehor dela Vida Doctrina e mort del Egregi e gran monarcha Ilustre Ramon lull Doctor illuminat...». Es un certàmen celebrat a Mallorca a 25 de maig

(Cincogema) de 1502 en que fou «Ditor a la honra primer en orde Anthoni Maçot» i «Ditors al premi Joanot Manorcha, Jordi alver notari, Gaspar Varí». Segueix un «Libell posat per Anthi Maçot Servent dresat als trobadors de la present Ciutat de Mallorques e de qualseuol altra part», a 2 d'abril de 1502. En total són 22 fols numerats, precedits d'un en blanc, i 11 útils sense foliar, seguits d'un altre blanc.

5. PECCAT D'ADAM, amb el prefaci: «Aquests versos deuall scrits...», en 3 fols útils i un de portada en blanc.

6. DICTAT DE RAMON, en 4 fols.

7. «ex monasterio de Poblet. In festiuitate Beati Raymundi lulli martiris cathalani», en un fol útil precedit d'un en blanc.

8. DEL CANT DE RAMON, en 2 fols.

9. Versos castellans dedicats a Ramon Lull, en 3 fols.

38. b

Munic: Bayerische Staatsbibliothek, ms. 10.593

En 221 fols de paper numerats, de 260×190 mm., escrit a doble columna de 28 a 33 línies, relligat en pell com tots els procedents de la Bibl. Palatina.

Conté tres obres lullianes:[1]

1. Fols 15-44: *Libre qui es contra Anticrist.*

2. Fols 91-103: APLICACIÓ DE LART GENERAL. El fol 91 fa de portada i només du el títol: «Applicatio artis Lullianae ad Varias Scientias». El text comença al 92: es complet i l'únic aprofitable que coneixem avui: acaba al fol 103; el 104 deu esser blanc.

3. Fols 105-165: *Disputatio Raymundi Christiani et Homerii sarraceni,* datat «Anno Dni. 1308... Pisis in monasterio Sti. Dominici in mense aprili».

39. b

Munic: Bayerische Staatsbibliothek, ms. Hisp. 69*

Escrit en 286 fols numerats de paper en quart major, relligat en pell, provinent de la Bibl. Palatina.

1. A més conté altres textos en llatí no lullians, ignoram quins, omesos per n'Obrador en les notes d'on prenem aquestes notícies.

Conté:

1. Fols 1-6: *Dictat de Reimon Luil de la Trinitat.*[1] Al fol 1 hi ha aquest títol sol; el text comença al 2, a doble columna d'unes 23 línies. Es una mala còpia.

2. Fols 7-226: *Libre de Meravelles* (sense invocació), còpia, sembla, d'un exemplar aprovençalat, però feta amb poca cura. Fineix al fol 224v, i els dos següents contenen la Taula de rúbriques del llibre.

3. Fols 227-286: *Tractatus de Astronomia.* La primera part deu esser incompleta o mutilada, car el text comença al fol 227 i al 228 ja comença la segona part. L'obra està datada «in ciuitate Parisiensi anno Dni. 1291[2] in mense 8bris.».

40.

Palma de Mallorca: Biblioteca Provincial, ms. R. L. 135*

Escrit en 1623 de mà i a ús del prevere Hug Berard, en 51 + 19 fols útils de paper (precedits de 4 i seguits de 22 en blanc) de 168×115 mm. Procedeix «de la Llibreria del Cont de St Franch de Palma», segons nota del fol 1; està relligat en pergamí flexible.

Conté:

1. Fols 1-46: *Libre de intenció* precedit d'aquesta nota: «Liber celeberrimi ac doctissimi viri martyris (dos mots esborrats, el segon «Beati») Raymundy Lulli eiusdem vulgari sermone scriptus». Després de «Lulli» i d'altra mà, hi ha un mot illegible, («de illei»?).

2. Fols 47-51: PECCAT D'ADAM amb l'introit: «Aquests versos deual escrits qui son per nombre docents feu lo venerable mestre Ramon Lull a pauia *(sic)*...». Acaba a mitat del fol 51r i segueix la taula de capítols del *L. de intenció*, qui umpl la resta i tot el *verso*.

3. Fols 1-18 (foliació nova): *Consolació de armità* amb l'introit: «Aquest libre qui apres se segvex...» i a continuació la taula. Al peu del fol 18v diu: «Finis die 16 Januarii 1623 ab Hugone Berardo pro.».

4. Fol 19: «Consectari de quatra uirtuts so es justicia trempansa [prudencia] e fortalesa. | Aquestes son les

1. Es l'esmentat cap. III, de la IV part de MEDICINA DE PECCAT — 2. Segons les notes de n'Obrador. Creim que ha d'esser 1297

quatra virtuts quis apellen per los doctors cardinals o morals...». Acaba al *verso* amb la nota: «Finis die 16 Januarii 1623».

Pel contengut aquest ms. sembla còpia del 31.

SEGLE XVIIIè

41. p

Palma de Mallorca: Causa Pia Lulliana, ms. 38

Volum ben conservat en 91 fols útils, retallats de marges, de 300×210 mm., sense numeració[1] o potser retallada, escrit tot d'una sola mà en lletra corrent prou clara, a raó d'una trentena de línies la pàgina o la columna. Els títols i epígrafs, les parts i paragrafs o cobles van separats per línies horitzontals. Es de gran importància per esser l'únic ms. aprofitable de les quatre parts primeres de MEDICINA DE PECCAT qui ens ha servit de base per a llur edició. Va relligat en pergamí encartronat amb 9 fols blancs preliminars i altres 9 finals. Al llom diu: «B. R. L. Medicina del Pecat».

Conté:

1. Fols 1-52: MEDICINA DE PECCAT, a doble columna, amb l'explicit: «Finito Libro Laus sit et gloria Jesu-Christo Amen».

2. Fols 53: «Comensa LO CANT DE RAMON», també a doble columna, i acaba a la 1ª del *verso* amb el mot «Amen» en lloc de la *Laus et honor...* del nostre text.

3. Fols 53-54: Ocupant la resta del 53v i la primera columna del 54r venen els versos de Blanquerna: *«A vos dona Verge Santa Maria»* (cap. 76) i *«Senyor ver Deu Rey Gloriós»* (De la fin del Libre), les dues sèries inseparades com si fossen una sola peça, i amb mants versos inseparats també. El text es prou defectuós.

4. Fols 54v-60: PLANT DE LA VERGE, a pàgina plena. Incipit: «Comensa lo plant de Nostra Dona Santa Maria» | «Anava ab gran goyg...». Acaba: «... coman est xant damors. Amen».

5. Fols 61-67r: «DEL CONSILI que feu Mestre Ramon Lull Mallorqui», a doble columna. Manca l'estrofa «Lu-

1. L'hem foliat amb llapiç

xuria es peccat» (vv. 775-781) i acaba a la 1ª columna del fol 67r.

6. Fols 67r (2ª columna)-69v: DICTAT DE RAMON, a doble columna. Incipit: «De conexer [Deu] en lo mon | Comensa lo dictat de Ramon». Acaba a mitat de la 1ª columna del 69v, i tot seguit

7. Fols 69v-71r: PECCAT D'ADAM, a doble columna, sense títol ni introit.

8. Fols 71v 85: DESCONORT, a pàgina plena, amb l'introit: «Aquest es lo desconort que Maestra Ramon Lull feu en sa vallesa...». Explicit: «Fou fet a gloria e laor de nostre Senyor Deu Jesu Christ lany » (en blanc).

9. Fols 86-91: HORES DE NOSTRA DONA, a doble columna. La invocació diu així: «Deus Comença en vostra virtut Ramon aquestes hores...».

42.

Palma de Mallorca: Causa Pia Lulliana, ms. 37

Volum format de tres manuscrits, cada un de mà i paper de barba diferent, sense retallar, i relligats junts en pergamí encartronat, amb el ròtul lumbar «B. R. L. | Varii tractatus».

1. El primer ms. es integrat per 56 fols sense numerar, el primer i el darrer blancs[1], i els 54 restants contenen els CENT NOMS DE DEU, escrits en forma de terzines, una cada vers a un stiqui per línia, a doble columna, la 1ª en text català original amb poques correccions, i la 2ª en llatí, traducció versificada, també en terzines, del P. Lluis Coll, farsida de correccions d'altra mà. Acaba amb «La llahor de cascun Psalm», en català i llatí respectivament, i la versió posa aquest final: «Explicit translatio ista dia sabbati 28 8bris Ss. Apostolis Simoni et Judae Sacra, hora II post mediam noctem, ad Dei laudem et incliti Martyris et Eximii doctoris Raymundi Lulli Innocentiae defensionem conclusa. Interprete Fr. Ludouico Coll anno reparatae salutis 1690». La lletra però es evidentment del XVIIIè segle. Ens sembla copia del ms. següent.

1. Al *verso* del primer una mà posterior al relligament hi enumerà les obres contengudes en el volum

2. L'altre ms. en paper més prim i groguenc, compren 46 fols, els tres darrers blancs. Conté els CENT NOMS DE DEU, de lletra més antiga i sense esmenes, però la forma (doble columna, terzines, explicit) es exactament igual a l'anterior abans de les correccions de la versió llatina. Potser es la còpia autógrafa i la versió original del P. Coll, escrites en 1690.[1]

3. El tercer ms. en 19 fols (els dos darrers blancs) conté *Lectura compendiosa super Artem inueniendi veritatem,* en 33 pàgines numerades o sien 17 fols. Aquesta obreta, en tres *distinccions,* ens era desconeguda. Ens sembla que es un compendi de la *Lectura Artis compendiosae inveniendi veritatem,* també dita *Ars universalis.* Comença «Deus ad laudem et gloriam tuam incipit Lectura compendiosa super artem inveniendi veritatem | [Distinctio 1ª] De figuris: et primo[2] de figura S. | Circa quod sciendum est quod per S. intelligitur anima rationalis cujus species...». Aquesta distincció 1ª conté sis capítols; segueix la 2ª distinctio: «De diffinitionibus terminorum figurarum», en set capítols, i finalment la 3ª distinctio: «De modo exponendi auctoritates Sacrae scripturae», en un sol capítol. Al fol 17 (pàg. 33) acaba així: «Finis ad quem praedictae conditiones debent dirigi est cognocere Deum et ipsum diligere et timere et sibi prae coeteris rebus honorem famulari. Finis». Al *verso* (pàg. 34 no numerada) segueix un «Index titulorum hujus libri». A la Biblioteca Provincial de Mallorca, hi ha un ms. del xvè ens 120 fols de paper in 4°, qui conté aquesta obreta, però no l'hem pogut veure. També porta el mateix nom la segona del ms. 6 (M), lat. 10.536, de Munic.[3]

---

1. Com a mostra de la migrada versió llatina posam el primer i el darrer vers (terzina) de l'obra:

O diuinum ens, tu Deus es operatiuus
sicuti Deus etiam es tu substantiuus
quin subjectum accidentis potes esse nullius.

. . . . . .

Tibi Dei Matri ob meam deuotionem
presento nouellam istam cantionem
quam feci ob vestram honorificationem

2. *Corregit* cap. primum — 3. Descrit a la pàg. 309

Edicions

Hem exclosos dels dos volums de RIMS els que ja tenim publicats en altres, a saber: «A vos, Dona Verge, Sancta Maria» i «Sènyer ver Deus rey gloriós», inclosos en el *Blanquerna* (vol. IX); *Regles introductories* publicades a continuació de l'*Art demostrativa* (vol. XVI) on tenen el seu lloc natural; i *Proverbis d'ensenyament,* dues sèries del mateix metre i forma, qui ens semblaren dos troços d'una sola sèrie primigènia i els reunirem en el vol. XIV (*Proverbis*). Així romanen publicats en la nostra *edició* tots els rims coneguts de Ramon Lull. Abans se n'havien fetes de parcials,[1] a saber:

1. *Obras rimadas de Ramon Lull...* por Gerónimo Rosselló. Palma, 1859. Es la més completa: només hi manquen la *Logica del Gatzell,* les *Regles introductories* i els *Proverbis d'ensenyament.* Per contra, conté composicions apòcrifes, com la titulada *Al Ser Supremo* qui ens sembla del s. xvè - xviè , i la *Conquista de Mallorca,* potser del mateix Rosselló.

2. *Regles introductories* insertes en el tom IV de la magna edició de Magúncia, 1729.

3. *La Logica del Gazzali posada en rims per en Ramon Lull,* per Jordi Rubió Balaguer, en *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans.* Barcelona, MCMXIII-XIV.

4. *Proverbis d'ensenyament,* publicats per Morel-Fatio en *Romania,* XI (París), els de la primera sèrie, i els de la segona en l'esmentat *Anuari,* MCMVIII, segons transcripció d'en M. Obrador.

5. *Ramon Llull: Poesies,* text de Ramon d'Alòs-Moner, en «Els Nostres Clàssics». Barcelona, 1925. Conté íntegres: *Plant de nostra Dona Santa Maria, Lo Desconhort, Cant de Ramon, Lo Concili,* i fragments dels *Cent noms de Deu,* i de *Medicina de peccat,* amb les dues poesies incloses en el *L. d'Evast e Blanquerna.*

6 *L'opuscle de Ramon Lull sobre* EL PECCAT D'ADAM, *assaig d'edició crítica,* per Francesc de B. Moll, a *Publicacions de l'Oficina Romànica.* Anuari de 1932. Barcelona (Biblioteca Balmes).

---

1. N'hi ha també de fragmentàries, que no registram, i consideram tals les dels versos inclosos en el *L. d'Evast e Blanquerna*

Errades

Vol. XIX

Pròleg

Pàg. xix, nota 2, per error de compte diu: «vv. 4025-4030». Ha de dir: «vv. 3215-3220».

Pàg. xx, nota 1, diu: «vv. 6217-6221». Ha de dir: «vv. 5407-5411».

Notícies preliminars

Pàg. xxviii, nota 1, diu: «v. 2337», i ha de dir «v. 1527».

Vol XX

Medicina de peccat

Pàg. 23, v. 557, diu: «c'as has gitat a noxaler». Ha de dir: «car as gitat a no caler».

Pàg. 34, v. 848, diu: «sia ab vos». Potser ha de dir «si'a vos», com el ms. p, o «sia en vos».

Pàg. 144, v. 4029, diu «gran», i ha de dir «grans».

Aplicació de lart general

Pàg. 233, v. 656: «seguex(s)», ha de dir «seguex».

Del consili

Pàg. 277, v. 505: «Satisfé consilii a Deu», potser cal esmenar «Satisfé, consilii, (*vocatiu*) a Deu».

D'altres errades, especialment tipogràfiques, el bon seny del lector les esmenarà fàcilment.

Rúbriques de MEDICINA DE PECCAT

Substituím la numeració romana dels capítols, per l'aràbiga en cursiu

I. *De Contricció*

1 Damor pàg. 4
2 De temor 4
3 De dolor 5
4 De valor 6
5 De elegiment 7
6 De penediment 7
7 De faliment 8
8 De obligament 9
9 De desobediencia 9
10 De vergonya 10
11 De mentir 11
12 De engan 12
13 De crueltat 12
14 De desesperar 13
15 De jurar 14
16 De infamia 14
17 De escusació 15
18 De impaciencia 16
19 De desleyaltat 16
20 De sejornar 17
21 De occiositat 18
22 De sentir 18
23 De cogitar 19
24 De parlar 20
25 De obrar 20
26 De carreres 21
27 Del cor 22
28 De ymaginació 22
29 De perdre 23
30 De mal exempli 24
31 De indiscreció 24
32 De ublidar 25

II. *De Confessió*

1 De Deu pàg. 27
2 De la unitat de Deu 27
3 De trinitat 28
4 De bontat 29
5 De granea 30
6 De eternitat 30
7 De poder 31
8 De saviea 32
9 De volentat 32
10 De vertut 33
11 De veritat 34
12 De gloria 34
13 De justicia 35
14 De misericordia 36
15 De la humanitat de J. C. 36
16 De la passió de J. C. 37
17 De senyoria 38

De santa Maria

18 De santetat 38
19 De altetat 39
20 De nobilitat 40
21 De virginitat 41
22 De constansa 41
23 De humilitat 42
24 De esperansa 43
25 De maternitat 43
26 De pietat 44
27 De àngels 45
28 De prophetes 45
29 De apòstols 46
30 De màrtirs 47
31 De confessors 47

III. *De Satisfacció*

1 De un Deu pàg. 49
2 De colre festa 49
3 No penràs lo nom de... 50
4 No farás fals testimoni 51
5 Honraràs ton payre... 52
6 No faràs ladronici 52
7 No faràs homicidi 53
8 No luxuriaràs 54
9 No cobejaràs la muller... 55
10 No cobejaràs los bens... 55
11 De veer 56
12 De oyr 57
13 De odorar 58
14 De gustar 58
15 De tocar 59
16 De affar 60
17 De ymaginació 61
18 De memoria 61
19 De enteniment 62
20 De volentat 63
21 De justicia 63
22 De prudencia 64
23 De fortitudo 65
24 De tempransa 66
25 De fe 66
26 De esperansa 67
27 De caritat 68
28 De castetat 68
29 De humilitat 69
30 De diligencia 70
31 De leyaltat 71
32 De paciencia 71

IV. *De Temptació*

1 De mal àngel e bo 73
2 De esser Deus 74
3 De Trinitat 76
4 De creació 88
5 De encarnació pàg. 95
6 De la passió de J. C. 103
7 De resurrecció 104
8 Del sagr. del Altar 107
9 Dels claus de sant Pere 111
10 De mort 112

De .x. comensaments radicals

11 De veer en temptació 115
12 De oyr en temptació 117
13 De odorar en temp. 118
14 De gustar en temp. 120
15 De tocar en temptació 122
16 De effar en temptació 123
17 De ymaginó en temptar 125
18 De memoria 129
19 De enteniment 132
20 De volentat 135

De .x. raons naturals dome

21 De bontat 139
22 De granea 142
23 De duració 144
24 De poder 147
25 De vertut 150
26 De veritat 152
27 De gloria 154
28 De belea 156
29 De libertat 158
30 De perfecció 162

V. *De Oració*

1 De oració *què* 166
2 De oració *de que* 172
3 De oració *per que* 176
4 De oració de quantitat 181
5 De oració de qualitat 184
6 De oració de temps 188
7 De oració de loc 192
8 De manera de oració 197
9 De oració *ab que* 201

TAULA

		Pàg.
Notícies preliminars		VII
Medicina de peccat		3
I	De Contricció.	4
II	De Confessió	27
III	De Satisfacció.	49
IV	De Temptació.	73
V	De Oració	166
Aplicació de l'art general		209
I	De Teologia	210
II	De Filosofia	219
III	De Lògica	225
IV	De la sciencia de Dret	230
V	De Medicina	235
VI	De Rettòrica	240
Del Consili		255
I.	Del Consili	255
II.	Del Papa	258
III.	Dels Cardenals	261
IV.	Dels Prínceps	264
V.	Dels Prelats	267
VI.	Dels Religiosos	270
VII.	De Contricció	273
VIII.	De Satisfacció	276
IX.	De Devoció	279
X.	De Oració	282
XI.	*Senyor Deus: Pluja!*	285
Cantilena		291

Pàg.

Bibliografia 297
Manuscrits: Segle XIVè 298
Segle XVè 317
Segle XVIè 333
Segle XVIIè 336
Segle XVIIIè 342
Edicions 345
Errades 346
Rúbriques de MEDICINA DE PECCAT 347

L'estampació d'aquest volum, segon de *Rims* de Ramon Lull, començà a l'abril de 1936: seguí amb intermittències angunioses — *foris pugnae intus timores* —: finí a l'alba de la victòria, dia 28 de juny de 1938, vigilia dels apòstols sant Pere i sant Pau.

DEO GRATIAS

AMEN

BINDING DEPT. MAY 2 3 1962

B
765
L8
1906
v.20

Lull, Ramón
Obres de Ramon Lull

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY